

solt j.

**így értsd
az öszövétséget!**

IGY ÉRTSD AZ ÓSZÖVETSÉGET!

SOLT JENŐ

**IGY ÉRTSD
AZ
ÓSZÖVETSÉGET!**

BÉCS, 1975

Egyházi jóváhagyással

Fedőlapterv: *Agnes Falkner*

Copyright 1975 by Verlag OPUS MYSTICI CORPORIS
(in Verbindung mit dem Österr. Pastoralinstitut)

A-1042 Wien, Postfach 17. – Verlags-Nr. 319.

Druck: Novographic, 1238 Wien.

TARTALOM

1. Írásos üzenet érkezett	7
2. Az Ószövetségről meg a régi emberekről	9
3. Otthont kaptunk	11
4. Hat nap alatt?	13
5. Isten gyermekei	15
6. A legelső esküvő	17
7. Mi az igazi boldogság?	19
8. Így kezdődött minden baj	21
9. A büntetés és az ígéret	23
10. Amire a szívárvány emlékeztet	25
11. Isten a kevélyeknek ellenáll	27
12. A Biblia országa	29
13. Ábrahám, az Isten barátja	31
14. Városok a tenger alatt	33
15. Egy leánykérés a bibliai időkben	35
16. Emberek Isten terveiben	37
17. Istennel végig az életen	39
18. József története	41
19. Izrael Egyiptomban	43
20. A szolgaság földjén	45
21. A legelső hűvét	47
22. A Szentírás csodáiról	49
23. A szövetség és a törvény	51
24. A választott nép istentisztelete I.	53
25. A választott nép istentisztelete II.	55
26. Lázadások és bűnhődések	57
27. Isten népe hazára talál	59
28. A bírák	61
29. A legerősebb bíró	64
30. Ruth története	66
31. Héli és Sámuel	68
32. Saul király	70
33. A vetélytársak	72
34. Dávid király	74
35. A prófétáló Dávid	77
36. Bölcs Salamon király	79
37. Salamon bölcsessége a Példabeszédek könyvében	81
38. Az ország két részre szakad	83
39. A prófétákról	85
40. Áháb, a leggonoszabb király	87
41. Illés utóda, Elizeus	89
42. Izrael országának pusztulása	91
43. Mikeás és Izajás próféták	93
44. Az elfoglalt Jeruzsálem és prófétája: Jeremiás	96
45. A száműzött nép és prófétája: Ezeiel	98
46. Jeremiás megsiratja az elpusztult várost	100
47. A vigasztalások könyve	102

48. Babilon pusztulásának prófétája: Dániel	104
49. Kürosz, aki a szabadságot hozta	107
50. Egyre nagyobb a fény: Zakariás és Malakiás próféták	109
51. Mire tanít Jónás könyve?	111
52. Tóbiás könyve: tanítás az őrangyalról	113
53. Judit asszony, Isten népének dicsősége	116
54. Eszter, a nép megmentője	119
55. A békétűrés világbjánoka: Jóh	122
56. A Makkabeusok szabadságharca	125
57. Az Isten ígéje mindörökre megmarad	127

1. IRÁSOS ÜZENET ÉRKEZETT

Az egyik hittanos örömmel újságolta, hogy szülei új könyvszekrényt vettek, melynek legalsó polcán ő tarthatja könyveit. Megígérttem, hogy gyűjteményéhez én is adok egy könyvet. Biztosan az lesz a legszebb és legértékesebb az összes között.

Gyermekkoromban falusi szobánk mennyezete fagerendás volt. Fagerendák tartották a padlást. Köztük az alsó, a mestergerenda volt a legfontosabb. Ez viselte a legtöbb terhet, amellet könyvespolc gyanánt is szolgált. Kevéske könyvünk közül egyre máig is emlékszem. Kérésemre nagypapa gyakran leemelte és elém adta. Olvasni még nem tudtam, de szerencsémre kép volt minden oldalán. Ezt a könyvet egyszer Bibliának, másszor meg Szentírásnak hívták. Jegyezzük meg, mind a két név ugyanazt jelenti. Mikor iskolába kerültem, hittanórákon a plébános úr sok történetet mondott el a Bibliából. Majd kiestünk a padból, úgy figyeltünk.

A ti hittankönyvekben is találunk bibliai történeteket. Ezek lényegében gyermekek számára készült kivonatok a magyarra fordított eredeti Szentírás-könyvből.

Ez a könyv az, amit kezemben tartok. Egészen új. Az eredetije azonban, amelyről valamikor lemásolták, majd jóval később magyarra fordították, az egyik legrégebb könyv lenne a világon.

Ma ezzel a nagyon régi könyvvel, a Szentírással ismerkedünk. Mi a Szentírás?

Feleletért először magát a Szentírás-könyvet kérdezzük meg. Mit ír magáról? Az egyik lapon ez olvasható:

„ÍRÁS, AMIT AZ ISTEN SUGALMAZOTT” (2. Tim. 16)

A rövid és kissé nehezen érthető bemutatkozást pótoljuk ki:

Az Isten azt akarta, hogy népe minden téren művelt legyen. Egyes embereknek a lelkiismeretük szavával különleges utasítást adott: vallási igazságokat és történeteket kellett leírniok. Olyanokat, amiket másoktól hallottak, egyikét-másikat pedig Isten segítségével maguk okoskodták ki. Az Istennek – mondhatjuk – szívügye volt, hogy ilyenfajta sugalmazott írások készüljenek. Felelős emberekkel arra is vigyáztatott, hogy soha senki se hamisíthassa meg ezekben az írásokban közölt gondolatait és üzenetét.

Már Jézus születése előtt – az Őszövetség idején – sok ilyenfajta írást ismertek és őriztek Isten népének közösségében. A királyok és a templom könyvtárában volt a helyük. Ha a szükség úgy hozta, lemásolták a szent könyveket.

Az istentiszteletnek is lényeges része volt amikor ezekből a könyvekből az emberek számára felolvastak, majd magyarázatot fűztek a hallottakhoz.

Az Úr Jézus megparancsolta, hogy abban a vallásban, melyet

Ő ad ugyancsak fontos szerepe legyen a Szentírásnak. Példaadásul Őmaga is olvasott fel ebből a könyvből. Biztosan ez is eszükbe jut azoknak a fiúknak és lányoknak, akik vasárnaponként a felolvasó – lektor – tisztét töltik be a szentmisén.

Felállva hallgassunk meg egy tudósítást Jézus felolvasásáról:

Luk: 4, 12-22.

Sokan jártunk már múzeumban. Egyeseket kincsek, másokat régi használati tárgyak érdekelnek. Ezek nagy része sokáig a földben, vagy a lim-lomok között pihent. Mekkora volt az öröm, mikor a kutatók megtalálták a régi emlékeket! Legnagyobb értékük, hogy arról tanúskodnak, hogyan éltek és gondolkodtak a régi emberek.

Szentírásunk értékesebb kincs, mint a múzeumok másfajta értékei. Ezt nem kezdte ki az idő. Olyan szép és újszerű, mint amikor elkészült. Isten írásos üzenetéből nem vezett el egyetlen mondat sem. Nem csoda, hiszen lényegében az Isten Lelke az őrzője. Ugyanaz, mint aki az írás idején sugallta a gondolatait. Az őrzéssel kapcsolatos gyakorlati teendőket vallási közösségünk, az Egyház látja el.

A Szentírás valóban megérdemli, hogy saját értékünknek tartsuk. Rendszeres tanulmányozása mellett, hogy sok hasznos ismeretet nyújt, és nagyobbítja műveltségünket, még a legfontosabbra is megtanít. Arra, hogyan lehetünk igazában boldogok. – Kis barátomnak, akinek könyvszekrényt vettek szülei, én Szentírást ajándékozok. Ezt szeretnék mindegyiteknek adni. Sajnos, nincs annyi.

Mégis van egy ötletem. Érdeklődjetek a nagyszülőknél, ismerősöknél Szentírás után. Padláson, ládák mélyén, könyvszekrények eldugottabb részein sokan fogtok Szentírásra bukkanni. Aki szerencsés volt, porolja le, borítsa be, hozza rendbe kincsét. Egyelőre így mutathatja meg, hogy megbecsüli Isten írásos üzenetét.

Kézikönyvünk ezévben tehát a Szentírás. Ne kedvetlenedjék el senki, ha nem tudna ilyent szerezni. Figyelünk a magyarázatra és odahaza elolvassuk hittankönyvünk megfelelő leckéjét.

Befejezésül elmondok egy imát. Figyeljete minden szavára. Így a ti imátokká válik.

Istenünk, hálásak vagyunk, mert azt akarod, hogy megismerjünk Téged és Fiadat, Jézus Krisztust. Hisszük, hogy a szívügyed a mi boldogságunk. Azért is hálásak vagyunk, mert az ismeretre és a boldogságra a Te írásos üzeneted, a Szentírás tanít meg bennünket. – Köszönjük, hogy Szentírást tanulhatunk. Segíts, hogy minél többet tudjunk.

2. AZ ÓSZÖVETSÉGRŐL MEG A RÉGI EMBEREKRŐL

Az újságokban gyakran írják, hogy egy ország szerződést, szövetséget köt egy másikkal, vagyis segítik, támogatják egymást. –

Őseink mielőtt ebbe a hazába jöttek, szintén szövetséget kötöttek. A hét törzs nevében vezéreik szövetkeztek: ez volt a vérszerződés.

Ma két másik szövetségről lesz szó. Ezeket nem emberek kötötték egymás között, hanem Isten szövetkezett az emberekkel. Az egyik szerződést Ószövetségnek, a másikat Újszövetségnek hívjuk. Az első régi szövetségnek is mondhatnánk, mert az «ó» öreg, régít jelent. Az idén elsősorban ezzel ismerkedünk. – Röviden elmondom a lényegét.

Jézus születése előtt kétezer évvel is sok nép, sok nemzet élt már a földön. Közöttük az egyik, az izraeliták népe kedvesebb volt az Istennek, mint a többiek. Ő rendelt számukra vezetőket. Megígérte, hogy velük lesz, vigyáz rájuk. Követei, a próféták által az igaz vallásra tanította őket. Mindezek fejében azt kérte, hogy a nép teljesítse akaratát, tartsa meg parancsait. A nép ezt megígérte. Ebben állott a szövetség, melyet ünnepélyesen megpecsételtek. Az esemény így olvasható a Bibliában: 2 Móz. 24. 3-8.

Ettől az eseménytől kezdve az Isten és az izraeliták tehát szövetségben voltak. Ezt nevezzük mi ószövetségnek, amely több mint kétezer évig, egészen az Úr Jézus koráig volt érvényben. Jézus ezután egy új és soha meg nem szűnő, örök szövetséget hozott létre az Isten és az emberek között. Idővel erről is tanulunk, de előbb a régivel ismerkedünk.

Minden nemzetnek vannak történelemtudósai, akik régi feljegyzések és szájhagyományok alapján megírják népük történetét. Költők is teremnek, akik szívük vallásos érzéseit versekbe formálják. Okos emberek is akadnak, akik bölcsességeiket foglalják írásba. Így volt az ószövetség népénél, az izraelitáknál is. Azonban az ő kiválóságaik közül sokan még Isten különleges biztatását, segítségét is érezhették a munkájuk közben. Hittanos kifejezéssel élve: sugalmazta őket az Isten. Ilyen segítségben részesült sok igen művelt pap, amikor a régiek írásából hittankönyv-félét állítottak össze az emberek számára. Isten szent emberei, a próféták pedig nyíltan kijelentették, hogy Isten üzenetét mondják el, illetőleg írják le az embereknek.

Foglaljuk össze: az Istentől sugalmazott tudósok, költők, hittan tanítók és próféták könyveit ószövetségi szentírásnak mondjuk. Gyakran ez a szó: ószövetség, szintén ezeket a könyveket jelenti. Megjegyezhetjük a könyvek számát: negyvenöt.

A Szentírás megismerésének feltétele, hogy ismerjük meg azokat az embereket is, akik a könyvek keletkezésének idején, az

ún. bibliai korban éltek. – Gondolkodásmódjukban a mai gyerekekhez hasonlítottak. Inkább a szemüket használták ismeretszerzésre, mint az okoskodást. A természet megismerésében szórul-szóra igaznak hitték, amit láttak. Nem jutott eszükbe, hogy ily módon esetleg becsapódnak. – A Napot óriási lámpának tartották, mely reggeltől napestig járja az égboltot. Nem tudták, hogy földünk gömbölyű és a Nap körül, de egyúttal saját tengelye körül is forog. Így hol az egyik, hol a másik oldala kap nappali megvilágítást.

Órákba telnék felsorolni a régiek téves ismereteit az őket körülvevő világról. Az Isten azonban komolyan vette ezeket az embereket ismereteikkel együtt. Tanítását és vallási igazságait a Biblia írói olyan keretben adják elő, olyan példákkal és hasonlatokkal magyarázzák, amilyeneket a természettudományi szempontból képzetlen emberek megértettek, és mi is megértünk. – Nincs mosolyogni való azon, hogy a régiek azt kérték imáikban Istentől, nyitná meg az égboltozat csapjait, így a felső vizek hasznos eső formájában hulljanak a földre. Szárazság idején a természet Urához fordulunk mi is, hogy ha nem is a régiek elképzelt módon, mégis mindenható jóságával adja meg mindennapi kenyerünket.

Még egy másik tulajdonság is jellemzi a régieket. Ebben szintén hasonlítanak a gyermekekhez.

Ha hallottak, vagy olvastak valamit, elsősorban nem az érdekelte őket, hogy igaz-e, tényleg megtörtént-e a szóbanforgó esemény. A történeti igazság csak másodrendű kérdés számukra. Azt tartották fontosnak, hogy az olvasmány szép, megragadó és tanulságos legyen. Olyan, aminek hallatára elgondolkoznak és maguk is jobbá lesznek. Ezért van annyi legenda a Szentírásban. A gondolkodó ember ezekből is megérti Isten üzenetét.

Nem lenne tehát helyes, ha valaki a Szentírásból akarná a csilágászatot, vagy az élő világ ismeretét megtanulni. Nem ilyesmiért írták. A számtan könyvben nem keresünk földrajzot.

Az is érdekes, hogy az Ószövetség idején az Isten nem kívánt annyit az emberektől, mint tőlünk Jézus az Újszövetségben. Az Isten lassanként vezette az embereket mindig nagyobb jóságra. Kezdetben megelégedett, ha az emberek elfogadták, hogy Istenük nem test, hanem lélek. Nem kézzel készült szobor, hanem élő személy. Örült, ha sikerült őket a durva, súlyos bűnöktől visszatartania és sok mindent elnézett nekik. (Pl. a többnejűséget.) Mégis jobb most élnünk. Az emberiség tudása igen sokat fejlődött. Okosabbak, műveltebbek lehetünk a régieknél. Isten üzenetét számunkra legfőképpen Jézus Krisztus közvetíti. Tanítása segített az Ószövetség teljesebb megértésében is.

Az azonban elég nagy baj, ha valaki okos ugyan, de Istenről és Jézus Krisztusról keveset tud.

3. OTTHONT KAPTUNK

Az Isten nagyon szerette szövetséges népét. Szeretetének egyik jele a Szentírás. Olyan igazságokat tudhattak meg belőle, melyek ugyancsak érdekelték őket, és amelyekre a maguk okoskodásából csak nehezen jöhettek volna rá, pedig sokat vitatkoztak felettük.

Az egyik ilyen, még ma is mindenkit érdekítő kérdés: honnét van ez a mérhetetlenül nagy és csodálatosan szép világ, amelyben élünk? Maga-magától lett, vagy valami véletlen műve, esetleg – mert ezt is sokan hitték – valami földöntúli gonosz erő megnyilvánulása?

Hallgassuk meg, mi áll a Szentírásban! Zsolt. 8, 2-10.

Mai tanításunk ehhez az üzenethez kapcsolódik.

Az első gondolat, amely a szavak hallatán eszünkbe jut az, hogy a világ olyan számunkra mint egy kedves otthon, melyet szerető kéz rendezett be. Nem másért, jóságában teremtette az Isten.

Érdekes! A Szentírás, csak igen kevés «világberendezési-tárgyat» sorol fel. Csak azokat, amelyek hozzátartoztak a régi emberek egyszerű életmódjához. Az eget, a földet, meg a tengert. Napot, holdat, meg a csillagokat az égen. Madarakat, halakat, szárazföldi állatokat és végül az embert. A Biblia írója csak ezeket a dolgokat ismerte, s így csak ezeket sorolja fel mint Isten teremtményeit. Mi már tudjuk, hogy a földhöz hozzátartozik az uránium-atom, a levegőhöz a meteorit-por, a vizekhez az amőbák és algák. Ezeket és minden mást, melyet csak talán századok múltán fedeznek fel, szintén az Isten teremtette.

Úgy olvastuk, hogy Isten kézzel, az ujjáival alkotott mindent. Idáig meg úgy mondtuk, hogy az Isten lélek, teste és következőképp keze sincs. – A régi embereknek, ha szükségük volt valamire nem mehettek érte az ABC-be, vagy más üzletbe. Szinte minden házilag készült. Ki mit csinált, az övé volt. Azért olvashatunk a világot ujjáival teremtő Istenről, hogy jól megértse mindenki: a világ az Istené! Ő mindennek az ura!

Ez kitűnik abból, hogy még helyettest is állított a világ fölé. Az Istenhez hasonló ember ez a helyettes. Ura megbízásából uralkodik a világon.

A Szentírás – noha csak kevés teremtményt emleget – mégis fontosnak tartja kihangsúlyozni, hogy minden ami csak van, az Ő teremtménye. Tudatosan teszi ezt. – Isten régi népe olyan népek szomszédságában élt, akik pogányok voltak. Akik az Istent látható valakinek, sokszor égitestnek, szobornak, esetleg állatnak tartották. Az Isten azt akarta, hogy népe okos legyen, és ne imádjon bálványokat. A Szentírás azért hangsúlyozza, hogy minden, ami Istenen kívül van csak teremtmény: nem szabad imádni.

Ha a választott nép tagjai Egyiptomban járva láttak embereket, akik az égen levő napot imádták, tudniok kellett, hogy igen fontos a nap, de nem Isten, csak teremtmény. Ha meg a babiloniaiaknál azt figyelték meg, hogy óriáskígyókat imádtak, arra kellett gondolniok, hogy félelmetes a kígyó, de mégiscsak állat. Falvaik szomszédságában pogány faluk voltak. Lakóik a kézalkotta szoborról állították, hogy istenek. A választott népnek tudnia kellett, hogy a föld anyagából, emberi kéz munkájára sohasem lesz Isten.

Aki sokat dolgozik, elfárad. Az Istenről mégsem olvastuk, hogy elfáradt volna a teremtésben. Hogyan munkálkodott tehát az Isten? – A legközelebbi alkalommal, amikor ugyancsak a teremtésről tanulunk, ezeket a mondatokat olvassuk a Bibliából: „Mondotta Isten: legyen világosság!” Azután meg: „Mondotta Isten: legyenek világító testek az égen!” Ezek a kifejezések a teremtés lényegére mutatnak rá. Nincs itten szó fárasztó munkáról, sokkal inkább örömteli, könnyed elhatározásról: legyen, ami még nincs!

A Szentírás könyveit leggyakrabban a királyok környezetében élő művelt emberek állították össze. Látták, tapasztalták, milyen nagy valaki a király! Ha akar valamit, nem kell érte fáradságosan megdolgoznia. Engedelmes szolgálói elvégeznek mindent. Az Isten-király pedig nagyobb, mint a földi királyok együttvéve. Milyen erős a szava! Elhangzik, és ami nem volt, egyszeribe van. Még a csillagok is vigyázba vágják magukat, és szót fogadnak neki.

Isten teremtet munkája tehát egészen más természetű, mint a miénk. Nekünk anyag és szerszám kell mindenhez. Sok gondolkodásunk és erőlködésünk után se végzünk mindig kifogástalan munkát.

Ezeket a gondolatokat idézi fel bennünk a tanítás elején felolvasott zsoltár. Nagyon kevés lenne, ha a tudomásulvételén kívül más nem jutna eszünkbe. Gondolhatunk arra, hogy a teremtéssel összekötő kapocs lettünk Isten és világunk között. Így aki pl. jó fizikus és érdeklik a világ titkai az többet megismer Isten bölcsességéből is. A természet és virágkedvelő gyerekek az Ő szépségét közelítik meg. A békesség-szeretők arra törekszenek, hogy valóban otthonunk legyen Isten szép világa.

Mindegyikünknek tennünk kell valamit, hogy szebb legyen a föld. Munkálkodásunk a legigazibb köszönet a teremtésért.

4. HAT NAP ALATT?

Nagyon téved, aki azt gondolja, hogy a világ, melyet most olyan szépnek látunk, a teremtetésekor is ilyen volt. Amennyire biztos, hogy a jó Isten teremtetette a világot, annyira nem biztos, hogy milyen lehetett az akkoriban. – A gyümölcsfákon nem volt se virág, se termés, de még a madarak se fészkeltek lombjaik között. Egyszerűen azért, mert se fák, se madarak nem voltak. Nem volt tele szénnel a hegyek belseje, mert hegyek se voltak. – Egyébként is gyermekes kérdés azt feszegetni, hogy az Isten a tyúkot, vagy a tojást teremtetete-e előbb.

Az emberek tényleg sokáig abban a hitben éltek, hogy a világ teremtetése óta teljesen kész és komplett. Ilyenformán olvashatjuk a Szentírásban is: 1. Móz. 1, 1-31; 2, 1-3.

Mennyit beszéltek és írtak már ennek a szövegnek az értelméről! Sokan meg lenézték a keresztényeket, hogy tudománnyal ellenkező dolgokat hisznek. – Szerencsére már tudjuk, hogyan kell értenünk a Szentírást. Mi az Üzenet lényege, és mi az az előadási forma, mely a lényeget tartalmazza.

A lényeg ez: a menny és a föld, tehát minden létező az Istentől van. Így mondja ezt Ősidóktól a keresztények hitvallása. A hosszúra nyúló részletezés pedig ugyancsak az Isten üzenete, mely inkább csak az ószövetségi embereknek szólt. Természetesen számunkra is tanulságos. Nem is művelt keresztény, aki nem ismeri a Szentírás e részét. – Mi is a helyzet azzal a hat nappal?

Gyakran nézhetjük a tv-ben a János vitéz közvetítését, ezt a szép, ötfelvonásos daljátékot. – Vajon az öt felvonás azt jelenti, hogy Jancsi élete (feltételezve, hogy tényleg élt,) valóban öt felvonásban folyt le? A nyáj elszéledése után Jancsi kijelentette volna, hogy vége élete első felvonásának, jöhet a második? – A felvonások tehát csak időkeretek, melyekben a szerző a történéseket elbeszéli.

A hat napot úgy fogjuk fel, mint egy színmű hat felvonását. A Biblia írója hat napra elosztva írja le, hogy mi mindent teremtetett Isten. Nagyon fontosnak tartja a teremtés sorrendjét is megjegyezni. Ezért a hét bizonyos napjaihoz rögzítették a teremtmények megjelenését. Így a növényekét a 3. naphoz, a halakét az 5.-hez. – Egy példa talán még érthetőbbé teszi. A kisgyermekek régebben úgy tanulták meg a számokat sorban egytől tízig, hogy minden számhoz egy kis mondást fűztek. Így: egy, megérett a meggy, kettő, feneketlen teknő stb. Ilyformán segített a hat napra való felosztás annak megjegyzésében, mi mindent teremtetett az Isten.

Ősidók óta – még a Biblia korát is megelőzően – szokásban volt a hét napjai közül az egyiket munkaszünetet tartani. Az emberek

olyan természetesnek vették ezt, mint amire csakis maga az Isten adta a példát és a parancsot. Ezért írták bele a Bibliába is, hogy hat napon át teremtett az Isten és a hetediken Ünnepet tartott, megpihent. Isten, aki az emberek életét védi, sugalmazott Üzenetével szentesítette a dolgozó emberek jogát a pihenéshez.

Foglaljuk össze az eddigieket: A bibliai teremtes-történet nem természettudományos tanulmány, hanem néhány vallási igazság népszerű, közérthető leírása. – Mégis, mintha a Szentírás sejtetni akarna valamit a teremtes tudományos folyamataiból.

Olvastuk: Isten parancsolt a földnek és a víznek, hogy hozzanak elő növényeket és állatokat, azért, hogy bennük levő anyagok keljenek életre, fejlődjenek növényekké, majd állatokká. – Íme, oda érkezünk, ahova a korunkbeli tudósok, amikor az élet eredetét az anyagban, elsősorban a vízben jelölik meg.

Azonban igen hosszú volt a fejlődés útja, amíg ezekhez az életet kipattintó vizekig eljutott. Mi áll a fejlődés legelején? Miben állott a teremtes? Talán abban, hogy az Isten akarata létrehozott egy atomot. Ebbe beleprogramozta fejlődésének útját és törvényeit, egész jövőjét. Mindenesetre nagyszerű munka a teremtes! Mintha egy rendkívüli tehetségű vegyész olyan anyagot készítené, melyből egy rendkívüli finom óra fejlődik ki. Saját áramforrásával, kerekével, számlapjával, mutatókkal. Mennyivel felette állna ez a régi órásmesterek tudományának, akik acélból, rézből, üvegből stb. elkészítették óráikat. Az Isten a legfejlettebb technikát alkalmazta a világ teremtesekor.

Előbb a beprogramozást említettük. Azonnal érthetővé lesz ez a titokzatos szó is. – A falun élők megfigyelhetik, hogyan ültetik meg a tyúkot. Fészket készítenek és szép egyforma tojásokat tesznek bele. Ezek mozdulatlanok, semmi jele, hogy élnének. A kotlós rájuk telepszik és ezzel csodás dolgok kezdődnek. A tojásban ugyanis van egy alig milliméternyi vérerecske, a csúra, vagy a szik. A kotlós melegeére a csúra nőni, fejlődni kezd. Megfelelő lámpával már egy hét múlva megfigyelhető a fejlődő állatka dobogó szíve és feje. 3 hét múlva aranyos pelyhű kis jószág bújik ki a tojásból. – Ez benne volt a 3 hét előtti tojásban is. Sőt az is, hogy kakas lesz-e, vagy jérce, vörös, avagy kendermagos. E tulajdonságok hosszú nemesítő munka eredményei. – Isten programozása egyetlen elhatározás: a világ szép és jó legyen.

A teremtes még nem ért véget. A világ mind a mai napig nincsen készen. Nem virágozik még a rózsa, melyet e nyáron nemesítettek és nem terem a búza, melyet most ültetnek. Pedig mindez bent van a programban. – Bent vagyunk mi is. A tudás, melyet meg kell szereznünk, a jószágszint, melyet el kell érnünk. Milyen nagy dolog segíteni az Istennek abban, hogy szebb legyen a világ!

5. ISTEN GYERMEKEI

Valamelyik iskola egyik felső osztályában verekedés tört ki az élő-világ óra után. Fél osztály harcban állott. A verekedés abból a vitából kezdődött, hogy az állatoktól származunk-e, vagy nem. – Ebben a kérdésben még világhírnő tudósok is verekszenek – bár nem kézzel és körömmel, mint kis barátaink, mert így semmit sem lehet elintézni. A tudósok könyveket írnak, fényképeket, csontmaradványokat tanulmányoznak. Így próbálják igazukat bizonyítani.

Beszéljünk mi is az ember származásáról!

Aki hiszi Istent, meg, hogy a világ nem magától lett, hanem Ő teremtette, az könnyen elfogadja, hogy az embert is Ugyanő alkotta. Miért is teremtette, rendezte és díszítette fel olyan szépen a világot, ha nem azért, hogy valakinek lakásul odaadja? Jól megvolt világ nélkül is. Csak az állatokért kár lett volna teremteni. Nincs se okosságuk, hogy megértsék, se szeretetük, hogy megköszönjék, amit kaptak. – Ez a Szentírás tanítása:

1. Móz. 1, 26-27; 2, 7.

További részletek felől hiába kérdezzük a Bibliát. Nem feladata válaszolni. Azt mégis kiérthetjük szavaiból, hogy az Isten nem úgy gyúrta őtunket, mint az alsósok a gyurma-emberkéket. A régiek szerettek az Istenről úgy beszélni, mintha ember lenne, aki kezével formál, szájával lehel, sőt elfárad és megpihen.

Nyilvánvaló, hogy testünk anyaga földből való. Azok az anyagok vannak bennünk, mint termőföldben: víz, vas, foszfor stb. Napi táplálékunkat is a föld termi. – Az ember azonban sokkal több, mint a víz, mész, vas stb. együttvéve. A Biblia úgy mondja, hogy Isten lelket lehelt az ember testébe. Valami többletet adott neki. Ez mutatkozik meg abban, hogy gondolkodás után dönteni tudunk. Értelmünkkel és akaratunkkal úgy hasonlítottunk Istenre, mint gyermek a szüleire. Az állatokra nem lehelt az Isten.

A Szentírás ezek szerint inkább csak azt mondja el, hogy mi az ember (értelmes teremtmény), nem pedig azt, hogy miként lett az ember. Ezért tehát a tudomány szavát kell meghallgatnunk.

Millió évekkel ezelőtt földünk izzó tűz: teljesen lehetetlen rajta az élet. Kihűlése után anyagából, pontosabban: egyszerű elemeiből, mint a szén, oxigén, hidrogén és nitrogén, bonyolultabb szerves vegyületek alakultak ki. Ezek azután a tenger langyos vizében fehérjékké fejlődtek. Már csak az utolsó lépés: a fehérjék ismét más anyagokkal vegyülve, parányi önállóan mozgó, táplálkozó és szaporodó, tehát élő szervezeteket hoztak létre. Ezek további fejlődéséből alakult ki a mai állatvilág. – A legősbibb élőlények teste csupán egyetlen sejt, mely a fejlődés magasabb fokán soksejtű szervezet lett.

A fejlődés csodálatos útjának elején az egysejtű állatkát, a végén pedig az emberi testet találjuk. – Ezek szerint, nem az Isten teremtette?! Dehogyan nem! – Emlékezzünk csak a kiscsibe «leszármasztására». Az egyetlen csírára a tojásban, melyhez megfelelő meleg kellett, és három heti fejlődés után kikelt az állat.

Az emberi test legelső sejtje talán egy szervetlen anyagból létrejött fehérje-vegyület volt. Ezt őrizte, gondozta az Isten. Egyre fejlődött, végül is alkalmas lett arra, hogy Isten „rálehelje lelkét” és mint ember éljen tovább. – Azonban azt a «léleklehelést» sem kell szórul szóra értenünk. Mintha az Isten izgulva leste volna, mikor érkezik el az erre alkalmas pillanat. Könnyen lehetséges az is, hogy Ő már évmilliókkal előbb olyan törvényszerűség szerint irányította egy bizonyos sejt fejlődését, hogy alkalmas időben mint állat – «magától» váljék emberré. Az is lehet, hogy már a legelső ősatomot is ilyen programozással indította útjára. – Az emberreválás nem pillanat műve, hanem igen sok nemzedéken át tartó fejlődés eredménye. Az sincs kizárva, hogy nemcsak egyetlen, hanem több esetben is megtörtént.

Nincs abban semmi szégyellnivaló, hogy őseink élete inkább hasonlított a csapatokban élő majmokéhoz, mint a miénkhöz, és hogy alakjuk sem volt valami bizalomgerjesztő. Olyan formák lehettek, mint az Élővilág könyvünkben az előembereket rajzolják. Köszönet az Istennek, hogy kiemelt és magasan az állatvilág fölé helyezte bennünket.

Miben tér el a vallásos és a nem-vallásos tudósok felfogása a leszármasztás kérdésében? Ez utóbbiak nehezen tudnak válaszolni egy-két igen izgató kérdésre. Tegyük csak fel ezeket a kérdéseket!

Ha Isten nem teremtette, honnét van a világ, a földünk és egyszerű elemei: a szén, oxigén, hidrogén stb? Ha valaki nem rendeli el, hogy egyes szervetlen elemek másokat vonzzanak, hogyan keletkeznek a vegyületek? Véletlen-e az, hogy amíg annyi állatfaj kipusztult, az ember elődei fennmaradtak? – Aki tagadja Istent, hogyan felel ezeknél még izgalmasabb kérdésekre? Miért értelmes az ember, és miért oktalan az állat, ha agyvelejük kb. ugyanazon anyagokból áll? Hogyan jöhetnek okos gondolatok, szép versek, biztos következtetések az agyvelő anyagaiból?

A Biblia – természetéhez híven – mindezeket nem így, hanem, a következő szavakkal mondja el: „megteremtette Isten az embert a maga képére”. Szébbet s többet aligha mondhatna az emberről!

Nagyon igazságtalan és megalázó, amikor az egyik gyermek állatnak nevezi a másikat: Mintha alacsonyabbrendűnek tartaná, letagadja Isten legszebb alkotását. – Még szomorúbb, ha valaki maga viselkedik úgy, mintha nem is ember lenne, nem az értelme, hanem az ösztönei irányítják, akár az állatokat.

6. A LEGELSŐ ESKÜVŐ

Bizonyára jól megjegyeztük már, hogy a Szentírást nagyon réggen írták. Az elődökről az utódokra áthagyományozott történetek, melyeket ez a könyv megőriz, még régebbi korokból származnak. Azt is említettük, hogy akkoriban egészen másként éltek, és gondolkodtak az emberek, mint ma. Ezért az Isten üzenetét is tudásuknak és felfogásuknak megfelelő módon értették, illetőleg jegyezték fel a Bibliában. – Ránk pedig sokszor vár az a nehéz feladat, hogy az Üzenet eredeti értelmét kihámozzuk és tanuljunk belőle. Ilyen a soron következő közlés az első asszony teremteséről!

I. Mózes, 2, 18-24.

Az előbbieken kétszeres elbeszélést, majd ugyancsak két hit-tani igazságot hallottunk. – Az első elbeszélés az állatok szem-léljét mondja el. Az ember, a férfi érdeklődve figyeli az előtte felvonuló állatvilágot. Megismeri jellemző tulajdonságaikat, fel-méri hasznukat. Ennek megfelelően kapnak nevet.

Kis átmenet: az állatok közül egy sem akadt, mely partnere lehetne az embernek. Pedig az nagyon érzi, hogy nem jó egyedül.

A második elbeszélés az operáció leírása. Úgy látszik, hogy a régiek is tudták, hogy mély álomban nem érezni a fájdalmat. Az Isten műtét útján eltávolítja a férfi testének egy részét, és egy másik embert alkot belőle. Ez azonban már nem férfi, hanem nő.

Az elbeszéléseket a hittanilag jól képzett ember megjegyzései követik: mintegy az Isten igazságait mondja el. A férfi nem az állatvilágban, hanem sajátmagával azonos természetű nőben találja csak meg a hozzáillő társát. Egyenrangúak, mindketten embe-
rek. Származásukat tekintve nincs köztük különbség: mindkettő-jüket ugyanazon céllal teremtette az Isten. – Ma, természetesenek tartjuk ezt az igazságot. A közfelfogás azonban nem mindig – fő-
leg nem az ószövetség kezdeti idején – tartották ezt. Isten népének szomszédságában, sőt sokszor velük együtt olyan népek éltek, me-
lyek a nőket alig vették emberszámba, legfeljebb, mint rabszol-
gákat. Velük végeztették a legnehezebb munkákat: a földművelést, sőt a gabonaőrlést is. Piacon adták-vették őket. Az ilyenfajta fel-
fogás ellen küzd a Biblia az asszony teremtésének leírásával.

A Szentírás a második igazságot ugyancsak a felébredés után eszmélődő férfi-ember ajkára adja. Ez az igazság egyben a há-
zasság rövid hittana: A házasság Isten akaratából egységes és felbonthatatlan életszövetség.

Ezen a jelzőn: egységes, azt értjük, hogy Isten akaratából egy férfinak egyidőben csak egyetlen asszonya, egy nőnek ugyanígy csak egyetlen férje lehet.

A házasságban a két ember egy szív egy lélekke válik. Életüket egymás boldogítására szentelik. Szeretetük pedig olyan nagy, hogy még a szüleik iránti szeretetet is felülmúlja.

A Szentírás említett keret-története példával is segít a házasságról szóló igazságot megértenünk. Az egységet például azzal, hogy a Teremtő sok állatot mutatott meg az embernek, de csak egyetlen feleséget adott neki. Ugyanis az asszony ember-mivoltát és természetét alázná meg, ha a férje mást is szeretne. – Rövidesen tanuljuk, hogy a választott nép férfiai idővel megfélemedtek erről a törvényről, és – akár a pogányoknál szokás, – több feleséget vettek. Azt is tanuljuk, hogy a vallás úgy, ahogy elnézte ezt. Jézus korától kezdve azonban a többnejűség megengedhetetlen Isten népénél. Azt is tudnunk kell, hogy vallásunkban a templomi esküvő alkalmával adja oda egymásnak az Isten a házastársakat. Ezért az Isten és a keresztyén közösség szemében csak azok igazában házastársak, akik templomban esküdtek.

A Szentírás szövegében Ádámról és Éváról, tehát személyekről olvastunk. A magyarázatban pedig szándékosan nem említettük ez-ideig nevüket. Nem is főkérdés az, hogy történelmi személyek voltak-e. Ugyanis ami róluk szól, az az emberre érvényes, történetük az egész emberiséget jelképezi. (Megjegyezhetjük, hogy Ádám és Éva név szó szerinti értelme is ez: ádám-férfi; éva-aszszony, v. anya). Az Isten teremtett mindannyiunkat, és az Isten akarata a mai emberek házassága is. A házasságra való előkészítést, és házastársatok kiválasztását azonban veletek közösen végzi el.

A keresztyén fiatalok imádkoznak jövőbelijükért talán már akkor, amikor még nem is ismerik. Azt kéri számára, hogy Isten akarata szerinti élettársuk legyen. – A legjobb előkészület pedig a keresztyén életmód. Megszokjuk, hogy érett emberhez méltó módon tudjunk felelni mindenegyes szavunkért és tettünkért. Igazi örömről kell lelnünk abban, ha másoknak is örömet szerzünk. Tudnunk kell másokért is áldozatot hozni. Felelősség és áldozatos szeretet a boldog házasság két alapfeltétele.

Sok házasságról hallunk, mely megromlott és válással végződött. Mennyi emberi tragédia van a sok válás mögött! Az elvált felnőttké, de elsősorban ártatlan gyermekeiké. A végső ok majdnem mindig ugyanaz: fiatalkorukban nem tanulták meg, vagy később felejtették el a felelősségtudatot és az áldozatos szeretetet.

7. MI AZ IGAZI BOLDOGSÁG?

Üzemekben, gyárakban gyakran látható ez a felirat: „Küzdjünk a selejt ellen!” Ha ugyanis sok a selejt, kevesebb árú kerülhet külföldi exportra, idehaza is bosszankodnak az emberek, végeredményben a dolgozók zsebe is megérzi.

Érdekes! Selejtet csak az emberek tudnak csinálni. Amit a Jő-isten teremtett, a világ és berendezése, mind osztályon felüli készítmény. A Szentírás elbeszéléséből értesültünk a világmindenség és benne földünk teremtéséről, majd a föld urának, az embernek megalkotásáról. Ezután egy kisebb otthonnak, vagy inkább egy kert-félének elkészítéséről számol be a Biblia:

I. Móz. 2, 8-14.

Szinte kívánczik az ember ebbe a kertbe! Hazánkban is nagyon sok díszkertet, botanikus kertet, arborétumot láthatunk. Azt mondják, hogy a sivatagi oázisok pálmaligetei ugyancsak álomszépek. – Hát még milyenek lehettek a függőkertek a régi babiloni királyok palotái körül?! Azok az írók, akik az első emberek életéről szóló mondákat írásba foglalták, ugyancsak láthattak ilyen kerteteket. Tudták, hogy a király kertjébe nem akárki, hanem csak az juthatott be, aki kegyben állott. A hercegek, meg a király barátai. Aki itt lehetett, biztosan igen jól érezte magát.

A választott nép hittantanítói úgy tudták, hogy az első emberek kezdetben még kis bűnük sem volt. A bűnt ugyanis az Isten nem teremtette bele az emberbe. Gyermekei és barátai voltak Isten-Atyjuknak. Igen jó volt közöttük a viszony. – A hittantanítók azzal tették érthetőbbé ezt a szeretetet, hogy egy találó hasonlatot használtak: Isten egy gyönyörűséges kertben együtt él az emberekkel, mint király a legjobb barátaival. – Így szóltak az első emberek boldogságáról más, ősrégi népek mondái is.

Gondolkodjunk és feleljünk! Hiányozhat-e valami annak, aki Istent igazán szereti? Akinek Ő a szívében lakik, annak mindene megvan, még a fájdalmat is könnyebben viseli, a munka nem nyűg és teher, nem fél talán még a haláltól sem. Így éreztek az első emberek is. Bűnnélküli és boldog életük emléke azután tovább élt utódaikban. Legendák születtek a gyönyörűség kertjéről, ahol zöldelt, virágzott és termett minden. Ahol szórakozás volt a munka, a fáradalmakat pedig nem is vették észre. A félelmetes duvadak szelíd háziállatok módjára símultak gazdáik lábához. Egyszerűen, öröm volt itt az élet! – Ilyenféle ábrázolás azután mind a régiekkel, mind velünk segít elképzelni az egykori bűnnélküliség boldogságát. Röviden: a nagyon ideális külsőség, a lakhely szépsége, a nagyon szép belsőt, az Istennel jóbarátságban álló, élő emberek lelkét jelentette. Felesleges lenne tehát számolgatni,

hogy milyenfajta fák voltak abban a bizonyos paradicsom kertben, ahol a mi régi hitoktatónk szerint az áhított narancs, banán és datolya csak férges almának számítottak.

Azonban ha már a fáknál tartunk, a Szentírás a többiekén kívül külön megnevez két fát. A Jó és Rossz Tudásának (ez volt a tilalomfa), és az Élet Fáját. Milyen fák lehettek ezek és milyen gyümölcs termett rajtuk? Nincs olyan növénytan, mely felelni tudna! Nyilván nevük takar valamit. Azt pedig, hogy az emberek nem ehetik ezeknek a gyümölcsét, szintén átvitt értelemben kell felfognunk.

Jó és rossz. Csak ez van a világon. Aki ismer jót és rosszat, az mindent ismer, mindent tud, és meg is tehet. Ilyen valaki csak egyetlen van: az Isten. (Mi tudjuk, hogy az Isten nem tehet rosszat, mert az ellenkezőnek természetével.) – Az előbbiek alapján most már gondolhatjuk, hogy mit értettek a régiek az emlékezetes tilalmon: a Jó és a Tossz Tudásának fájáról nem szabad enni! Emberlétükre elégedjenek meg azzal, hogy övék az egész világ. Ne akarjanak Isten lenni, és mindent tudni. Ez nem vezethet jóra. Jobb belátni, hogy még felettünk is van valaki, Ő, a Mindentudó.

Nem lehet a növényhatározóban megtalálni a Gyönyörűség-kert másik híres fáját, az Élet-fáját sem. Amíg az első tilalmat jelentett, ez ígéretet tartogatott. Azoknak szánta termését, akik nem nyúlnak a másik fához, és engedelmeskednek Istennek, meg akarnak maradni szeretetében. – Ezek számára a földi életen kívül állandósult volna egy másik élet: Isten gyermekeinek élete. Olyan élet, melyet a boldogságkert jelentett.

A következő alkalmak során látni fogjuk, hogy azok a lehetőségek, melyeket a gyönyörűség-kert jelentett, számunkra már nem léteznek. Azt sem lehet azonban gondolni, hogy az Isten egy kicsit is csökkentené szeretetét irántunk, ma élő emberek iránt. – A jó és rossz közötti választás, az engedelmisség és a tagadás lehetősége mindig adva van.

Az az egyik nagyszerű dolog életünkben, hogy józan belátásunk alapján dönthetünk: Őmellette kívánjuk megtalálni boldogságunkat, és az Isten még ebben is nagyon komolyan segít.

8. IGY KEZDŐDÖTT MINDEN BAJ

Hittanos koromban egyszer arról tanfított a plébános úr, hogyan estek bűnbe az első emberek. Tanítás közben az ismétlősök, meg a magasabb osztályosok össze-összesűgtak és titokzatosan mosolyogtak. Óra után a csoportokba verődött fiúktól ilyesmiket lehetett hallani: „Nem az volt ám a bűnük, hogy ettek a fáról! Egészen más! Csak nem merik nekünk elmondani. De mi tudjuk ám!” – Még halkabbra fogva a szót azt vitatták, hogy az első emberek bűne igazában a szemérmetlen, csúnya cselekedet volt. – Azok a fiúk pedig, akik úgy fogadták el a dolgot, ahogy tanulták, sajnálták az ősszülőket, mert kis bűnüknek nagy baj lett a vége.

Az egyik félnek sem volt igaza. Az ismétlősöknek már csak azért sem, mert férjéről és feleségről volt szó, akiknek joguk volt úgy is szeretniök egymást. – Hogy ne kelljen sokáig törni a fejeket, elmondjuk, mi volt az első emberek bűne igazában.

Előbb azonban, ami a Szentírásban áll:

I. Móz. 3, 1-6.

A megértés kedvéért előbb tudnunk kell a következőket. – A világ legelső bűnét – így olvasható ki a Szentírásból – nem az emberek, hanem tőlünk egészen más természetű, értelmes lény követte el. Megjelenési módja csupa titokzatosság. Okosságban és akaraterőben könnyedén versenyezhet velünk. Elég ereje van ahhoz, hogy szinte megszállva tartsa az ember gondolatvilágát és vágyait, amint a hipnotizőr teszi a médiummal. Ez a titokzatos valaki egész erejével arra törekszik, hogy ellenkezzék az Istennel és tönkretessen minden igazi jót. A Szentírás leginkább Sátánnak nevezi. Neve ellenfelet, riválist, kísértőt jelent.

A Biblia tehát ennek a Kísértőnek szerepeltetésével magyarázza meg a bűnbeesést. A boldogságban élő embereknek azt a gondolatot hipnotizálta, hogy akarjanak ők is olyanok lenni mint az Isten. Zseniálisnak látszó gondolat! Az ember rájött arra, hogy magasan az állatvilág felett áll. Értelmes. Elég jó ismeri, sőt alakítja a körülvevő világot. Ura és parancsolója mindennek, amit lát. – De mégsem ő a Mindenható. Van valaki, akinek az életét köszönheti, akinek halálával tartozik, aki nálánál is többet: mindent tud, és ezért engedelmeskednie kell neki. – El lehet ezt viselni?! Nem megalázó ez a helyzet?! Milyen jó lenne Istennek lenni: tudni jót és rosszat, vagyis mindent. Milyen nagy dolog a függetlenség! Mindennek egyetlen feltétele van: nemet mondani neki. Robbantak a kísértés-bombák az ember értelmében és szívében.

Vajon, a bibliai időkben élt emberek megértették volna-e azt, amit az imént a gondolatátvitelről hallottunk? Hogy az emberben egy más valaki lázadó gondolatokat kelthet? Aligha értették volna

meg! Ezért a hittantanítás során másként magyarázták számukra. Találó hasonlattal kellett megértetni, hogy mi a kísértés, és mi a bűn.

Van egy állat, fél tőle mindenki, és utálja. Mi éppen úgy, mint a régi izraeliták, vagy a babilóniak. Nem olyan állat, mint a többi. Sunyi és ravasz: minden rossz kitelik tőle. A kígyó ez az állat. A régiek nem igen tudtak olyan élőlényt elképzelni, melynek ne lenne teste. (Ez egyik mentségük a bálványimádás bűnére is.) – Azt viszont tudták, hogy van valaki, aki ellensége az Istennek is, meg az embernek is. A sok bűn és baj, ami a világon van aligha lehet mástól, csakis tőle. – A kígyóról gondolták tehát, hogy benne jelenik meg látható formában a gonoszság, ő a főellenség.

A Szentírásból az imént olvastunk fel egy párbeszédet a kígyó és az asszony között. A kérdések és feleletek során mindenki számára érdekes és főleg könnyen érthető megoldását találjuk meg a bűn problémájának. – A gonosz először csak érdeklődést kelt aziránt, ami tilos számunkra. Máris segít abban, hogy «fantáziát» is találjunk ebben. Megszólal a lelkiismeretünk figyelmeztetése: „nem szabad, baj lesz belőle!” „Lényegtelen semmi az egész” – súgja amaz. Gát lástalan hazugsággal próbálja félrevezetni ítélőképességünket. A megkezdett párbeszéd már fél siker számára. Ezután már kevés van hátra: a megtévesztett, összezavart embernek nincs ereje, hogy a parancsot és az Istent tovább is szeresse: beleegyezik a bűnbe.

Ez a bűnbeesés «munkamenete» a Biblia első embereinél, és ugyanilyen – sajnos – a mi eseteinkben is.

Amikor az előbb arról beszéltünk, hogy mennyire ravasz és erős a gonosz, láttam, egyitek-másitok arcára az ijedtség ült ki. Biztos arra gondoltatok, hogy nekünk is könnyen kárt okozhat. Ha az első embereket – akik pedig igen jóban voltak az Istennel – könnyedén rászedte, velünk mégkönnyebben elbír. Kell félnünk, vagy nem kell?! Alig merem említeni, hogy a Szentírás egy helyen ordító oroszlánnak nevezi a sátánt, aki körüljár, és úgy keresi kit nyeljen el. – A közmondás azt tartja, hogy jobb félni, mint megijedni. Jobb óvatosnak lennünk, mint óvatosság hiányában nagy bajba esnünk. – A Biblia szomorú példájából láthatjuk, hogy nem szabad a kísértővel párbeszédet kezdeni, mert becsap. Inkább Jézus tanítása szerint kérjük az Istent, hogy ne vigyen bennünket a kísértésbe, és szabadítson meg a gonosztól.

9. A BÜNTETÉS ÉS AZ IGÉRET

Gyakori kérdések: miért kell meghalnunk?, miért szenvednek olyan sokan?, honnét az a sok baj? – Ezeket nemcsak manapság, hanem már a nagyon régi emberek is kérdezték. Ha a Jóisten teremtette a világot és benne mindent, hogyan talált magának helyet a sok jó és szép között a rossz is? Az egész emberiség nagy kérdésére eléggé kielégítő választ íratott be az Isten a Bibliába.

Előbbi kérdéseinkre így felel a Biblia: minden rossznak a bűn az oka. Ezt az igazságot azonban, egy mindenki által jól megérthető és megjegyezhető tanítótörténet-féléből olvashatjuk ki. A történet címe: Az első emberek megbüntetése:

I. Móz. 3, 8-19.

Az emberek bűnét kellett, hogy bűnhődésük kövesse. Ennek leírása során mint ügyészt és bírót ismerjük meg az Istent. Tudjuk, hogy minden bírósági perben fontos szerepe van az ügyésznek és a bírónak. Az előbbi a törvényt és az igazságot védelmezi, a másik a bűnösség kérdésében dönt, és kiszabja az ítéletet. A bibliai történet során az Isten kér számon, Ő vádol és ítélkezik. A vádlottak padján az egykor kedves gyermekek, és csábítójuk, a Gonosz. – A vád- és védőbeszédre jól emlékezünk, nincs szükség arra, hogy újra idézzük. Inkább arról legyen szó, hogyan lett rosszá az emberek élete a bűn következtében.

Nagyon jegyezzük meg, hogy a legnagyobb kár az emberek lelkében esett. Azokéban, akik a bűnt elkövették, de még gyermekeik, sőt kései utódaik lelkében is. Szinte alig jótétehető bajok keletkeztek. Beteggé lett az emberek lelke, és a betegség mint fertőzés terjedt tovább emberről emberre. Elhidegültek Istentől, nem úgy ragaszkodtak hozzá, mint kedves gyermekek. Nem kérték egész szívvel, és nem is kaphatták meg teljes mértékben az Isten segítségét életükhöz. Röviden: nem éltek együtt az Istennel. A Biblia jelképes szavaival: elhagyták a gyönyörűség kertjét.

Ehhez még más bajok is jöttek. Van betegség, mely azzal jár, hogy a látszólagos gyógyulás ellenére valami kellemetlen következmény marad vissza. (Pl. a fejtífusz után butuska maradhat, az is, aki korábban igen okos volt.) A bűn második következménye: nehéz lett az emberek élete. Úgy jártak mint aki elhagyja barátját és otthonát: egyik kellemetlenség a másik után éri. Az emberek számára pedig megérződött az élet nehéz oldala: a fárasztó munka, a szenvedés és a halál. – Ha némely keveseknek nincs is bajuk az életben, a halál mindenkiért eljön, és ez eléggé elkeseríti az életet. Nem is szólva a végső elszámolásról, amely nehéznek ígérkezik.

Ha nem lett volna bűnük, nyilván akkor is távoznunk kellett volna az életből, de ez nyugodt és biztos hazatérés lenne az Istenhez.

A bűn elkövetése után odalett régi jó természetük. A Sátánnal való egyszeri érintkezéstől szinte mágneses lett lelkük: jobban vonzódtak a rosszhoz, mint a jóhoz. Az első bűnt a többi követte: már könnyen ment.

A bűnök éppen úgy, mint a sűrű erdő fái a kivezető utat, nehézzé teszik a tájékozódást. Nem látunk, nem értünk miattuk világosan. Ezért kell sok embernek még az Isten létezését is bizonyítani, pedig az világos, mint a nap. – Régi hittanos kifejezés ezt így mondja: az emberek értelme elhomályosodott.

Az eddigieket összefoglalva: A bűn következménye nem annyira az életkörülményeink megromlása, hanem inkább az, hogy szembe kerültünk Istennel, és rosszabb lett hozzáállásunk a világhoz. Nem az Isten küldi ránk a rosszat, mi okozzuk azt saját magunknak.

Beszéljünk az ördög-kígyó bűnhődéséről is. – A régiek nem tanultak élettant, nem volt módjuk a kígyó életének alapos megfigyelésére sem. Biztos, hogy ennek az állatnak a bűnbeesés előtt sem voltak lábai, különben gyík lett volna. A bűnhődésről szóló hagyomány, illetőleg bibliai megörökítése, valami fontosra figyelmeztet. Ha látjuk ezt a hasoncsúszó rút állatot, jusson eszünkbe mindig jól vigyázni a nálánál is rútabb sátánra. Ne feledjük el azt se, hogy Isten átkta, büntetése sújtja a gonoszt. Az Isten az erősebb! – Emlékezzünk a szavakra, melyekkel az Isten-bíró ítéletet mond felette. Véget nem érő küzdelemről beszél, mely az első emberek leszármazottai – ezek mi vagyunk – és az ördög-fajzat között végbemegy. Élet-halál harc ez! A Biblia kígyóban lakó léleknek tartja a gonoszt, küzdelmük is olyan, mintha a kígyó és egy ember verekednének. Ez azon van, hogy széttiporja a kígyó fejét, amaz pedig, hogy halálosan megmarja az embert. – Mit gondolhatnak az emberek, amikor olvassák ezt a küzdelmet? Az Isten nagyon szép és vigasztaló igazságot sugalmaz: Ne szomorkodjatok, hanem vigasztalódjatok emberek! Igaz, hogy győzött a sátán, de nem fog mindig győzni. A jó emberek aratnak végleges győzelmet a rossz felett! – Az ígéreten gondolkozó emberek – az ószövetség vége felé – biztosan maga Isten világosította meg őket – még többet is megértettek. Világossá vált előttük, hogy a sátán-győző jó embereknek vezérük is lesz. Az asszony ivadéka, vagyis fia. Egy igen nagy valaki, aki saját maga is teljes győzelmet arat a Sátán felett. Győzelme azonban sokba kerül, mert a gonosz tengernyi fájdalmat okoz neki is. Idővel bőven hallunk arról, hogy ez a győzelmes Ember: Mária gyermeke, Jézus a mi Megváltónk.

10. AMIRE A SZIVÁRVÁNY EMLÉKEZTET

Emlékszünk még a néhány év előtti árvízre, a kiáradt folyó szörnyű pusztítására? – Érdekes megfigyelni hogyan emlékeznek rá maguk a károsultak, főleg idősebbje. Ha idegennel találkozunk, egy-két mondat után az árvízi élményekre terelik a beszédet. Hogyan emelkedett óráról-óra a víz, hogyan erősítették a partokat, hogyan szakadtak át mégis, hogyan menekült a lakosság, és mi minden veszett el, vagy ment tönkre. Annyiszor felelevenítik a nagy víz történetét, ahányszor csak hallgató akad. – Aki több ízben hall ilyesféle elbeszélést, megfigyelheti, hogy az esemény jelentősége egyre nő az emberek emlékezetében. Ahányszor csak elmondják, annyszor nagyobb az elmúlt veszély és a kár. Szereik túlozni az elmúlt dolgokat.

A Szentírásban is olvashatunk egy árvízzről, sőt özönvízzről. Ennél nagyobbát elképzelni sem lehet, mert az egész világot elpusztította. Az Isten azonban nem azért akarta ennek történetét belevenni a Bibliába, hogy az embereknek legyen min csodálkozniuk. Azt akarta, hogy ez az elbeszélés eszünkbe idézze az igazságos Istent, aki megjutalmazza a jókat, és bünteti a rosszakat. – Olvassuk el hát a Szentírást! I. Móz. 6, 5-8; 13a, 14; 21, 22.

I. Móz. 7, 1-9; 16b, 17; 22, 23; I. Móz. 8, 6, 8-13; 18, 19.

A tudósok szerint az emberiség először a mai Perzsia területén, a Tigris és az Eufrátesz folyók vidékén jelent meg a földön. Más szavakkal: az előemberek itt jutottak olyan fejlettségi fokra, hogy Isten értelmes lelke irányította őket. Itt történt az emberréválás, itt volt az őshaza. Egy igen nagy katasztrófa érte itt az emberiséget, az özönvíz. A megmenekültek és utódaik soha nem felejtették el. Bármerre széledtek a világon, magukkal vitték emlékét. A világ valamennyi népénél, a sárgáknál épp úgy, mint a rézbőrűeknél valamilyen formában tudnak a vízőzönről. Tehát nem mese. Legfeljebb meseszerűen beszéltek róla. A legérdekesebben éppen azok, akiknél történt: a babilóniak.

A következők során sokat hallunk majd egy szent emberről: Ábrahámról. Most csak annyit, hogy családjával együtt Babilóniából vándorolt át a mai Izrael területére. Ő is tudta a vízőzönről szóló mondat. Azonban az Igaz Istenben hitt, és okos volt. A vízőzöntörténetet családjában nem egészen úgy adták tovább, mint a babilóniak. – Hogyan is hihették volna azt, hogy a sok isten közül a legfőbb, bosszúból tervezte ki az emberek ellen a vízőzönt, mert lármájukkal zavarták alvását. Meg azt, hogy terve ellenére akkora lett a pusztulás. Maguk az istenek is rettenetesen bejედve, hanyatt-homlok menekültek. Végül meg azon vesztek össze, hogy melyiküket terheli a felelősség.

Ábrahám nem hihette el ezeket a meséket. Mivel tudta, hogy egy az Isten és igazságos, rájött arra, hogy a vízözön igazában büntetés a bűnökért. Családjában azután a Szentírásból is hallott változatban terjedt el a vízözön mondája. Ez távolról sem mese, hanem elgondolkodtató vallásos tanítás.

Hallottuk Isten szavát: „bánom, hogy embert teremtettem a földre”. Megbánhat Ő is valamit, amit tett? Ha látta rossz vége lesz, miért tette? Isten dolgaihoz nem értünk, szándékait nem ismerjük. Biztos, hogy nem köteles minden emberi gonosztságot eltűníteni. A vízözön előtti időkben is betelt a pohár.

Csodálatos Noé hite és engedelmessége. Még semmi jele az árvízveszélynek, Isten szavára mégis nekilát a bárkaépítésnek. Míg a tömeg gunyolta hitét, kinevette hiábavalónak tűnő munkáját és nyugodtan bűnözött tovább.

Mekkora volt a bárka, és mennyi az utasa, ki tudná azt pontosan! Tény, hogy amikor elterjedt izgalmas története, megnőtt a nagysága is. A Biblia adatai csupán azt jelzik, hogy a hagyomány leírásakor mekkorának taksálták Noé mesterművét.

Az utolsó években szerte a világon voltak árvizek. Hosszabb esőzés, hegycsuszamlások, a tornádó rövid idő alatt óriási területeket árasztottak el. – A vízözön pusztítása is nagy volt. Ha nem is az egész földet, csak az akkor élő emberek lakóhelyét pusztította el. A bárka utasainak kivételével megsemmisült mindenki, minden bűnével, ahogy azt Isten elhatározta.

A történetből ne csak azt tanuljuk meg, hogy az Isten büntet, hanem azt is, hogy megjutalmazza a jókat. Akkor csak egy család volt erre méltó. Milyen szerető gondoskodás olvasható ki abból a megjegyzésből, hogy Isten maga zárja rájuk biztonságosan, vízmentesen a bárka ajtaját. Kedves, ahogyan bejelenti nekik a tragédia végét, és az új élet kezdetét. Gondoljunk csak a hollókra, meg az olajágot hozó galambra.

Elképzeljük, hogyan állták körül az oltárt a megmenekültek a hálaáldozat bemutatásakor. Örömmel hallották az ígéretet is: „többé nem lesz vízözön”. Ha eső után kisütött a nap, és örültek az égen feltűnő szivárványnak, az Istennel való szövetség és béke jelét látták benne. – Mint régen az első embereket, ezentúl Noét és családját segítette áldásával: Hadd növekedjék a jó emberek száma, és ezek uralkodjanak a földön.

Az emberiség életét vízözön nem veszélyezteti többé. – Sajnos a sok gonoszság és bűn, amely napjaink háborúit előidézi, vérozzont zúdit a földre. Az Isten azt sem akarja, hogy fegyverek által pusztuljunk el. „Ő nem a harc, de a béke, a szeretet Istensége.” (Babits) Aki egy keveset is tesz, hogy szűnjék a bűn és a gonoszság, az Isten gondolatát, a békét segíti.

11. ISTEN A KEVÉLYEKNEK ELLENÁLL

Elsőnek arról az igazságról hallunk, hogy minden nép és a sok nemzet, mely ezen a széles világon él, testvére egymásnak. Majd pedig arról hallunk, hogy a világ népei egyszer összefogtak. Sajnos, ekkor sem a jó, hanem a rossz cél érdekében.

A nemzetekről szóló tanításhoz nem olvasunk fel szentírási szöveget. Kb. száz embernek és nemzetnek kellene meghallgatnunk a nevét. Úgysem tudnánk megjegyezni. A sok név a vízfözből megmenekült Noé utódaiból évszázadok folyamán keletkezett népeknek, vezetőiknek és városaiknak neve. – Az embereket mindig érdekelte, hogy kik voltak és hogyan éltek ősök. De az Isten akarata is volt, hogy az emberek a Szentírásban olvashassanak ezekről. Mint az Ő szavát úgy kell elfogadnunk: mind egybetartozunk, testvérei vagyunk egymásnak, mindannyian az Isten családja, házanépe. Ez az alapja keresztény hitünk tanításának is: az emberek, mint testvérek felelősek egymásért. Azért élünk, hogy egymást is boldogítsuk. Ha valamelyik nép gazdagabb, vagy tudósabb, támogatnia, tanítania kell az elmaradottabbat. A testvérek ne arra költsék pénzüket, hogy fegyvert gyártsanak egymás ellen. Inkább, hogy kenyeret adjon, iskolát építsen egyik a másiknak. Nagy összefogással kellene bizonyítani, hogy Isten tényleg értelmesnek teremtett bennünket és jó kezekbe tette le a föld sorsát. – Sajnos, manapság is mekkora az összevisszaság az emberek között!

Egyszer azonban mégis összefogtak. Meg akarták mutatni, hogy Isten nélkül is tudnak nagyot, igazán értékeset alkotni. – Erről szól a bábeli torony mondája.

I. Móz. 11, 1-9.

A gyermekek sokat versenyeznek, melyikük tud magasabb fát megmászni. A pilóták magassági rekordért küzdenek. Tudjuk mi is, tudták régen is, hogy igen izgalmas, jó érzés magasban lenni. A régi babiloni királyok építtettek magas tornyokat. A turisták még a romjaikat is csodálják ezeknek az égbeszökő alkotásoknak. – Van abban rossz, ha egy király tornyot emel, ha az építész-tudomány remekművet állít? Nyilván nincs! Rossz volt azonban, a cél, melyet a babilóniak maguk elé tűztek. Nagyon okosnak hittek magukat, és büszkéek voltak isteneikre, melyek pedig sokszor csak állatok, vagy szobrok voltak. Azután divatba jött Babilonban a holdat is istennek tartani. A tornyok pedig arra szolgáltak, hogy tetejükről imádkozzanak és áldozatot mutassanak be a holdnak. Közben a választott népet lenézték, hogy csak egy Istene van, az is lélek.

Visszatérve a tornyokhoz, ezek másként épültek, mint nálunk szokás építeni. Babilonia két folyó közötti hatalmas alföld. A kő

hiánya miatt téglát égettek, a kötőanyag pedig mész helyett aszfalt volt. Ezt meg az olajutak közelében lették.

Nagy dolog volt akkoriban magas épületeket emelni. Az építők azonban mégsem lehettek volna olyan kevélyek, hogy szinte Istennek tartsák magukat! A Bibliában az áll, hogy maga az Isten is lejött az égből ilyen csodát látni és írgykedve nézte, mire vitték az emberek. Ez persze, írói túlzás. Inkább azt érzékelteti, hogy a torony Istenhez hasonlítva igen kicsi, szinte semmi. Ma talán úgy mondaná, hogy Istennek a legerősebb nagyítóját kell használnia, hogy valamit is lásson az emberek nagynak tartott művéből.

Az Isten ellenáll a kevélyeknek, megszegyeníti őket. A babiloniak beszédének összezavarodása ugyanezt az igazságot példázza. – A régi hittankönyvek abban látták a zavar okát, hogy a mesterek nem értették meg egymást. Aki téglát kért, habarcsot hoztak neki, a másoknak meg kőműveskanál helyett falazólécet nyújtottak. Így azután nem lehetett dolgozni.

Inkább úgy fogjuk fel az esetet, hogy nem annyira a babiloniak nyelve, hanem az azt irányító értelmük forgott rosszúl. A kevély egyúttal ostoba is: sokkal többnek tartja magát, mint ami. Azt hiszi, előtte nincs akadály. A kevélyek egyébként egymásközt sem fércnek meg. – Ezt érti a Biblia a nyelvezavarón. – Az építés kudarcából távolról sem következik, mintha az Isten rossz szemmel nézné, hogy az emberek okosak, és tényleg nagyot alkotnak. Ellenkezőleg!

Tudta ezt az Isten népe is. Az övé volt az emberi tudás világcsoda épülete, a jeruzsálemi templom, melyet az Isten is megbecsült. Jelen volt, ott lakott benne. Megszentelte az emberek alkotását. – Talán éppen a torony esetére gondolva énekelte a választott nép: „Hogyha az Úr nem építi a házat, hasztalan fáradozik, ki építi azt. Hogyha az Úr nem őrzi meg a várost, aki azt őrzi, hasztalan virraszt.”

Milyen jó lenne, ha minden ember elgondolkodnék a babiloni torony mondján. Minden olyan alkotás, mely csak az emberi tudást akarja hírdetni, az Istent pedig feleslegesnek tartja, olyanféle, mint a bábéli torony.

Az az igazi teljesítmény, mely Isten nagyságát is elismeri, emellett az emberiség nagy családjának egymáshoz való közeli kapcsolatát és békességét is elősegíti.

Ezért, ha két marakodó gyerek megbékél, kezét fog, és barátságából közös erővel egy homokvárat épít, munkájuk többet ér Isten szemében, mint Babilon tornyai.

12. A BIBLIA ORSZÁGA

Többször szóba került már, hogy az Istennek volt egy kedves népe, az izraeliták, másik nevén: zsidó nép. Szerződést kötöttek egymással, az ószövetséget. Ennek egyik megállapodása, hogy Isten állandó hazába segíti népét, mely addig csak ide-oda vándorolt. – Erről szól a következő szentírási rész: Józsué 1, 1-6.

Az Istennek nagy tervei voltak ezzel a néppel, nagy feladatot bízott rá. Mint értékes örökséget kellett őriznie vallását. Ennek egyik főigazsága, hogy idővel az Isten személyesen jön el közéjük: ember lesz. Neve jelzi a feladatát is: Messiás, Megváltó lesz. A régi zsidóság hasonló megbízást kapott, mint táborozáskor a szálláscsinálók. Mindent elő kellett készítenie, nagy ígéretük, a Messiás-király érkezésére.

Ebben az évben lényegében arról szólnak a bibliamagyarázatok, hogyan teljesítették feladatukat az ószövetség emberei. Ezt megelőzően, ma azonban, mintha földrajzórán lennénk, megismerjük az országot, ahol a választott nép élete és története lejátszódott. Ma tehát a Biblia országáról hallunk.

Jézusnak, a Messiásnak földi hazája ma is az emberek érdeklődésének központjában áll. Rádió, TV, újságok foglalkoznak vele.

Ma már nem számít nagy dolognak, ha valaki elkerül külföldre. Régen csak a hadseregek, a kereskedők, meg a királyok követi jutottak el távolabbi országokba. Jó utak ugyanis ritkaságszámba mentek. Nagy dolog volt, ha egy is végigvezetett valamelyik országon. Világ központjának számított az az ország, melynek területén több fontos útvonal is találkozott! A Biblia országa is ilyen volt. Ha valaki Európából Ázsiába, Perzsia és India felé, vagy Afrikába Egyiptom felé akart eljutni, útja erre vitt.

A Földközi-tenger legkeletibb partjainál, a mai Szuezi csatorna közelében terül el. A keresztények Szentföldnek is nevezik, de ismerős neve Palesztina. Ebből régi gazdáinak a filiszteusoknak a neve érezhető ki. Ha mai térképét nézzük, a több szín azt mutatja, hogy napjainkban több ország osztozik a régi Palesztina területén. A zsidók mai országa, Izrael, nem régóta szerepel a térképen. Bár Kr. e. 1200 évvel volt már országuk ezen a földön. Történelmük folyamán azonban sokszor került országuk erősebb szomszédai hatalmába, népük pedig rabságba. Legutoljára nem sokkal Jézus földi működése után jutottak erre a sorsra. Ennek már 1900 éve. A hazátlanul, szétszórta élő zsidóknak fájt, hogy minden népnek van hazája, csak nekik nincs. Századunk első éveitől kezdve úgy igyekeztek országot szerezni, hogy egyre többen vándoroltak ki és telepedtek le régi országuk területén. A legtehetősebbek pedig földbirtokokat, házhelyeket vásároltak itt. Világmoz-

galmat alapítottak azzal a céllal, hogy Palesztina ismét Zsidóország legyen. Törekvésüket siker koronázta: 1948-ban az ENSZ megalapította az önálló zsidó államot. Ismét Jeruzsálemet, ősi országuk fővárosát tették hazájuk központjává.

A mai Izrael igen kicsi, mint a Duna-Tisza köze. Földje nagyrészen alig termő sivatag. Azonban napról-napra növekszenek a korszerűen művelt területek. Európaszerte ismerik a délgyümölcsöt, amit második legnagyobb városukból Tel Avivból exportálnak.

A régi zsidók annyira szerették hazájukat, hogy tejjel-mézszel folyó országnak nevezték, de Isten ígérete alapján Ígéret Földjének is hívták. Néha Kánaánnak mondják, hagyományuk szerint ugyanis, Noé három fiának egyike: Kán kapta meg a vízözön után.

A másik mai állam Palesztina területén Jordánia. Nevét a Jordán folyótól kapta. Kisebb itthoni folyónál alig bővebb vizét mind Izrael, mind Jordánia a maga számára szeretné hasznosítani. Ez utóbbinak, de az egész vidéknek arab nemzetiségű és mohamedán vallású a lakossága. A zsidókat betolakodóknak tekintik és halálos ellenségeiknek tartják. Gyakori köztük a háborúskodás. A Jézus életében is szereplő helységek Betlehem, Názáret, Jerikó és Jeruzsálem az említett két országhoz tartoznak. – A Jordán folyó egy gyönyörű szép tavon, a Genezáreti tavon, másik nevén a Tiberiás tengeren folyik keresztül. A tó északi partja felől két szinten arab ország, Libanon és Szíria néznek gyűlölködő szemmel Izraelre. – A béke szempontjából délről sem jobb a helyzet. A Jordán, miután elfolyik Jerikó városa mellett, egy óriási tóba, a Holt tengerbe ömlik. Ennek partja már a Sinai félszigethez tartozik. Innét ismét csak arab állam, Egyiptom, ellenségeskedik a zsidókkal.

Kb. ennyi, amit tudnunk kell a Szentföldről. A bibliai időkben természetesen más volt ennek a területnek a képe. Akkoriban az arabok helyén más, ugyancsak Izraellel ellenséges pogány népek laktak. Közülük a filiszteusokat már említettük. – A zsidó honfoglalás után (1200 Kr. e.) a törzsek maguk között osztották fel az országot. Az egyes vidékeket ezekről nevezték el. Pl. Benjamin, vagy Juda földje. Idővel a tizenkét törzsből két nagyobb nép lett. Délen Juda, északon Izrael országa. Ezek hol szövetségben, hol haragban éltek. – Jézus idejében ismét más volt az ország beosztása, erről az Újszövetség tanulásakor hallunk.

Mit jegyezhetünk meg ma? Talán csak a sok nevet és ellenségeskedést? Mily kár, ha a népek ennyire gyűlölik egymást. Pedig mind Isten gyermekei és egymás testvérei vagyunk. Földünk is mindenkié. – Ha a Szentföldről, vagy máshonnan ellenségeskedést hallunk, fájjon ez nekünk is!

13. ÁBRAHÁM, AZ ISTEN BARÁTJA

Az ószövetségi választott nép nagyjai között Ábrahámot tartjuk a legnagyobb embernek. Maga a Szentírás tünteti ki azzal a szép címmel, hogy ő az Isten barátja. Az emberiség nagy családjában élő választott nép Ábrahám leszármazottja.

A Szentírásban olvasható élettörténete érdekes kalandokkal van tele. Azonban nem a kalandok a fontosak. A nagy embereknek a lelkük nagy. Ami lelkükben történik, vagyis ahogy gondolkodnak és éreznek, az fontosabb minden érdekes élménynél. Ábrahámról is igaz ez!

Híres és igen művelt országból, Babilóniából származott. Itt már az emberek nagy része városokban lakott. A királyoknak hatalmas könyvtárai voltak. Építészeik pedig majd az égig érő tornyokat emelték. Ennek ellenére mégsem voltak nagyon okosak. A holdat, meg a csillagokat imádták, sőt még néhány állatot is. A nőket pedig nem vették emberszámba. – Ilyen emberek között élt Ábrahám családja. Ők azonban okosan gondolkodtak Istenről, emberről egyaránt.

Ábrahámot igen nagy dolgokra választotta ki az Isten. Nemcsak arra, hogy az izraelitáknak, de arra is, hogy minden istenhívő embernek, sőt még magának a Megváltónak is ősatya legyen. – Féltő volt, hogy Babilonban Ábrahám elveszti hitét és nem tud megfelelni hivatásának. Ezért el kellett hagynia szülőföldjét. Az Isten akarta így, aki a lelkiismeret különleges szaván keresztül mondta meg akaratát.

Ábrahám tehát útnak indult. Egyik útja Babilóniából észak-nyugatra, Háránba, a másik pedig délre, Egyiptomba vezetett. A két út hossza közel kétezer kilométer. Könnyű ezt megállapítani, de igen nehéz lehetett megtenni. Az egész familia apraja-nagyja úton, maguk előtt terelt állataikkal. – Életük ezer veszéllyel teli nomád-élet. Mindenfelé idegenek, akik csavargóknak nézik őket. Pedig volt otthonuk, csak az Isten kedvéért elhagyták.

Ekkora áldozatért nem maradt hálátlan az Isten! Ábrahámnak többször volt az a biztos érzése, hogy találkozik, beszél az Istennel. Mint jóbarátok szemtől-szembe tárgyálnak.

Közbevetve, Ábrahámnak igen megtetszett az az ország, melyben bolyongott. Az egyik találkozás során azt az ígéretet kapta Istentől, hogy övé, illetőleg utódaié lesz ez a szép föld. – Még ígéretnek is óriás! Mintha egy gyermeknek, akinek csak forintjai vannak, egy autót ígérnek. – Más aligha hitt volna az ilyen ígérletben. Ábrahám azonban tudta, hogy az Isten hűséges és állja szavát. A dolgokat úgy irányítja, hogy Kánaán országa az ő utódaié legyen.

Utódaié?! – Ábraháméknál, amikor az ígélet elhangzott egyeilen gyerek sem volt. Emberileg szólva azután se lehetett, mert feleségével együtt mindketten öregek voltak. Az ilyeneknek pedig, hiába szeretnék, nem lesz gyerekük. Nagy gond-bánat volt ez náluk. Mások sátra csak úgy hangzott a gyerekektől, az övék pedig csendes volt. – Ábrahám ennek ellenére hitt az ígéletben. Az Isten ugyanis esztendőre fiút, majd idővel ennek is gyerekeket és unokákat ígért. Emberöltök múlva pedig annyi utódot, hogy benépesül velük Kánaán. Ábrahám örült annak, hogy utódai Isten kedvelt népe lesznek, és köztük lesz a Megváltó is.

Röviden összefoglalva: idáig arról volt szó, hogy milyen nagy hite volt Ábrahámnak. Beszéljünk erről. – Ábrahám egy forró nyári napon sátra bejáratában üldögélt. Három férfit látott közelébe. Akkora tisztelettel és szeretettel hívta őket és látta vendéggül, hogy szinte csodálkozunk: hogyan lehet valaki ennyire jó ember?! Hallgassuk magát a Bibliát:

I. Móz. 18, 1-8.

A történetnek ez a tanulsága: Ábrahám az emberek iránt mutatott szeretetet, de szeretetéből az Isten is kapott. Ez egyébként mindig így van. Az embereknek tett szolgálat, szolgálat az Istennek is.

Sokat beszélnek manapság a békéről. Olyanok is, akik a legközelebb álló embertársukkal sem tudnak békében megenni. – Ábrahám egyszer szép tanúságát adta békeszeretetének.

Volt Ábrahámnak egy Lót nevű unokaöccse, és egyben nevelt fia. Mindketten rengeteg nyáj és igen nagy szolganép felett parancsoltak. Csak a legelő volt kevés. Ezen azután a két gazda pásztoraik gyakran összetűztek. Ábrahámnak fájt a békétlenség: segíteni akart. Joga lett volna Lótnak azt parancsolni, hogy menjen onnét jó messzire legeltetni. Magának tarthatta volna a jobb legelőket is. Ehelyett nagyvonalúan választani engedte. – Békeszerető viselkedéséből tanulhatnának azok, akik filléres játékokon is összevesznek.

Lót iránt másképpen is megmutatta szeretetét. Egy alkalommal hadat viselt, hogy az ellenségei kezébe került öccsét kiszabadítsa. Nem féltette saját életét, ha egy másik életet kellett megmenteni.

A választott nép ősatya azért lett nagy és híres ember, mert az Isten kiválasztotta őt és nagy feladatot bízott rá, ő viszont hitt és szeretett. Minden valamirevaló gyermek szeretne híres ember lenni és valami nagy dolgot tenni életében. Ehhez a mi esetünkben is hit és szeretet kell.

14. VÁROSOK A TENGER ALATT

Az emberek képzeletét állandóan érdekli, hogy mi minden lehet a tenger mélyén. Mesés kincsek, szörnyű polipok, a háború alatt elsüllyedt hadihajók ágyúkamráiban uszkáló csodás halak, egykori városok. A Biblia Ábrahám történetével kapcsolatban ilyen elsüllyedt városokról tesz említést. Romjaik ma még csendben pihennek a Holt tenger sós vizében. Talán nemsokára híret vesszük, hogy rájuk bukkant egyik könnyűbúvár expedíció. – Pusztulásuk története igen szomorú.

Azzal a vendéglátással kezdődött, melynek során Ábrahám olyan szívesen látta három vendégét. Ebéd után – mivel tiszteletudó, udvarias ember volt – egy darabig elkísérte őket. Útközben feltűntek előttük a tengerparti városok, Szodoma elsősorban. Az Isten azonban – Ő volt ugyanis az egyik vendég – nemcsak az erős falakat és magas tornyokat látta, hanem a lakosság szörnyű életmódját is. Bűnük olyan volt Isten szemében, mint Kain gyilkossága. A szodomaiak azonban nem doronggal gyilkoltak. Ők a hitet, meg a jóságot ölték meg a maguk és mások lelkében.

A férjek nem saját feleségüket szerették, hanem a másokét kívánták. Tiltott viszonyokat tartottak fenn. Ami még szörnyűbb, a férfiak gyakran egymással is vétkeztek. Ezt tetézte, hogy ilyeneket nem tartottak bűnnek, nem szégyelltek magukat. Akik így élnek, és állandóan tele a fejük disznóságokkal, azok lelkéből kivész a hit és a jóság, meggyilkolja a bűn. – A továbbiakat lássuk a Szentírásból:

I. Móz. 18, 20-32

De még öt se, hanem összevissza csak négy igaz ember volt: Lót feleségestől és két lányuk. Értük már nem volt érdemes megkegyelmezni a városoknak, ezért csak őket mentette meg az Isten. Parancsára még idejében elhagyták lakásukat és menekültek. Ezzel megpecsételődött a városok sorsa. – A környéken olajforrások voltak, melyekből földgáz is előtört. Isten akaratából valószínűleg egy zivatar alkalmával a villámcsapás kigyújtotta a forrásokat. Földrengés is támadt, mely még fokozta a tüzet. Oltásra gondolni sem lehetett. Porrá égett minden élő és élettelen. Végül, hogy az erkölcstelen városoknak nyomuk se maradjon, földrengés utolsó lökéseitől a romok is a mélybe süllyedtek, helyüket a Holt tenger vize foglalta el. Így pusztult el a város, melynek neve, bűnei és szörnyű pusztulása örökre hirdeti, hogy az Isten utálja a bűnt, és megtorolja.

Az Isten igazságossága azonban nemcsak a bűn büntetésében nyilvánul meg, hanem abban is, hogy a jókat megjutalmazza. Ábrahám hite és szeretete elég gyorsan megkapta jutalmát. Még

pedig olyant, melyre az idős szülők már számítani sem mertek: egy fiúgyereket. Izsáknak nevezték. Gondolhatjuk, szemefénye lett szüleinek. Az édesapa még külön annak is örülhetett, hogy nem hitt hiába. Most már lett utóda, ezért könnyebben reménykedhetett abban, hogy utódaié lesz a tejjel-mézszel folyó ország. Annak pedig még jobban örült, hogy együttal az ő leszármazottja lesz az a Valaki is, aki Isten áldását hozza az egész világra.

Ahogy a fiú növekedett, vele nőtt szülei boldogsága is. – Mint tavaszi fagy a zöldellő veteményre, úgy jött boldogságukra a szomorúság. Képzeljük csak el: Az Isten égő áldozat bemutatását kívánta Ábrahámától, azonban nem állatot – mint az szokásban volt – hanem Izsákot kívánta az oltáron meggyújtott tűzre. Azt a gyermeket, akit szinte Ő maga adott ajándékba, és akihez éppen az Isten ígérete alapján fűztek olyan csillogó reményeket! Most aztán oda minden!

Mit tettünk volna a szülők helyében? A lányok biztosan sírásra fognák a dolgot, hogy változtassa meg akaratát az Isten. (Gondolom, Sára mama is így tett volna, de Ábrahám el sem mondta neki a szörnyű hírt.) A fiúk egy része Ábrahám helyében talán szökésen törné a fejét, mások meg kereken szemére vetnék Istennek, hogy becsapja őket, mert visszakéri, amit adott.

Képzeljük el, mit tett Ábrahám? Egyből szót fogadott! Tűzifával, parázssal (akkoriban ugyanis még sem a gyufát, sem az öngyújtót nem ismerték), egy éles karddal, meg a fia kíséretében elindult az Istentől kijelölt helyre. Mit érezhetett, amikor az oltárt és a fiút előkészítette – ki tudná azt elmondani?! – A továbbiakat hallgassuk meg a Bibliából:

I. Móz. 22, 10-13.

Így fordított mindent jóra az Isten. Örömmel erősítette meg azokat az ígéreteket is, miket már előzőleg tett Ábrahámnak.

Foglaljuk össze, miről volt ma szó. Két történetet hallottunk. Mind a kettő azt mutatta, milyen nagy szeretet volt Ábrahám szívében. Szerette még a szodomai bűnös embereket is. Az Istent pedig mindennél, egyetlen fiánál is jobban. Jó lenne, ha a mai tanítás emlékére megerősödnék bennünk két szép tulajdonság. – Ne mondjunk rosszat senkiről, inkább védjük azt, akiről mások terjesztenek ilyesmiket. Védjük még az olyan embert is, akinek komoly hibái vannak. – Az is igen nagy dolog, ha az Istentől semmit sem sajnálunk. Olyan nagyot, mint Ábrahámától, tőlünk úgy sem fog kérni. Néha az időnkéből kér egy keveset, néha meg egy kis többlet munkát.

Ugye, nagylelkűek leszünk?!

15. EGY LEÁNYKÉRÉS A BIBLIAI IDŐKBEN

Igen nagy baj, amikor az idősebb szülők haragban élnek felnőtt gyermekeikkel. A békétlenség gyakran onnét ered, hogy a fiú nem azt a lányt akarja, vagy a lány nem ahhoz a fiúhoz vonzódik, akit a szülők szemeltek ki. A fiatalok azt mondják, hogy saját ügyük a párválasztás, a szülők ne szóljanak bele. – Ezek pedig azt hajtogatják, hogy mennyire másként ment az ő fiatalkorukban. Akkor bizony nem volt annyi veszekedés és válas, mint manapság.

Hát még a bibliai időkben mennyire másként mentek az eféle dolgok! Biztos érdekes lesz megismernünk, hogyan jött létre egy házasság Ábrahám idejében. –

Ábrahámnak és Sárának fiúiban, Izsákban volt minden földi reménye. Igazi jó szülők voltak, akik gyermeküknek nemcsak testével, vagyis az enivalóval és ruházattal törődtek, hanem a lelkével is. Már akkor úgy volt, hogy még a rendesen nevelt, vallásos fiú is elzúllhat, ha vallástalan, vagy rossz lánnyal tart ismeretséget, és ilyent vesz feleségül. Ezért a szülők rendes és vallásos lányt akartak fiúknak. Sára közben meghalt, ezért még jobban sürgetett az idő, hogy Ábrahám feleség után nézzen fia számára. Akkoriban ugyanis az ilyesmi teljesen a szülőkre tartozott. A fiatalok néha az esküvőig nem is látták egymást.

Izsák számára nem akadt az egész környéken megfelelő lány, mert – amint tudjuk – pogány lakosság között idegenként éltek Kánaánban. Annál jobb hírük volt a mezopotámiai Háránban lakó, rokonsághoz tartozó lányoknak. Ez a város volt Ábrahám első házája, miután rokonságával együtt Babilóniát elhagyta.

A menyasszony megtalálásának és megkérésének kényes feladatával a család hűséges szolgáját, Eliezert bízta meg Ábrahám. – A leánykérőbe induló karaván megszervezésénél nem feledkeztek meg a nászajándéknak szánt ékszerekről sem. Elindultak és el is jutottak Háránba.

Eliezer bölcs ember lévén, előbb az Isten segítségét kérte, majd egy okos tervet eszelt ki. Tudta ugyanis, milyen nagy ajándék a jó feleség, ezért jól meg kell gondolni a dolgot. – A város határában volt egy kút. Idejártak vízért estefelé a lakosok, itt itatták barmaikat is. Ennél a kútnál akarta Izsák jóvendőbelijét megtalálni Eliezer. Úgy gondolta, hogy a lusta lányok nem segítenek otthon, vízért se mennek el. Mint a maiak, másra tölják a házimunkát. A jó kislány pedig szolgálatkész. Eliezer nemcsak szorgalmat, hanem felebaráti szeretetet is keresett a lányoknál. Meg fogjuk látni, talált is. – Eliezer tehát imával kezdi:

I. Mó. 24, 12-27.

Ezeket hallgatva, a régiekkel együtt gondolkodhatunk azon, hogy

miért akarta Isten ezt a kis történetet a Bibliába beiratni. Az üzenet ugyanis nemcsak a fiúknak, a lányoknak is szól.

Amikor a fiúk és lányok egymással barátkoznak, lehetőleg vallásos partnert keressenek. A barátkozásból udvarlás lesz, majd jegyesség, végül házasság. – Nekünk is szól a Biblia: „ne a pogányok közül keressetek magatoknak házastársat!” A pogány házastárs ugyanis nagyobb kárt tehet, mint a rossz barát. Eltérítheti a vallásos szívet az Istentől és vele együtt más nagy értéktől: a becsülettől, áldozatosságtól.

Rebeka példája még mást is tanít. – Képzeljük el, milyen munka lehetett tíz teve számára elegendő vizet kimeríteni! Azután pedig a szállás készítés és vendéglátás gondja – munkája Eliezer és társai részére. Házastársnak olyant kell választani, aki nem fél a nagy áldozattól se, és sok fáradságot jelentő munkát is tud vállalni másokért. Rebeka ilyen volt. Jól kiállta Eliezer kemény próbáját. Megérdemelte, hogy Isten kiválasztottjainak családjába kerüljön.

Ha már a régiek házasságáról van szó, beszéljünk még egy keveset a számunkra elég furcsa szokásról, a többnejűségről. Ezzel Ábrahámnak és leszármazottjainak az életében is találkozunk. – A főfeleségen kívül egy vagy két mellékfeleséget is vettek. Néha a feleség szolgálólánya töltötte be hivatalosan a mellékfeleség szerepét. Az ilyen élet, főleg az asszonyok számára, nem lehetett szép. Megalázta őket, és állandó családi békétlenség forrása lett.

A többnejűség egyébként nem volt mindig szokásban. Amíg az igaz Istent imádta az egész emberiség, megtartotta parancsát: egy férfinak csak egy felesége, egy nőnek egy férje lehet! Amikor azonban az emberiség nagy része pogány lett, a többnejűség is szokásba jött. Ezek a nőket nem vették egészen emberszámba. Felfogásuk szerint csak arra valók, hogy a férfiak szolgálói és szórakoztatói legyenek. A választott nép több pogány szokással együtt a többnejűséget is átvette.

A Szentírásban az áll, hogy az Isten az egész őszövetség idején elnézte ezt. Biztosan azért, hogy az egyistenhívő nép is szaporodjék, ne csak a körülöttük élő pogányok. Ugyanis több a lány, mint a fiú. A lányok tehát csak a többnejűség megengedésével kerülhettek el a pártát és lehettek édesanyák.

Számunkra, keresztények számára Jézus törvénye visszaállítja Isten akaratát, az egynejű házasságot. – Milyen szép az, amikor szüleink hűségesen szeretik egymást. Egymásért és érettünk élnek.

Imádkozunk szüleinkért!

16. EMBEREK ISTEN TERVEIBEN

Megfigyelhetjük édesanyánkat, amint el-elgondolkodik néha. Ha ilyenkor megkérdeznénk, mi jutott az eszébe, sok felelet hangzanék ilyenmódon: „Éppen rád gondoltam kisfiam, hogy a nyolcadik után milyen iskolába adjunk, mi legyen belőled.” – Nemcsak szüleinknek vannak tervei, elgondolásai velünk kapcsolatban, hanem az Istennek is. Egyikünknek ilyen, másikunknak más feladatot szán.

Ábrahámról és Izsákról hallottuk, hogy velük igen nagy tervei voltak az Istennek. A pogányság tévedései, babonái között élve, nekik kellett megőrizniök és továbbadni az Istenről szóló igazságokat. Ők kapták az ígéretet is, hogy utódaik közül származik a Megváltó. – Isten akarata szerint ezt az ígéretet csak a család legidősebb fiúgyermeké, az elsőszülött kapta meg. Izsák élete alkonyán nehézség merült fel azzal kapcsolatban, hogy kit illet az ígéret. Ugyanis fiúikreik voltak. Az egyiket Ézsauinak, a másikat Jákobnak hívták. Ha minden rendes kerékvágásban halad, Ézsaué az elsőszülöttség. Azonban nem így történt. – Az egyforma gyerekekre azt szokták mondani, hogy mint az ikrek, hasonlítanak egymásra. Nos, Izsáké két fiának teljesen eltérő alakja és természetű volt.

Ézsau nem szeretett otthon. Az erdőt járta inkább és vadászott. Kissé vad természetű volt. Zsákmányát maga főzte meg, és csak apját kínálta meg vele. Ő volt az «apjafia». – Jákob inkább odahaza, az anyja közelében szeretett lenni. Érdeklődése legfeljebb csak a közeli nyájakig terjedt. Természete szelédnek tünt, de kisé ravasz volt. Őt meg az édesanyja szerette. – Az ikrek közötti első komoly nézeteltérést a Biblia így mondja el:

I. Móz. 26, 29-34.

Lássuk, mit tett Ézsau? A természet rendje szerint ő az elsőszülött, de lemondott jogairól. Pedig nagy dolog volt elsőszülöttnak lenni. A családok akkoriban nem szakadtak annyira szét, mint manapság: együtt éltek, közösen dolgoztak. Az elsőszülött parancsolt az egész familiának. Ha háborúba keveredtek, ő lett a vezér, ha pereskedtek, ő bírászkodott. Őt illette az örökség nagyobbik fele, ezért ő lett a leggazdagabb. Ha mindehhez hozzávesszük azt a kitüntetést, amit Ábrahám családjában élvezett az elsőszülött, belátjuk, hogy nagy veszteség érte Ézsaut. Drágán fizetett egy tál lencsefőzelékért. – Mégsem kell különlegesebben sajnálnunk. Tettét később sem bánta meg. Rövidesen látjuk, hogy mennyire testvérietlenül üldözi szerencséesebb öccsét. Még azzal is tetézte hibáit, hogy apja példáját nem követve, nem a rokonságból nőtt, hanem pogány asszony kellett neki – egyszerre kettő!

De még ennyi botlás ellenére is ő lehetett volna a kiválasztott.

Még nem vezett volna el számára minden. A lencséért eladott elsőszülötti jog csak amolyan komoly ígéret volt. Az ígéret beváltása, vagyis az elsőszülöttség átadása még az apa áldásához volt kötve. — Izsák öregkorára megvakult, és már halálát érezte, itt az ideje, hogy megáldja Ézsaut. Nem tudott ugyanis a fiúk közti egyességről. A fontos szertartás előtt azonban az édesanya közbelépett. Ezzel újabb bonyodalom kezdődött:

I. Móz. 27, 8-46.

Érdekes, elgondolkoztató történet. — A Biblia írói nem szépfették a dolgokat: ami hiba volt, azt hibásnak írták, ami bűn, azt bűnnek. Milyen rossz olvasni, hogy egy anya igazságtalan, ha kedvenc gyermeke javáról van szó. Nem is szólva a hazugsággal öszszekötött csalásról, éppen szent dologgal kapcsolatban. — A Biblia írója nem bélyegzi meg Jákobot hibái miatt. Talán mert ő maga is Jákob leszármazottja, és nem akarta megbírálni azt, akit kiválasztott az Isten.

Azt is megfigyelhetjük, hogy mennyire nem volt lényeges Istennek, milyenféle emberekkel köt szövetséget. Az a fontos, hogy ígéretét tartsa, még ha kiválasztottjai nem is voltak az ígéretre méltók. Az Isten a jövőt, az egész emberiséget nézte, amikor egy családot különleges támogatásban kívánt részesíteni. Jákob és társai csak közvetítői az Isten jóságának. — A távirat hozhat jó hírt akkor is, ha korhadó oszlopokon és toldott-foldott vezetéken jön. Az Isten annyira jó, hogy Üzenetét és a Megváltót még ilyen utakon is el akarta küldeni.

Az Isten azonban nemcsak régen használta fel a rosszat a jó cél érdekében. Ma is ezt teszi.

Gyakori eset, hogy egyik-másik fiúnak részeges és igen dúrva az édesapja. Szenvednek ilyenkor az anyuka és a gyerekek! Sok gyermek ilyenkor fogadja meg, hogy soha nem iszik mértéken felül, édesanyja iránt pedig még kedvesebb és figyelmesebb lesz.

Nem szabad tehát elkeserednünk, ha rossz emberrel akad dolgunk, vagy baj ér bennünket. A rossz emberek, azok a korhadó oszlopok, a baj meg az a toldott-foldott vezeték, melyen az Üzenet jön. az Isten mindent jóra fordíthat. Az Istent szeretőknek minden a javukra válik.

17. ISTENNEL VÉGIG AZ ÉLETEN

Jákob igen ravasz fiú volt. Anyjával szövetkezve agyafúrt módon csalta el bátyjától az elsőszülöttséget. Mindettől függetlenül azonban mégiscsak istenfélő ember lett belőle. Bízott az Istenben és hálás volt mindenért, amit tőle kapott. Egyébként alaposan bűnhődött nevezetes csalásáért is. – Kísérjük végig kalandokkal teli életén.

Édesapjának és az Istennek áldása tényleg segítséget és védelmet biztosított számára. Ennek ellenére sem volt csupa boldogság és öröm az élete. – Üres kézzel kellett hazulról Ézsau haragja miatt menekülnie. Ugyanis nem sok jót olvashatott ki viselkedéséből. Csak az öreg szülőkre tekintettel kímélte öccse életét, a leszámolást haláluk utánra tette. Jákob ezért szülei kívánságára az északon élő rokonokhoz indult. Oltalmat, megélhetést, sőt magához illő feleséget is találhat. – Az otthonhoz szokott fiúnak féltelmetes lehetett az első, ismeretlen vidéken szabad ég alatt töltött éjszakája. Ez azonban nem bajt, hanem boldogságot hozott számára. Olvassuk el történetét:

I. Móz. 28, 10-22.

Jákobot megvígasztalta Isten ígérete. Megerősítette az atyai áldást, hogy utódaié lesz ez az ország és közülük származik az emberek Megváltója is. Jákob egy szabadtéri oltár építésével mutatta meg háláját. Ott azonnal fogadalmat tett, hogy nem hagyja el Istenét.

További útja során ősei régi városába, Háránba érkezett. Itt jószerecséjére elsőnek azzal a rokon kislánnyal, a nagyon csinos Ráchellel találkozott, aki később a felesége lett. Összehozta az élet nagybácsijával, a jövőendő apóssal, Lábánnal is. Ha lehetséges, Lábán még Jákobnál is agyafúrta ember volt. Szívesen fogadta, még a lányát is neki ígérte, hiszen az öcsköse. Azonban kétszer hét évig kellett dolgoznia, míg feleségül vehette Ráchelt. – Igaz, az első hét év múltával is kapott feleséget, de nem azt, akiben megegyeztek, hanem Ráchel nővérét, akit nem is akart. Az igaziért kellett a másik hét évet is leszolgáltatnia. Mivel ennek végén is csak feleségei voltak, Lábán még további hat évig dolgoztatta, hogy hozományt is keressen nekik. – Jákobnak is helyén volt az esze. Ügyeskedése révén a hozomány sokkal gazdagabb lett mint Lábán tervezte. De azért a huszadik év végén sem akarta elengedni Jákobot. Még további hasznot remélt veje munkájából.

Ezért félig-meddig szököve indult hazafelé Jákob karavánja. Féltelmetes út volt ez is. Már nemcsak saját életét, hanem feleségeit, gyermekeit, sőt egész vagyonát kellett Ézsau bosszújától féltennie. Alázatos bocsánatkérés és bőséges ajándékok is alig értek

el valamit Ézsau bosszús szívében. Kétszáz kecske, ugyanannyi juh, harminc teve csikóstul és hús szamar mind kevés volt.

A hazaérkezés előtt még egy jelentős esemény történt Jákob életében. Igaz, álmában, de Isten akaratából fontos ez az álom is. Ő ugyanis álom közben közölhet lényeges dolgot választottaival:

I. Móz. 32, 24-30.

Az álom küzdelmekkel teli életet és egyben bátorítást jelentett. Aki még az égi hatalmakkal is megküzd, az legyőz minden földi nehézséget és győzelemre viszi a jó ügyet. – Jákob erős volt a küzdelemben, ezért egy másik nevet is kapott. A Jelenés, akivel bírkózott Izraelnek nevezte. – Jegyezzük meg, hogy nemcsak Jákob használta új nevét, hanem kb. ezer éven át utódai is. Ugyan csak Izrael lett a neve országuknak, amint már hallottuk. Arról pedig később lesz szó, hogy az ország kettészakadása után, annak északi része, melyet Jákob tizenkét fia közül tizenegynek leszármazottjai laktak, megtartotta az Izrael nevet. Juda utódai viszont ősatyjukról nevezték el délen fekvő országukat. Juda negyedik fiú volt Jákobék szépszámu családjában. Jegyezzük még meg, hogy Juda, vagy Judea népe fentmaradt, míg Izrael lakossága elpusztult. A Juda szót magyarul zsidónak, Judeát pedig Zsidóországnak mondjuk. – A Palesztinában élő zsidók ma ugyancsak Izraelnek nevezik a második világháború óta fennálló országukat.

Jákob méltó volt új nevéhez. Először saját természetével küzdött meg. Ezért azután ellenséges bátyján is tudott győzni. – Ézsau négyszáz harcosával készülődött Jákob karavánjának fogadására. Jákobot azonban az okosság és Isten lelke vezette. Elkerülte a testvérharcot: bocsánatot kért. Ézsau is jobb belátásra szánta magát és a két testvér sűrűre békült meg. Jákob tehát hazaérkezett. Szíve tele hálával az Isten iránt. Elment arra a helyre ahol húsz év előtt az égigérő létrán Istent és angyalait látta álmában. Háláját mindenki szemeláttára megmutatta: áldozatot mutatott be.

Később még két maradandó emlékmű felállításával is megörökítette nevét. Az egyik bővízü ásott kút volt Szichem városa közelében. Nagy teljesítmény ez vízben szegény területen, sziklás talajban. Évszázadokkal később Jákob nagy leszármazottja, Jézus is megpihent, majd tanított a kút mellett, és ivott vizéből. Jákob kútja még ma is látható. – Jákob másik műve egy síremlék volt Betlehem közelében. Szeretett feleségét, Ráchelt temette itt el. Tudjuk, hogy kisgyermekük születésekor gyakran kerülnek életveszélybe az édesanyák. Jákob tizenkettedik fia, Benjamin életben maradt, de Ráchel meghalt.

Azzal a tanulsággal fejezzük be a tanítást, hogy Jákob sok hibája, gondja-baja ellenére is szép életet élt, mert az Istent soha nem hagyta el.

18. JÓZSEF TÖRTÉNETE

Jákobnak tizenkét fia és egy lánya volt. Gondolhatjuk, mennyi örömet és gondot jelentett ennyi gyerek. Minden családban megessik, hogy az egyik, vagy másik gyerek kedvence szüleinek. Néha más kedvence van az apának, más az anyának. Ez gyakran odavezet, hogy a többi testvér közösen áll bosszút a «kedvencen».

Egy ilyenféle család bemutatásával indul a mai történet. Látni fogjuk azonban, hogy fontos események kerekednek belőle. Jákobnak, az apának József fia volt a kedvence. Bizonyára azért, mert a gyermek anyját, Ráchelt is nagyon szerette. Fiatal korában tizenégy évig szolgált, hogy megkapja a kezét. A többi testvér pedig Jákobnak csak a kevésbé kedvelt feleségeitől született. A kivételezés abban is meglátszott, hogy József sokkal szebb ruhát kapott a többiekénél. A testvérek ezen felül még azért sem szerették féltestvéruket, mert az egyszer elmondta bizonyos hibájukat, az apjuknak. Nem árulkodásból, csak azért, hogy nagyobb baj ne legyen. Tehát eléggé feszült volt a családi helyzet.

Már említettük, hogy az Isten néha álomban ad parancsot valakinek, vagy ílmódon fedi fel a jövőndőt. A kiválasztott álmot lát, és ébredés után biztosan érzi, mit akar az Isten, vagy mi fog történni. Előfordult az is, hogy aki az álmot látta, nem értette a jelentését. Álomfejtőre volt szükség. Idővel Isten okosságot adott Józsefnek, ezzel ő is álomfejtő lett. – József gyermekkori álmait hozzátartozói fejtették meg. Olvassuk csak: I. Móz. 37, 6-11.

Érthető, ezután mégjobban forrt a testvérek gyűlölete. Szótték terveiket, hogyan szabadulhatnának meg örökre Józseftől. Egyik-másik még a gyilkosságtól sem riadt volna vissza. Mások «csak» éhséggel és szomjúsággal akarták egy kiszáradt kútban elpusztítani. Végül azonban megkegyelmeztek életének, de eladták rabszolgának. Egyiptomba tartó kereskedők húsz ezüstöt adtak érte. Ezek azután áruikkal együtt Józsefen is túladtak. – A kegyetlen testvérek hazugsággal csapták be apjukat: megmutatták neki kedves fia kecskevértől nedves ruháját. Hadd higgye, hogy vadállat tépte szét Józsefet. – Így kellett szenvednie Jákobnak azért, hogy fiatalokorában ő is becsapta apját és testvéreit.

Lássuk tovább József sorsát. Szerencsés ember volt. Életében minden rosszat jóra fordított az Isten. A rabszolgapiacról jó helyre került. A király főudvarmesterének – egyiptomi nyelven putifárnak hívták – lett a háziszolgája. Azaz, így csak kezdte. Az ügyes és becsületes fiatalember rövidesen személyzeti főnök lett. – Alig örülhetett jó állásának, megint bajba került. Most se a maga hibájából. A putifár felesége vetett rá szemet és szemérmelenségre csábította. Ő azonban sokkal erkölcsösebb volt, minthogy

ilyesmibe beleegyezzék. Az asszony ezért saját bűnét fogta József-re. Még műbotrányt is rendezett. A férj – sajnos – a hazug asszonynak adott igazat és József megint fogoly lett. Ez alkalommal a fáraó börtönében. (Tudjuk, az egyiptomi királyt szólították fáraónak.) Halála napjáig itt maradhatott volna, mert még az is elfeledkezett róla, akivel jót tett börtönében. – Az Isten azonban úgy irányította a sorsot, hogy József visszakapja szabadságát.

Az eseményeket a fáraó álmai indították el. Kővér tehenekről és tele kalászkokról, majd sovány tehenekről és üres kalászkokról álmodott. Hét volt mindegyikből. – A hivatalos álmofejtőket cserbenhagyta tudásuk, mikor az álmodot meg kellett volna fejteniök. Így fordult a figyelem a börtönben élő József felé. Kiderült róla ugyanis, hogy jó álmofejtő. Isten segítségével most is szerencséje volt. A kővér állatokon és a telt kalászkokon rendkívül bő aratást értett. Ezt a Nilus hét éven át ismétlődő áradása hozza majd, mely évenként háromszori aratást jelent. A hitvány tehenek és a kalászok viszont szárazságot és emiatt hét terméketlen esztendőt ígértek. – Az okos József azonnal jó tanáccsal is szolgált a fáraónak. Gazdasági miniszter kinevezését javasolta. Ennek a dolga legyen állami magtárak építtetése, a bő termés elraktározására. Az inség éveiben ugyanez a miniszter intézze az élelem adagolását. A fáraó erre a fontos hivatalra nem minisztert, hanem alkirályt jelölt ki. A legalkalmasabb: József személyében. József parancsa alá került mindenki, az egyetlen fáraó kivételével. – Az akkori fáraók nem vérbeli egyiptomiak, hanem erőszakos úton trónra került idegen fajta voltak. Ezért bízott meg az akkori király is a szintén idegen Józsefben.

Az Isten tehát felvitte a dolgát a mindig jó és becsületes fiúnak. Mindez azonban nemcsak egyedül az ő kedvéért történt. Istennek céljai voltak Józseffel. Az a feladat várt rá, hogy a választott népet, mely akkoriban csak egy népes familia volt, megmentse az éhhaláltól. Ez meg azért volt fontos, mert ez a család fejlődött azzá a néppé, mely az igaz vallást őrizte a pogányok között. Ebből a népből született a Megváltó.

József szép karriert futott be. A húsz ezüstért eladott rabszolgafiúból egy hatalmas ország uralkodója lett. – Közületek is biztosan sokan szeretnék nagyra vinni. Ha nem is alkirályi, de doktori, főmérnöki, vagy igazgatói címet sokan odaírnának nevük mellé. Így van ez jól! Csináljatok ti is karriert. Ennek titka, mint Józsefnél, az Isten segítségével kívül a hit, becsületesség és az okosság legyen. Nem mások becsapására. – Nem biztos, hogy teljesednek jövőt illető álmaitek. Azonban ha becsületes és okos felnőttek lesztek, az már igen nagy dolog. Sok karrierrel felér!

19. IZRAEL EGYIPTOMBAN

Elég sok rosszat hallottunk már Jákob családjáról. Irigyek voltak, hazudoztak, gyűlöltek egymást, bosszút álltak. Azt nem is említettük, hogy egyszer kiirtottak egy egész falut. Láttuk, József-fel is milyen csúnyán bántak el. – Ma a megjavult testvéreket ismerjük meg. Komolyan megbánják bűneiket, készek a legnagyobb jóvátételre. Idáig a testvéri szeretet szégyenei, ezután a hősei lettek. Jó hallani, ha megjavulnak a rosszak.

A fáraó álma – ahogy József megfejtette – valóra vált. A bőtermő esztendőket aszályos évek követték. Egyiptomban József irányítása mellett zavartalan volt a közellátás. Viszont a szomszédos Kánaánban, Jákob földjén nem készültek fel az inséges időkre.

A hírré, hogy Egyiptomban lehet gabonát venni, Izrael ide küldte a tíz fiút. A legkisebbet, József édesöccsét, Benjamint fogta csak otthon. József már várta őket. Előzőleg megparancsolta, hogy külföldre csak személyes engedélyével szabad kivinni gabonát. Ezért kerültek József elé a testvérek. Jól értette beszédüket, mégis tolmács által beszélt velük. Alázatos meghódolásuk ellenére kémdeléssel vádolta őket, mintha a határvidék felderítése lenne a feladatuk. A védekező testvérek előadták családjuk történetét. Szeretettel emlegették miattuk aggódó idős apjukat, akinek már csak legkisebb fiában van öröme, mert másik öccsük, József – legalábbis ahogy ők gondolták – nincs többé. Nem kell csodálkoznunk, hogy az ilyen szavakat halló József nehezen tudta könnyeit titkolni. Mégis biztos akart lenni bátyjai megjavulásában. Egyiküket, Simeont, túszként Egyiptomban fogta. Csak úgy kaphatta vissza szabadságát, ha legközelebb a kis Benjamint is magukkal hozzák a többiek. Így kellett igazolniok beszédjüket.

A hazatért testvérek hiába vitték a tele zsákokat, hiába találta meg ki-ki zsákjában a gabona árát is (József ugyanis visszatétette), akaraton kívül megint szomorúságot okoztak apjuknak. Ő most már Simeont is sirathatta Józseffel együtt. Annak pedig a gondolatától is félt, hogy Benjamint is útnak engedje legközelebb. – Az éhség azonban nagy úr. Év multával elfogyott az élelem, és a család megint csak Egyiptomból remélhetett segítséget. Ezt azonban, és Simeon szabadságát a kis Benjamin bemutatásához köthette József. Nélküle nem is indultak. Ruben, a legidősebb testvér, saját két fiát adta biztosítékkul Jákobnak, hogy minden körülmények között hazahozzák a legkisebbet. Ezt azonban könnyebb volt megígérni, mint megvalósítani.

József barátságosan fogadta őket, hiszen becsületüket azzal bizonyították, hogy a multkori gabona árát is hozták. Tisztelettel adták át apjuk ajándékát is. – József titokban boldog volt, mert

kisöccsét megláthatta és szabad lett Simeon. De a legnagyobb próba csak ezután következett.

A gabonaszákok megtöltése során Benjamin zsákocskájába a vételáron kívül még József ezüst ivópohara is bekerült. Így indult hazafelé a mit sem sejtő tizenegy fiú. Nem jutottak messze, máris utolérték őket József rendőrei. A gonoszságot emlegették, melylyel a kapott jókért fizettek a testvérek. Azok meg ártatlanságuk tudatában könnyen ajánlották József hatalmába annak szabadságát és életét, akinek zsákjából megkerül az ivópohár. Amikor pedig éppen Benjamin volt ez, Isten büntetésének látták az esetet. Most bántotta őket igazán, amit Józseffel tettek.

A következőkre csak erős férfiak és a legjobb testvérek képesek. Benjamin egyedül nem engedték. Együtt mentek József elé. Mind a tizen ajánlkoztak túsznak, csak a legkisebb térhessen sértetlenül haza. Nem akarták, hogy apjukat a bánat vigye sírba. A testvérek nevében Juda beszélt. Ő mindenáron rabszolga akart maradni a kisfiú szabadsága fejében. – A testvérek viselkedése meggyőzte Józsefet. Elérkezett a nagy pillanat, mikor felfedte kilétét.

I. Móz. 45, 1-6.

A testvérek örömében osztozott a fáraó és az egész nép. Mivel az éhínség még tovább tartott, a fáraó azt kívánta, hogy Jákob egész családja költözzék Egyiptomba. Kocsikat is küldött értük.

Ilyen hírekkel tért haza a fiúk karavánja. Jákob nem akart hinni a fülének. A visszajuttatott vételár és a fáraó gazdag ajándékai végül is meggyőzték. De most már tartóztatni sem lehetett. Józsefhez indult, nehogy meghaljon mielőtt megláthatná.

A király egy jótermő vidéket adott új lakóhelyül az izraelitáknak. Jákob azonban nem feledte, hogy nem ez az igazi hazája népének. Kánaán földje az, amit Isten annyiszor megígért. Ebben a földben kívánt ő is megpihenni, apja Izsák és nagyapja Ábrahám mellett. – Halála előtt megáldotta fiait és megjövendölte sorsukat. A legszebb áldást József családja kapta. A legígéretesebb jóvendő Juda családjára várt. Az ő utódai emelkednek királyi méltóságra és az ő leszármazottjuk lesz a Megváltó.

Azzal kezdtük, hogy a mai történetben minden jóra fordul. Így történt. Hibát, bűnt nem vétett senki. A szereplők közt József volt a legjobb, mert nagyon szerette apját és testvéreit. Nem szavakkal és csókjaival bizonyította ezt, hanem tettekkel. Éhhaláltól mentette meg családját és megélhetést adott nekik. Különös gondja volt édesapjára. Nemcsak életében, de ünnepélyes temetéssel még a halál után is megadta neki a tiszteletet.

Tanulságul jegyezzük meg, hogy a mi szeretetünknek is tettekben kell meglátszódnia. Munkánkkal is segítjük mieinket, áldozatot hozunk értük, és örülünk, ha adhatunk.

20. A SZOLGASÁG FÖLDJÉN

Közmondásunk szerint a legkedvesebb vendég is teher három napnál tovább. Jákob népének vendégeskedését az egyiptomiak már emberöltőkben számolták. Ott töltött éveik száma közel kettőszáz volt. Ez az ország kezdetben olyan volt számukra, mint fiatal növénynek az üvegház. Kedvező körülmények között a családok erős nemzetté fejlődtek.

Történetünk idején az egykor kedves vendégeket már kellemetlen, sőt veszélyes betolakodóknak tartották. Az is nyugtalanította őket, hogy Izrael lakóhelye az északi határvidék. Háború esetén könnyen az ellenséghez pártolhatnak. – Egyiptomban elsősorban a zsidók túlnépesedése ellen védekeztek. Módszerük azonban néprátságnak számított. A határerődítmények és a piramisok építésénél erőltetett kényszers munkára fogták őket. Azt akarták, hogy a munkába pusztuljanak bele. Ezenkívül más eszközökkel is próbálkoztak. Akkoriban a kisbabák nem a kórházban, hanem odahaza születtek. A beteg anyukákat pedig szülésznők – madámok – ápolták. Ezeknek parancsolták, hogy pusztítsák el az izraeliták kisbabáit. A beteg anyukák úgysem tudják őket megvédeni. A szülésznők azonban nem hajtottak végre ilyen parancsot. Ezért maguknak az anyáknak írták elő, amennyiben kisfiúk születik, bele kell dobniuk a Nilusba.

A választott nép és az igaz vallás egyaránt veszélybe jutott. Ezért az Isten szabadítót küldött népének. Mint egy kalandregény, olyan izgalmas ennek az embernek a története.

Egy kisbabát már a harmadik hónapja rejtegetnek. Hogy lenne szívük a Nilusba dobni?! De az a kegyetlen egyiptomi törvény! – Az anya kigondol valamit. Elkészíti a világ első mózes-kosarát és beleteszi a gyereket, a későbbi Mózes. A víz ellen kátránnyal is bekeni a kosarat. Majd a folyó szélébe, ahol még nincs a víznek sodra, a nád közé teszi. Elbújtatva őrt állít a közelbe, és Istennek ajánlja az ügyet. – Így kezdődött a nép megszabadítójának, Mózesnek története. Az események gyorsan fejlődnek. A parton sétáló királylány meghallja a kisbaba sírását. Megsajnálja, örökbe fogadja, és nevet ad neki. A gyerek anyja pedig úgy ügyeskedik, hogy őt alkalmazzák dajkának saját fia mellé.

A fáraó udvara tele volt tudósokkal. A cseperedő, éleseszű fiú jó kezekbe kerül. Megtanulja a számtant, az írást, a csillagászatot és a törvényhozást. Beletanul még a varázslók tudományába is. Tudása, műveltsége, ruházata, minden egyiptomi. Csak a szíve nem alakul át: elnyomott, szenvedő népéhez húzza.

Közéjük megy. Látja, hogyan szenvednek a magas norma miatt. Ha nagy nehezen teljesítik is a parancsot, és elkészül a kiszabott számú téгла, máris még többet kívánnak tőlük. Az ösztönző pedig

nem az anyagi részesedés, sem a több fizetés, hanem az egyre sűrűsödő korbácsütés.

Mózes egyszer szemtanúja volt, hogy az egyiptomi munkafelügyelő éppen korbácsolta a dolgozókat. Hirtelen természetű és igen erős fiatalember volt, csapása egyből halálra sújtotta az egyiptomit. A temetés is gyorsan ment: Mózes pillanatok alatt a homokba rejtette. – Ezután két verekedő izraelitát akart kibékiíteni. Nem sikerült. Inkább megfenyegették, hogy feljelentik a gyilkosság miatt. Ez kitudódott közben. Mózes ezért külföldre, a Sinai félszigetre menekült, ahol pásztorkodás lett a mestersege. Ennek során hasznos ismeretekre tett szert. Megismerte a sivatagot és az oázisokat, végigjárta a forrásokhoz vezető utakat. Szóval, tájékozódni tudott a Vörös tengertől keletre és északra fekvő vidéken. Mindezeknek később nagy hasznát vette. – Pásztorkodása alatt találkozott először az Istennel. Erről így olvasunk: II. Móz. 3, 1-8a.

Mózes csak nehezen szánta rá magát, hogy teljesítse a parancsot. Elsősorban azért mert többet szeretett volna megtudni atyái Isteneről. Még az égő csipkebokor sem igazolta megfelelően azt a valakit, akinek ő tüstént engedelmeskedett. Az igazi nevét, vagyis a természetét kívánta megtudni. Szerinte a nép is csak ismert valakinek engedelmeskedik. A jelenés eleget tett Mózes kívánságának, és megmagyarázta, hogy kicsoda ő igazában. Ezt mondta: EN VAGYOK AZ, AKI VAN. Annyira lényege az öröktől tartó, saját erejéből való létezés, mint pl. egy testnek a kiterjedés. Nem olyan, mint az egyiptomi és babiloni istenek, akik születnek és meghalnak. A csipkebokorból szóló Isten maga a létezés. Minden más csak úgy lehet, ha Ő engedi.

Mózes ezután úgy gondolta, hogy kevés lesz, ha csak a küldője nevét tudja megmagyarázni. Jó lenne annak erejét is mind a népnek, mind a fáraónak bemutatni. Az Isten ezért valamiféle csodatevő tudományt adott neki. – De Mózes még harmadik nehézséggel is előállt. Ugyanis egy kissé dadogós volt. Most megijedt, hogy a küldetéssel járó izgalmak miatt még jobban megromlik a beszéde, és emiatt elvesz a tekintélye. Az Isten ekkor Áront, a bátyját rendelte kísérőjének. Ez pap volt és szépen beszélt. A munkát úgy kellett megosztaniok, hogy Mózes végzi a csodajeleket, Áron meg az előadó lesz. – A legközelebb kíséretükbe szegődünk mi is.

Az eddigiek alapján beszéljük meg, miért lett nagy ember Mózesből. Bizonyára azért, mert nehéz feladatot vállalt, nagy célt tűzött ki maga elé. A törpe-jelleműek viszont megijednek minden nehézségtől, és megfutnak minden komoly munkától. Aki csak a játéknak, meg a szórakozásnak akar élni, és kerüli a dolgok nehezebbik végét, az sohasem lesz igazán értékes ember. Nekünk emberebb emberekké kell lennünk!

21. A LEGELSŐ HÚSVÉT

Sok idő telt el Mózes menekülése óta. A fáraó és a főemberek, akik a gyilkosságról tudtak, már nem élhettek. Így a két testvér, Mózes és Áron elindult, hogy a küldetést teljesítse. – Az új fáraótól először csak háromnap szabadságot kértek népüknek. Legyen végre idejük, hogy kiimádkozhassák magukat a közös áldozatokon. A sok munka miatt ugyanis sohasem telt erre. A fáraót feldühítette a kérés. „Túl jól megy soruk, azért gondolnak imádságra, meg áldozatra!” Tüstént kiadta a parancsot a norma megszigorítására. A jóakarát balul ütött ki. A nép helyzete romlásán zúgolódott és Mózesre hárította a felelősséget. Ő meg az Istennek panaszkodott, aki megerősítette ígéretét: nem hagyja el népét.

Mózes ismét az egyiptomi vezetők elé állt, és bemutatta Istentől kapott tudományát. Így igazolta, hogy a jó ügy szolgálatában jár. Első jele a földredobott pásztorbotja volt. Ez megelevenedett, tekergett és sziszegett: kígyó lett belőle. – Csak néhány percig tartott az egyiptomiak csodálkozása: A fáraót kísérő varázslók botjaival is valami hasonló történt. Trükk volt ez, vagy szemfényvesztés, kígyóbűvölés, vagy a gonosz segítségével űzött rendkívüli jelenség? Ki tudná megmondani? Igaz, Mózes kígyója végül is felfalta a többi, de ez mit sem változtatott a fáraón. Nem adott szabadságot Isten népének.

Még izgalmasabb dolgok történtek ezután. A Nílus-parton találkozott a küldöttség fáraóval és embereivel. Mózes botjának ütésétől olyan lett a víz, mint a vér. De a varázslóknak se kellett sok idő, ők is produkáltak hasonlót. – Következő ijesztéssel békák lepték el a vidéket: hemzsegték utcákon és lakásokban. És ha volt még üres hely – képzeljük – oda meg a varázslóknak sikerült békákat csalogatniok. Így ez a jel sem használt. Most egymás után következtek a természeti csapások. Szúnyogok és legyek tömege, dögvész az állatokon, ragályos betegség az embereken, jégeső és sáskajárás a terményen. – Végezetül háromnapos sötétség következett. Egész Egyiptom szenvedett. Kivétel csak az izraeliták voltak. Őket nem érték a csapások.

És a fáraó? A csapások idején már-már megtört, ezek multával ismét megkeményedett a szíve. Kínozta, uzsorázta Isten népét. Minden áron ragaszkodott az ingyen munkaerőhöz. Valahogy így gondolkodott: „Volt az én országomban légy és szúnyog máskor is elég. Pusztítottak a járványok is. Áradás idején gyakran piros a Nílus. A szélkavarta homoktól sokszor elborult az ég, és lett éjszaka a nappalból. Na meg a varázslóink is elég tökéletesen utánózták Mózes tetteit.” – Röviden: az egyiptomiak nem akartak gondolkodni. Nem értették meg, hogy a súlyos bűnt mindenképpen

el kell hagyni, akár az Isten büntetésének tartunk egy eseményt, akár nem. – A kilenc büntetés semmit sem javított rajtuk.

Hátra volt még az utolsó, a tizedik csapás. Végül is ez hozta meg a szabadságot, amire nagyon jól fel kellett készülni. – Az Isten valamiféle fizetést akart adni népének a rengeteg ingyen munkáért. Az asszonyok és lányok mintha ünnepre készülének, kölcsönkérték az egyiptomi nők ékszereit. Visszaadásukra nem kerülhetett sor. Náluk maradtak munkadíj fejében. – A másik előkészület ugyancsak az Isten akarta. Egy vacsorát kellett elfogyasztaniok. Így búcsúztak a rabságtól és ünnepelték szabadságuk első napjait. Isten úgy akarta, hogy népe örökre emlékezzék erre az éjszakára, és mindenegyves évfordulón hasonló módon vacsorázzanak. – Mózes így közvetítette ezt a parancsot: II. Móz. 12, 3b-11.

Nem volt tehát idő a késlekedésre. Mindennek menetrendszerű pontossággal kellett történnie. Sietségből az asszonyok nem kelesztettek tésztát, hanem kovásztalan kenyeret sütöttek. A bárányt sem a szokásosan készítették el: egészben sütötték meg. Vándorbot a kezükben: bármely pillanatban indulhatnak.

A tizedik csapás éjszakája igen mozgalmas volt Isten népének és felette keserves az egyiptomiaknak. Isten akaratából minden családban meghalt, aki a legkedvesebb, az elsőszülött gyermek. Nem volt kivétel sem a fáraó, sem a börtönben szülő rabnő első gyermeke. Csak ott volt a kegyelem, ahol a báránnyértől piroslottak az ajtófélfák: az izraelitáknál. – Ezen az éjen érkezett a szabadság. A fáraó maga könyörgött Mózesnek, hogy költözzenek, de minél gyorsabban, és vigyék mijük csak van.

Elindultak. Maga Isten vállalta vezetésüket. Nappal egy különleges felhő, éjszaka pedig égi tűz húzott előttük. Érezték, velük van Istenük. Örömük azonban rövidesen aggodásra változott. A fáraó megbánta engedékenységét, és seregével elindult, hogy visszakeresse őket. Emberi okoskodás szerint nem volt menekülés.

Kétségbeesésükben már azt is megbánták, hogy szabadok lettek. Egyiptomban legalább megmaradt volna az életük. – Ekkor, az utolsó pillanatban érkezett a segítség. A Biblia úgy írja, hogy a felhő a két sereg közé húzódott. Az üldözők éjszakáját még sötétebbé, a menekülőket pedig világossá tette. Mózes imájára – melyet a tenger felé mutató vesszeje is jelképezett – csodát tett az Isten. Szárfő szél ostromolta a vizet, egyre jobban szárította, míg a meder alkalmassá vált a sereg átvonulására. – Hajnalodott, amikor a zsidók vonulása megkezdődött. Utánuk nyomban a fáraó serege. Alig, hogy az üldözők elhagyták a medret, Isten akaratából összezsaptak a vizek és elborították az üldözőket. A pusztulás teljes volt. Így állt ki népe mellett az Isten.

22. A SZENTÍRÁS CSODÁIRÓL

Amíg a teremtés könyvét olvastuk, és a pátriárkák korával ismerkedtünk, alig történt olyan rendkívüli esemény, melyet a Biblia csodának tartott. Bár legendszerűen, de minden a maga útján ment. Az izraeliták történetében azonban egyik csoda a másikat éri. A multkori tanításban is volt vagy tucatra való: a tíz csapás, a népet vezető felhő, az imádságra szétnyíló tenger. – Biztosan rendkívüli események voltak ezek? Ilyen «nagyban» művelte volna Isten népe érdekében a csodákat?

Tudjuk, a Szentírás nem a mai értelemben vett történelemkönyv. Leírásai sem helyszíni közvetítések a régmúlt eseményekről. A Biblia hittankönyv. Inkább vallásunk igazságait kell benne keresnünk, mint történelmet. Így vall saját magáról: „Az Istentől sugalmazott írás hasznos a tanításra, az intésre, a feddésre, az igazságban való oktatásra, hogy az Isten embere tökéletes és minden jócselekedetre kész legyen.” (2. Tim. 16-17). Az a célja, hogy a keresztény életre neveljen. Meg vannak ehhez az eszközei is. Ilyenek pl. az irodalmi formák, v. műfajok. Azt a műfajt választja, amelyik a leginkább célravívő. Néha a történelemszerű leírás, máskor egy vers költői túlzásai, esetleg egy csodás esemény közlése a megfelelő irodalmi forma. Előfordulhat, hogy egy esemény, mely történelmi csodaként hangzik, a képzelet műve. Arra szolgál, hogy megértessen velünk valamilyan vallási tanítást.

Hitünk egyáltalán nem követeli, hogy csodának tartsuk a Szentírásnak mindenegyes rendkívüli tudósítását. Nem is azért mondjuk, vagy olvassuk el a csodás eseményeket, hogy egyikünk higgye, másikunk kételkedjék. Hittani igazságokat keresünk mögöttük.

A régiek felfogása szerint Isten úgy irányította a világ sorát, és benne népe történetét, hogy sok mindent «saját kezűleg» intézett el. Kedvükért állandó készségben volt, cselekedett, ha jónak látta. Villámjával lesújtott egy emberre, szétvert egész hadsereget, üzenetét saját kezével írta le, stb. – Manapság másként is gondolhatjuk az Isten gondviselését. Megértése kedvéért egy automata gépsorról vegyük a hasonlatot. A vezérlő asztalnál betáplálnak egy utasítást. Erre a gépek legkülönbözőbb és legösszetettebb műveleteket végeznek. A műveletek végén készen áll a kívánt készítmény. – A nagy világgépezet vezérlő asztalánál is megszületik egy terv, kifejezésre jut egy akarat. És működni kezd a gépsor: emberek okossága, vagy oktalansága, jósága, vagy bűne a fizika és kémia törvényei, számunkra ismert és ismeretlen erők. Az eredmény pedig sokak szemében csodálatos, másokéban mindennapi. Közülük egyet-kettőt beírtak a Szentírásba és a hívő emberek elgondolkodnak: mit akart ezzel üzeni az Isten?

Nézzük ilyen szempontból a multkor említett tengeri átkelés «csodáját». Egy szóval sem állíthatjuk, hogy a siker nem Mózesnek rendkívül ügyes vezetési taktikájában rejlett. Jól ismerte Egyiptom és a Sinai félsziget útjait. Nem is a rendes karaván úton indult, melyen azonnal elérték volna őket. Északnak tartva, a határerdőimények őrségével gyűlik meg a bajuk. A délről megközelített Vörös-tenger pedig széles és mély lett volna számukra. Észak-kelet a helyes irány, itt a keskeny és sekély tenger véget nem érő sástavakon folytatódik. Gondviselésszerű lehetett a jó irányú forró, sivatagi szél, mely úgy-ahogy járhatóvá szárítottta a medret. A két oldalról falszerűen merevedő víztömeg viszont inkább költői leírás, mint szószerinti igazság lehet. A költők már akkoriban is ismertek voltak túlzásaikról. – Az üldöző sereg könnyen lehetett saját vesztének okozója. A lovasság és a nehéz harci szekerek súlyától meglazított tengerfenék aligha lehetett szilárd út a gyalogság számára.

Az elmondottak alapján: nem kell ott csodát látnunk, ahol enélkül is kielégítő magyarázatot találunk valamilyen eseményre. De akárhogyan vélekedünk pl. a tengeri átkelésről, a Biblia betűi mögött biztos igazságot találunk. Isten segíti azokat, akik benne bíznak.

Kísérjük még egy darabig a tengeren átjutott népet.

Az idegen földön is védte, vezette őket az Isten. Szükség esetén élelmezésükről is gondoskodott. A Szentírás ezt a segítséget is csodaként könyveli el. – Előre bocsájtjuk, hogy akkoriban a Sinai félsziget nem volt annyira terméketlen, mint manapság. Nomád pásztornépek lakták, tehát kellett legyen legelő és víz. Mózes népének szintén voltak állatai, ezek élelemmel szolgáltak. Lehetőségük nyílt cserekereskedelemre és vásárlásra is. Ezek ellenére gyakran adódtak élelmezési zavarok.

Azonban az önmehtagadás, a böjtölés, meg a türelem nem voltak erényeik. Ha valamiben szűken voltak, máris zúgolódni kezdtek. Mózes, Áron, vagy az Isten ellen. Visszasírták Egyiptomot, az ottani húsosfazekakat, a kenyeret, meg a hagymát.

Vonulásuk során egy ihatatlan, keserűvíz-forráshoz értek. Máris kész volt a lázadás. De Mózesnek sikerült a vizet ihatóvá tennie. Amikor ennivaló híjával voltak, az Isten így gondoskodott róluk: II. Móz. 16, 12b-20.

A hússzerzés aligha volt csoda. A nálunk is ismert fürjek hosszú, szinte halálra fárasztó vándorútján ma is pihenő a Sinai félsziget. Különösebb ügyesség sem kellett, hogy egy főzetre valót összeszedjenek belőlük.

A mannakérdésre sokkal nehezebb a magyarázat. De talán nem is szükséges. Elég és teljesen biztos magyarázat Isten gondviselő szeretete övéi iránt.

23. A SZÖVETSEG ÉS A TÖRVÉNY

Harmadik hónapja volt már úton Isten népe, amikor a félsziget déli részéhez érkezett. Itt emelkedik a hegy, melyről az egész terület a nevét kapta: a Sinai. Nagy események színhelye lett ez a vidék. Az Isten itt és most akarta kiterjeszteni szövetségét az Egyiptomban néppé fejlődött egykori Ősatyák, Ábrahám, Izsák és Jákob utódaira.

A szerződés ma is ünnepélyes és nagy dolog. Sokkalta nagyobb volt azonban a régiek szemében. Igazi testvérekké, elválaszthatatlan barátokká tette azokat, akik szövetkeztek. Ilyen viszonyt akart Isten az izraelitákkal. Miért éppen őket érte ez a kitüntetés? Biztosan nem azért, mert rászolgáltak. Minden kiválasztás és hívás az Isten titka.

A szövetségnek Mózes volt a közvetítője. Kérdésére a nép egy szívvel-lélekkel vállalta a szövetséget. Háromnapos lelkigyakorlat, ima és bűnbánat előzte meg a kötést. Tiszta szívvel kellett Isten elé állniok.

Istent nem látja szemünk, fülünk se hallja hangját. Most mégis úgy akarta, hogy népe érezze, milyen nagy és hatalmas szövetségük. Megjelenésekor dörgött és villámlott, tűzben és füstben állt a hegy, akárcsak a vulkán-kitörés idején. A nép úgy érezte, mint-ha harsonák is szólnának a magasból.

Mózes erre a félelmetes hangra ment fel. Itt tanulta meg a szövetség törvényét, a Tízparancsolatot. Mindannyian jól ismerjük ezt mi is. De csak megrövidített, iskolás változatában. Hallgassuk meg szórul szóra: II. Móz. 20, 2-17.

Mózes lejött és tovább adta a parancsot. A törvénykönyvből felolvasta a törvényt és a többi utasítást. A nép mindent szíves-örömmel tett magáévá és vállalt. Most már megpecsételhették a szövetséget. A táborban tizenkét oltárt emeltek, törzsenként egyet. Ünnepélyes áldozat kezdődött. Mózes a bemutatott állatok vérének egy részével az oltárokat szentelte fel. Másikkal a népet. Közben mondta: „Ez annak a szövetségnek vére, melyet Isten köt veletek.” Ez volt az Ószövetség kötése és megpecsételése.

Isten a törvényeken kívül még egy maradandó emléket akart a szövetségnek. Ennek átvételére a hegyre hívta Mózes. – Fenntartózkodása idején szomorú esemény színhelye lett a tábor. Talán érthető is, hogy az emberek szerették volna, ha valami módon köztük lenne az Isten. Egyiptomban láttak ilyesmit. Egyes különleges bikákról – mivel a bika igen erős állat – azt hitték, hogy az az Isten. Ezért szerették volna a zsidók is valamilyen formában látni Szövetségesüket. Áron volt Mózes helyettese, tőle kívánták kérésük teljesítését. A nők aranyékszereiből azután elké-

szült a bikaformájú bálvány. Tudatlanságukban eléje borultak, még áldozatokkal is megtisztelték.

Az Isten azonban semmiképpen sem akarta, hogy bálványimádó legyen a nép. A Tízparancs is ezért tiltja, hogy bármi formában ábrázolják Istent. Különben elfelednék, lélek Ő, és egyetlen Valaki és a kitalált istenekkel együtt imádnák. Mózes jól megértette ezt.

A hegyről lejövő Mózes még tettenérte őket a bálványozáson. Hirtelenharagú ember lévén, a szövetség emlékére készült és a Tízparancsot megörökítő kőtáblákat földhöz vágta, a bálványt összetörte. Anyagát porrá zúzta, vízzel keverte és megitta az emberekkel. Érezzék csak: milyen semmi az ilyen Isten! Áron is megkapta a magáét. Végül szavazást rendelt el: kik választják Istent, és kik a bálványt. Ez utóbbiakat megölette hűségeseibeivel. Ilyenfajta öldöklések elég gyakoriak a Bibliában. Egyszer majd ezekről is beszélünk.

Mózes ezután újból felment a Sinaira, új kőtáblákat készített. Ismét megkötötték a szövetséget, amit bálványimádással megszegett a nép. Gondoskodás történt a kőtáblák megőrzési módjáról is.

Sokat beszélünk Mózesről, lelki tulajdonságairól. Milyen lehetett a megjelenése? Talán olyan, amilyenek a világ egyik leghíresebb szobra, Michelangelo műve ábrázolja. A művész azt a pillanatot örökíti meg, amikor az Isten embere, kezében a kőtáblákkal, a hegyről lejövet megpillantja az aranyborjúnak hódoló népet. Tekintete, de egész teste is csupa erő és indulat. Szinte érezzük: itt nagy valami van készülőben... A művész szarvat is faragott Mózes fejére. Miért? – Az ősrégi szentírás szövegében egyes szavakat, amik azonban eltérő jelentésűek, hasonlóan írtak. A későbbi fordítók nem mindig értették helyesen ezeket. Ez történt a «szarv» és a «ragyogás» szavakkal is. Már tudjuk, hogy nem sarva volt Mózesnek, hanem ragyogás ült tekintetében, mert az Isten közelében volt.

A két kőtáblát elég gyakran ábrázolják a templomi művészetben. Tudnunk kell, hogy eredetileg nem a számokat írták rájuk egytől tízig, hanem magát a törvény szövegét. Rájuk fért, mert elég nagyok voltak. A mai ábrázolások római számainak inkább csak emlékeztetés a szerepük.

Gyakran halljuk, hogy egyik, vagy másik országban új törvénykönyvet készítenek, vagy módosítják a régebit. – A törvényeknek igen fontos szerepük van az életben. Nélkülük lehetetlen emberi módon élni. Azok a jó törvények és azok hoznak boldogságot az emberiség életére, melyek az ősrégi Tízparancsolatot alkalmazzák modern életünk körülményeihez. Az ilyeneket azután mint Isten parancsait kell megtartanunk.

24. A VÁLASZTOTT NÉP ISTENTISZTELETE I.

Ma és következő alkalommal, mintha kiránduláson lennénk, látogassunk el az izraeliták vallási közösségébe. A Biblia közlései segítenek abban, hogy több mint 2500 év és néhányezer kilométer távolságot legyőzve kiismerjük közöttük magunkat. Említettük, hogy a Tízparancsolaton kívül egyéb törvényeket is kapott a választott nép. Szabályozták mindennapi életét, igazságszolgáltatását, és igen részletesen az istentiszteletét. Példaként hallgassuk meg, hogyan intézkedik a Biblia a szent hely elkészítéséhez szükséges anyagok összegyűjtéséről: II. Móz. 25, 1-9a.

Bőven összegyűlt minden. A művészek és mesterek kitettek magukért. Elkészült a szentsátor, és várja látogatóit. – Kirándulásunk idején ősz van. Nagy ünnepek zajlottak már le idáig is. A tavaszi hónapban volt húsvét, az Egyiptomból történt kivonulás és szabadság ünnepe. Elmúlt már a húsvétot ötvenedik napon követő pünkösd is. A Tízparancs kihirdetésére emlékeztek, és az aratást köszönték meg ekkor. A gyümölcstermésért, meg az olajért hálaalkodtak a koraőszi sátoros ünnepen. Virágkoszorúk, pálma- és gyümölcsfaágak adták a díszítést ehhez a hét napig tartó ünnephez. – Sokkal komorabb a későősz nagy ünnepe, a hosszúnapi, vagy engesztelő nap. Erre érkezünk mi is.

A táborban semmi munka. Mégcsak nem is főznek. Kialudtak a házitűzhelyek. Étkezés sem lesz ma, csak ha feljő az esthajnal csillag. Igaz, bármely szombaton jönnénk, ugyanaz a teljes ünnepi csend és nyugalom fogadna, mert már pénteken elkészítik a szombati ételt. – A tábor közepén vagyunk. Ez a helye az istentiszteletnek. Nem téglá és kőépület, hanem gyapjúból szőtt színes ponyvakkal körülvett udvar. Hossza ötven, széle huszonöt méter. Állandó jellegű építményt nem emelhetek, mert még a vándorlás éveit élték és a szentsátort is vinniök kellett. – A templomkapú egy széthúzható, díszes függöny. Lépjünk be rajta.

Mozgalmas kép, színes látnivaló tárul elénk. A színteret előbb, aztán az eseményeket! Kissé emelt helyen egy szokatlanul nagy négyszögletes oltár. Rézlemez borítja és tűz lángol rajta. Négy sarkán ugyancsak rézből négy szarv. Sokan köszönhetik éltüket ezeknek a szarvoknak. Törvény ugyanis, hogy ha valaki önhibáján kívül esett gyilkosságba, áldozatának rokonsága, csak az oltárig üldözhetette. Ha sikerült megfogni az oltár szarvát, megmenekült.

Reggeli áldozat ideje van. Áron főpap vezeti a szertartást. Ő Jákob harmadik fiának, Lévinek leszármazottja. Mózes Isten parancsára szentelte pappá. Mikor a törzsek azon vitakoztak, hogy melyik adja a főpapot, 12 vesszőt tettek a szövetség ládája mellé. Isten Áront igazolta, mert a Lévi-törzs vesszeje virágozott ki.

Mózes, Áron fiait papokká szenteli. A törzs többi férfi tagját levitáknak hívják. Segítenek az áldozatnál, vezetik az éneket és imát. Isten azért tüntette ki ezt a törzset, mert az aranyborjú-lázadáskor ők álltak elsőként Mózes mellé. A főpap hosszú, fehér gyolcsruhája felett térdigérő bíborköntöst visel, szélén aranycsengők. A köntös felett egy mellet és vállat fedő ruhát visel. Ennek két részét a vállakon két hatalmas drágakő kapcsolja össze. A ruhát efódnak hívják. Az efód mellrészén egy különleges, tizenkét drágakővel díszített táská van. Ennek tudakozó a neve. Két dobókockát rejt. Az egész népet érintő döntések ügyében ezek segítségével tudta meg a főpap Isten akaratát. Áron fején főpapi süveg. Arany táblácska fénylik rajta ezzel a felirattal: Isten szentje. A papok és a leviták is ünnepi ruhát viselnek.

A hosszúnapi istentisztelet áldozatbemutatással kezdődik. Ehhez egy bárányt vezetnek elő. Vezetője az állat fejére teszi kezét, majd megöli. A kiömlő vért aranycsésze fogja fel, melyet az oltárra öntenek. Majd a bárány kerül az oltár tűzére, ahol teljesen elég. Megsemmisülése azt fejezi ki, hogy bemutatói kicsinyek, szinte semmik, az Istenhez képest. Meghódolva kell őt imádniok. – Lisztet, olajat és bort is adnak a főpap kezéhez. Az első kettőt elégetéssel áldozzák fel, a harmadikat az oltárra öntik. Ezzel ér véget a reggeli áldozat.

Később egy imádó áldozattal bírneik bocsánatát kérik. A főpap előbb a saját és a papok bűneiért áldoz. Ajándékuk egy fiatal bikaborjú, meg egy kos. A bika teste az egészen eléggő áldozatok oltárán hamvad el. Ekkor az állat hamvaival, meg előzőleg felfogott vérével és az arany tömjénezővel megindul a főpap és a papok körmenete a szentsátor felé. A nép ide nem léphet, csak szemmel kísérheti őket. A körmenet a rézből öntött vízmedence mellett halad. Itt végezték az áldozatok megkezdése előtt vallási tisztálkodásukat a papok. Lelkük bánatával és az előírt szertartással akartak méltók lenni a szent áldozatokhoz.

Vegyük szemügyre a szentsátort. Tizenöt méternyi oldalát és ötméteres hátsórészét ezüst alapra helyezett akácfa-deszkák alkotják. Elülről függöny zárja el. Tetején négyszeres takaró biztosítja igen értékes tárgyainak védelmét. Maga a szentsátor is egy másik, igen szépen hímzett belső függönnyel oszlik két részre. Belépéskor az elsőbe, a szentélybe jut a papság. A szentély látványosságait legközelebb nézzük végig.

Nem voltunk az eddigiek során túlzottan részletezők? A Biblia leírását szinte meg sem közelítettük. Az Istennek – úgy látszik – nagy gondja volt házára és tiszteletére. Köztünk levő otthona, templomunk, sem közömbös számára. Szereti a rendet és szépséget. Ennek mi viseljük gondjait, Isten háza a mi otthonunk is.

25. A VÁLASZTOTT NÉP ISTENTISZTELETE II.

Hallgassunk meg egy éneket azok örömről, akik az ószövetség istentiszteletén résztvehettek: Zsolt. 83.

Gondolatban mi is itt állunk, a szentsátor első részében, a szentélyben. Mellettünk balról a hatalmas hétágú gyertyatartó, vagy akkori nevén, a mécses. Igen nagy az értéke: kb. hatvan kg. színarany! Három tányérkájában állandóan nemes olaj ég, a teljes fényt majd éjszakára gyújtják meg. – A mécses mellett oltár. Kisebb a kintinél, de ezt és szarvait is aranylemezzel borították. Ha itt lesz az ideje, a másik oltárról parazsat hoznak, és drága, illatos füstölőszereket szórnak rá. Ez az illatáldozat oltára.

Nem áll meg a papok menete a szentély harmadik berendezése, a kenyerek asztala előtt sem. Itt csak szombatokként van szertartás, amikor a papok a tizenkét törzs ajándékát, az ugyanennyi friss kenyeret hozzák, és elviszik a régieket. Szent kenyerek ezek, csak a papok ehetnek belőlük.

A papok menete most ismét függönyhöz ér. Ez zárja el a szentsátor másik részét, a szentek-szentjét. Mindenki számára és mindig tilos ide a belépés. Kivétel a mai, az engesztelés napja: ma a főpap beléphet. Ennek a helynek nagy kincse a szövetség ládája, másik nevén a frigyszekrény. (A régies «frigy» szó szövetséget, szerződést jelent.) Lényegében kívülről és belülről aranylemezekkel bevont akácfa-láda. Fedelének – a neve kegyelem tábla – külön tisztelet jár. A Szentírás szerint innét hallotta Mózes az Úr hangját és efelett volt látható a felhő, – Isten ottlétének jele. A ládát két térdelő angyalszobor díszítette. Ezért nevezték az Istent a kerubok (azaz angyalok) felett trónoló Úrnak. A ládában további értékes kincsek: a Tízparancs táblái, tányérnyi manna, mint Isten jóságának emléke, végül Áron kivirágzott vesszeje. Említettük már a törvénykönyvet, mit Isten sugallatára írt Mózes. Ennek a láda mellett volt állandó helye.

Mekkora meghatódottság vehetett erőt a belépő főpapon, az Isten közelében! Az áldozati állat vérével meghinti a szövetség ládáját, mintegy emlékezteti Istent a szövetségre, majd a ládára teszi az arany tömjénezőt.

A hosszúnap szertartásai között most ismét áldozatbemutatás következik. A papság és a nép bűneiért áldoznak. A nép ajándéka két kecske és egy bárány, amihez a papok még egyet adnak. A bárányokból és az egyik kecskéből egészen elegendő áldozat lett. A megmaradt kecskebakra más sors vár. A főpap kezét teszi fölé és ráolvassa az emberek bűneit. Ma úgy mondanók, hogy meggyónik az emberek nevében. Majd a táboron kívülre, a sivatagba kísérik az állatot és itt elpusztul. Így reméli a nép, hogy vele együtt bűnei is megsemmisülnek.

Az alkony közeledtével az esti áldozat ideje érkezik el. Ez egyébként mindennapi kötelező áldozat volt.

Az esthajnalcsillag feltűnése jelentette az engesztelő nap végét. Akkoriban ugyanis nem éjfélről éjfélig, hanem alkonyattól alkonyatig tartott egy nap. – Tanulmányútunk ezzel véget ért, de még távolról sem ismertük meg az izraeliták vallási életét.

A szent helyre nemcsak bűnbánatra, hanem hálaadásra és könyörgésre is jött a nép. Ilyenkor ajándékokat is hoztak. A tehetősök állatot, a szegények kis olajat vagy gerlét. Az áldozatból azok is részesedtek, akik felajánlották. Így lettek Isten vendégei, aki a házigazda szeretete jeléül asztalt terít nekik, lakomára várja őket. Ez az áldozatok után megtartott szent étkezésen valósult meg. (Szentmise áldozatunk fontos részének, az áldozásnak is ugyanez az alap gondolata: a mennyei Atya terít nekünk asztalt. Rajta a felajánlott legértékesebb áldozat: Krisztus.)

A választott nép vallási életének igen fontos előírása a szombat törvénye. Szombat a heti munkaszünet, az istentisztelet, az ima és a templomi hittantanítás napja volt. A munkaszünet oly szigorú volt, hogy halállal bünhődött, aki dolgozott ezen a napon. – Minden hetedik esztendő szombatévnek neveztek. Ezévből nem művelték meg a földeket, ami magától termett, az a szegényeké volt. Ugyancsak szociális gondoskodás érződik az ötvenévenként ismétlődő un. jubileumi év törvényeiből is. A földművelés szintén szünetelt. Ha valaki szegénysége miatt rabszolga sorsra jutott, ezévből vissza kellett adni szabadságát. A szegénység miatt eladott föld szintén visszakerült eredeti tulajdonosához. Így gondoskodott Isten, hogy egyeseknél ne halmozódjék fel a földbirtok, és ne alakulhasson ki a rabszolgaság.

Törvény szabályozza az étkezést is. Például tilos a sertéshús fogyasztása, egészségügyi és vallási okból. Meleg égővön könnyen juthatnak a sertésből az emberbe bizonyos betegségek. Vallási ok pedig az, hogy a sertés a pogányok áldozati állata volt, szent étkezéskor ették. Isten nem akarta, hogy népe hozzájuk hasonlítson.

Érdekesek az ún. szertartásos tisztaság könyvei is. A mindennapi élet során lelkiileg megfertőzőtté lehetett valaki, anélkül, hogy bűnbe esett volna. Így, aki halottat érintett, kiütést kapott, vagy az édesanya gyermeke születése után. Az ilyenek nem vehettek részt az istentiszteleten. Csak akkor mehettek a vallási közösségbe ismét, ha áldozatbemutatás, imák és vallásos mosakodás által megtisztultak. Ezen törvények célja volt kihangsúlyozni mennyire fontos a lelki tisztaság az istentisztelet részeseinek. – Időnként, pl. Jézus korában, a szertartásos tisztaságot fontosabbnak tartották a szív tisztaságánál. Jézus keményen elítélte ezt a felfogást.

26. LÁZADÁSOK ÉS BŰNHÖDÉSEK

A tengeri átkeléstől az új haza kapujáig, Jerikó városáig, alig néhány hét lett volna az út. Isten azonban jóval hosszabb menet-időt: negyven évet szabott meg népe számára. A lázadás minden-egyes napjáért egy sivatagi esztendő járt. De valami jó is volt ebben. Hosszú idő kellett ugyanis, hogy vallásukat és törvényeiket megtanulják és erős néppé váljanak. Ez a honfoglalás feltétele volt. De addig fontos események történtek életükben.

A negyvenből még csak egy év telt el, amikor Sinaitól északi irányban, az új haza felé megindultak. Mózes tizenkét hírszerzőt, kémeket küldött előre, hogy Kánaán földjéről és lakóiról értesüléseket szerezzenek. – Ami földjét illeti – és ezt a visszatéréskor bemutatott termény-mintákkal is igazolták – tényleg remek ország volt. Képzeljük el: két ember cipelt egy szőlőfürtöt. A lakosság harciasságáról azonban a legtöbb kém így beszélt: „Az emberek mindmegannyi óriások, a városok bevehetetlen erődök.” Ez viszont rosszakaratú túlzás. A hazug kémek szándéka volt lázadást szítani Mózes és a vezetőség ellen. Sajnos, hittek nekik. Eleinte elvétele és csendben, majd egyre határozottabban bontakozott ki a lázadás. „Bárcsak haltunk volna meg Egyiptomban, vagy akár itt a sivatagban... Az országban, mit az Isten ígér, úgyis csak kard vár ránk... Az asszonyokra, meg a gyerekekre pedig rabszolgaság... Új vezért akarunk, aki visszavezet Egyiptomba.”

Nemcsak a nép, hanem a papság és Áron, sőt még Mária, Mózes nővére is beleesett a lázadás bűnébe. Az Istennek fájt, hogy nem bízik benne a népe. Tervbe vette, hogy pusztulni hagyja. Mózes kérésére mégis megkegyelmezett, és módosította a büntetést. Akik a lázadásban részt vettek, nem láthatják meg az Ígéret Földjét. A már említett negyven év alatt halt ki ez a lázadó nemzedék.

Tudták és viselték büntetésüket, mégis újra lázadoztak. Így Kádesben a vízhiány miatt. A két vezető imájára Isten vizet ígért, ha Mózes vesszejével ráült a sziklára. Most Mózes is hibázott, ő is elvesztette bizalmát. Nem hitte, hogy lázadó népét megsegíti az Isten, és vizet fakaszt nekik. Kétkedve kétszer üttött a sziklára. Azonnal víz csordult, de a két vezető megkapta büntetését, nem léphettek az Ígéret Földjére. Áron meghalt és fia lett a főpap.

Nagy kerülőkkel, lassan vonultak. Útjuk során egyes népek megtagadták a területükön való áthaladást, másoktól győzelem árán vették azt meg.

Idő múltán – talán már hallani is unalmas – a kemény sivatagi élet miatt lázadtak. A példás büntetést maga a sivatag adta meg. A vidéken ugyanis olyan kígyók éltek, melyek marása gyulladásozó, sajgó sebeket okozott, akár a tűz. Ezért tüzes kígyónak hívták

őket. A lázadás idején seregestől jöttek, és a lázadókra vetették magukat. Lett nagy sűrűség és fogadkozás! Az Isten érdekes feltételhez kötötte segítségét. Mózesnek egy óriáskígyót kellett rézből öntenie és fára függesztenie. Milyen bánatot érezhettek, akik erre a kígyóra néztek! Eszükbe jutottak bűneik. Bánatukért nemcsak bocsánatot kaptak, hanem a kígyók büntetésétől is megszabadultak.

A kígyókon kívül még egy állatfajta is említést érdemel a vándorlás történetében: a számár. A régiek szemében egyáltalán nem lenézett állat. A következőkben pedig egyenesen előkelő szerepe van: az Isten rajta keresztül közli akarátát. Az eset már a Holt-tenger közelében történt.

A pogány mohabiták királya belátta, hogy Isten közeledő népe erősebb, mint az övé. Értesült ugyanis, hogy ezidáig minden ellenállást megtörttek. Ezért a gonosszal szövetségbe akart megküzdeni Izraellel. Élt ott egy babiloni Bálám nevű jós és varázsló ember. Bő jutalom fejében ővele akarta megátkoztatni Izraelt. Gondolván, hogy az átok majd tönkreteszi erejüket. Kívánságára egy magas helyről, honnét az egész nép látható, hangozzék az átok. – Bálám tisztességes ember lévén, nem vállalta ezt. Nem átkozhatja azokat, kiket megáldott az Isten. Később a király kibírhatatlan unszolására és az Isten engedélyével mégis nekiindult. De számára nem a kívánt irányba vitte. Visszatérítve, jobban mondva, visszaverve a helyes útra, megint megmakacsolta magát. Még a furkósbót biztatására sem indult. Lefeküdt. Mire újabb verés. Ekkor Bálám a lelkiismeretében úgy hallotta, mintha az állat szólna. Szemére veti a jogtalan ütlegeteket. Ekkor döbönt rá Isten akarátára, mely népét segíti. Ezzel nem lehet ellenkezni. Bálám előtt ekkor felvillant a választott nép sorsa: jövendőlt a Jákob családjában feltűnő, királyt jelentő csillagról, Jézusról.

Ahogy múltak a küzdelmes sivatagi esztendőik napjai, úgy közelgett a már százhusz éves Mózes életének alkonya. – A vonuló sereg elérte Nébó hegyét. Innét már csak kb. tíz kilométer a Jordán torkolata, és látszik Jerikó, a pálmák városa is. Egészen közel vannak az Ígéret Földjéhez.

Mózes igen szép beszédben mondott istenhozzádot népének. Intette őket, hogy legyenek hűségesek az Istenhez és a szövetséghez. Jövőbe-látó emberként szólt hozzájuk: „Mint engem, egy másik prófétát is küld majd nektek az Úr. Őrá is hallgassatok!” Szavaival a Megváltó jövetelét jövendőlte meg. – Ezután felment a hegyre, és végigtekintett az új hazán. Genezáret tavától Jerikóig, Kelettől a Földközi tengerig. Láthatta a városokat: Názáretet, Betlehemet, Jeruzsálemet... Szeme biztosan megtelt könnyel.

Ott, a látóhegyen halt meg az Isten embere.

Befejezésül egy részlet a búcsúbeszédből: V. Móz. 30, 15-20a.

27. ISTEN NÉPE HAZÁRA TALÁL

Mózes kitűnő és előrelátó vezető volt. Még jóval halála előtt maga mellé vett egy Józsue nevű férfit, és megosztotta vele a vezetés gondjait. Háború esetén ugyancsak Józsue volt a vezér, Mózes halála után pedig, az egész nép teljhatalmú vezetője lett. – Ragyogó feladat várt rá. Ő vette birtokba azt a földet, melyet Isten Ábrahámnak és utódainak országnak ígért. A honfoglalás és Józsue csatái mind azt bizonyítják, hogy az Isten állta a szavát.

A hadműveletek időpontját jól eltalálták. Kánaán földjén akkoriban nem volt erős, egységes állam. Minden város és falu külön királyság, amolyan liliput országok, élükön a törzsfőnökkel. A települések közti területek pedig senki-földje voltak. – Izrael keletről, a sivatag irányából vonult fel. Mint Palesztina természetes védővonala, a Holt tenger és a Jordán állta útjukat. A folyó nyugati oldalán hatalmas falakkal megerősített város: Jerikó. Kánaán kapujának számított: aki áthalad rajta, megtette az első biztos lépést az egész terület elfoglalásához.

Józsue tudni akarta milyen erős a város, milyen a lakosság hangulata, és mekkora ellenállással kell számolnia. Jerikóba küldött kémek igen jó értesüléseket szereztek, bár őkmaguk bajba jutottak. Felfedezték és üldözték őket. Szerencséjükre egy Ráháb nevű kocsmárosné, a városfalba épült házába elrejtette, majd pedig egy kötélhágcsón megszöktette őket. Hálából viszont megígérték, hogy az ostrom során nem éri őt bántódás.

A megindult hadműveletek első győzelme a Jordánon való átkelés volt. Ezt hasonlóan írja le a Biblia, mint a tengeri átkelést.

Még csodálatosabban hangzik a város elfoglalása. Az ostrom első szakaszában bekerítve elzárták a külvilágtól. A továbbiakban azonban Józsue nem állíttatott fel ostromgépeket, se létrákat a falak mellé. Tüzes nyílzáport se zúdítottak a városra. Ezek helyett hat napig napjában egyszer, a hetediken pedig kétszer kellett egyre fokozódó lármával és trombitaszóval megkerülniök a várfalakat. A furcsa ostrom rendkívüli eredménnyel járt. Az utolsó napon leomlottak a falak, megnyílt az út a város birtokbavételéhez. – Nehéz lenne megállapítanunk, hogy mi történt pontosan. Tudjuk, a Szentírás nem helyszíni közvetítés a régmúlt eseményeiről, hanem hittankönyv. Az ilyenben inkább az író célját kell keresnünk, és az Isten üzenetét: Jegyezzék meg az utódok, hogy nem a maroknyi sereg, sem vezérei különleges tehetsége, hanem az Isten adta kezükbe az országot. Ez a tanítás a fontos, míg az eseményeknek – ez esetben a falak leomlásának – csak másodrendű jelentőségük van. Ledönthette azokat földrengés is. Talán a halálra rémült lakosság önként megadva magát, kinyitotta a kapukat, ezzel olyan lett a város, mintha falai omlottak volna le.

Megdöbrentő Jerikó további sorsa. Ráháb és vagyona kivételével a győzők mindent elpusztítottak. Sem gyereknek, sem állatnak, de még az ékszereknek sem kegyelmeztek. Ilyen totális pusztításról máskor is hallunk a Bibliában. Szabad lett volna megölni az ártatlanokat, vagy érdemes elégetni a zsákmányt? – Akkoriban nem volt Vöröskereszt. A hadifoglyokat és az ártatlanokat nem védték nemzetközi egyezmények. Az erős megsemmisíthette a gyengébbet. Jézus vallásának köszönhető, hogy a lelkekben; ha nem keresztények akkor is, van valami emberség. – A Szentírás mindig Isten szava volt, miért nem tiltotta a kegyetlenkedéseket? Biztosan azért, mert emberi íróit a nagy cél vezette: mindenáron visszatartani a népet a pogány bálványimádástól. Ez ugyanis nagyon ragályos volt. Nemcsak az emberek, hanem életkörülményeik, sőt használati tárgyaik is terjesztették. Az Isten emberei ezért azt vallották, hogy ami pogány elpusztul, az már nem fertőz.

Józsue harcairól nemcsak az eseményekkel egyidőben készültek feljegyzések. A jóval későbbi időkben is írtak ezekről. És amint a hőskölteményekben szokás, szívesen nagyították fel az eseményeket, és szőttek csodás részleteket az igaz történet közé. A Szentírás összeállítói is olvasták ezeket a műveket, és sokat átvettek belőlük. Így pl. az Igazak Könyvéből idézi a Biblia Józsue harcainak egyik érdekes epizódját, amikor a nap megállott az égen. – Öt király bosszúból megtámadta Gabaon városát, mert lakói megadták magukat, sőt szöveterkeztek a győzelmesen előnyomuló Józsuével, aki természetesen sietett szövetségeseit megsegíteni. Estére hajlott már, mire kivívta a győzelmet, és üldözőbe vehette a királyok seregét. Ezek menekülését még egy szörnyű zivatar is nehezítette. Jobban pusztította soraikat, mint az izraeliták kardja. De egyszer csak véget ért a jégzápor és kisütött a nap. Ez azonban az ellenség megmenekülését jelentette volna. Józsué imába kezdett, csakhogy a nap ne látszódjék, ne süssön az égen, tomboljon a zivatar és pusztítsa az ellenséget! – Imája meghallgatást talált. Az eseményt pedig úgy örökítették meg, hogy Józsué megállította a napot.

Józsué még sok királyt győzött le és várost foglalt el. Így Kánaán földjén megtelepedett Isten népe.

A honfoglaláson kívül Józsuera várt az új haza felosztása a tizenkét törzs között, és a nép békés életének megszervezése. Kijelölte a szentsátor állandó őrzési helyét, valamint a menedék városokat a nem szántszándékos gyilkosok oltalmára. Okos kormányzása békét hozott népének.

Amikor halálát érezte közeledni, hivatta a nép vezetőit, hogy elbúcsúzzák tőlük. Ime a búcsúbeszéde: Józs. 23, 1-11.

28. A BÍRÁK

Az egyik ószövetségi szentiratnak „Bírák könyve” a neve. Arról a korszakról tudósít, melyet bíráinak vezetése alatt töltött Isten népe. Ezek inkább csak viselték a bírói címet, de nem bírászkodtak. Legfeljebb csak alkalomadtán. Törzseik élén álltak mint vezérek és szabadsághősök. – A Bibliában említett tizenhat bíró közül csak azokról lesz szó, akiknek nevét már hallhattuk valamivel kapcsolatban.

A Kr. e. 1100-as években járunk. Kánaán földjén keresztül-kasul vándorol a Közel-Kelet majd minden pogány törzse. Izrael népének örök ellenségei. A zsidók mégis vonzódnak hozzájuk. Tetszenek bálványisteneik is, Baál elsősorban. Fiataljaik a törvény szigorú tilalma ellenére összeházasodnak a közelben lakó pogányokkal. Ahogy ilyen esetekben történni szokott, most is a rossz győz: Baál-imádó lesz az igaz Isten gyermekéből. Felejtik ígéreteiket, megszegik őseik szövetségét.

Isten igazságos büntetése rabló, fosztogató pogány hordák alakjában tört rájuk. Oda lett vagyonuk, vele a szabadságuk. Új uraik ugyancsak kizsákmányolták, nyomorgatták őket. Szerencsére, a bajban eszükbe jutott az Isten: imádkoztak és javulást ígértek. Az Isten erre egy bírót, azaz vezért küldött, aki egy időre kivívta a szabadságot és nyugalmat szerzett a népnek. – Röviden ez a közös története mindegyik bíró működésének.

Ma két híres bíróról hallunk. Egy asszony az első. Igazi szabadsághős, Debora. Ellenfelének biztosabban ismerős a neve: Sisera. Ha valamiből igen sok van, arra mondják, hogy sisera-had. – Az ország északi részén volt nagy a baj: Jábin király hadvezérének: Siserának és tengernyi megszálló seregének nyögték a terhét, mint bálványozásuk súlyos büntetését.

Debora Isten parancsára az előkelő férfit, Bárukot szólítja fel, hogy szervezze meg a felszabadító háborút. Ő azonban annak ellenére, hogy tízezer embere volt, megijedt a feladattól. Főképpen az ellenség forgókaszákkal felszerelt harcocsijaitól félt. – Debora bírónő ment a katonák közé, csak így indult meg a támadás. Igaz, Isten megmondta, hogy a győzelem dicsősége sem a férfié, hanem egy asszonyé lesz. Az ütközet a Tábor hegy közelében volt. Kimenetele a harciszekerek miatt – emberi számítás szerint – Siserának kedvezett. Ekkor jött az isteni segítség. Zivatar támadt, és a megijedt lovak össze-vissza nyargaltak a harciszekerekkel. Kocsisaik ugyanis életüket féltve közéjük dobták a gyeplőt. Menekült, ki merre látott; jópéldával a fővezér, Sisera járt elől. Menekülés közben egy asszony sátrába került, ahol az álom elnyomta. A többi már könnyen ment. Az asszony kalapáccsal és sátorcövek-

kel a földhöz szegezte Sisera fejét. Báruk, a hadvezér már csak ellenfele holttestének örülhetett. Az igazi győztes, Debora hála-énekét a Szentírásba is feljegyezték.

A másik híres bíró: Gedeon. Nevét egyik adventi énekünk Máriával kapcsolatban említi: „Gedeon gyapja, kire szállt égnek harmatja.” Rövidesen megtudjuk mi köze volt ennek a bírónak a gyapjúhoz, és a gyapjúnak Máriához.

Gedeon idejében a pogány madianitákkal büntette Isten népe hűtlenségét. A Sinai félsziget felől, gyorsan nyargaló tevéken bármi-
kor érkeztek, mindig súlyos csapást hoztak. Vetés idején letapos-
ták állataik a szántóföldeket. Ami megmaradt és betermett, azért aratáskor jöttek el. Kenyér mellé hús is kell: magukkal vitték az izraeliták állatait. Ellenállás semmi. És így ment hosszú évek óta. Gondolhatjuk mennyire elszegényedett a nép!

A hívő emberek bűnbánó imájára Isten Gedeont küldte. Hallgas-
suk meg bírói tisztre való meghívását: Bír. 6, 11b-17.

Gedeon a seprést saját háza előtt kezdte, mivel családjában is akadt bálványimádó. Apjának pl. a hegy tetején egy kis liget volt a szentélye, itt áldozott Baálnak. Gedeon elsőnek apja bálványol-
tárát rombolta le, és kívágta a ligetet. Az apa látta, hogy Baál nem tud bosszút állni, gondolkodni kezdett és megtért. De nem így a környék lakossága! Elhatározták, hogy megölik Gedeont. – Ezzel a kocka el volt vetve. Gedeon néhány istenhű törzsből sere-
get gyűjtött és felkészült a harcra.

Még egyszer bizonytságot akart szerezni, hogy Isten tényleg őt akarja népe szabadítójának. – Egy este a szérűre (a falu széle, ahol a legelő kezdődik) egy maréknyi gyapjút tett ki. Az a csoda volt a kívánsága, hogy reggelre semmire ne szálljon harmat, csak a gyapjú legyen harmatos. Íme Isten válasza: a száraz fűvön annyi harmat gyűlt a gyapjúba, hogy kicsavarva egy csészét töltött meg. Gedeon még biztosabb akart lenni: ellenpróbát is kívánt. Ez is megtörtént: száraz maradt a gyapjú a csupaharmat fűvön. – Ad-
venti énekünk azért hasonlítja Máriát Gedeon gyapjához, mert ve-
le is kivételt tett az Isten. Őrá nem, de mindenki másra rászál-
lott az összülők bűne.

Gedeon tehát teljes szívvel engedelmeskedett. Mivel az ügy sokkal inkább volt az Istené, mint az övé és a hadseregé, nem is kellett hozzá sok harcos. – Gedeon első felszólítására huszon-
kétezer félénkebb katona ment haza. A maradék tízezret is so-
kallta Isten. Újabb próbatétel után mindössze háromszáz embere maradt. Ennyivel akarta az Isten bebizonyítani, hogy Ő fog győz-
ni és nem a sereg. – Ez meg így esett:

Gedeon igazában mégiscsak megijedt a tengernyi ellenségtől. Félelme akkor szűnt, mikor az éj leple alatt az ellenség táborába

lópózva kikémlelte őket. Amit hallott, az ti., hogy ugyancsak félnek, erőt öntött Gedeonba. Még az éjszakán harcra rendezte kicsi hadseregét.

Kard, nyíl és dárda helyett kürtöt, korsót és fáklyát adatott katonái kezébe. Három oldalról megközelítették a táborn és Gedeon parancsára megfújták a kürtöket, csörömpöltek a korsókkal és lengették fáklyáikat. Csatakiáltásuk is volt: „Harcolunk az Úrért és Gedeonért!” – A hatás elképzelhetetlen: éjszakai álmából felriadt tábor teljesen összezavarodott. Katonái egymást pusztították. Majd meneküléssel próbálták menteni életüket. Az izraelita közösségek lakói azonban megfelelő módon fogadták a menekülőket: hegy-szorosokban, folyóátkelő helyeken csejt vetettek számukra. Megsemmisült az ellenség királyaival, vezéreivel együtt.

Gedeon életéből említsünk meg még egy szép vonást. Hatalmas győzelme után, mellyel negyven évre békét szerzett, népe felkérte, hogy legyen a királyuk. Ő azonban elhárította ezt. „Az Istent tartsátok uratoknak és királyotoknak!” – volt a válasza.

Mindkét bírónak, Deborának és Gedeonnak életében egy a tanulság. Az igazán nagy dolgok véghezviteléhez kellenek ugyan belevaló emberek, de az első mindig az Isten. – Igen fontos és nagy ügy, hogy mint a választott nép, mi se a bűnt szolgáljuk, hanem szabadok legyünk. Az igazi szabadság a bűnnélküli élet, Isten ajándéka. Igaz kell hozzá a mi akaratunk és küzdelmünk is.

Ne sajnáljuk!

29. A LEGERŐSEBB BIRO

Ismerünk-e magyar történelemben szereplő igen erős embereket? Hirtelenjében három név is eszünkbe juthat: Botondé, Toldi és Kinizsi Pálé. Ismerjük a mondákat is hatalmas erejükről. – A választott népnek is voltak erejükről híres hősei. Az egyik Sámson volt. Neki is volt kalandja a városkapuval, mint Botondnak, meg a vadállatokkal, mint Toldinak.

Történetünk idején a filiszteusok népe volt az Isten ostora a választott nép hátán. Nevükre még emlékezünk. Ők Palesztina névadói, sőt nagy részének urai. Ezzel az erős néppel egyetlen ember vette fel a harcot. Nem volt hadserege, de még barátja se sok. Vele volt azonban Urának, az Istennek segítsége, mely rendkívüli erőben nyilvánult meg. Igaz, Sámson nem akármilyen ember volt. Isten kedvéért nem ivott semmiféle alkoholos italt, kemény önfegyelmező életet élt. Mint akkoriban minden Istennek szentelt ember, ő sem vágatta le haját. Ezért az életmódjáért kapta legendás erejét és bátorságát.

Mindezek ellenére Sámson is esendő ember volt és súlyos hibát követett el. Az volt a bűne, hogy pogány lányokba szeretett, és ezeket vette feleségül. Végül is ez lett a veszte. Odáig azonban sok minden történt.

Az első házasságához megkívánt ruhanemű hozományról úgy gondoskodott, hogy leültött harminc filiszteust, és ezek ruháját vitte az eljegyzésre. Alig kötötte meg házasságát, apósa máris eltiltotta feleségétől. Ezt a jogtalanságot különleges módon bosszúlta meg a filiszteusokon. – Fogott háromszáz rókát, majd farkuknál összekötözve meggyújtotta őket. Futottak a rókák amerre láttak, lángoló, bozontos farkukkal. Oda főleg, ahova Sámson tervezte: a filiszteus határba. Felgyújtották a beérett álló vetést, de a learatottat is. Tűz martaléka lettek a szőlők éppúgy, mint az olajfaligetek.

Mindez nem maradhatott bosszúlatlan. Mivel a filiszteusok voltak az erősebbek, kényszerítették az izraelitákat, adják kezükbe Sámson, aki beleegyezett, hogy megkötözve kerüljön ellenségei kezébe. Nagy örömnepnek ígérkezett az átadás ideje. Nagy tömeg gyűlt össze, hogy visszafizessen a rókákért. De nem így történt. Sámson összeszedte erejét és széttépte a köteleket. Még arra is telt erejéből, hogy egy talált számár-álkapoccsal halálra verte az ottlevő filiszteusokat.

Egyszer az ugyancsak filiszteus kézben levő Gáza városba látogatott el. A lakosok boldogan zárták be utána a város kapuit. Ugyanis fal övezte ezt a várost is, és csak a kapukon lehetett ki-bejárni. A gázaiak terve az volt, hogy a reggeli kapunyitáskor el-

fogják a távozó Sámson és végeznek vele. Neki azonban még éjfél tájban támadt mehetnéke. A bezárt kapu nem volt előtte akadály. Kiemelte szárnyait, a kapufélfákkal és a závarzattal együtt, és felvitte a város melletti hegyre. Nézhetek reggel a gázaiak!

Legjobban mégis az bántotta ellenségeit, hogy nem ismerték Sámson erejének titkát, s így védekezni se tudtak. Nemsokára azonban mégis kitudódott a titok. Ez egyúttal Sámson élete végét is jelentette.

A baj úgy kezdődött, hogy ismét egy pogány lánynak, Dalilának udvarolt. A filiszteus vezetők ezeregyszáz ezüsttel lepénzelték a lányt, hogy szedje ki a férfi titkát. Sámson – érthetően – semmiféle hízélgésre sem volt hajlandó igaz feleletet adni. Mindig csak mellebeszést. Alvás közben a lány három alkalommal is lekötözte erősnél erősebb kötelekkel. Végül még a hajánál fogva is a földhöz cövekelt. Mikor a készen álló filiszteusok megérkeztek, hogy elfogják, Sámson mindig kivágta magát.

Dalila addig hízelt és zsörtölődött, míg Sámson megunt. – Hogy végre nyugalma legyen, felfedte titkát: „Vas sohasem járta még fejemet, mert Istennek szentelt ember vagyok születésem óta. Ha megnyírják fejemet, eltávozik erőm és olyan leszek, mint a többi ember.” Ez kellett a lánynak. Mikor Sámson elaludt, levágta haját. Ezzel bekövetkezett a férfi tragédiája. Elhagyta a nagy lelki és testi erő, amit a fogadalmát és a törvényt megtartó embernek adott az Isten.

A többi olvassuk el a Bibliából:

Bír. 16, 21-31.

Mit szólunk Sámson történetéhez? Mindaddig legyőzhetetlen volt, míg fogadalmait megtartotta. De istenhívó létére pogány lányokkal házasodni, szinte a józan ész elvesztésével volt egyenlő. Tudnia kellett volna, hogy így a legnagyobb rossznak, a hit elvesztés veszélyének teszi ki magát. Nincs annál már józan ész, aki szövetkezik vallásának és népének ellenségeivel és elárulja neki a titkát. – Hibás volt Sámson abban is, hogy nem tudott uralkodni a szenvedélyén. A lány utáni kívánsága arra vitte, hogy saját józan esze ellen tegyen.

A hosszú bánat és bűnhődés idején, míg haja újra megnőtt, Sámson biztosan megbékélt az Istennel. Hozzá fohászokodva vitte végbe élete legnagyobb tettét, mellyel vége is lett szomorú életének.

Történetéből mi is vonhatunk le némi tanulságot. – Elsőáldozó korunkban nagy fogadalmat tettünk. Azóta végiggondolhattuk és megújíthattuk ezt a fogadalmat. Ellene mondunk az ördögnek és minden kísértésének. Röviden és magyarul: nem tartunk fenn semmi komoly közösséget olyanokkal, akik kárt okozhatnak lelkünknek.

30. RUTH TÖRTÉNETE

A mai történet is a bírák idejében játszódik le, de nem bíróról, hanem egy igen rendes fiatalasszonyról szól. Neve szokatlan számunkra: Ruth (th-val írjuk.) – Ismerősek viszont a tájak, ahol a történet szereplői éltek; Betlehem városa és a Jordántól keletre elterülő vidék: Moáb földje. Amikor Józsué az országot felosztotta, Betlehemet Juda törzsének adta. Talán emlékszünk arra is, hogy Judának jövendőlte meg Jákob pátriárka, hogy uralkodó származik majd családjából, Isten egész választott népének királya. A jövendölés akkor vált valóra, mikor Jézus eljött közénk. Nos, Jézus egyik őse az a betlehemi Ruth, akinek történetét megismerjük.

Betlehemre szomorú napok jártak. Hosszú ideig tartó szárazságot éhínség követett. A lakosság egy része úgy segített magán, hogy éhségtől nem sújtott vidékekre vándorolt. Így került egy házaspár is két legény fiával együtt a Jordán és a Holt-tenger keleti partjainál elterülő vidékre, a mohabiták földjére. Ez a nép pogány volt ugyan, de rokonságban volt az izraelitákkal. Jószándékú emberek, ezért a törvény sem tiltotta olyan szigorúan, hogy a két nép fiataljai összeházasodjanak.

Az említett két menekült legény is két mohabita lányt vett feleségül. Az egyikük Ruth, történetünk hőse. A család boldogsága azonban igen rövid volt. Előbb az édesapa, majd a két fia halt meg. Így maradt özvegyen, védelmező és kenyérkereső nélkül három asszony: az anyós, – jegyezzük meg szépen hangzó nevét: Noémi – és két menyee.

Abban a reményben, hogy Betlehemben már jobb napok járnak, elhatározták a hazatérést. Noémi azonban nem akarta menyzeit idegen országba, idegen emberek közé magával vinni. Kérte őket, menjenek vissza szüleikhez, ott jobb lesz a sorsuk. Előbb kapnak új férjet is. – Az egyik menyecske engedett a hosszas rábeszélésnek és hazatért. Ruth pedig örökre és hűségesen hozzákötötte életét anyósához. Gondviselője akart maradni. Hallgassuk meg hűséget ígérő szavait:

Ruth 1, 15-17.

Aratás ideje volt, amikor Noémi és Ruth hazaérkeztek Betlehembe. Nekik azonban nem volt földjük. Élelemért adták el, még mielőtt Moáb földjére indultak. Mózes törvénye azonban a szegényekről is gondoskodott. Tudjuk, minden hetedik év termése az övék volt. Parancs volt az is, hogy a gazda az aratáskor nem gyűjthette össze az elhullott kalászokat, mert azok a szegényeket illették. Így került Ruth egy igen jószívú embernek, Boóznak a földjére kalászt szedgetni. A komoly viselkedésű és szorgalmas

fiatalasszony rövidesen mind a gazdának, mind aratóinak megnyerte rokonszenvét. Nem kicsinyeskedtek a kévék összegyűjtésekor sem. Hagyták, hogy szegényük minél többet gyűjthessen. Még jobb lett a viszony, amikor kitudódott, hogy Ruth meghalt férje révén rokona a földtulajdonos Boóznak, és jószíve hozta Betlehembe, Noéminek akart támasza lenni.

Volt a zsidóknak egy számunkra igen érdekes törvényük. Megértéséhez tudnunk kell, hogy akkoriban igen nagy szerencsétlenségnek tartották, ha kihal egy család. Ha egy családapája úgy távozik az életből, hogy nem maradnak fiúgyermekei. – Ebben az esetben a törvény kötelezővé tette, hogy a meghalt férj legközelebbi rokona vegye feleségül az özvegyet. Még akkor is, ha van már felesége. Az ilyen házasságból született gyermeket azután a törvény szerint úgy kellett tekinteni, mintha az elhalt első férj gyermeke lenne. Az ő nevét viselte. Így maradt fenn a család.

Ez a törvény Boózra is érvényes volt, és ő szívesen vette feleségül a jóhírű, jószívű és szorgalmas Ruthot. Házasságukból később mint unoka származott Dávid király. – Sőt mivel Jézus «Dávid fia» – azaz Dávid családjából származik – Ruth Megváltó Urunknak is őse.

Ruth történetét hallgatva, gondolkozhatunk, mi készítette ezt a fiatalasszonyt, hogy hazáját, rokonságát, – sőt mint a Biblia mondja – isteneit is elhagyva anyósával Juda földjére telepedjék. Ezt felelhetjük: Ruth szerette Noémit és ezért jött vele. Igaz. De vajon miért szerette? Miért hozott annyi áldozatot érte? – Azért szerette nagyon anyósát és annak hitét, mert míg együtt volt a család addig is, de az özvegy Noémi maga is, szépen élt, szépenek mutatta meg vallásukat. Ruth kedvet kapott a követésre. Biztos, sohse rendeztek éles vitákat, melyik az igazi és szebb vallás, Izraelé, vagy Moháé? Biztos nem csúfolták ki egymás felfogását. A betlehemi család mindenben a vallás parancsa szerint élt. Ruth láthatta: azért élnek szépen, mert vallásuk így írja elő. Istenük is segíti őket, hogy sok jót tehessenek. Amikor pedig választásra került a sor, örökre az Isten vallásának követésére adta magát.

Ruth történetéből mi is tanulhatunk. A fiatalok szeretnek vitakozni, gyakran vallás nélküli barátokkal is. Istenről, vallásról, meg hogy mit szabad, mit nem. – Nem érdemes sokat vitakozni. Ezzel nem nagyon lehet megnyerni az embereket. Úgy kell élnünk, ahogy hitünk tanítja, ahogy a megbecsült és szeretett emberektől látjuk. Ez többet ér, mint a sok meddő vita. – Az első keresztényekre így mutogattak a korabeli pogányok: „Nézzétek, hogy szeretik egymást!” Az őszinte és tettetés nélküli szeretet keresztény vallásunk igazának legbiztosabb igazolása.

31. HÉLI ÉS SÁMUEL

A Bírák Könyvében a választott nép két híres főpapjának a történetét is megírták. Egy igen szomorú-sorsú öreg pap, Héli az egyik. A másik meg Sámuel, történetünk kezdetén még fiatal fiú. Főleg azoknak tetszik majd történetük, akik kiskorukban, anyukakészftette ruhákban paposdit játszottak, azóta meg ministrálnak.

Történetünk idején nemcsak az egyik vagy másik törzset, hanem az Isten egész népét szorongatták a filiszteusok. Gyilkosság, rablás, gyújtogatás jelezték útjaikat. – A szentsátorban Silóban volt állandó helye, itt volt az ország vallási központja. A főpap meg Héli volt.

Nagyon öreg már. Ezért két fiára bízta a szolgálatot. Ők azonban csak névszerint papok, életmódjukban hitetlenek. Az ajándékba hozott áldozati állatokat, vagy legalábbis azok legjavát maguknak tartották meg. Istennek a hitványát hagyták. A hívek joggal zúdultak fel viselkedésük miatt. Panaszukat Hélinek is elmondták. Ő azonban igen gyengekező ember. Nem volt ereje, hogy fiait kizárja a szent szolgálatból, csak figyelmeztette őket. Azok jót nevettek a kilencvenéves, majdnem vak apjukon. Nem is hagytak fel bűneikkel.

Az Isten nem nézhette sokáig, hogy szolgálatát ily rosszul lássák el, és híveit elidegenítsék a templomtól. Hélivel közölte sorsát és büntetését: mindkét fia egynapon hal meg, ellenség kezére kerül még a szövetség ládája is. Még azt is megtudta, hogy helyette egy szíve szerinti utódról gondoskodott az Isten. Sámuel lesz az utód.

Sámuel már a születése előtt az Istennek szentelték szülei. Alig volt négyéves, amikor édesanyja kispapruhát varrt a számára, és elvitte Silóba, hogy a szentsátorban szolgáljon. Szülei – mivel egyébként is templomjárók voltak – gyakran felkeresték. Ha a fiú kinőtte ruháját, anyja nagyobbra vitt neki. Mindenki nagyon szerette, mert szépen látta el a szolgálatot. Az Isten pedig azzal bízta meg, hogy Hélinek ő mondja meg a szomorú jövőt.

Ez a filiszteusok legközelebbi betörése alkalmával teljesedett be. – Felvonult a két sereg, Izrael ti. és a filiszteusok. Az első ütközetet Izrael veszítette el. Ekkor eszükbe jutott Istennel való szövetségük jele, a Silóban őrzött szent láda. A táborba hozatták. Azt hitték, hogy ezzel az Isten is biztosan velük lesz, és győzelemre segíti őket. Előre megünnepelték a biztosnak hitt győzelmet.

Azonban lesújtó volt az ütközet kimenetele. Rengeteg halott, közöttük Héli két fia. A szövetség ládája az ellenség kezén. A szomorú napot Héli halála fejezte be. Világtalan szemeivel egyre az utat leste. Hírvívót várt a csata kimeneteléről és a szövetség-lá-

da sorsáról. Mindent megtudott. Akkora szomorúság szállt szívére, hogy meghalt bánatában.

Kísérjük figyelemmel a szövetség-láda sorsát. A filiszteusok pogány létükre is szerették volna, ha Izrael Istene jóindulattal van irántuk. Ezért egyik híres bálványuknak, Dágonnak templomában helyezték el a ládát. – Mi tudjuk, hogy csak egy igaz Isten van. Még feltételezni is bűn, hogy kívülle más isten is lehet. Fontos volt, hogy az akkoriak is jól megtanulják ezt. A Biblia ezért leírja, milyen elgondolkoztató eset történt a közös templomban a szövetség jelének elhelyezése utáni reggelen. Dágon bálvány szobrát arccal a földön, elterülve az Úr ládája előtt találták. Tüstént felállították. Az eset másnap reggelre megismétlődött. Ez alkalommal már szét is tört a szobor. A pogány lakosságot természeti csapások, betegségek sújtották. Nyilván mindmegannyi büntetés azért, amit a szövetség jelével tettek. – Végül nem volt más mit tenni, elhatározták, hogy visszaadják a népnek, melynek az Isten a szövetségese.

Amint a ládát hozó kocsi a határállomásra ért, örömmámorban tört ki az egész ország. Egészen eléggő áldozattal mutatták meg hálájukat. Ami még fontosabb, a nép új életet akart kezdeni, hűséget ígért Istenének. Sámuel pedig, mint az Urához megtért nép új vezetője, megkezdte bírói tisztének gyakorlását. Hallgassuk meg, hogyan prédikált bemutatkozása alkalmával:

I. Kir. 7, 3-6.

Ezek után a filiszteusok már nem mertek tovább támadni. Sőt a választott nép régebben elvesztett városait is visszafoglalta tőlük.

A mai biblia-óra sok epizódja közül arra a jelenetre gondoljunk, ami Dágon szobrával történt a filiszteus templomban. Kétszer is az igaz Isten jele elé zuhant, majd széttört. Tanulsága nemcsak a régieknek szól. Igaz ugyan, hogy mi nem is gondolunk arra, hogy két istenünk legyen, de tetteink – sajnos – mintha ilyesféléről árulkodnának.

Aminek szolgálatát fontosabbnak tartjuk az Istennél, az már a bálványunk. Sokszor a testünk ez, sokszor meg karrier-vágyunk. Aki gyermekkorában bálványozza testét, vagyis kiszolgálja minden kívánságát, annak később is egyedül a teste fog parancsolni. Aki minden régi értékét feláldoz és megtagad, csakhogy érvényesüljön, az rövidesen szintén rab lesz: a gátlástalan karrierizmus rabja. – Dágon esete az elromlott, vagy lényegében eredménytelen és üres életünkben ismétlődik meg. De sokszor már késő a tanulság belőle.

Emlékezzünk Sámuel szavaira: „Készítsétek el szíveteket az Úrnak, és szolgálatok egyedül neki!”

32. SAUL KIRÁLY

A bírák kb. kétszáz éven át vezették a választott népet. Ekkor megbízatásuk véget ért, és királyok álltak a nép élére. A két vezető között az a különbség, hogy a király az egész nép felett van, és teljes a hatalma: törvényt alkot, bíraskodik és hadvezér. Hálála után fia veszi át jogait. A történészek szerint a királyság a fejlettebb rendszer.

Sámuel idejében az izraeliták is úgy gondolták, hogy jobb lenne, ha felettük is király uralkodnék, mint a szomszédos népeken. Ezért kérték Sámuelet, hogy királyt állítson fölélük. Ő azonban félt, hogy a király nagy tiszteletet kíván magának, az Isten helyében képviseli majd magát. Felhívta a figyelmet, mi minden jár azzal, ha egy népnek királya van. Palotában lakik, testőrség kell őrizze. Nem is szólva a fényűző életről, udvartartásról, amit egy király magának megkíván. Mindez természetesen a nép adójából kerül ki. Hiába magyarázott Sámuel, a nép mégis királyt akart. Szomorú lelkében azonban hallotta Isten válaszát: Hadd, legyen nekik is királyuk, mint a többi népnek! Erre megnyugodott. Arra gondolt, hogy ő maga a király mellett marad, vigyáz, hogy rendben menjen minden.

Érdekesen ment az első királynak, Saulnak a kiválasztása. Parasztfiú volt, az apja szamarakat tenyésztett. Ezek egyszer elcsatangoltak, mire Saul és egyik szolgájuk keresésükre indult. Közben Sámuel falujába jutottak, ezért tőle szerettek volna biztosat tudni az állatok felől. Sámuel már várta őket. Az Isten ugyanis tudtára adta, hogy egy szamarakat kereső fiút szemelt ki királynak. Saul beleegyezett és Sámuel drága, illatos olajával – úgy mint Isten kiválasztott embereit szokás – királlyá kente a fiút.

Saul kezdetben igen szerény, rokonszenves ember volt. Nem is akarta hinni, hogy ilyen magas tisztre állította őt az Isten. Sámuel mutatta be a népnek, hogy megismerhessék urukat. Ezután már könnyű volt ráismerni: egy vállal és egy fejjel volt magasabb mindenkinél. Lett nagy öröm. A nép legnagyobb része ujjongva ünnepelt: „Éljen a király!”

A szép kezdetnél még szebb a folytatás. – Ebben az időben a Jordán melletti ammonita pogányok fenyegették a nép békéjét. Akkor a túlsúlyban voltak, hogy az izraeliták nagy része jobbnak látta meghódolni és adót fizetni nekik. Sault az Isten Lelke vezette, és élére állt népének. Elsőnek kemény kézzel az egységet teremtetten meg. Szemük láttára széttépett egy borjat. Így jelezte, milyen sors vár arra, aki megbontja az egységet. A harcban pedig személyes bátorsága adott oly erőt, hogy hadserege elsőprő győzelmet aratott. Erre azok is, kik eddig még nem voltak Saul pártján, egy-

szerre királyuknak fogadták. Sajnos, a továbbiakban már bajok mutatkoztak Saul viselkedésében. Első ballépése a filiszteusok elleni hadjárat során esett. – Az ellenség most is nagy számbeli fölényben volt. Emiatti félelmükben egyre többen hagyták cserben a királyt. A csata sürgetett, de az ütközetet nem merték megindítani könyörgő istentisztelet nélkül. Az erre illetékes Sámuel pedig nem volt a közelben. Saul nem bízott eléggé Istenben, és noha nem volt pap, mégis bemutatta az áldozatot. Így kettős volt a bűne. A megérkező Sámuel már Isten büntető végzését hirdette meg Saulnak: kishitű volt és engedetlen, ezért nem érdemli, hogy utána fia örökölje az országot.

Ezt követte Saulnak egy másik hibája. Rossz taktika miatt a már biztos győzelmet ejtette ki kezéből. Ez alkalommal megint a filiszteusok voltak az ellenfelei. A király fia, Jonatás, egyéni bátorságával úgy megzavarta őket, hogy egymást pusztították. Saulra csak a győzelem betetőzése maradt volna. Ehelyett katonáival oktalantul koplalást fogadtatott, ami annyira legyengítette őket, hogy nem volt erejük megsemmisíteni az ellenséget.

A Biblia elmondja azt a bűnét is Saulnak, amely miatt Isten elvette tőle a királyságot. – Most egy másik régi ellenséggel harcoltak. Az ütközet előtt Sámuel az Isten nevében megparancsolta, hogy sem az ellenségnek, sem vagyonának nem szabad kegyelmezni. Pusztuljon minden, ami ellensége Isten népének!

Saul ugyan győzött, de akarátát nem tudta alárendelni Isten akaratának. Megint engedetlen volt. Mivel a rossz példa ragad, népe is követte. Az ellenség elfogott királyának jó váltságdíj ellenében megkegyelmeztek. Így tettek mindennel, ami szép volt és értékes. Csak a hitvány, silány dolgokkal tettek úgy, amint Isten parancsolta. Saul ráadásul képmutató volt és hazudott. A megkímélt dolgokból akart háláldozatot bemutatni, de csak azért, hogy nagy részben ezeket is megtarthassa. A megkímélt és eldugott marhák bőgése hazudtolta meg Sault, mikor a prófétának azt állította, hogy mindenben az Isten parancsa szerint járt el. Ezzel azután beteljesedett Saul sorsa. Ezt mint Isten üzenetét így mondta el Sámuel: I. Kir. 15, 22-29.

Saul tudta, hogy uralmának meg vannak számlálva napjai, de nem mondott le a királyságról: tetszett neki a hatalom. Nem akarta kezéből kiengedni.

Milyen kár volt Saulért! Tanulhatunk történetéből. Vitéz, bátor katona, de egyet nem tudott: engedelmeskedni az Istennek. Kevesebb vitézséggel, több engedelmisséggel az Isten embere maradhatott volna.

Szerepel még a következő történetben is. Bűnt bűnre halmozva éli életét szomorú haláláig.

33. A VETÉLYTÁRSAK

Arról a «más valakiről» hallunk, akiről Sámuel beszélt Saulnak, akit Saul helyett kiszemelt az Isten, hogy népének új királya legyen. – Sámuel együtt érzett Urával. Neki is fájt, hogy ilyen rossz szul jártak királyukkal. Isten parancsára örömmel indult Juda földjére, Betlehembe, hogy itt találja meg az új király-jelöltet. A városba érkező próféta Jessze otthonába tért be. – Templomi énekeinkben már hallottuk ezt a nevet, Jézust mondja az ének Jessze gyökere hajtásának, vagyis leszármazottjának, utódának. Ez igaz is, hiszen Jézust Dávid fiának hívták. Dávid pedig Jessze fia. Idézzük még emlékezetbe nagyszüleinek, a már ismert Boóznak és Ruthnak a nevét. Dávid az, akit a próféta keres, hogy királlyá tegye. Hallgassuk meg, hogy találkoztak. I. Kir. 16, 4b-13a.

Igy lett király a pásztorfiúból. A pásztorkodás nem volt lealázó foglalkozás. Az Ősatyák: Ábrahám, Izsák, Jákob ugyancsak pásztorok. Maga Isten is népe pásztorának tartja magát.

Dávid tehetséges fiatalember volt. Erős: megbírt még a nyájra támadó kölyökoroszlánnal és medvével is. Jól forgatta a fegyvert, főleg parittyáját. Emellett szépen verselt és kitűnő zenész volt. Kedvenc hangszere a hárfa.

Saul – már hallottuk – nem tudott belenyugodni, hogy többé nem az Isten embere. Búskomor lett. Úgy gondolták, jót tenne a király idegeinek, ha valaki zenélne a közelben, és így nyugtatná. Erre a feladatra véletlenül éppen Dávidot fogadták fel, aki szívesen vállalta még a fegyverhordozói tiszte is a király mellett. (Saul természetesen még nem tudta Dávid kilétét). Így kezdődött Dávid hősi tetteinek sorozata, de elkezdődtek szenvedései is.

Első hőstettét, a filiszteusok óriásának: Goliátnak legyőzését, mindannyian jól ismerjük. Nagy dicsőséget szerzett számára ez a győzelem. Saul ezért állandó jelleggel magához vette és magas parancsnoki beosztást adott neki. Így rövidesen igen népszerű lett. Az utcán széltében-hosszában őt ünnepték.

Ami várható volt, Saul féltékeny lett Dávidra. Nem nézett többé rá egyenes szemmel, sőt szívből meggyűlölte. Odáig ment, hogy a hárfazó, mit sem sejtő Dávidhoz hajította dárdáját. Hajszálon, illetőleg Dávid ügyességén múlt, hogy nem szögezte a falhoz. Dávid az esetet a király idegrohamának tulajdonította, de elhatározta, hogy elhagyja az udvart és csak a hadvezérséget tartotta meg.

Saul pedig abban reménykedett, hogy ellenfele majd csak elesik a csatában, ezért azután minél nagyobb életveszélynek akarta kitenni. Tervei érdekében másodszor is neki ígérte a lányát. (Első ígétét Goliát legyőzésekor tette, de megszegte). A veszélyt az jelentette, hogy Saul száz filiszteus megölését kívánta eljegyzési

ajándékol. Dávid erre nem száz, hanem kéttőszázat pusztított el. Bizonyítékul mindegyik testéről levágott egy darabot. Így számolt el a megkívánt jegyajándékkal. A sikerek láttán, még jobban fokozódott Saul féltékenysége. Végül kiadta a parancsot: ki hol éri, pusztítsa el Dávidot.

Amennyire Saul gyűlölte, fia Jonatás olyannyira szerette Dávidot. Testi-lelki jóbarátok voltak. Jonatás, maga is bátor katona, szerette az igazságot. Azt is tudta, hogy apja helyett Dávidot választotta ki az Isten. Szövetségük értelmében állandóan segítette Dávidot, hogy elkerülhesse apja bosszúállását.

A bujdosás minden keserűségével együtt ugyancsak velejárója volt Dávid életének. Egy alkalommal bolondnak kellett tetetnie magát, hogy ne ismerjék fel üldözői. Máskor meg az istentiszteletre szánt kenyereket kellett a paptól elkérnie, annyira éhes volt. Saul erre 25 papnak és ezek családjának kiírtásával bosszúlta meg az előbbi jótékonytságot. A szentsátorban jártakor Dávid, visszakapta az egykor fogadalmi ajándékol felajánlott híres emléket. Goliát kardját.

Fegyver már volt. Lassanként emberek is gyülekeztek Dávid köré. Rövidesen önálló hadivállalkozásokat is kezdetett a filiszteusok ellen. Ezzel viszont még jobban dühítette Saul, és neheztette saját bujdosását. Seregestül ugyanis nehéz volt a bujdosás. Saul pedig már egyenesen hadjáratot vezetett ellene.

Ekkoriban esett, hogy Saul elkóborolt seregétől. Ruháit letette, és maga sem tudta hogyan, Dávidnak és embereinek közelében találta magát. Itt volt Dávid nagy pillanata. Vajon mit tesz most?

I. Kir. 24, 5-19, 17-23.

Mindegyikünk azt hihetné, hogy Saul ezután jó útra tér. Ellenkezőleg történt. Megint csak üldözte Dávidot. – Ismét úgy hozta a sor, hogy megint találkoztak. Dávid ugyanis egy éjjel belopódzott Saul sátrába. Kezében volt Saul élete, de csak a király dárdáját és kulacsát vitte magával. Biztos távolból, most ezeket mutatta meg Saulnak. Így bizonyította jószándékát. Ő pedig ismét csak fogadkozott. – Ezt a fogadalmát azonban nem volt ideje megszegni. Gelboe hegyénél harcba keveredett a filiszteusokkal. Hősiiesen küzdött fiaival együtt. De az ellenség erősebb volt. Saul szemelátásra ölték meg fiait, köztük a derék Jonatást. A megsebesült király is már-már az ellenség kezébe került. De inkább a kardjába dőlve halt meg. Az ellenség csak a holttestét csúfolhatta meg.

Dávid a halál hírére nemzeti gyászt rendelt el. Szívából megsiratta barátját Jonatást, de még Sault is. Nem örült halálán, és elfelejtette sok gonoszságát. Isten kiválasztottját látta benne, aki sokat harcolt népe szabadságáért. Így lelte halálát is. Voltak bűnei, de keményen bűnhődött miattuk.

34. DÁVID KIRÁLY

Isten régi népe Dávidot tartotta legnagyobb királyának, aki egyaránt kedves volt az Úr és az emberek szemében. Ennek ellenére nem csupa jót mond róla a Biblia: elmondja emberi gyengeségeit, sőt bűneit. Ezért akik odahaza a Bibliából is elolvassák az életét, ne botránkozzanak meg rajta. Ő még nem ismerte Jézus tanítását, segítséget sem kaphatott tőle a jóra. Akkoriban még a bűn uralkodott a világon. A vérbosszú, gyilkosság, házasságtörés, többnejűség hozzátartozott még a jónak tartott királyok életéhez is. Az Isten, aki mérlegre teszi a jót és a rosszat, Dávidnál biztosan a jóból talált többet: erős volt a bizodalma, békeszerető és igazságos volt. Bűneit pedig komolyan megsiratta. Mindezek igen lényeges jótulajdonságai az igaz embernek.

Saul halála után Juda törzse tüstént királyává fogadta Dávidot. A többi törzs ellenben Isbósetet, Saul életben maradt fiát akarta. Emiatt hét évig tartó szerencsétlen polgárháború tört ki. – Lassanként mégis megerősödött Dávid helyzete. A nép elhagyta Isbóset táborát, őt magát pedig saját katonái ölték meg. Végül az északi törzsek is királyukká fogadták Dávidot és helyreállt az egység.

Dávid most már teljes erővel vezethette a harcot a Kánaán földjén lakó pogányok ellen, akik a honfoglalástól kezdve mindezidáig szintén urai voltak a területnek. Isten népét és vallását állandóan veszélyeztették. Dávid győzelmei után azonban már nem jelentettek veszélyt. A Józsué-kezdté honfoglalást tehát Dávid fejezte be.

Dávid nemcsak mint hadvezér, hanem mint politikus is szerencsés volt. Szövetségre lépve az országát körülvevő népekkel, előnyös szerződéseket kötött. Így biztosította a szükséges anyagokat építkezési terveihez. – Szükségesnek látszott, hogy szép fekvésű és jól védhető fővárosuk legyen. Dávid Jeruzsálemet szemelte ki fővárosnak. Előbb azonban elfoglalta azon kerületeit, melyek még a jebuzeusok kezén voltak. Ekkor vette birtokba Sion hegyét, erődítményt és királyi palotát épített rá. Országára szóló áldozatokkal, szent zenével és táncokkal szépített ünnepség keretében hozatta ugyanerre a helyre a Szövetség ládáját az új szentsátorba. – Ugyanitt megújította az istentisztelet rendjét. Papi énekkart és zenekart szervezett az ünnepélyesség emelésére. A templomépítő örömében azonban már nem lehetett része. Dávid buzgósága igen tetszett az Istennek. Prófétaját, Nátánt küldte örömeinek tolmácsolására. De még többet is üzent: ígéretet tett, hogy Dávid királysága örökre fentmarad. Nem örökké tartó országot ígért – mert ilyen nincs – hanem azt, hogy utódai között láthatja majd a Messiást, a lelkek királyát is, akinek a jó emberekből álló országa soha nem pusztulhat el.

Dávid tehát elérte a legnagyobbat, amit uralkodó elérhet: Istene és népe egyaránt szerette. Ezt a szeretetet vesztette el, amikor egyszer igen nagy bűnbe esett. Szerencsére bánatot indított és megbékélt az Istennel. A nagy bűn pedig így történt:

Akkoriban nem a hadseregnél, hanem a fővárosban időzött. Megismert egy igen szép asszonyt, vitéz katonájának, Uriásnak a feleségét: Betsabét. Az asszonyt hívatta, és úgy élt vele, mintha felesége lenne. Súlyosan megszegte ezzel Isten akaratát, mellyel az emberek boldog házasságát védi. Hatodik és kilencedik parancsa ugyanis szigorúan tiltja, hogy valaki másnak a házastársát szeresse el, akihez semmi köze, aki nem az övé. Igen nagy bajok származnak az eféle bűnökéből. – Dávid esetében is ez történt. Betsabé is rövidesen megtudta, hogy gyermeke lesz, azonban nem a férje, hanem Dávid az apja. Aki, hogy elkerüljék a botrányt, újabb szörnyű bűnt gondolt ki. – Uriással, a férjjel saját kezűleg küldte el halálos ítéletét. A levél parancs volt a fővezérnek: „Uriást a legveszélyesebb helyre kell állítani a csatában, és ott magára hagyni!” Uriás tehát elesett. Dávid pedig elvehette szeretőjét. Vele azonban belépett házába az Isten büntetése is.

Érkezését Nátán próféta jelentette be. Hallgassuk meg szavait: II. Kir. 12, 1-15. (A szöveg egyes kifejezései elhagyhatók.)

Dávid lelkiismerete felébredt. De bűnével együtt máris sirathatta az Isten első büntetését. Azonban sem a sírás, sem a bűjt, de még az ima sem segített: Betsabé gyermeke meghalt.

Nemcsak a kis halott, hanem a többi feleségétől született gyermekei is sok bánatot szereztek Dávidnak. Házától sohasem távozott el a kard, vagyis állandósult családjában a békétlenség, a gyilkosság, meg a halál. Így üzent ezt Isten Nátán prófétával.

A legnagyobb szomorúságot Absalon okozta, aki egyébként igen szemrevaló fiú volt. Főleg hosszú és dús haja tetszett mindenkinek. Természete azonban már kevésbé. Bosszúálló, nagyravágyó szertelen fiatalember volt. Mostohabátyját pl. azért gyilkolta meg, mert az bűnre csábította a kishugát. A gyilkosság miatt külföldre kellett menekülnie. Később megbocsájtott ugyan Dávid, de családjába csak évek múlva fogadta vissza.

Alig lett béke közöttük, a fiú máris szervezkedett apja ellen. Eleinte csak a népszerűséget hajhászta, és titokban lázított. Mindenkinél igazat adva, apja igazságszolgáltatását bírálta. A közállapotokat ugyancsak. Sokat sejtetően híresztelte, hogy lenne valaki, aki rendet és igazságot tudna teremteni. Ezt természetesen magáról mondta.

Mikor elegendő párhíve volt, megfuvatta a csatakürtöket és szerteszét hírdette, hogy ő a király. Nyílt katonai lázadást robbantott ki az apja ellen. Dávid erre nem számított, nem is volt

felkészülve. A lázadás meg egyre nőtt. Dávid, hogy életét mentse, menekülni volt kénytelen. Erre Absalon elfoglalta a fővárost.

A szorult helyzet legalább arra volt jó, hogy az emberek megmutathatták: milyenek valójában. Volt, aki hű maradt királyához, és segítette menekülését. Akadt olyan is, aki jobbnak látta megfordítani a köpenyeget. Sőt olyanok is voltak, akik kicsúfolták sírva menekülő királyukat. Ami még ennél is több, arra akadt vállalkozó, hogy meggyilkolja.

Idővel Dávidnak sikerült hadseregét rendeznie. Felkészült, hogy megütközzék fiával. Csak egyetlen parancsa volt az ütközet előtt. Szavaiból az édesapa szól, aki még bűnös és lázadó fiát is szereti: „Életben hagyjátok ám, az én Absalon fiamat!”

Az ütközet egy erdőben zajlott le, és a lázadók teljes szétverésével végződött. Absalon is mentette életét, öszvére nyergében menekült. Lobogó hosszú haja azonban egy cserfa ágaiban megakadt, és az állat kiszaladt alóla. Rátalálói könnyörültek volna rajta, de a fővezér példásan akarta megbüntetni. Nem törődött Dávid parancsával, és átszúrta lándzsájával. Temetést is csak olyant adott neki, mint az útszélen elhullott állatnak: nagy rakás követ dobáltak holtteste fölé.

A győzelem hírért megjelentő követekhez ez volt Dávid első szava: „Békén van-e a gyerek, Absalon?” Amikor pedig megtudta a történeteket, sírva fakadt, szobájában fel-alá járva egyre csak mondogatta: „Én fiam, Absalon, bárcsak én haltam volna meg helyetted. Absalon, én fiam!”

Emberi hasonlattal kifejezve, valahogy úgy szerethet bennünket Isten, ahogy Dávid szeretete fiát...

35. A PROFÉTÁLO DÁVID

Dávid nemcsak istenfélő és békeszerető király, hanem híres költő és muzsikus, sőt jövőbelátó próféta volt egy személyben. Ránkmaradt alkotásai igazi remekművek.

A templomban gyakran halljuk ezt a szót: zsoltár. A Szentírás egyik könyvében 150 gyönyörű szép vallásos vers van, ezek a zsoltárok. Dávid vallásos versei is ebben a könyvben találhatók. Közülük jónéhány jövődölést tartalmaz. – Mi a jövődölés? – Isten akaratából Dávid képzeletvilágában megjelent egyik híres jövődöbeli utódja, sőt annak egy-egy híres tettét is látta lelkében. Majd versebe szedte látomását, sőt dallamot is szerzett hozzá. Az énekes-papok megtanulták és megtanították az embereknek. Amikor pedig az ilyenféle verset bemásolták a Szentírádba, az egész nép érezte, hogy Dávid vers-soraiban az Isten szól hozzájuk.

Minden nagyszülőt és szülőt érdekel gyermeke jövője. Dávidnak nagy öröme telt abban, hogy egyik leszármazottjáról olyan pályafutást jövődölhetett, amilyent senki más nem érhet el: Messiás lesz, az emberek megváltója. – Hallgassunk meg néhány jövődölő zsoltárt:

Zsolt. 109, 1-4 (Sik S. ford.)

Dávid arról szól, hogy egykor két ura, két parancsolója lesz. Közülük az egyik igen udvarias a másik iránt. Királyi trónján a jobb oldalára ülteti, kedvéért legyőzi ellenségeit is: porig alázza őket. – Tulajdonképpen mi itt a jövődölés? – Jézus földi életében csak úgy élt, mint a többi szegény ember. Igaz, módja lett volna rá, hogy királyi méltóságban pompázzék. Így többen elhitték volna azt is, hogy ő a Messiás. Jézus azonban másként bizonyított. Idézte Dávid zsoltárának róla szóló sorait, és feltette a kérdést: hogyan nevezheti Dávid urának azt, aki fia neki? Nyilván azért, mert ez a fiú egyben a Messiás is. A rosszakaratók erre megszegénültek, a jószándékuak pedig hittek Jézusnak. (Mt. 22, 41-46)

Nem vesztették el hitüket a későbbi keresztények sem, amikor a Szentírásból a Messiás király legyőzéséről olvastak. Dávid zsoltára ugyanis nemcsak a Messiás haláláról szól, hanem dicsőséges győzelméről is.

Jövődölés szól arról, hogy Messiásunk nem királyi ősétől, hanem még magasabb helyről örökli dicsőségét. – Dávid utódai idővel ugyancsak elszegényedtek. Józsefnek és Máriának még a legszegényebb szállás sem jutott ősi városukban, Betlehemben. Az istállóban született Messiás dicsősége tehát nem az emberektől, hanem az Isten-Atyjától ered. Dicsősége egyidős vele: örök. A zsoltár költői szavaival így szólítja meg az Ur-Messiás-Fiát: „A hajnalcsillag előtt szültelek.”

A zsoltározó Dávid nemcsak királyságot, hanem örökkétartó főpapi tisztelet is jövendől a Messiásnak. Ezt a papságot szintén apjától örökli majd, mint Áron utódai örökölték. Az Istentől magától kapja, mint Melkizedek főpap Ábrahám napjaiban. Áldozatát sem állatokból készíti, hanem kenyeret és bort ajánl az Istennek. – Dávid szava igazi jövendőlés. Először akkor teljesedett, amikor Jézus az utolsó vacsorán kenyeret és bort vett a kezébe. Igazolódik ma is, amikor mi áldozzuk Jézusunkat a kenyér és bor formájában.

Dávid képzeletében előre látta, hogy a Messiás sokat fog majd szenvedni. Az Isten Lelke azonban azt is tudtára adta, hogy ez a szenvedés sokaknak hasznára lesz. Akik hisznek benne, megkapják bűneik bocsánatát. Ezért szenved Jézus. Hallgassunk meg egy szenvedést-jövendőlő zsoltárt:

Zsolt. 21, 1-25.

Dávid kb. ezer évvel élt előbb, mint Jézus. Bár első személyben szól, mégsem önmagára érti szavait, hanem fiára, Jézusra. Amikor pedig Jézus a kereszten függött, eszébe jutott a szenvedésről írt zsoltár. Soha nem imádkozta még senki akkora átéléssel, mint ő, akire vonatkozott. Amikor húsvét előtt a szenvedéstörténetet, a passiót, előadjuk, a Jézust alakító szereplő Szt. Mátyás feljegyzése alapján arámul is idézi ezt a zsoltárt. „Eli, Eli, lamma szabaktani;” azaz Istenem, Istenem, miért hagytál el engem?”

Dávid előre tudott a Messiáskirály feltámadásáról és örök dicsőségéről. Hallgassuk meg az erről jövendőlő zsoltára néhány szavát:

Zsolt. 15, 9-10.

Szt. Péter apostol egy prédikációjában azt kívánta hallgatóitól, hogy bánják meg bűneiket, és higgyenek Jézusban. Az Ő nevében bocsánatot nyernek. Hogy lehet ez? Bizonyításul a feltámadás-zsoltárt idézte. Jézus dicsőséges – de üres – sírjáról beszélt. Akit az Isten így igazol, annak lehet hinni. Hallgatói tényleg hittek, és megkeresztelkedtek. (Csel. 2, 22-sköv.)

Nincs időnk Dávidnak többi jövendőlő zsoltárát is megismernünk. A hallottak eléggé igazolják hitünket: Jézust Isten küldte nekünk. Életében Isten ígéretei váltak valóra, aki szólt a próféták szavával.

36. BÖLCS SALAMON KIRÁLY

A történelem híres uralkodói rendszerint valamilyen melléknevet kapnak az utókortól. Királyoknak leggyakrabban a «nagy» nevet szokták adni. Ezt kapta pl. a mi I. Lajos királyunk. Hallottunk sok más melléknevet is. Az Ivanhoe-ban Földnélküli Jánosról és Oroszlánszívű Richardról volt szó. – Gondolom, a legszebb mégis az, ha valaki a «szent» nevet kapja.

Ma olyan királyról hallunk, aki ugyancsak szép melléknevet kapott: Dávid fiáról, Bölcs Salamonról hallunk. Nemcsak azért lett bölcs, mert okosak voltak a szülei is, sem azért, mert odafigyelt tanítói magyarázataira, vagy sokat olvasott. Bölcsességét az Isten ajándékozta. Hallgassuk meg, hogyan kérte Salamon ezt az ajándékot. Jó példa ez arra, amiért érdemes imádkozni:

III. Kir. 3, 4-14.

Mielőtt még arról beszélünk, hogyan mutatkozott meg ez az okosság, szóljunk röviden uralomra jutásáról. Az országot Dávid is öneki szánta. Nehogy pedig mégis másvalakié legyen, kedvenc feleségének Betsabének kívánságára még apja életében király lett. Ez úgy történt, hogy a főpap szent olajjal felkenste, Dávid pedig saját trónusára ültette. Salamon meghallgatta apja tanácsait, és alig húszéves korában átvette a hatalmat.

Első híres ítélezését jól ismerjük. Két kötekedő asszony között tett igazságot. Az anyai szeretetre alapozta döntését: az igazi anya inkább lemond arról, hogy mindig vele legyen gyermeke, mintsem beleegyezzék halálába. Az okosan megalapozott ítéletet azóta nevezik salamoni ítéletnek.

Salamon bölcsesége kitűnő politikai érzékéből is meglátszott. Nevének magyar jelentése békeszerető. Ennek megfelelően jobban szerette a békés tárgyalást és megegyezést, mint a háborút. Így sokkal többet ért el. Mivel békében élt, sok ideje maradt az okos dolgokra: építtetett és könyveket írt. Alkotásai az egész világon híressé tették nevét. Uralkodása idejének boldog békéjét és biztonságát a Biblia története így fejezte ki: akkoriban mindenki saját szőlőtőkéje és fügefája alatt ültetett.

Salamon az egyiptomi fáraónak, a világ leghatalmasabb királyának a lányát vette feleségül. A hozomány méltó volt az apához: Gáza városa és vára. Ezeket saját seregével foglalta el a pogányoktól és ajándékozta Salamonnak. Így most már teljesen Izraelé lett Kánaán földje, és dél felől senki sem veszélyeztette az országot.

Említettük már, hogy akkoriban a tehetősebbek több feleséget vettek. Salamon északi irányból szintén egy királylány-házassággal biztosította a békét. Tirusz királyának a lányát is elvette. Apó-

sa már Dáviddal is barátságban élt, most pedig saját szakembereivel, saját cédrusfaiból építette meg Salamon kereskedelmi és hadiflottáját. Úgyszintén a Földközi tengeren és az Akabai öbölben kikötőket és kikötői berendezéseket is létesített. Ezeken felül még iparvárosokat alapított Salamon számára.

Palesztina földrajzi helyzete miatt, mintegy híd a három világ-rész között. Salamon idejében tényleg itt bonyolították le a világ-kereskedelem lényeges részét. Az ezzel járó adó- és vámjöveldelmek ugyancsak Salamon amúgy is mesés gazdagságát nagyobbították. Természetesen nincs olyan vagyon, melyet ha rosszúl kezelnek, akár évtizedekig megmaradna. Salamoné is gyorsan szertefoszlott. A Biblián kívül már csak azok az épületek és tárgyak emlékeztetnek rá, melyeket napjaink tudósai ásnak ki a földből.

Salamon azonban örök időre megmaradó gazdagságról is gondoskodott. A lelki kincseket is szorgosan gyűjtötte. Bölcsességének, okos mondásainak és tanácsainak gyűjteményét, mint örök kincstárat ma is mindenkinek szívesen osztogatja a Biblia.

Már Dávid méltánytalannak tartotta, hogy őmaga palotában lakik, amíg a szövetség ládáját csak sátor alatt őrzik. Ezért tett előkészületet templomépítésre. A munka dicsősége és a befejezés öröme Salamoné lett. A mérhetetlen jövedelem legalább egy részében jó célt szolgált. A művészek és szakemberek a legnemesebb anyagok tömegét használták fel. Így készült el az egyik világcsoda: Salamon temploma. – A felszentelés alkalmának ünnepi áldozatára, az énekkarok gyönyörű számaira, Salamon felszentelési imáira, és az egész nép kimondhatatlan öröme az Isten azzal válaszolt, hogy ezt a templomot is kitüntette jelenlétével.

Mennyi szépet és jót hallottunk ma Salamonról. Egy ember, akinek minden sikerült! Mi volt a titka? Szerette és vele volt az Isten. Ő pedig úgy alkalmazkodott az Istenhez, mint a megfelelő jó szerszám az ember kezében. Egymáshoz illettek.

Mi nem vagyunk királyok, országot és népet sem bíztak ránk. Csak saját ügyeinkért, dolgainkért felelünk. Ezeket kell okosan és békességesen irányítanunk.

Milyen szép, ha valaki békeszerető, és nem üt-vág azonnal. Inkább a nehéz ügyeit is békésen próbálja elintézni. – Ezeknek a szavaknak talán nem mindenki ad igazat. Sokan azt gondolják, hogy nem lehet megenni verekedés nélkül. Már csak azért sem, mert – amint mondják – az ellenfél is ütéssel kezdte. Ha azonban valaki ügyesen és igazságosan beszél, akkor nem kezd, jobbanmondva nem válaszol a másik sem ütéssel. Verekedéssel egyébként se lehet semmit elintézni. Csak a verekedők lelke durvul el, és megtagadják a kereszténységet.

Áldjon és segítsen minket a békesség Istene!

37. SALAMON BÖLCSESSÉGE A PÉLDABESZÉDEK KÖNYVÉBEN

Salamon hajóit és kereskedőit jól ismerték a Vörös tenger, az Akabai-, Adeni- és a Perzsa öböl, és természetesen a Földközi tenger vizeinek partvidékén. A hajók nemcsak az ofíri aranyat, a perzsiai illatszereket és Arábia fűszereit szállították. Olyan királynak vitték hírért, akinek nem akad párja a bölcsesség tekintetében, mert ő magától Istentől kapta okosságát.

A Biblia elmondja, hogy ezekre a hírekre egy arabiai uralkodó Sába királynője jött Izrael országába. Közelebbről akart Salamonnal megismerkedni. – A régi királyok udvarában a történetíró papok mellett meg u. n. bölcseket is alkalmaztak. Ők tanították a király gyermekeit, egyúttal ismerték és terjesztették a világ híres bölcseinek mondásait és tanítását. Könnyen lehet, hogy Sába királynője udvarában Salamon művei is tankönyvek voltak.

A királynő díszes kísérettel, aranyat, drágakövet, illatszereket hozó tevékkel és dromedárokkal vonult be Jeruzsálembe. A két bibliai uralkodó találkozásának fényét és pompáját aligha múlták felül a történelemben mind napjainkig ismétlődő találkozások. A hivatalos ügyek intézése után érdekes eszmecsere folyhatott le Salamon és vendége között. Amolyan kétszemélyes «ki mit tud?» lehetett. A vendég bizonyára kérdéseket tett fel, a házigazda pedig válaszolt. Biztos kitűnően szerepelt. Helyes választ adott akár az irodalomból, vagy a természettudományból, akár a növény-, vagy lélektanból feltett legnehezebb kérdésekre. Próbáljuk meg elképzelni, milyen lehetett egy ilyen ókori «ki mit tud?»

A királyi palota mesés parkjában szépen gondozott, nyílegyenes úton sétáltak. A királynő kérdezi Salamontól, mi jut eszébe, amikor ilyen úton lépdel? A válasz tüstént kész. Még rímel is, ahogy előadja:

Péld. 4, 11-19.

Mi talán nem tudjuk oly gyorsan megérteni, mint a királynő, rövid magyarázat szükséges. Az egyenes út az okosságot és az igazságot juttatta Salamon eszébe. Az ilyen úton és az okosságtól meg az igazságtól vezetve könnyű a járás. Néha mintha jónak látszanék letérni az egyenes útról. Mégis fegyelmezzük magunkat és maradjunk rajta. Igaz, a másfajta út és életmód talán szebbnek kínálkozik az igazakénál. Ez a rosszak útja, a gonoszok ösvénye. Messziről kell kerülnünk, különben veszedelmes utitársakkal találkozunk. Olyanokkal, kik nem tudnak bűn nélkül lenni. A jószágért nem jár azonnal dícséret, és várat az idő, míg a becsület jutalmat kap. De ahogy napfény lesz a hajnalból, úgy jön el az egyenes út jutalma. A bűn és a gonoszság viszont olyan, mint a fény nélküli sötétbevivő út: tele van veszélyekkel.

A királynő talán még Salamon szavain gondolkodott, közben kicsinyke hangyát látott a földön. Már is készen volt a következő kérdése: A hangyáról beszéljen király. Nem kellett várnia. Kész volt a válasz ugyancsak versben:

Péld. 6, 6-11.

A hangya tehát a szorgalmat juttatja eszünkbe. Azt is, hogy nem ilyenek vagyunk néha. Hogy szalad és halad ez a kis állat, pedig nem küldi és nem ellenőrzi senki. Szorgalma mellett előre-látó. Az aratási bőség idején már a téli szűk napokat látja. – Hé! talvók és Mátyás lustái ébredjete! A semmittevésből nem élünk meg! A lustát legyőzik és napjait megkeserítik az élet nehézségei. Jobb serényen és idejében elvégezni, ami szükséges.

A hangya tanítása is tetszhetett a királynénak. – Mennyi úr és szolgálta azt azon az úton, melyen sétáltak. Ahány ember, annyi világ. Magát mindenki jónak mutatja, de milyenek igazában? Ki lát az emberek lelkébe, és ki olvas szívében? Mi Salamon véleménye az emberekről? Íme a felelet:

Péld. 10, 23-25.

Szavainak ez az értelme: Két fajta ember éli napjait, a dőre és az értelmes. Mindkettő ráteszi valamire az életét. A dőre úgy szereti a bűnt, mintha szórakozás lenne. Nem is tartja többnek, mint egy kis kalandnak. A másik fajta ember örömmel irányítja életét az okosság szerint. Mindenkinél letelik az ideje, és távozik az életből. Ekkor dől el a két életmód következménye. A gonosznak rettegnie kell Istentől. A földön sem hagy jó emléket. Örülnek, ha felejtethetik. A jó embereknek pedig örömmel őrzik emlékét.

Három kis szemelvényben ismertük meg Salamon bölcs tanítását. De akár egy napig beszélhetnénk róla, akkor se tudnánk mindet elmondani. Háromezer bölcs mondást tudott, és ezeröttszáz verse volt. Tudott beszélni a fákról, mind a legnemesebb cédrusról, mind romokon növeő giz-gazról. Ismerte az állatokat, madarakat éppúgy, mint a halakat. A királynő valójában még nagyobb-nak látta Salamon bölcsességét, mint mekkorának a híret tartotta. Áldotta Istent, hogy ily nagy uralkodót adott népének, szétosztotta ajándékait és hazatért országába.

Milyen jó lenne egy kevéske Salamon okosságából! Nem lenne gond a felelés. A tanároknál többet tudnánk. Salamon elárulta azt is, hogy lehet bölcs valaki. Mi az első lépés. Jól jegyezzük meg mondását: „A bölcsesség kezdete az Úr félelme”. – Ha már gondolunk arra, hogy van Valaki, akitől mindent kapunk, és akinek számadással tartozunk, már is megtettük az első lépéseket a bölcsesség útján.

38. AZ ORSZÁG KÉT RÉSZRE SZAKAD

Egy öszövetségi bölcs ember – talán éppen Salamon esetére gondolva – ezt a megállapítást tette: az ital, meg az asszonyok még a bölcseket is képesek elfordítani az Istentől. Ital talán nem, de annál több asszony szerepelt Salamon életében. Mindannyian bálványimádó pogányok, a király feleségei. A szomszédos országokban királylányok voltak, akik Jeruzsálemben tovább folytatták régi életüket. Az Egyetlen Isten templomát felépítő királyt rászedték, hogy építsen az ő isteneiknek is templomot. Feleségei kedvében akart járni, ezért ő maga is odaállt a bálványok elé hódolni. – Hibáztassuk érte? Bizzuk az Istenre az ítéletet. Ő pedig kimondotta az ítéletet azzal is, hogy csökkentette Salamon utódainak hatalmát. Országáa két részre szakadt. A réginek még a felénél is kisebb része maradt meg kezükön.

Bűnhődött Salamon a mérhetetlen fényűzésért is. Sokezernyi lovat tartott, ezek nem az ekét a földeken, hanem a pogány királynők hintait húzták a díszfelvonulásokon. Az ezüst, mint a kavics, olyan sok volt Jeruzsálemben. De nem ám az emberek zsebében, hanem a király palotájában. A túlzó fényűzésre csak a nép kiuzsorázása révén telik. Ez pedig elégedetlenségre vezet. Pillanatnyilag talán csend van, de mint a parázs a hamú alatt, izzik a szívekben a bosszú és a lázadás. Csak a pillanatot várja, hogy láng-ra gyúljon. Ki is gyulladt, amint azonnal megtudjuk.

Baj volt a trónörökös nevelése körül is. Erre a tisztre mindég az ország legkiválóbb embereit kéri fel. A jó nevelő arra nevel, hogy aki sokaknak akar, az előbb saját magának tudjon parancsolni. Tudja fékezni vágyait és igényeit. Aki akarja, hogy megértsek, értsen meg másokat. – Salamonnak uralkodásra kiszemelt fia nem ilyen nevelést kapott. Anyja pogány volt és nagyon elkényesztette. Társasága magához hasonló fiatalokból állt. – Ennél nagyobb kár nem érhetne volna Isten népét.

Alkotmányuk úgy írja elő, hogy az új király csak akkor lett az ország ura, ha a nép is megválasztotta. Nem kellett elfogadniok, akit a nyakukra akartak varrni. Ezért Salamon halála után Roboám nevű fiának megválasztására került sor. Országos ünnepség volt, összehívták az egész népet. Azonban szomorú vége lett. Hallgassuk meg a Bibliából:

III. Kir. 12, 3b-11.

Gondolhatjuk, mi volt a nép válasza. Ki akarja, hogy vessző helyett skorpióval verjék?! Ha már a jogokat megnyirbálják, ki egyezik bele a terror fokozódásába? Beteljesedett, amivel Isten Salamont fenyegette. Országáa két részre szakadt.

Roboám mellett egyedül csak saját törzse, Juda maradt meg.

Ez lett ezután országának neve is. A számarányuk miatt tekintélyesebb törzsek Izrael országának nevezték hazájukat. Királyuk az a Jeroboám lett, akinek Isten, még Salamon idejében, – éppen a király bűnei miatt – az ország nagyobbik, északi részét ígérte. – Roboám megpróbálta az északi részt is megtartani, de odaküldött főtisztviselőit agyonverték. A két király és a két ország ellenségekké váltak.

Az északi király első dolga, az új főváros kijelölése volt. Ezt elsősorban azért tette, hogy népét visszatartsa Jeruzsálemtől, és mindattól, amit ez a város jelentett: a templomtól és az áldozatoktól.

Jeroboám tudta, hogy az emberek szíve alapjában vallásos. Erre azonban nem az Isten szolgálatát, hanem népszerűségét építette. Egyúttal élete legnagyobb bűnét is elkövette. Országában két helyen templomot emelt. Ezekben azonban nem úgy imádták Istent, mint Jeruzsálemben. Ahogyan Jeroboám Egyiptomban látta, aranyból készített borjú előtt áldozott a nép. Sajnos szívesen, mert szerettek másokat utánozni. A bálványimádás még jobban terjedt, amikor a király felvette a főpapi méltóságot is. Áldozatot mutatott be és rendelkezett a papság felett. A két templom példáját rövidesen országszerte követték. Hegytetőkön, forrásoknál, erdők szélén álltak a bálványok...

Az Isten prófétái által tiltakozott az új szokások ellen. Szerződésszegésnek, hűtlenségnek bélyegezte népe újfajta vallásosságát. Az áldozatbemutató királyt még csodatettel is figyelmeztette bűnére. Jeroboám azonban nem tért le istentelen útjáról. Ezzel megpecsételte a két ország szétszakadását, és saját országa pusztulását.

A pusztulás már előbb, az emberek szívében is végbement. Az első király bűnét tizennyolc utóda kb. 200 éven át folytatta. Büntetésüket már a sorsukban hordozták: mindegyikük erőszakos halált halt. Egyik megölte a másikat, majd ő is gyilkosság áldozata lett. Végül az asszírek elfoglalták az országot és java lakosságát deportálták.

Szomorú dolgokról hallottunk. Csupa bűn és hűtelenség. A pusztulás előre veti árnyékát.

Mit tanulhatunk a mai történetből? Jeroboám király országot alapított, amelyből száműzték az igaz Istent. Nem csoda, hogy egymást ölték ilyen ország királyai, népe pedig béke és igazság nélkül, állandó háborúságban élt. Sem az ország, sem a család, sőt az ember sem lehet hosszú távban boldog az Isten nélkül.

Minden gyerek tervezi, hogy mi lesz belőle, hogyan él, mit csinál, majd ha felnő. A jó Istent sohase hagyjuk ki számításainkból!

39. A PROFÉTÁKRÓL

Már említettük Izrael-ország sorsát: istentelensége miatt el kellett pusztulnia. Ez a sorsa később Juda országának is. A választott nép országa pusztulása ellenére mégis betöltötte Istentől rábízott feladatát: a pogány népek között is megőrizte Egyisten-hitét. Ez a hit lett azután keresztény vallásunk alapja.

Az Egyisten-hit megőrzésében egészen rendkívüli, mondhatjuk kulcsszerepük volt a prófétáknak, akikre mindig sokan hallgattak. Bár prófétasorsuk csaknem mindig üldözést és halált jelentett számukra.

Esett már szó ezekről a rendkívüli emberekről. Ma az egész tanítást nekik szenteljük. – Ha nevüket halljuk, először az jut eszünkbe, hogy a próféta ugyanaz, mint jövendőmondó. Olyan ember, akinek lelki szemét megélesítette az Isten, és átlát az időközön. Majd elmondja, vagy leírja, a többi ember számára még távoli jövőt. Azonban mégsem ez volt a próféták főfeladata.

Az Isten rendkívüli követői voltak a néphez, az ő nevében szóltak. Ez nevük magyar jelentése is. Alkalmanként, ahogy a szükség kívánta, küldötte őket az Isten, mint régebben a bírákat. A bírák a nép politikai szabadságáért harcoltak, a próféták a vallási szabadságért. Kívülük voltak az Istennek rendes követői is, a papok. Ők tanították a törvényt és az istentiszteletet vezették. Amikor pedig nem jól látták el feladatukat, a próféták szólaltak meg. A nép elé állva prédikáltak a bálványimádás ellen, az igazság és az elnyomottak védelmében. Se királyokat, se gazdagokat nem félve, keményen korholtak, ha kellett. De értettek a síró gyermekét vigasztaló édesanya nyelvén is.

Számunkra is fontos minden szavuk, mert az Isten üzent velük. Ezért vagy maguk a próféták, vagy a tanítványaik leírták prédikációikat. Az Isten sugallatára a nép meggyőződéssel hitte, hogy a próféták szava Szentírás. – Ránk maradt írásbeli munkásságukat – mint a Biblia jelentős részét – Prófétai Könyveknek nevezzük.

Évszázadokkal később, Jézus napjaiban, sokan nem akarták elfogadni, hogy az Isten őt Megváltónak küldötte. Az ilyeneknek ezt mondta Jézus: „Olvassátok az Írásokat, és azok bizonyosságot tesznek felőlem.” (Jn. 5, 39.) A próféták jövendöléseire célzott. Mi hiszünk benne, de azért mégis jólesik tudnunk, hogy Jézusra már régen gondoltak, és régóta várták őt a próféták.

Nemcsak Jézusról, hanem ahogy az Isten tudtunkra adta, a legkülönbözőbb eseményekről jövendöltek. Szárazságról, hirtelen bekövetkezett halálról, háborúkról, országok pusztulásáról és újjáéledéséről. – Ne gondoljuk azonban, hogy a próféta minden eljövendőt a legnagyobb részletességgel tudott. Inkább csak úgy lát-

tak a jövőben, mint mi az alkonyati félhomályban: nagy körvonalakban, elmosódottan. Így közelinek látszanak a távoli dolgok is.

A próféták azonban nem mindig a szavukkal jelentették ki a jövőndőt. Tudták ugyanis, hogy a beszéd sokszor elmegy a fülek mellett. Amit ellenben látnak, jobban megjegyzik az emberek. Ezért kedveljük mi is jobban a tévét, mint a rádiót. A próféták pedig mintegy rövid, rögtönzött jelenetekben játszották el, amit a jövőről közölni akartak.

Példából könnyebben megértjük. – Salamon öreg napjaiban, amikor már feleségei kedvéért még bálványokat is imádozott, az Isten elhatározta, hogy az ország nagyobbik része ne Salamon utódaié, hanem más királyoké legyen. Tervét az egyik próféta a következő módon hozta a kiszemelt új királynak, Jeroboámnak a tudtára. A szép új ruhát viselő próféta úgy intézte útját, hogy találkozzanak. Ekkor fogta a ruháját és tizenkét darabra szaggatta. Majd felszólította Jeroboámot, hogy tíz darabot vegyen el magának. Tettét így magyarázta meg: „Ezt üzeni az Úr: én elszakítom a királyságot Salamon kezéből, és neked adok tíz törzset.” Néhány év múlva szószerint beteljesedett a jövőndölés.

Egy másik próféta, Jeremiás – nevével még találkozunk – igencsak szemléletes módon hozta a nép tudtára a jövőndőt és az Isten akaratát. Igát készített. (Ez az a szerszám, melyet az ökör nyakába helyeznek és ezáltal húz.) Igával a nyakán jelent meg a fővárosban. Igát nyújtott át az ottani külföldi követeknek is, azaz, hogy királyaiknak adják át. A magyarázat egyértelmű: Mindenki vegye magára a babilóni király igáját, és hódoljon meg neki. Az Isten embere ő, akivel tervei vannak. Rábízta Izraelt és szövetségeseit. Az ellenállás csak rontana helyzetükön. – Még be sem fejeződött a látványos prédikáció, egy másik próféta állt elő. Levette az igát Jeremiás nyakából és összetörte. Szavai is magyarázták a tettet: Nem kell meghódolni, Babilon megtorlása nem lesz túl komoly. – Ez az utóbbi ember hamispróféta, másnéven álpróféta volt. Ilyenek is akadtak. Az igazi próféta életének elkeserítői. – Hízelegtek a népnek, elnézték hibáikat, alaptalan reményeket keltettek, és kisebbítették a fenyegető veszedelmet. Nem prédikáltak a bűnbánatot. – Az igazi próféták a bálványok prófétáinak nevezték ezeket az embereket.

A következők során sokat hallunk a prófétákról, főleg a leghíresebbekről, mint Izajásról, Jeremiásról, Ezekielről és Dánielről. – Mondottuk, hogy nemcsak korunknak, hanem nekünk is szól az üzenetük. A szentmise igehirdető részében gyakran olvasunk fel részleteket a próféták írásából. Most hallgassunk meg egy részletet Joel próféta bűnbánatra intő szavaiból, és gondolkodjunk el felettük: Joel 2, 12-18.

40. ÁHÁB, A LEGGONOSZABB KIRÁLY

Amilyen a vetés, olyan az aratás. Jeroboám király bűn-vetése legkárhozottabb termését utódának, Áháb királynak éveiben hozta. Az északi országrész 200 éves története folyamán senki sem akadt, aki elérte volna őt gonoszság tekintetében. Ilyen a legfőbb vezető, milyen lehet a népe? Áháb király uralkodásának szomorú korszakáról szól a mai tanítás.

A Biblia a király bűneinek felsorolását annak házasságkötésével kezdi. Egy szomszédos pogány ország királyának lányát, Jezabelt vette feleségül. Tüstént templomot épített felesége Baál istenének, és maga is mint a pogányok, imádta a bálványt. Ezen az isten-tiszteleten nem az ima, hanem a részegeskedés és a kicsapongás volt a lényeg. Igaz ugyan, hogy Áháb nem tagadta meg régi hitének igaz Istenét, azonban a pogány istent is melléje, vagy fölé helyezte. Elfelejtette a parancsot: „rajtam kívül más istened ne legyen!”

A királynő férjénél is rosszabb volt. Üldözte és megölette az Isten prófétáit. Nagy volt a veszély, hogy az egész nép istentelenné válik.

Ilyen szomorú idők jártak, amikor az Isten parancsára Illés próféta elkezdett prédikálni. Odaállt a király és a nép elé, és kemény szavakkal így szólt: „Meddig sántikáltok még kétfelé? Ha az Úr az Isten, kövessétek őt, ha pedig Baál, kövessétek azt!” A próféta nyilvánosan, a király és a nép jelenlétében akarja igazát bizonyítani. A nagy eseményre lejönnek a pogány papok is. Most fog eldőlni, ki az igaz Isten.

III. Kir. 18, 22-39.

Áháb elgondolkodhatott volna ezen a csodálatos eseményen. Ha nem volt elég, meggyőzhette volna Illés beteljesedett jóvendölése, a hatalmas felhőszakadás, mely véget vetett a hosszú szárazságnak. Talán gondolkodott is, de nem jutott jó szóhoz, mert a királyné bosszút esküdött, és halálra kerestette Illést. Nem tudta a kármelhegyi nagy próba kudarcát elviselni. A próféta ezért dél felé, a Sinai hegyre menekült. Ide már nem ért Jezabel keze.

Szegény menekülő Illés! Ugyancsak neki volt keseredve. Jót akart, az Isten ügyét, és mi lett a vége! Próféta-társait már megölette a királynő, és most rajta a sor. A kedvevesztett próféta azt az üzenetet kapta, hogy a Sinain Istennel fog találkozni.

Nagy élmény volt ez a találkozás. A hegy ormára állott és várta, hogy szíve elteljen az Isten örömeivel. – Erős szél süvített mellette, de még semmit sem érzett az Istentől. Földrengés rázta a hegyet, azonban ez sem hozta közelebb hozzá Őt. Láttott pusztító tüzet is, de ebben sem volt az Úr. Majd enyhe szellő

fuallatát érezte, és benne az Istent. – Elgondolkodott. Mindig jót akart, de úgy látszik, mégsem tett mindig jót. Főleg annak a 450 embernek kivégzése bántotta. Erőszakos volt és vad, mint előbb a földrengés, mindent elsöpörni és pusztítani akart, ami nem tetszik neki, úgy mint a vihar tette, meg a tűz. Pedig az Isten nem ilyen. Nem a vadság, hanem a szelídség jelében, a szellőben érezkzik. Ahol a vad fanatizmus pusztít, onnét távol az Isten.

Illés, ezután parancsot kapott, hogy hazájába visszatérve, Elizeust avassa fel a prófétai tisztre. – Odahaza, éppen a fővárosban, ismét szörnyű dolgokat tapasztalt.

A királyi palota és szőlőskert tőszomszédságában egy magánkézben lévő, ugyancsak pompás szőlőültetvény volt. Gazdáját Nábotnak hívták, aki szőlejét a szüleitől örökölte. Ezért igen kedves volt számára. De tetszett a királynak is. Megkísérelte, hogy akár pénzért, akár egy másikért cserébe, megszerezze. Nem sikerült. Ekkor Jezabel vette kézbe az ügyet. A király nevében megparancsolta két beijesztett bírónak, hogy Nábotot fogják perbe. Az legyen a vád, hogy nevezett káromlással szította az Istent és a királyt. Az ítéletet pedig két tanú vallomása alapján mondják ki, hogy törvényes legyen. A hazug tanúk vallomása alapján meghozták az ítéletet: Nábot megsegyenítve, majd megkövezve halt meg. Áháb most nyugodtan elfoglalhatta a szőlőt. A törvény ugyanis a királynak ítéli a felsegésértő birtokát.

Az Úr ítéletét pedig ismét Illés mondotta ki. A főváros nemso-kára szörnyű dolgokat lát. Áháb meghal, és kutyák nyalják fel véré, éppúgy, mint kapzsisága áldozatának, az ártatlan Nábotnak a véré. Erre a sorsra jut házanépével együtt a királynő is, de még szégyenteljesebben: őt ugyanott mindenestül megeszik a kutyák.

Áháb megijedt megjövendőlt sorsától. Böjtölve, vezekelve komoly bánatot tartott. Az Isten még ennek az embernek is elfogadta bánatát. Enyhítette a kimondott ítéletet: Áhábnak nem kell végignéznie családjá pusztulását. Egy csatában előbb hal meg, mint övéi.

Tudjuk, hogy Izrael királyai közül kevesen haltak természetes halállal. Legtöbbször hadseregük fővezére ölte meg őket, aki azután a királyságot is elfoglalta. Áháb fiainak is ez lett a sorsuk. A vezért Jehunak hívták, aki az ítéletet az apja által bűnös módon szerzett földön hajtotta végre: szívenlőtte a trónörökös. Már csak az anya volt hátra. Királynői díszben palotája erkélyén várta sorsát. A bevonuló Jehunak csak intésébe került, és szolgálai az utca kövére dobták, így zúzódt halálra. Amikor Jehu a temetésről akart gondoskodni, már csak néhány csontját találták. Beteljesedett Illés jövendölése.

41. ILLÉS UTÓDA, ELIZEUS

Illés a Sinai hegyen parancsot kapott, hogy utódként Elizeust avassa fel a prófétai tisztségre. Elizeus, azelőtt igen gazdag földműves, szívesen társult hozzá.

A szerzetesekhez hasonlóan akkor is éltek Istennek szentelt emberek. Közösén végezték munkájukat, imáikat és szent énekeiket. Hivatásszerűen vigyáztak, nehogy a Baál tisztelet terjedjen. Ezeket a férfiakat prófétaiaknak hívták. Felügyelőik pedig Illés és Elizeus voltak.

Mindkettő igen szent ember. Haláluk után legendák keletkeztek csodálatos életükről. A régi feljegyzések és a szájhagyomány alapján a Szentírás összeállítói ezek közül sokat lejegyeztek.

Csodálatos történet szól Illés földi élete végéről. Szélvihar és villámlás közben egy tüzes szekér élve vitte Illést az Istenhez, az égbe. A régiek szerint a tűzben az Úr jelenik meg. Itt találkozik azzal, akit ki akar tüntetni. Így történt a lánglelkű prófétával is. Nem tudták elhinni, hogy meghallhasson oly nagy valaki mint Illés.

Azokban a válságos időkben úgy kellett, hogy az Isten ügyét híres ember védje. Ezért írja a Biblia, hogy Illés lelke Elizeusra szállott. – Sok legenda szól órála is. Nem fontos, hogy biztosan megtörténtek-e vagy sem. A régiek se ezt kérték, amikor olvasták. Inkább a tanulásra gondoltak, amit a történet hordoz. Ez mindig igaz.

Kiskoromban egyszer kicsúfoltunk egy öreg koldust. Nagymama megtudta és keményen megszírdott. Ekkor hallottam először Elizeus esetét a csúfolódó gyerekekkel. – A próféta egy hegyre tartott. Fáradtan a hosszú úttól. Gyerekek szaladtak eléje, és csúfolódva kiabálták: „jer föl kopasz, jer föl!” A próféta megátkozta őket, mire két medve jött elő az erdőből, és széttépett 42 csúfolódó gyereket. – Igen megijedtem, mikor ezeket hallottam, de a büntetést igazságtalannak tartottam. Ennyi halál egy kis csúfolódásért! – Már tudom, miért írták be a Bibliába ezt az esetet. Régen sok, szent ember fogadalomból, vagyis az Isten tiszteletére, kopaszra nyíratkozott. A gyerekek bűne azért nem csupán a csúfolódás volt, Isten szent emberét nevelték ki, ezért bűnhődtek oly keményen.

Elizeus egyszer úgy segített egy szegény özvegyen, hogy cseppnyi olaját annyira szaporította, mennyi csak a házban levő edényekbe fért. Máskor egy napszúrástól meghalt kisfiút támasztott fel, és adott anyjának vissza. Ehetővé tette a prófétaiak rossz, fertőzés miatt ehetetlen közös ebédjét. Az éhség napjaiban pedig kenyeret szaporított.

A régiek bizonyára azt az igazságot értették ki ezekből a lefrá-

sokból, amire Jézus hívta fel figyelmüket: a jó Isten gondoskodik azokról, akik bíznak benne.

A következő elbeszélést magából a Szentírásból hallgassuk meg. IV. Kir. 5, 1-15a.

A pogány szírek Izrael szomszédai. Néha jóban voltak, néha háborúban éltek. Bizonyára ismerték a választott nép vallását. A próféták pedig kötelességszerűen közöttük is terjesztették a hitet. Eredményeik láttán odahaza is jobbak lettek az emberek. – Az előbbi történet is szép hitvallás az Isten mellett. Maga a szír király küldi a betegét az Isten népéhez, és mekkora az eredmény! A meggyógyult ember hirdeti hangosan: „Már tudom, hogy nincs másutt Isten, csak Izraelben!” Itt még a folyók vize is jobb, itt ingyenes az Isten segítsége. Amikor pedig izraeli földet visz haza, szinte már az isten-ország polgárának tartja magát.

A történet még tovább is tart. Giezi, Elizeus szolgája megtudta, hogy gazdája semmit sem fogadott el a gyógyításért. Kapzsi szíve fáj, hogy a sok hozott ajándékból semmi nem jut neki. Námán után futott, és hazudva szép összeg pénzt és ruhákat kért a próféta nevében. Még ráadást is kapott. – Elizeus előtt azonban nem volt titok. Giezi vígadozott, hogy szólót, állatokat, sőt rabszolgákat is vesz a kicsalt pénzen. Ezek helyett a próféta szavára, Námán kincseivel együtt rászállt annak betegsége, a lepra is.

Még egy történet. – Izrael és Szíria akkor éppen háborúban állt. A szír király titkos haditanácsában elhatározta, hogy az izraeli katonák szokott útvonalán lesben áll seregével, és megsemmisíti őket. Elizeus megtudta a tervet, és jóelőre saját népe katonáival szállatta meg a szírek kitervelt leshelyét. A szír király terve, fordítva sült el. Mikor megtudta, hogy Elizeus keze van a dologban, megparancsolta elfogatását. Csapata körülvette a próféta tartózkodási helyét. Az nem ijedt meg. Imádkozott, erre az ostromlók megvakultak. Könnyű lett őket elvezetni Izrael fővárosának, Szamariának főterére. Lett nagy csodálkozás! Még nagyobb a szír csapat remegése Izrael királya előtt, aki kész is lett volna sebtében minden szírt felkoncoltatni. A próféta azonban szégyenletes dolognak tartott ilyesmit. Ehelyett parancsára fényesen megvendégelték, sértetlenül és békében hazaengedték a szír ellenséget.

Mintha ez a történet is példa lenne Jézus tanítására: „Szeresétek ellenségeiteket is, tegyetek jót velük. Így lesztek gyermekei Atyátoknak, aki egyformán kelti napját és küldi az esőt jókra és rosszakra.”

Isten szava szól a régiek háborúkkal és nyugtalansággal teli korából: Emberek, én mindenkinek, hívónek és hitetlennek Istene és Atyja vagyok. Ti pedig mindnyájan egymás testvérei vagytok. Él-jetek hát békességben egymással!

42. IZRAEL ORSZAGÁNAK PUSZTULÁSA

Országszerte mindenütt találhatók szomorú emlékművek, a háború áldozatainak nevét megörökítő márványtáblák. Rengeteg vérről, könnyről és egy ország elpusztulásáról tanúskodnak... Ilyenfajta emlékművek, sajnos, végigkísérik az emberiség életét.

Ma két igen híres háborús emlékműről lesz szó. Mindkettő a választott nép tragédiáját örökíti meg.

Az első kb. 2800 évvel ezelőtt, tehát Kr. e. 830 évvel készült. Idők folyamán egy város romjai alá került, ásatás hozta felszínre. Most a bagdadi múzeumban látható. Sötét színű márványból faragták, Fekete obeliszk a neve. Azt a jelenetet ábrázolja, hogy az asszír király méltóságteljesen áll, Jehu, Izrael királya pedig alázatosan a lábát csókolja. (Arról a Jehuról van szó, aki Jezabelt, ledobatta az erkélyről.) – Akkoriban az Isten már nem segítette az északi országot. A hatalmas asszír sereggel szemben álló Jehu csatát veszített. Országának a Jordántól keletre fekvő részéről le kellett mondania és a győztesek adófizetője lett. A Fekete obeliszken látható az a jelenet is, amint az asszír király előtt hódolnak Izrael ajándékot vivő követei.

A Fekete obeliszk figyelmeztető felkiáltójel volt Izrael számára. Egy kicsit mintha használt volna. Jehu király küzdött a bálványimádás ellen, sőt túlzó és kegyetlen volt e tekintetben. Utódait szintén derék uralkodóknak mondhatjuk. Jó hatással volt a közéletre Illés és Elizeus próféta működése is. Azonban már hiába álltak az uralkodók és a próféták hivatásuk magaslatán, az emberek belegyökereztek a bűnbe. A bálványimádást, erkölcstelenséget, igazságtalanságot, a szegények nyomorgatását éppúgy nem tudták elhagyni, mint csíkjait a leopárd.

Ezekben az időkben egy új próféta, Ámosz lépett fel. Foglalkozására nézve flügetenyésztő és pásztorember volt. A déli országrészből küldte őt az Isten, mintegy utolsó előtti figyelmeztetést. Prófétái szeme az ország látszólagos rendjén is észrevette a halálos bajokat. Láttá és hirdette a végpusztulást. Nagytekintélyű férfi, aki szembeszállt, ha kellett a királlyal, a főpappal, vagy a legelőkelőbb emberekkel. Az Istenről azt tanította, hogy ő az egész világnak, minden népnek az Istene. Testnélküli lélek, akit nem lehet és nem szabad mint bálványt tisztelni. – A bűnös ország legnagyobb büntetését abban látta, hogy az Isten nem küld hozzájuk tanítókat, prófétákat többé. Ámosz csak a jövőben látta a pusztulást, de nem érte meg.

Prófétatársa, Ozeás, már magának a pusztulásnak volt a szemtanúja. Az ország épülete minden eresztékében recsegett. A bálványozás minden eddiginél nagyobb méretet öltött. Kiveszett a hit,

a jóság és a becsület az emberekből. Nem volt mi összetartsa a nemzetet. A hatalmas ellenség: Asszíria meg már a szomszédban. A hagyatalom talán megelégedett volna azzal is, ha Izrael békés adófizetője marad. Amikor azonban rájött, hogy királyuk Egyiptommal próbál ellene szövethetni, már nem volt kegyelem.

A bekövetkező szomorú eseményeket egy másik háborús emlékmű öröközte meg. Jelenleg a londoni nemzeti múzeumban látható. Készítője III. Szaragon asszír király. Ábrázolás nincs rajta, csak ékiratos szöveg. Ez a tudósítás olvasható róla: „Uralkodásom első esztendejében foglaltam el Szamariát. 27.290 lakosát deportáltam. Ötven harci szekérrel mutattam ott meg királyi hatalmammat. Az általam elfoglalt országok lakóiból oda embereket telepítettem. Adót és beszolgáltatást vetettem ki rájuk, mint az asszírokra.” – A szöveg lényege ugyanaz, mint a Szentírás tudósítása. Ez így írja le Izrael pusztulását.

IV. Kir. 17, 3b-6. 24.

Egy bűnös nép pusztulásának történetét hallottuk. Asszíriából ugyanis soha nem kerültek vissza hazájukba. Megsemmisültek, mert senkinek a világon nem volt szüksége rájuk.

Hallottuk, hogy az asszír király telepéseket hozatott a deportált izraeliták helyébe. Ezek aztán idővel összekeveredtek az ottmaradt őslakossággal. Belőlük alakult ki a samaritanus nép. A nevet hallva az Irgalmas Szamaritanus jut az eszünkbe, akit igazi felebarát szeretetéért az Úr Jézus annyira megdicsért. – A zsidók nem szerették a samaritanusokat, mert vallásuk nem őrizte meg a Biblia-szerinti eredetét, hanem pogány elemeket is tartalmazott. A jeruzsálemi templomba be sem engedték őket lépni. Igaz, ők sem nézték a zsidókat Szamariában jó szemmel. Jézus szép példát adott arra, hogy az idegenben, sőt az ellenségben is becsüljük meg az embert. Bennük is sok érték van.

Egy ország pusztulásáról, egy másikkal meg a keletkezéséről hallottunk. Ez a földi országok sorsa. Ilyesmikről szól az emberiség története. Van azonban egy ország, mely örökre megmarad, mert az embernél erősebb gonoszság sem fog rajta. Az Isten országa ez. Milyen jó, hogy mi ennek az országnak is a tagjai vagyunk!

43. MIKEÁS ÉS IZAJÁS PRÓFÉTÁK

Minden ember megbecsüli azt a helyet, ahonnet származik. A gyermekek néha még büszkélkednek is szülőföldjükkel. Hozzájuk hasonlóan a költők szoktak egy-egy szemükben kedves községet, vagy tájat a másik elé helyezni. A bibliai időkben az egyik próféta-költő, Mikeás a judabeli Betlehemet emelte ki, a többi ezernyi helység közül. Kb. 700 évvel megjövendölte, hogy mivel büszkélkedhet ez a lakosainak számát tekintve kicsi város. Igaz, Betlehemnek már régóta jó neve van, mert idevaló születésű Dávid király is.

Mindannyian tudjuk miről van szó. Alig van karácsonyi énekünk, melyben ne emlegetnének, hogy Jézus, a Megváltónk Betlehemben született. Igazolódott a próféta szava: „Betlehem, kicsiny vagy ugyan Juda ezrei között, mégis belőled származik majd nekem Izraelnek jövődő uralkodója”. – A judeai királyoknak, akik betlehemiek és Dávid leszármazottjai voltak, öröm tölthette el szívüket, mikor ezt hallották. Illett volna, hogy életükkel is rászolgáljanak erre a kitüntetésre.

A Messiás azonban nemcsak a betlehemiek és a királyok számára jött el, hanem minden embernek. Ezért kellett, hogy minél többen tudjanak felőle és várjanak rá. – A következőkben egy másik prófétáról hallunk. Ő tudott a legtöbbet jövődőlni a Messiásról. Izajás ez a próféta. – Azokat az újszövetségi írókat, akik látták és hallották Jézust, és így írták meg életét, evangelistáknak mondjuk. Nos, Izajás majdnem olyan sokat tudott előre, mint amennyit az említett fül- és szemtanúk tapasztaltak. Ezért nevezik Izajást az ószövetség evangelistájának.

A királyi család tagja volt. A prófétai meghívás élete legnagyobb eseménye. Lelkében biztosan érezte, hogy találkozott az Úrral. Ő maga ezt így mondja el.

Iz. 6, 1-8.

Milyen szerény ember ez az Izajás! Önmagát kicsinynek és méltatlannak, a hívó Istent pedig nagynak és fenségesnek tartja. Mintha a kitaruló égben pillantaná meg, amint az angyalok szent, szent, szentet énekelnek neki. Izajás nem tartja magát méltónak, hogy az Isten szavait mondja tovább az embereknek. Csak az égi áldozati oltárról hozott parázs égeti le nyelvéről a bűnöket, hogy ezután már bízva szólhasson.

Izajást nehéz körülmények közé állította új hivatása. Áház király éppen úgy, mint Áháb, a hasonló nevű izraeli király tette, Juda országába bevezeti a Baál isten tiszteletét. Talán még tovább is ment a rosszban. Imádta még a legkegyetlenebb bálvány-istent, Molochot is. Megborzongató, amit tett: tűzesre hevítettette Moloh

vasszobrát, és saját élő fiát helyezte annak karjaiba, ahonnét a szobor még izzóbb gyomrába esett.

Áház jól látta, hogy a bálványozás, és az igaz Isten imádása nem fér meg együtt. Ezért bezáratta Salamon templomát. – Ennyi bűn után nem késhetett a büntetés.

Két szomszédos király, a szír és az izraeli, – ez még az ország utolsó éveiben történt – Jeruzsálem alá vonultak. Fenyegetésükkel Judát is be akarták vonni Asszír-ellenes szövetségükbe. Másik céljuk a király megölése volt, – akinek már említett áldozata miatt gyermeke nem lévén – ezzel Dávid családja is kihalt volna. Mi lett volna az Ősi Ígérettel, hogy Dávid családjából születik a Megváltó? Az istentelen Áháznak ez a jövődőlés lett a szerencséje, ennek kedvéért maradhatott életben. Sőt újabb biztatást is kapott.

Éppen a túlerővel körülzárt főváros falait járta, és a vízvezeték munkákat ellenőrizte, amikor Izajás hozzá lépett. Bátorította, ne féljen az ellenséges királyoktól. Biztosan megsegíti az Isten. Nem hiszi? Égi jelet kíván? Megszólal az ég, ha óhajtja: ha kívánja a föld rendül meg. Jellel bizonyítja Isten, hogy segít. A király meg csak képmutató módon alázatoskodott, és nem kért jelet. – A próféta mégis szabadulást jövődől. Szeme együtt látja a közeli eseményeket. Egy fiatal nőről beszél, aki anya lesz és gyermeket szül, és benne az Isten jelenik meg. – A város akkor tényleg megmenekült, mert az ostromlók eltávoztak. A királyi párnak gyermeke lett, vele fennmaradt Dávid családja. A közeli szabadulásban így a távoli üdvösség gyökeredzett.

A keresztények hitét a legelső kezdettől fogva erősítette Izajás jövődőlése. Így elsősorban Jézus anyjáról, Szűz Máriáról vallott felfogásukat. Egészen különleges módon kiválasztott asszony, aki rendkívül fontos szerepet tölt be az Isten terveiben. Anyja a Fiúistennek, a Szabadítónak, aki mint ember Dávid családjából származott.

Izajás beszélt a vidékről is, amelyen a Messiás működését megkezdi. Nem az előkelő főváros lesz ez, – ahogy azt sokan képelték – hanem az északi Galilea, Izrael-ország régi területe, a megvetett félig zsidó, félig pogány tartomány. Az a nép látta meg elsőnek az igazi fényt, melyet a tudatlanság és a bűnök úgy betakartak, mint az éjszaka a tájat. A Messiás úgy kívánt közénk érkezni, hogy istenségével és hatalmával senkit se ijesszen el magától. Gyermekként jött, akit mindenki szerethet. Izajás így mondta ezt: „Fiú születik nekünk, gyermek adatik nekünk, övé lesz a hatalom és Isten lesz.”

Juda királyát bizonyára öröm töltötte el, mikor hallotta, hogy utódai mily hosszú századokon át uralkodnak. Aki azonban jól fi-

gyelt a próféta szavaira, megérthette, hogy Juda családja, mint egy fa kipusztul. Nem marad meg, csak a gyökere. A Messiás ennek a gyökérnek lesz új, kizöldellő hajtása.

Az «ószövetség evangelistája» az eddig elmondottaknál még sokkal többet jövendölt az Úr Jézusról. Megemlíthetjük, hogy előre látta őt, mint nagy csodatevőt, az emberek melegszívű barátját. Előre megmondotta feltámadását is.

Az Úr Jézus és életrajzírói pedig mint megtörtént tényeket igazolták vissza a jövendöléseket. A megvalósult jövendölésnek nagy jelentősége van a keresztény vallásban. Olyan, mint a hivatalos pecsét az okmányon.

44. AZ ELFOGLALT JERUZSÁLEM ÉS PROFÉTÁJA: JEREMIÁS

Beszéltünk már arról, hogy Juda országában szépen megújult a vallási élet. Ezzel kapcsolatban említettük Jeremiás prófétát, a király egyik tanácsadóját. Jósiás király szép munkájának azonban nem volt folytatója, utódai nem követték példáját. Ellenkezőleg. Ismét elkezdődött a bálványimádás.

Ezzel minden remény elveszett az ország fennmaradására. Jeremiásra igen szomorú feladat hárult. Ő lett a pusztulás prófétája megjövendőlte, sőt meglátta a pusztulást. Nem semleges kívülállóként, hanem végigszenvedte azt saját életében is. Élete egyetlen harc az Istenért. Őt érték az istentelenek csapásai. Pedig nem volt harcias, hanem békeszerető és csendes ember. Élete nagy részben félelemben telt el. Szavaiban mintha még az Isten is siratná népét, mely elhagyta és megtagadta Atyját.

Szomorúságot okoztak Jeremiásnak az álpróféták is. Hazudozás volt állandó szövegük: a bűn nem bűn, elmarad a büntetés, elkerüli őket az ellenség. Rögeszméiket átvették a nép vezetői: köztük van az Isten temploma; az Úr a templommal együtt a várost is megvédi. Jeremiás szavainak pedig senki sem hitt.

A próféta ekkor abban remélt, hogy ha már süketekké váltak az emberek, talán látnak még. Ha szemükkel is nézhetik, ami rájuk vár, talán gondolkodni és érteni fognak. – Érdekes kísérletbe kezdett. Jeruzsálemet egy völgy választja el a mellette emelkedő hegytől. Hinnon fiainak a völgye. Ide hívta a nép vezetőit. Cserépkorsót vett a kezébe, amelyet összetört, amikor a város pusztulásáról szóló prédikációját befejezte. A magyarázat pedig ez: a városnak és a cserépkorsónak ugyanaz a sorsa.

A Szentírás beszámol a király és a próféta közötti ellentétokról. Az ország még Jósiás király óta adót fizetett Egyiptomnak. Ezt az adót a mostani király a néptől harácsolta össze, míg ő maga dúskált a javakban. Dávid és Salamon palotáját szűknek találta, külön nyári lakosztály kellett neki. Építőmesterei azonban nem kaptak fizetést. A király ilyen példát mutatott, hogyan élhettek főemberei? Mindenki visszaélt hatalmával: az igazság elveszett, a szegényeket elnyomták.

Mindezekről nem hallgathatott a próféta. Jövendőléseket mondott az országnak és a város ellen. Hol a főváros forgalmas helyein, hol meg a templomban szólalt fel. Emiatt azután bajba került. Egyszer kalodába ültették, máskor halálra ítélték mint rémhírterjesztőt. A higgadtabb vezetők közbenjárására azonban meghagyták az életét. De kemény figyelmeztetés volt számára egy másik próféta halála, akit megöletett a király.

Közben elérkeztek a nehéz napok. Új világhatalom: Babilon je-

lent meg a történelem színen. Ereje mutogatását azzal kezdte, hogy elpusztította Asszíriát, Izrael-ország régebbi elfoglalóját. Most Egyiptomot vette sorra. Előtte még mint jelentéktelen semmiség Juda kicsiny és belsőleg is szétzilált országa. A fáraó hatalma, melynek segítségével hatalmas áron vásárolták meg, és amelyben Juda királya bizakodott, egyetlen csatában lett semmivé.

A veszély, ahogy azt Jeremiás annyiszor mondta, észak felől közeledett. Babilon követői már a szent városban. Felszólítják a királyt, hogy önként adja meg magát. Egy halvány reménysugár a menekülésre: a király meghódolhat, a templomkincs egy részét felajánlja, és egy kis időre békét teremthet. Ez létre is jött. Ezt azonban ismét ő zúzta szét azzal, hogy megint Egyiptomhoz húzott.

Közben a városban ünnepet tartottak. Ez is, meg a félelem is a templomba vonzotta a népet. Jeremiás tehát itt olvasta fel bánatát és megadást sürgető írásait. A főemberek már-már hajlottak szavára, a király azonban és szűkebb környezete semmibe vette a prófétát. Büszkén elvetették tanácsait, írásait a tűzbe dobták. – Ez volt Jeremiás utolsó próbálkozása.

A babilóniak elsőnek a behódolt csatlós-népeket, a zsidóság ősi ellenségeit indították támadásba. Szabad prédájukká lett az ország. – Közben új király került Juda trónjára. Jeruzsálemben még remélték, hogy uralkodása talán jó változást hoz. De már feltartóztathatatlan a sors.

A szent város ostromát maga a babiloni király akarta megvívni, hogy övé és seregéé legyen a győzelem. A falak mellé állíttatta ostromgépeit, odavonatta mozgatható bástyáit. – Már késő volt a meghódolás. Hiába ment ki az egész királyi udvar kegyelmet kérni Nabukonodozor elé. Csak saját fogságukba sétáltak. A templom és a palota kincseit, mint a multban, már nem Juda királya adta oda, hanem az ellenség vitte el. Mindent amit találtak, Salamon mesés gazdagsága mint hadizsákmány indult el kelet felé. Ugyanezen az úton haladt mint a kincsek szomorú kísérete a királyi család. Velük mentek a vezetők, a jobbmódú emberek, a tudósok, az iparosok nagy tömegben...

Ez történt Kr. e. 597-ben.

Így kezdett teljesedni, amit a próféta előre látott:

Jer. 25, 3b-11.

Megkezdődtek a fogságban töltött hetven esztendő első napjai. Mennyi van még hátra! Minden perce azt bizonyította, hogy megéri az Istenre hallgatni.

45. A SZÁMÚZOTT NÉP ES PROFÉTAJA: EZEKIEL

Sokezeréves történetében a zsidó nép igen sok szomorú utat járt meg. Nagyszüleitek is biztosan tudnak beszélni egyik ilyen zsidó útról. Arról, amikor a háború utolsó éveiben a magyar országot szuronnal és puskatussal hajtották a zsidókat. Gyermekükkel együtt lesoványodva, halálfáradtan vonultak a megsemmisítő koncentrációs táborok felé. Sokan útközben elpusztultak.

Hallottuk azt is, hogy Jeruzsálem elfoglalása után Nabukonodozor király a lakosság nagy részét irányította Babilon felé. 1500 km. gyalog, sivatagi utakon, nélkülözések között a bizonytalan jövőbe.

Az Isten ezekben az időkben sem hagyta magára népét. Szent embere, Ezeiel ott gyalogolt közöttük, mint vígasztalója a hazáját vesztett, már-már kétségbeeső népnek. – A babilóniaiak szerencsére nem tervezték a zsidók kiirtását, csupán földművelő telepeseknek szánták őket. A főváros közelében a Kobar nevű öntöző-csatorna partvidékén kaptak helyet. Itt egy-kettőre városkát alapítottak: Tel Avivot. (Jelenlegi palesztinai nagyvárosuknak ez volt névadója). – A próféta is itt telepedett le. Otthona rövidesen a száműzöttek vallási központja lett. Innét kapta a nép az Isten üzenetét, melyből megtudhatta, hogy Ura törődik vele.

Az új környezet új problémákat hozott. – A babilóniaiak bálványisteniszteletét ünnepélyes körmenetek, gazdag áldozatok jellemezték. Káprázatos szépek voltak templomaik is. Az ünnepélyesség, magukra a zsidókra is hatott. Irigyleték. Milyen messzire vannak ők most templomuktól és az áldozatoktól! Istenükre is csak a próféta szava és a magukkal hozott szentkönyvek emlékeztették őket. Féltő, hogy a bálványok pompája a választott népet is megkísérti. Ezért az Isten egy fenséges látomásban mutatta meg magát Ezeiel prófétának. Ő azután elmondta látomását: Az Úr sokkal szebb, mint a babiloni templomok bálványszobrai. A látomás szerint az Isten diadalkocsin trónol. Kocsiját négy élőlény vontatja, ezek szolgálják az Úr dicsőségét. A Próféta felismerte az élőlények alakját: bika, oroszlán, sas és emberformájuk volt. – A zsidók elgondolkodhattak a látomáson. Láttak ők ilyenforma alakokat a babilóniaiak templomi ábrázolásán is. Megértették a látomást. A legnagyobb erő – ezt a bika-kép jelenti –, az igaz Istennek csak a szolgálja. Fenséges az oroszlán, de a hívők Istene sokkalta az. Széles tájakat lát a magasban szárnyaló sas, de nála is többet a mindenütt jelenlevő Isten. Minden állatnál nagyobb az ember, mert értelmes. Azonban az emberi okosság is csak akkor ér valamit, ha megmarad az Isten mellett. Erre gondolhattak a zsidók, amikor az Isten-szekér vontatóiról hallottak. (Templomainkban is láthatjuk ezeket a jelképeket. A négy élőlény az evangélistákat jelenti.)

A bálványisteneknél még egy félelmetesebb és biztosan élő hatalmasság is volt Babilonban. Fenségesen hangzik már a neve is: Nagykirály. A mérhetetlen birodalom ura. Vele – vagy legalábbis hatalmával – gyakran találkoztak a száműzöttek. Az Isten közölte népével, hogyan vélekedjék a Nagykirályról. – Ezekiel tanítása szerint a király sem több mint egy szerszám az Isten kezében. Vessző, mellyel bűnös népét bünteti. Ha majd letelik az idő, az Isten elhajítja a vesszőt.

Tudjuk, mikor Ezekiel és társai Babilonba indultak, még állt a város és a templom. Ezzel van kapcsolatban a próféta következő látomása. – Az Isten szent helye hemzseg a bálványistenek szobraiktól és ezek imádóitól. Ezért szörnyű büntetésnek kell jönnie. Előbb azonban egy angyalát küldi az Isten, hogy a homlokukra rajzolt keresztrel jelölje meg a hozzá hűséges embereket, akiknek fáj ez a szörnyű vallási eltévelyedés. A megjelölés után egy másik angyal kapott küldetést: pusztítson el mindent és mindenkit. Csak azokon a keveseken könyörüljön, akiken rajt van a kereszt – vagy ahogy akkoriban mondták, a T-jele. – Várost 11 év múlva tényleg elérte sorsa. Ekkor azonban már igen kevesen maradtak életben. Őket is Babilonba vitték. A babiloni foglyok lettek azután az a nép, az a szent mag, mely új életre kelt a fogság végén. Belőlük származott a Megváltó is. A sok gond és baj között vigasztalás volt az Isten szava.

Ugyanilyen a csontmezőkről szóló látomás. Ezekiel hallgatósága már szörnyű pusztulásnak volt tanúja. Biztosan kínozza őket is a kérdés: vajon, pusztulás mindennek a sorsa? Az Isten népének is? Ezekiel látomása volt a válasz. – Képzeletében egy elhagyott csatateret látott, tele a holtak fehéredő csontjaival. Parancsot kapott, hogy prédikáljon a csontoknak. – Szavainak csodás hatása lett. Isten lehellelte szállt a csontokra, mire mind mozgásba jöttek. Egymást közelítették, inakkal kötődtek össze, izomzat és hús épült rájuk, majd életre keltek. Rövidesen egész hadsereg állt ki a hajdani csontokból. – Akik a látomást hallották, azonnal saját nemzeteikre gondoltak. Ők maguk az elszórt csontok, kikből az Isten segítségével egyszer erős nép lesz. Új életet kezdhet otthon, a Szentföldön. – Mi keresztények a jövődőlés hallatán feltámadásunkra is gondolhatunk. Isten erejéből új életet kapunk, és boldogan állunk majd Urunk színe elé. – A feltámadás az Isten nagy ígérete. Nem érdemeink miatt, hanem Isten jóságáért lesz benne részünk. Erről meg így ír a próféta:

Ezekiel 36, 22b-28.

Látjuk, milyen jó az Isten! Oda áll és segít minden jó ügyön. A legnagyobb jó, hogy szerethetjük őt. Még szívet is ad hozzá. Fogadjuk el!

46. JEREMIÁS MEGSIRATJA AZ ELPUSZTULT VÁROST

A babiloni deportáltaknak szomorú volt a sorsuk, de vigasztalta őket az Isten. Erről szól Ezekiel könyve.

Ma ismét Jeruzsálembe megyünk gondolatban. – A kifosztott és gyéren lakott városban lassanként megindult az élet. A száműzetésbe vitt helyébe a babiloniak másik királyt állítottak, Szedekiást. Tehát nem veszett el minden. Azt gondolhatnánk, hogy ez a király tanult a történelemből. A hatalmas Babilon védelme alatt – amelynek hűséget esküdött – ha szegényen és kisebb önállósággal, mégiscsak élédegélhetett volna népével együtt. Az Isten mindig szívesen megbocsájta a hozzá visszatérőknek. Jeremiás is a városban maradt, hogy az Isten élő szava legyen közöttük. De hiába.

Szedekiás még ezekben az időkben is istentelen maradt, mint legtöbb előde. Ráadásul mint ingatag és gyenge jellem, rosszul politizált. Hagyta, hogy az egyiptombarát-párt megerősödjék. Tagjai a fáraótól vártak mindent: Nabukonodozor legyőzését, sőt a foglyok hazahozását is. A királyt pedig Babilonhoz kötötte Isten előtti esküje. Tudhatta, hogy az esküszegésből nem származhat jó. Mégis Istent és esküjét feledve Egyiptom mellé állt.

Amikor a fáraó követei a királyi palotába léptek, hogy a szövetséget megkössék, szokatlan esemény történt. Jeremiás a teherhúzó állat igáját vette a nyakába, és így jelent meg az összegyűlt tömeg előtt. Tettével ezt prédikálta: „viseljétek a babiloni ígát, a Nagykirályt szolgáljátok, mert csak így maradhattok fenn!” – Sem a jelképes cselekedetre, sem a nyílt beszédre nem hallgatott a király.

Kevés idő múltán ismét feltűnik Babilon ostromló serege a város körül. Szedekiás megrettenve küldi Jeremiáshoz követeit: „Mi lesz most? Megment-e még egyszer és utoljára az Isten?” Lesújtó a próféta válasza: Isten a babiloniakkal lesz, őket segíti még azzal is, hogy pestisjárványt küld a városra. Egyetlen kiút van: menekülni a városból és az ellenségnél könyörögni az életért. A városra és védőire tűz vár. – A prófétának is csak arra van már ideje, hogy mentse az értékes vallási tárgyakat. Egy hegyen elrejtí a szövetségi ládát és a szentsátort. Ő maga is menekülni próbál, de a zsidók elfogják, és mint lázítót bebörtönzik. Börtöne egy félig kiszáradt kút. A főemberek egyenesen a halálát kívánják, de most a király van jobb belátáson, és megmenti a próféta életét. – Saját magát azonban halálra ítélte, mert Jeremiás tanácsa ellenére a városban maradt. – Így érkezett el az 588. esztendő. A babiloni király megerősítette seregeit és elkezdte az ostromot. A zsidók hiába várták a fáraó felmentő seregét, az csak nem érkezett meg.

Két éve tartott az ostrom. A városban pusztított az éhség meg a járvány. A babiloniak végül is áttörték a várfalat és birtokba vették az egyik kaput. A király ekkor szánta magát a menekülésre. Remélte, ha országát nem is, az életét megmentheti. Szökését észrevették és üldözték. Jerikó közelében elfogták. Senki nem akadt, aki védte volna. Így került megkötözve Nabukonodzor elé.

Egymással szemben a két király: a győző és a legyőzött. Az utóbbinak még odahozták főembereit és gyermekeit. Kegyetlen volt az ítélet. Juda királyának végig kellett néznie övéinek kivégzését. Mivel ennél nagyobb rosszat és több bajt úgy sem láthat ember, a győző az esküszegők büntetését szabta ki rá: kiszúrták a szemét. – Nem láthatta, ami a szent várossal történt: lerombolták falait, kifosztották a templomot. A lángokat sem láthatta, melyek mindent elemészttettek. Beállt ő is a hosszú sorba, és a második szállítmánnyal elindult Babilon felé. Talán még örült is, hogy nem jutott a tömegesen kivégzettek sorsára.

A próféta sorsát kísérik tovább. Számára az ellenség tényleg szabadságot hozott és fogságának végét. A fővezér felismerte benne Isten emberét, és tisztelettel bánt vele. Így elkerülte a deportálást. A városban maradhatott és sírhatott a pusztulás felett. Egy részlet Jeremiás siralmaiból: Jer. Sir. 5.

Rövidesen ismét fontos feladat várt a prófétára. A Nagykirály helytartót állított Juda-ország élére. Egy jószándékú embert azzal a feladattal, hogy az otthonmaradottak között fenntartsa a rendet, és annyi pusztulás után indítsa el a rendes életet. Jeremiás támogatta munkáját. Közös volt céljuk: megmenteni a nemzet maradékát. Ez azonban nem sikerült. – A harcok során szétszaladt zsidó vezetők most egymás után visszaszökdöstek, és Egyiptom bátorításával megölték a jószándékú helytartót. Majd a fáraóhoz menekültek. Bosszúból magukkal hurcolták Jeremiást is.

Egyiptomban kegyetlen élet várt rá. Ő azonban itt is hű maradt hivatásához és Isten szavához. Az Isten helyett Egyiptomban bizakodóknak megjövendőlte, hogy erre az országra is Juda sorsa vár. Bálványimádása miatt Babilon elpusztítja. Ezt már nem tudták elviselni a zsidók: bosszúból agyonkövezték. Így halt meg ártatlanul, vértanúként a pusztulás prófétája.

Tetszett Jeremiás élettörténete? Valószínűleg nem, mert igen szomorú és üldözéssel, igazságtalanságokkal van tele. Életében nem úgy történt, mint a mesékben. A végén sem győzött a jó és elmaradt a jutalom. Igaz, élete sem volt mese, hanem komoly valóság. – Jeremiás nem volt hősies, bátor ember. A békét meg a csendet szerette. Bőven kijutó szenvedései között sokat félt és aggódott. Ha ereje és bátorsága sokszor el is hagyta, mégis mindig megmaradt hűsége és bizalma Istenben.

47. A VIGASZTALÁSOK KÖNYVE

A kenyeret mindenki szereti. Ki a fehéret, ki a barnát. A régiek nem annyira a színe alapján különböztették meg a kenyeret. Legjobbnak azt tartották, amit az édesanya süített. A legkeserűbbnek a fogságban kapott kenyeret. Emlékezzünk Petőfi versére, melyben édesanyját nyugtatja meg, mert csak fekete kenyérral tudta fogadni fiát: „De semmi az! csak add elém anyám, bármilyen barna is a kenyér. Itthon sokkal jobb ízű énnekem a fekete, mint máshol a fehér.”

Messze idegenben ugyancsak keserű volt a választott nép kenyerre. Fogságban éltek, csak a szívük járt gyakran otthon. Igen lassan tudtak csak sorsukkal megbékélni. Idegen volt a táj, a nép, a nyelv. Még az istenük sem volt közös. – Igen, az a más isten! Talán azoknak van igazuk, akik mondják: ha Isten elhagyja őket, hagyják ők is Istenüket! Tiszteljék az itteniek isteneit. Biztosan ezek az erősebbek. – Sokan a napokat számolgatták és dátumokat emlegettek: egy-két hónap és megdől Babilon hatalma. Akkor hazamehetnek a száműzöttek... Így éltek, nem is tudtak másra gondolni.

A történelem azokat igazolta, akik az Isten mellett maradtak és tőle várták a szabadulást. Ezek megértették, hogy Isten megtérésük és megjavulásuk érdekében engedte meg fogságba jutásukat. Hozzájuk küldte prófétáit is az Isten. Közülük az egyikről, Ezekielről már hallottunk.

Ezekiel meghalt. Nem sokkal utána Nabukonodozor, Jeruzsálem elfoglalója is. Utóda gyengekező volt. Az ő idejében kezdődött a babiloni világhatalom hanyatlása. Ugyanekkor egy másik ország másik királyának csillaga tűnt fel: Perzsia királyáé, Küroszé. Legyőzte a gazdagságáról híres kisázsiai Krózus királyt, csak Babilon állott már világhatalmának útjában. Hírből a zsidó száműzöttek is ismerték Küroszt. Talán ő lesz szabadítójuk, talán ő vet véget fogságuknak.

Ebben a rendkívüli izgalmas időben tűnt fel a foglyok között egy igen nagy próféta. Isten sugallatára mondott prédikációit a Szentírásba is bevették. Csak neve maradt ismeretlen. Mivel mondanivalója igen hasonlított Izajás prófétáéhoz, könyvét is hozzáírták Izajáséhoz. A szentírás-tudósok pedig II. Izajás nevet adták neki. – A száműzöttek ugyancsak felfigyelhettek szavaira: „Mint a rét füve és virága, elszárad, semmivé válik minden hatalom. Csak egy örök: az Isten igazsága.” Megjövendölte, hogy Babilon lakói úgy csomagolnak és menekülnek hamarosan, mint egykor Juda lakói. A perzsa király az Isten eszköze lesz: igazságot szolgáltat. Elnyomja az eddigi elnyomókat, szabadságot hoz Isten népének.

Amikor a próféta Isten szolgájának, vagyis a választott népnek szabadulásáról beszél, nemcsak hallgatói boldog jövőjére gondol. Beszédének kettős az értelme. Az Isten szolgáján az eljövendő Messiást is érti. A jövő boldogságon az üdvösséget is, melyet a Messiás hoz. A közeli időkről szólva együtt a távoli jövődőt is felfedi. Bennünket elsősorban ezek érdekelnek. Kereszténységünk igazolását találjuk meg ezekben a jövődölésekben, mert Jézus életében és művében vált valósággá a próféták szava.

Egy példa. A próféta az Isten Szolgájáról beszél, akit segít és szeret az Isten. Szinte a lelkük is egy. Az Isten Szolgája annyira jó, hogy nincs szíve kioltani a füstölő gyertyabelet, sem eltörni a meghajlott nádszárat. Jósága mégsem gyengeség, hanem kitarítás és erő, ha az igazságért küzd. (V. ö. Iz. 42, 1-7). A jövődölésben az Úr Jézusra ismerünk. Ő az Isten szolgája. Egész élete abban telik, hogy szelíd szeretettel segíti a bajba jutott testvéreit. Élethivatása még ennél is nagyobb: népét kell visszatérítenie az Istenhez. Népén kívül küldetése van minden nemzethez, a pogányokhoz is. Olyan a pogányok számára, mint a lámpás a sötétben botorkálóknak. A próféta szavaival: „a nemzetek világossága.” Jézusnak ezt a megvilágosító feladatát most Egyháza tölti be. (V. ö. Lumen Gentium c. zsinati tanítás az Egyházzal.)

A próféta az Isten Szolgájával kapcsolatban azt is kihangsúlyozza, hogy az nem saját magától tudja, amit mond. Az Isten adta neki a nyelvét. Legszebb és legfontosabb a jövődölés az Isten Szolgája szenvedéséről. Nem saját bűneiért, hanem mások helyett szenved: az emberek bűneiért tesz eleget. – Ez a jövődölés egyedül Jézusra illik. Nem alkalmazható a sokat szenvedő választott népre, sem más prófétára. Jézuson kívül minden ember bűnös. Saját jóságunkból még tulajdon bűneink kiegyenlítésére sem telik, nemhogy a másokéra. Amikor az Isten szenvedő Szolgájáról halunk, elcsodálkozunk. Hogyan tudhatott egy ószövetségi ember Jézusról ilyen hű képet adni?! Aki nem ismeri az Újszövetséget, és Jézus megostorozásának leírása után, a Fájdalmak Férfiáról szóló jövődölést hallja, szinte észre sem veszi, hogy a két szöveg keletkezése között több száz év van. Szó szerinti pontossággal vág össze a jövődölés és a megvalósulás.

Hallgassuk meg egy részletét: Iz. 53, 4-10a.

Hogyan hallgathatták ugyanezt a babiloni foglyok? Biztosan megvigasztalódtak és könnyebben viselték el szenvedésüket. Olyan valakiről hallottak, aki még náluk is többet, sőt helyettük is szenved. – Mi pedig amikor gyónni készülünk, vagy az Isten Bárányát említjük, gondoljunk hálával Urunkra, aki a világ iránti nagy szeretetében egyszülött Fiát adta értünk. Ha hiszünk benne nem veszünk el, hanem bűnbocsánattal együtt örök életet kapunk.

48. BABILON PUSZTULÁSÁNAK PROFÉTAJA: DÁNIEL

A próféták közül Jeremiás a hazájában maradt népének volt lelkipogondozója. Ezekiel, éppúgy, mint II. Izajás a fogságban élőket vigasztalta. Dániel, akiről ma szólunk, ugyancsak a fogságban élt, de nem a népe körében, hanem a pogányok között munkálkodott. Ma úgy mondanók, hogy misszionárius volt.

Minden adottsága megvolt ehhez a hivatáshoz. Szülei előkelő és vallásos emberek. Ilyen lett fiúk is. Iskoláit Babilonban, pogány környezetben végezte, így babiloni műveltséget szerzett. Híres volt ez akkoriban, de még manapság is az. Házakat töltöttek meg könyvtáraik, szobraik pedig a legszebb és legrágább kincsek múzeumainkban. Dániel életközéből ismerte mindezeket. Ezenfelül az igaz Isten híve volt. Elhatározta, hogy a művelt pogányokkal is megismerteti Istenét. Ismerjék meg azt, akinek igaz ismerete minden műveltséget felülmúl.

A babiloni királyok jól értették a legyőzött népek kormányzásának módját. Egyesekre vasszigorral kényszerítették a pogány vallási előírásokat, másokat meg kiemelve, vezető helyekre állítottak. Dániel és három jóbarátja ez utóbbiak közé tartoztak. Zsidó vallásuk törvényeit és böjti előírásait még a király környezetében is megtartották. Ezért jutalmat kaptak Istenüktől. „Ezeknek az ifjaknak az Isten tudományt és jártasságot adott minden könyvben és bölcsességben, Dánielnek pedig minden látomás és álom megértését is.” (Emlékezzünk, az Egyiptomi Józsefet ugyanígy jutalmazta Isten.) – Az említett ifjak iskoláik végeztével beálltak a király szolgálatába. A legelső közt. Olyan ügyekben segítették a királyt, amik nagy okosságot kívánnak. Bekerültek a bölcsek testületébe.

Dánielnek nemsokára alkalma nyílt megmutatni tudását. Egy álommal kapcsolatban került erre sor. Az álmot a király látta. (Tudjuk, a régiek gyakran az Isten üzenetét olvasták ki álmaikból.) – Nabukonodozor álmában egy ember-óriást ábrázoló, érdekes szobrot látott. Feje aranyból, melle és karjai ezüsből, a dereka rézből, lábszára vasból, a lábfej pedig részben vasból, részben agyagból készült. A közeli hegy csúcsáról pedig egy kis kődarab indult neki, és egyre gyorsabb sodrással közeledett a szoborhoz. Majd a szobor lábához verődve eltörte azt. Ezzel szétesett a hatalmas alkotás. A kicsinyke kő pedig hegygé nőtt. – Dániel szerint ez a megfejtés: A szobor arany része Nabukonodozor király uralkodását jelenti. Az egyre értéktelenebb anyagok, a mindég gyengébb uralkodókat. Végül egy egészen hitvány király következik. A nemzeti széthúzás idején (vas nem forr össze az agyaggal), egy másik, kezdetben kicsi, de erős ország szétzúzza Nabukonodozor

birodalmának még az alapjait is. A király igen megrémült a jövődőlés hallatán, az álom megfejtéséért mégis igen nagy jutalmat szánt Dánielnek. Helytartónak akarta kivenezni. Ő azonban három barátjára hárította a magas hivatalt és megmaradt az udvarban.

Történt, hogy a király egyik győzelme emlékére saját magáról mintáztatott egy aranszobrot. A felavató ünnepségen parancsa szerint minden alattvalójának, mint az Istent, leborulással kellett volna imádnia a szobrot. Állt a parancs a három barát számára is, annál inkább, mivel királyi helytartók voltak. Vallásuk azonban mást parancsolt. A szobor emberi munka, nem szabad Istennek tartani. A király pedig szigorú szankciót fűzött a parancshoz: Aki nem borul le, az személyes ellensége, és mint ilyent a babiloni törvények szerint égő kemencébe kell dobni. Ez történt a három fiatalemberrel is. – A Szentírás elbeszélése szerint ekkor közbelépett az Isten, aki ha akar, a tűznek is parancsol. Ha úgy tetszik ország-világ előtt mutatja meg hatalmát. Megtudta ezt maga a király is, amikor áldozatait sértetlenül vezették eléje. Megalázva ismerte be, hogy nincs Isten a választott nép Istenén kívül. Megtiltotta, hogy országában akárki is káromolja Őt.

Érdekes történetet jegyez fel Dániel Nabukonodozor egyik utódjáról, Baltazár királyról. Akkoriban már kezdett teljesedni az aranyfejú szoborról szóló jövődőlés. Gyengült és megosztott volt az ország. – A király országa vezető embereinek részvételével nagy vacsorát rendezett. Nem tudott azonban még emberhez illően sem viselkedni: többet ivott a kelletténél. A részek szeretnek nagyozni, ő is azon volt, hogy igen nagy úrnak mutassa magát. Kincstárából előhozatta az egykori jeruzsálemi templom szent edényeit, ősenek hadizsákmányait. Ezekből folyt tovább a dáridó. – Szent dologból gúnyt űzni, más vallását kigúnyolni egyaránt bűn. A részeg társaság még azzal is dicsekedett, hogy istenei erősebbek, mint az Egyisten, azért mulathatnak most a neki szentelt edényekből. Baltazár bűne sem kerülhette el büntetését, amit ugyancsak szokatlan módon jelentett be az Isten. Amikor a mulatozás hangulata a legforróbb, a jókedv pedig a legszélesebb volt, egy titokzatos kéz titokzatos szokat kezdett írni a terem falán. Ijedten hívták a bölcseket az írást megfejteni.

Így került Dániel ismét a király elé. Azzal kezdte, hogy bátran szemébe mondta a bűnét: meggyalázta a szent dolgokat, kicsúfolta Istent és nem okult apja történetéből. Majd elolvasta, lefordította és megmagyarázta a titokzatos írás szavait: mene, tekel, ufarszim. „Meggzámálta Isten királyságod napjait, és itt a végük. Mérlegre tett, azaz megítélt az Isten, és könnyűnek, értéktelennek talált. Országodat szétosztja a médek és a perzsák között.”

A beteljesedés nem váratott sokáig. A perzsa hadsereg még a nevezetes lakoma éjjelén elérte a várost védő Eufrátesz folyót. Műszaki alakulatai megnyitották a zsilipet és a folyó vizét az egyik öntöző csatornába vezették. Így megnyílt az út, és ostrom nélkül vették be a várost. Baltazárt megölték. A hatalmat Kürosz, a perzsák királya vette át. Nagy változás állott be a zsidók életében is. Erről a legközelebb.

Dániel könyvében nemcsak a királyok álmairól van szó. Maga a próféta is látott jelentéssel bíró álmot. Rémesen nyugtalanított. Alig talált szavakat a leírásukra. – Négy szörnyű vadállatot lát. Ezek terjesztik a gonosztságot földünkön. Erősek és van hatalmuk céljuk elérésére. A próféta látomásában azonban megjelenik egy másik hatalom is. Nagyobb, mint a gonoszság minden hatalma. Az Isten hatalma ez, mely megsemmisíti a vadállatokét. – Még más jelenést is lát a próféta. Az Emberfia jelenik meg az ég felhőiben. Uralkodó férfiként, akinek az Isten átadja hatalmát. Lássuk mi is ezt a két jelentést a próféta szavaival:

Dán. 7, 9-10, 13-14.

Az újszövetségi történetből Jézus perére gondoljunk. A tárgyaláson Jézus így szól a zsidó főpaphoz: „Látni fogjátok az Emberfiát az Isten hatalmának jobbján, és eljönni az ég felhőiben”. (Mt. 26, 64.) Tehát Jézus maga igazolja Dániel látomását, amikor ő is Emberfiának nevezi magát. Ő ugyanakkor az Atya fia, övé minden hatalom az égen és a földön. Ugye, nem találjuk furcsán hangzónak azt a gondolatot, hogy keresztény hivatásunk hasonlít Dániel prófétaéhez? Elpogányosodó emberek között, isten nélküli társadalomban kell az igaz Isten mellett kiállanunk. Az Egyistennel nem törődő emberek annyi minden mulandót imádnak Isten gyanánt. Ezzel saját emberi értéküket becsülik le. Az Örök-
kévaló szeretete pedig felemel bennünket.

49. KÜROSZ, AKI A SZABADSÁGOT HOZTA

Az Isten még akkor is jó hozzánk, amikor büntet. Hibáinkért, bűneinkért fájdalom, baj, vagy más kellemetlenség ér, de nem olyan nagy, amilyent megérdemelnénk. És ha bánatosan elviseljük a büntetést, máris helyreállhat a béke. Mintha mi sem történt volna, ismét szerethetjük Őt. Az Isten nem tud haragot tartani.

Isten néha egy egész országot büntet. A zsidók számára a babiloni fogság volt a büntetés. Szerencsére, volt eredménye. Akik annak idején kigúnyolták és megverték Jeremiást és a többi prófétát, meg akik rémhírterjesztőknek tartották a büntetés jövőbelőket, bánattal vallották be nagy hibáikat. Szomorúan gondoltak a templomra, melyben valamikor nem úgy viselkedtek, ahogy kellett volna. Babilon folyói mellett megült ünnepeiken igaz szívvel kíváncsoztak a templomba: Zsolt. 136, 1-6.

Ilyen bánat láttán az Isten megelégtelte a büntetést, és elhatározta, hogy jóra fordítja népe sorsát. Tervének végrehajtója a perzsa király, Kürosz. Említettük nevét Babilon megdöntésével kapcsolatban. Jószándékú és igazságos ember. Nem akarta, hogy szomorú népek éljenek birodalmában. Akiknek Babilon eddig csak fogságot jelentett, ő a szabadságot akarta adni. Noha pogány volt, nem terjesztette tüzzel-vassal a bálványimádást, türelmes volt más népek vallása iránt. A zsidók megmentőjüket látták benne, főleg amikor hazabocsájtó okiratát megismerték.

Kiadott rendeletét a Szentírás lejegyezte. Saját irattára számára pedig ékírással egy agyaghengeren is megörökítette. Ma is megvan ez az okmány. Ugyanekkor a hazatérők vezérének kinevezte Zorobabelt és főpapjuknak Józsuét. Mindkettő igen bölcs ember. Ez meglátszott a hazatérés megszervezésében is. A hosszú úton sok élelemre van szükség. Odahaza sem kezdhetik üres kézzel az életet. Nem is volt tanácsos az összes hazatérőnek egy csoportban indulnia. – Az első csoport indulása előtt Babilon egész területén gyűjtést rendeztek. Eredményéből állatokat és szerszámokat vásároltak. Mindezekre szükség lesz odahaza.

Képzeld el, mintha mi is ott lennénk abban a kb. 200.000 embert kitevő karavánban, mely elsőnek kelt útra. Tervezték, hogy ki mihez fogjon. Tervvel álltak elő prófétáik is: első legyen a templom meg a főváros újjraépítése. Jól gondolkodtak. Ha már áll a templom és résztvesznek az istentiszteleten, az Isten maga őrzi meg népe egységét és hitét. Így a részletfeladatokat is biztosan jól oldják meg. Jeruzsálemnek egyébként is komoly erődtítménynek kell lennie, ahol baj esetén az egész nép védelmet talál.

Hazaérve, amikor a tervek megvalósítására került a sor, komoly nehézségek jelentkeztek. Sokan nem tartották fontosnak a

templomépítést. Mások elégnék találták, ha csak lassan épül fel.

Isten emberei közül Aggeus volt ekkoriban a legismertebb. Ő ezt mondta: „hogyan akarhattok magatoknak díszes házakat, amikor az Isten háza még romokban van?!” – Először a legfontosabbat az oltárt készítették el az áldozatok bemutatására. A következő, az alapfalak lerakása már nehezebben ment. A kedvetlenség is fékezte a munkát. Ugyanis nem állt módjukban olyan díszeset tervezni, mint a régi templom volt. Ez főleg az öregeknek fájt.

A szomorkodókat a próféta vigasztalta: igaz, az épülő templom szerényebb, mint a régi, de ennek mégis nagyobb lesz a dicsősége. Idővel a Messiás ebbe a templomba jön el. Itt tanít és imádkozik majd. (Tudjuk, Jézus mennyire szerette ezt a templomot.) A prófétai jóvendülés azután új lendületet adott az építésnek.

Nemcsak az volt baj, hogy sokan nem akarták, abból is baj lett, hogy mások nagyon is akarták az építést. Főleg az északi tartomány lakói, a szamaritánusok. A félig pogány, félig zsidó fajta erősen ajánlkozott, hogy beáll a munkába. A próféták azonban joggal féltek a segítségtől. Mert ha ezeknek szavuk lesz a templomban, beviszik oda a pogányságukat is. Ezért tiltották a vegyesházasságot is a szamaritánusokkal.

A bosszú nem maradt el. „Ha mi nem építhetünk, ne építsenek a zsidók se!” Hol fegyverrel támadtak az építőkre, hol meg különféle ígérgetésekkel akarták őket a munka abbahagyására bírni. Külön fegyveres őrésre lett szükség, mely az építőkre vigyázott. Előfordult, hogy a vakolókanál mellett, a kardot is forgatták a kőművesek. – Később módszert változtattak az ellenségek. Kürosz utódához, a perzsa királyhoz mentek panaszra. Lázadás előkészítésével vádolták a zsidókat. Elérték, hogy a király leállíttatta a munkát. Szerencsére az állami levéltárban sikerült felkutatni Kürosz törvényét, mely előírta az építkezést. A király nemcsak a felfogását változtatta meg, hanem a költségekhez is hozzájárult, sőt kérte, hogy érette is mutassanak be áldozatot az új templomban. Évek múltán végre elkészült a templom. Álltak a város-falak is. A vezetők azonban tudták, hogy minden falnál erősebb az oltalmazó Isten. Rá azonban csak úgy számíthatnak, ha megtartják a szövetséget. Annak idején ezért ígérte Isten, hogy megvédi a népet. A feledésbe ment törvényeket ünnepélyesen felolvasták és megmagyarázták, majd a szövetséget újból megerősítették.

Mennyi küzdelemről hallottunk ma! Milyen sokat tett a választott nép, hogy újból legyen temploma! Szép példájuk minket arra buzdít, hogy mi is tegyünk meg mindent templomunkért. Gyakran – szinte hetenként – kérik pénzbeli segítségünket, és sokszor a munkánkat is igényli a templom. Ne sajnáljuk érte az áldozatokat!

50. EGYRE NAGYOBB A FÉNY: ZAKARIÁS ÉS MALAKIÁS PRÓFÉTÁK

Milyen jó lehetett az új jeruzsálemi templomban! Hallgatták az igaz tanítást, szép zsoltárokat énekeltek, és részt vehettek az áldozatokban. Az Isten tényleg vígasztalta népét. Még nagyobb örömkre, prófétái által egyre többet üzent nekik a Megváltóról.

Ma ismét két prófétáról hallunk. Időrendben ők már az utolsók közül valók. Sok jövődölesre már nem volt szükség, az emberek már tudtak annyit, hogy majd ráismerjenek a Megváltóra.

Az egyik Zakariás próféta. Láta az építést és lelkesítette az építőket. Ő azonban többnek tartotta az új várost, mint kortársai, akik csak erődtménynek szánták, mely háború idején megvédi őket. Prófétái képzeletében kinyitotta és szélesre tárta a város kapuit. Hirdette, hogy innét indul az üdvösség nemcsak a zsidók, hanem az egész világ számára. Lélekben az Isten új népét látta, az Egyházat, melyet mi joggal nevezünk Új Jeruzsálemnek. – Az üdvösséget a Messiás hozza majd. De nem úgy, mint a próféta kortársai közül sokan képzeltek. Nem lesz politikus, sem hadvezér. Szelíd békességgel akar uralkodni. A jövőbe látó próféta előre megmondta a virágvasárnap i eseményt: A Messiás a szelíd csacsi hátán vonul be városába. A hadba induló vezérek nem ezt az állatot választják. Ez csak a pásztoroknak és más békés embereknek kell. A Messiás is békés lesz. Se harckocsik, se fegyverek nem kellenek neki. A lelkekben is béke legyen. (V. ö. Zak. 9, 9-10)

Amikor évszázadokkal később a jeruzsálemiek a megjövendőlt módon bevonuló Jézust látták, megünnepelték őt, eszükbe jutottak Zakariás szavai. A próféta azonban nemcsak erről a bevonulásról jövendőlt. Előre látta a zsidó vezetők Jézus ellen izzó gyűlöletét és Judás pénzsóvár lelkét. Jövendőlt a harminc ezüstről, melyet felvett, tudott a pénz további sorsáról is. A fazekasmester földjéről, melyet megvettek rajta. Zakariás előrelátta Jézus halálát és annak következményeit. Az emberek bánattal és sajnálkozással néznek majd a Megfészítettre, akit megölték bűneikkel.

A Szentírás prófétai könyvei közül Malakiás könyve a legutolsó. Ezt is a fogság után írták, és sok jövődölése szól a Messiásról. Megírja, hogy érkezését előhírnök jelenti meg az embereknek, hogy mindenki felkészülhessen fogadására, elsősorban megfelelő utakkal. Keresztelő János tényleg Jézus előhírnöke volt. Így kezdte beszédeit: „Készítsétek az Úr útját, egyengessétek ösvényeit!”

Malakiás működése az első hazatérő csoportok megérkezésének idejére esik. Láta, hogy nagy közöttük a fejtelenség, és sok a visszaélés. Az igazi erőskezű vezetők, Ezdrás és Nehemiás ugyanis csak későbbi csoporttal érkeztek. Szomorúan tapasztalta azt

is, hogy a zsidó vallási vezetők nem a hivatásukhoz méltóan élnek, és mennyire botrányos a szolgálatuk. Jónak találták a hibás és selejt áldozati állatokat, és bemutatták a mit sem érő ajándékokat is. Gondolták, hogy az Istennek ilyenek is megfelelnek. Lenéztek az Istent! A hívek viszont részben követték a papok eljárását, részben botránkoztak rajta. Mindig az igaz vallásosság látta a kárát. Emiatt igen fájt a próféta szíve. Vigasztalására az Isten felfedte a jövőndőt, amikor majd egészen másként mutatnak be neki áldozatot. Hallgassuk meg: Mal. 1, 6-11.

Ha jól megfigyeljük, a próféta olyan áldozatról beszél, melyet szerte a világon, mindenütt bemutatnak. Tiszta, hibátlan és értékes áldozatról, – mely egyben ételáldozat is – van szó. – Tudjuk, a zsidóknak csak Jeruzsálemben volt szabad áldozatot bemutatniok. A próféta nem a zsidók áldozatára gondolt. Jézus szavai-iból tudjuk, hogy az Újszövetség áldozatát jövőndölte meg.

A mi áldozatunk Jézus Krisztus. Hibátlan és tiszta ajándék. Ahol és ameddig csak élünk, Őt ajánljuk mennyei Atyáknak. Nem látható emberi formájában, hanem ahogy Ő rendelte, a kenyér és bor, tehát étel és ital alakjában. Ez az áldozat nem mint a zsidóké az Isten szegyenére, hanem az Ő dicsőségére válik. Hangos örömmel és hittel valljuk ezt minden szentmisénkben: „Őáltala, Ővele és Őbenne a tiéd mindenható Atyaisten a Szentlélekkel egy-ségben minden hatalom és dicsőség. Amen.”

A próféták könyveinek sorát Malakiás műve zárja le.

Egészen röviden foglaljuk össze mi volt az a feladat, melyet Mózes idejétől kezdve kb. 800 éven át a próféták betöltöttek. – A választott nép szomszédaihoz arányítva egészen kis nemzet. Kultúrája is sokkal jelentéktelenebb mint pl. Egyiptomé, vagy Babiloné. Ez a kis nép mégis nagyobb kincseket őrzött, és adott át az utókornak, mint a többi kultúrnépek együttvéve. Egyik kincse alapvető hitigazsága: egy az Isten, aki lélek. A másik a Tízparancs. Megtartóját szép és értékes életre segíti az Isten. Mennyivel felülmúlja ez a pogányok bálványait, üres és sokszor ember-telen életét! A választott nép – ha néha nehezen is – lényegében teljesítette feladatát. Őrizte a hitét és a Tízparancsolatot. A próféták működése nélkül ez lehetetlen lett volna.

Keresztény hitünknek az ószövetség az alapja, erre épül. A próféták a mieink is, tanítóink és példaképeink. Vallásunkban mindig szükség van prófétákra. Természetesen nem jövőndömondókra és az utak útfelek prédikátoraira, a szektásokra kell gondolnunk. Bár – a szentmisén is csak hallgatói szerető katolikusokat látva – sokat tanulhatnánk azoktól, akik a világ elé mernek állni meggyő-ződésükkkel. A ma profétája eltelik az Isten szeretetével és Lel-kével és szívügyévé teszi az Isten ügyét.

51. MIRE TANIT JÓNÁS KÖNYVE?

Abban az időben, amikor még állt Juda és Izrael országa – tehát kb. 750 évvel Kr. e. –, az északi országrészben élt egy híres próféta: Jónás. A Királyok Könyve feljegyzi, hogy Jónás az egyik királynak győzelmet jövendölt, és az beteljesedett. Ez a próféta azonban nem volt író ember, nem hagyott hátra könyvet.

Jóval a fogság utáni időkben az egyik zsidó vallásos költővel fontos tanítást közölt az Isten, melyet azután a költő egy hosszú versben dolgozott fel. Az igazság pedig az, hogy Isten nemcsak a zsidó népé, hanem mindenkié, a pogányoké is. Őket is szereti, ha bánatot tartanak szívesen megbocsát nekik. Ez a hosszú költemény alapgondolata.

A költő azonban nem akarta odaírni nevét a vers elé. Mindig voltak költők – Petőfi is megtette olykor – akik nem írták ki nevüket, hanem költői álnevet használtak. Így tett költőnk is. Jónás próféta nevét írta verse elé. Gondolta, így jobban megszívlelik mondanivalóját. – Akik meg olvasták, úgy találták, hogy nemcsak emberi érzés szól a versből, hanem az Isten Lelke is. Így került a Szentírásba Jónás könyve.

A könyv egyik főszereplője egy igen nagy hal. Valószínűleg egy cethal, másnéven bálna. – Néhány éve francia mutatványosok hoztak hazánkba egy kék bálnát, a városok piac terén állították ki. Az állat már nem élt. Kikészített bőrét egy kompresszor levegője fújta eredeti nagyságra. Néhány adata: 5 q-s szíve egy 10 l.E motor teljesítményét nyújtotta, a 7 hl vér mozgatásával. Fogai akkorák mint a sfléc, de nem rágott velük. Kinyitott szájában két ember fért el egymás fején. Életében apró halakból élt, melyek mázsaszám csúszhattak lefelé a torkán. A fogak csak azért kellettek, hogy fogva tartsák a halakat egy jólsikerült szájkitáltás után, amikor a vizet kiköpte. – Olvasható, hogy néha embert is nyel a bálna, de igen ritkán. Ezt inkább a cápák teszik.

Jónás könyvének nagy hala embert nyelt, magát Jónást. Három napig volt a gyomrában míg végül a partra tette. Ez röviden a vers tartalma. Mondanivalója – amint tudjuk – azonban egészen más. Hallgassuk meg egy részét:

Jón. 1, 1-16, 2, 1.

Jónás a hal belsejében bűnbánó imádsággal töltötte az időt. Kiszabadulva Ninivébe, a nagy városba indult. – Nem ment hiába. A király, úgy mint a népe, őszintén sajnálta bűneit és megtért. Így nem teljesedett a büntetés, mellyel a prédikáló Jónás fenyegette őket: Ninive pusztulása negyven napra. Az Isten bocsánatának és a város megmenekülésének Jónás kivételével mindenki örült. A versbeli Jónás ugyanis igen irígy ember volt. Muszájból

prédikálta ugyan a bűnbánatot, de az már fájt neki, hogy hallgattak szavára. Főleg azt vette rossz néven, hogy kegyelmet kaptak.

Mint durcás gyerek a sarokba, úgy vonult ki Jónás a városból. Egy kis dombon telepedett le, ahonnet beláthatta a várost. Számlolta a napokat és reménykedett, hogy a negyven multával Ninive kigyullad és elpusztul. Úgy szeretne volna, ha az Isten csak igazságos és nem jóságos is egyben. Amikor pedig vágya nem teljesült, annyira kedvét veszítette, hogy még élni sem akart. Dúlt, fúlt, hogy ennyire jó az Isten a pogányokhoz.

Közben az Isten egy kis jelenettel leckét adott Jónásnak. Leshelyén, a dombocskán nappalanként elviselhetetlen volt a hőség. Szerencsére az egyik reggel egy nagylevelű növény bújta ki a földből, és rövidesen árnyat adott a prófétának. De nem soká. Valami féreg megrágta és a növény elszáradt. Odalett a hús hely. Jónás szerfelett méltatlankodott ezen. Az Isten így magyarázta meg az esetet. Ha Jónás sajnálja a növényt, mit nem ültetett és nem gondozott, és melynek élete egyébként is pár nap, az Isten mennyivel inkább sajnálhatja az embert, akit saját hasonlatosságára teremtetett. Sajnálja még ha bűnös is, és elfeledkezett Uráról. Mentségül fogadja tudatlanságát, és örömmel segít rajta, ha hozzá visszatér. – Így magyarázta a szentíró a versbeli Jónásnak, jobbanmondva írgy kortársainak, hogy miért annyira jó az Isten.

Mit szólnak Jónás könyvéhez? Versről és nem történelemről van szó, nem kérdezhetjük, hogy férhetett le Jónás a bálna szűk torkán. Sem, hogyan maradhatott életben annak gyomrában. Itt a történeti igazság helyett másféle igazságot találunk.

A Szentírás szándéka annak az igazságnak hangsúlyozása, hogy az Isten mindenkié. Még a politikailag ellenséges Ninivéé is. Az Isten embere nem gondolkodhat úgy, mint Jónás, aki csak nyugat felé pislogott és nem fogta fel, hogy az Isten szereti a keleten lakó pogányokat is. Az se jutott eszébe, hogy mindenkivel kötelessége jót tenni. – Mi pedig megjegyezhetjük magunknak, hogy azok akiknek figyelme és szeretete csak azok felé irányul, kikkel egy felgáson van, azok nem igazi katolikusok.

Biztosan ismeri mindegyikünk híres költőnknek, Babitsnak a nevét. Ő is igen kedvelte Jónás legendáját, és Jónás Könyve címen versben is feldolgozta. A költő Jónás szavaival mond véleményét azokról, kik úgy gondolják, hogy elég a maguk gondja-baja és nem kötelességük másokkal is törődniök. Idézem: „Elküldtél engem, férgekhez a férget, kik ellenedre s fricskád nélkül éltek. Én inkább ültem volna itt a pusztán, sorvadva, mint ma, gyökéren és sáskán. De böjt és jámborság néked mint a pélva, mert vétkesek közt cinkos aki néma.” – Milyen kemény, igaz szavak! Mit teszünk azért, hogy jóra segítsünk másokat?!

52. TÓBIÁS KÖNYVE: TANÍTÁS AZ ŐRANGYALRÓL

Mai történetünk az asszír-fogság idején játszódott le. Az asszírokról tudjuk, hogy ők foglalták el a választott nép északi országát, Izraelt. Lakóit pedig keletre, a Tigris folyó vidékére deportálták. Sok ártatlan és szentéletű ember is szomorú helyzetbe került. Ilyenekkel ismerkedünk ma. – A történet főhőse Tóbiás és ugyanilyen nevű édesapja. Istentől megáldott emberek. Családjuk emberszeretetről és jótetteiről híres familia. Életükben minden sikerült, jóra fordult minden bajuk. Mélyen vallásosak, akik az Istennek melléjük adott őrangyalát is tisztelték. Mintha ez vezette volna őket kézenfogva, végig az életen. Haláluk után még sokáig éltek az emberek emlékezetében. Még könyvet is írtak róluk.

Amikor a választott nép maradéka a babiloni fogságból visszatért, egy író embernek – akivel biztosan az Isten Lelke volt – igen okos gondolata támadt. Megragadó és szép példát kellene az emberek elé állítani. Olyanokról kellene írni, akik szívvel-lélekkel szerették az Istent és törvényét, és akiknek életéből kicseng az igazság: égből küldött angyalok oltalmazták az igazi hívőket. – Amikor az említett író forrásmunkák után kutatott, egy régi írás akadt a kezébe. Az asszír-fogság szent embereiről, főleg Tóbiásékról szólt. Tudta már, mit írjon! A megragadóan szép és olvasmányos könyv elkészült. Aki csak kézbe veszi, így gondolkodik: ez igen, így kell nekem is élnem.

Rövid tartalma ez: Élt Ninivében egy istenfélő deportált család: Tóbiásék. A családfő engedélyt kapott az asszír királytól, hogy a birodalom egész területén szabadon mozoghasson. Tóbiás a lehetőséget e legnemesebb célra használta fel. Végasztalta és tehetősége szerint segítette honfitársait. Útjai során egyszer Rágesbe jutott. (25 km. délre a mai perzsa fővárostól, Teherántól.) Itt egy megszorult ismerősének – Gabelusnak hívták – elismervény ellenében nagyobb összeget kölcsönzött.

Közben új király került Asszír trónjára, aki ellenségesen viselkedett a zsidókkal. Sokukat megölette. Egyeseket még azzal is megszégyenített, hogy megtiltotta eltemetésüket. Hadd legyenek a vadállatok zsákmányai.

Tóbiás azonban emberséges ember volt. Alkonyattal összeszedte, házába rejtette, és éjjeltájt eltemette a szerencsétleneket. A királyi parancs megszegése természetesen nagy veszéllyel járt. – Egyszer is ilyen munkától elfáradva tért haza. Be sem ment a házba, hanem a fal mellett ülve aludt el. Szerencsétlenségére az eresz alatti fecskefészekből piszok hullott a szemébe és megvakult. Bajában még felesége állandó szemrehányásait is hallgatnia kellett: „Ez hát jutalma temetéseidnek és jócselekedeteidnek?!“

Tóbiás az imában talált vígasztalást. – A történet olvasói megérthették, hogy az Isten néha kemény próbának teszi ki még a jó emberek hitét is. Ha a próbát jól állják, még nagyobb ajándékaira lesznek méltók.

A vak és emiatt munkaképtelen Tóbiás egyre szegényedett. A becsületességét azonban így sem veszítette el. – Felesége egy szövődében dolgozott, és egyszer kiskecskét kapott fizetésbe, de erről a férj nem tudott. Amikor a mekegést meghallotta, gondolta, hogy a szegénység lopásra vitte az asszonyt. Nem késett komoly figyelmeztetése: „Nekünk a máséhoz mégcsak nyúlnunk sem szabad!”

A könyv írójának az is célja volt, hogy az Őrangyalok tiszteletére buzdítson. A történet folytatásában azért fontos szerepe van Ráfaelnek, az ifjú Tóbiás Őrangyalának.

A vak Tóbiás elszánta magát, hogy távoli adósától visszakéri a kölcsönt. Fiát bízta meg az ügy elintézésével. A tapasztalatlan fiú mellé azonban kísérő is kellett a hosszú útra. Ekkor lépett, láthatóan életükbe az egyébként láthatatlan segítség. – Fiatalférfi jelentkezik, aki éppen Rágosba tart, sőt ismeri az adós rokont is. Elindulnak. A kísérő szaktanácsa alapján Tóbiás egy óriás halat fog a Tigrisben. Mint okos patikus, a hal egyes részeiből házi gyógyszereket készíttet, miket a fiú tarisznyájába tesz. Szükség lesz rájuk.

Közben egy másik deportált családdal ismerkedünk. Kitűnik, Tóbiás rokonai. Itt is nagy a baj. Egyetlen lányukkal vannak bajban, mert szerencsétlen a házassága. Ki tudja miért, egymás után halnak meg férjei. – Ehhez a családhoz tér be megpihenni a két vándor. Tóbiásnak megtetszik a lány. A kérő szerepét a kísérő vállalja el. – Ha az Őrangyal segítségével tesszünk valamit, biztos jól sikerül. Tóbiást arra tanítja, hogy szent dolog a házasság, és a jegyesek csak az Isten segítségével lehetnek boldogok. Az ifjú férj és feleség megértik a tanítást, és imádsággal kezdik közös életüket. Boldogok is lettek. – A könyv fiatal olvasói előtt pedig példaképpé vált a boldogságát Istentől kérő házaspár: Tóbiás és Sára.

A médek városáig, Rágésig, még hosszú az út. Ráfael erre is vállalkozott. Természetesen eredménnyel járt. Becsületos adósra talált, kinek közben jobbra fordult az élete sora is. Az elismervény ellenében készséggel küldte vissza a kölcsönt. Sőt maga is elindult a lakodalmas házhoz. Ahol minden csupa öröm volt és boldogság.

Odahaza azonban annál nagyobb gondban az öreg Tóbiás és folyton sopánkodó felesége. Mi lehet a fiúkkal? Az apa bizalma töretlen: „megbízható vezetőre bíztam fiamat!” – Reménykedése nem

volt alaptalan. Nemsokára megérkezett a fia és a kísérő. A családi örömben még a házőrző kutya is osztozott. Az angyal utasítására Tóbiás imába kezdett, és a halból készült gyógyszerrel megkente apja szemét. És íme, lassanként visszatért látása. Volt mit látnia!

Karaván közeledett. Gazdag hozományával a menyecske érkezett meg. Az áldás beköszöntött és megmaradt Tóbiásék házában. Már csak egyetlen gondjuk volt, hogyan tudnák megfizetni a kísérő fáradozását. Valóban neki köszönhetek mindent. Nagylelkűen a hozott összeg felét ajánlották fel neki. Az elfogadásra azonban nem került sor. A kísérő megmagyarázta, hogy az Isten ajándéka minden, amikben csak részesültek. Egyúttal jutalom a Tóbiás példászerű életéért.

Végül pedig felfedte kilétét. Hallgassuk meg szavait, ahogy a szentíró a szájába adta:

Tób. 12, 6-22.

53. JUDIT ASSZONY, ISTEN NÉPÉNEK DICSŐSÉGE

Szabad-e harcban megölni az ellenség vezérét? Az ütközet során biztosan szabad. Régen ez volt a legnagyobb dicsőség. Teljes győzelmet és a háború végét jelentette. – Hát mikor nincs ütközet, kilesni pl. hogy alszik és nem védekezhetsz, szabad-e ilyenkor elpusztítani? Ez már nem annyira biztos. Voltak zsidó hittudósok, akik határozottan állították, hogy alvó embert, vagy csel segítségével nem szabad ölni.

Van egy híres könyv, melynek főszereplője, Judit, álom közben pusztította el az ellenség fővezérét. Bár a könyvben sok szép tanítás van, az említett okból nem engedték, hogy az istentiszteleten olvassanak belőle.

Egyházunk viszont úgy vélekedik, hogy ennek a könyvnek az emberi íróval együttműködő Isten is szerzője. Nem tartjuk fontosnak, hogy alvó ellenség elpusztításáról is szól. Nálunk Judit Könyve is Szentírás. Ma vele ismerkedünk.

Jó néhány száz éve megtörtént már az csemény, amikor ezt a könyvet megírták róla. Bizonyára, mert mindig jó emlékezni a régi hősökre és győzelmekre. Kapós könyv lehetett. A nyomdát akkoriban még nem ismerték, ezért kézzel másolgatták. A másolók pedig – ha úgy gondolták, hogy egy vagy más adatot jobban tudnak, mint a könyv – saját értesüléseik szerint változtatták a szöveget. Így nem csoda, ha a mai történelemtudomány nem tudja megmondani, hogy melyik hadjáratban, milyen szereplőkkel történtek Judit könyvének eseményei. Ez ma már nem is fontos. Lényeg, hogy nagyon szép és elgondolkodtató olvasmány.

A történet a hatalmas asszír király hódító tervével kezdődik. Birodalmát körülvevő kisebb államoktól teljes megadást és igen sok adót kíván. Zsaroló követei azonban üres kézzel mennek haza. Erre a fővezért, Holoferneszt küldi hadba, hogy példásan büntesse meg az ellenálló országokat. A jól felszerelt óriás hadsereg megindul nyugatnak. A felvonulás annyira félelmetes, hogy hírére az előbb még büszke országok jóelőre meghódnak. Béke-küldöttségeik azonban már eredménytelenek. Az asszírok mindent pusztítanak válogatás nélkül.

Hadseregük már Juda földjén. Bár az ijedség itt is igen nagy, mégis ellenállásra készülődnek. Ez azonban nemcsak abban áll, hogy élelmiszereket raktároznak, előőrsoket állítanak és megszállják a hágókat. Többet tesznek: sokat imádkoznak. Imádkoztatják a gyermekeket is, hisz az ártatlanok imáját szívesebben hallgatja az Isten. Aki talán nem fogja engedni, hogy népéből és vallásából, gúnyt üzzenek a pogányok. Imádság mellett böjtöket tartanak, hogy megnyerjék az Isten segítségét.

Készülődik az ellenfél is. A fővezér első dolga megtudni miféle-fajta nép, mely egyedül mer szembeszállni vele. A felvilágosítás így szólt: Isten népe, mely, ha hűséges az Istenéhez és vallásához, a történelme folyamán mindig égi védelemben részesült. Ha meg hűtlen, mindig magára maradt. A felvilágosító még tanácsot is ad: csak az esetben kezdjenek támadást, ha meggyőződtek, hogy a nép most is hűtlen. Ellenkező esetben szégyenbe fullad hadjáratuk. – Vakmerő tanács egy gőgös hadvezér számára. Előterjesztőjét mégsem büntetik azonnali halállal. Inkább átadják a zsidóknak. Hadd lássa csak jövődölésének kudarcát, és haljon együtt az utolsó szálíg kiírtásra ítélt ellenállókkal.

Így jutott emberünk Betulia várába. Szívesen fogadták, és sorsközösséget vállaltak vele. Betulia volt egyébként az első végvár melyet Holofernesz ostroma alá vett. A jófékvésű, magas sziklavár bizakodva fogadhatná az ostromot, ha vízellátása kielégítő lenne. A bővízű források azonban nagyon távol, de még a gyérek is a várfalon kívül fakadtak. Holofernesz pedig az összeset elfoglalta és nyugodtan várt.

Húsz nap telt már el. A fejadagra kiszabott víz elfogyott. Erre megtört az ellenállás. A főpap, egyúttal várparancsnok, kétségbeejtő helyzetbe került. Feladja a várat? A népek szeretett volna élni a szolgaságban, mint meghalni hőiesen. A legrosszabb esetben is jobbnak látszott halni a gyors fegyvertől, mint a lassú szomszedságtól. Szorongatott helyzetükben sohasem hagyták abba az imádkozást. Népgyűlést tartottak és megegyeztek, hogy még öt napig kitartanak. Hátha odáig megkönyörül az Isten.

Az ötnapi határidőbe, melyet mintegy az Istennek szabtak, sehogyssem egyezett bele egy Judit nevű igen szép özvegyasszony. Gondolta, ha az Isten végtelenül és mindig jó, hogyan kívánhatja az ember, hogy ezt a jóságot öt napon belül kelljen megmutatnia. Tehát Judit mélyen vallásos volt. Ezenfelül egész életmódja példaul szolgálhatott mindenkinek. – A vezetőségnek azt a tanácsot adta, hogy ne öt napig, hanem imádsággal és bizalommal mindvégig tartsanak ki. Így fog rajtuk könyörölni az Isten.

Juditnak ezen kívül jól meggondolt terve is volt a vár megszabadítására. Az egész nép imáját kérte, hogy sikerüljön.

A következő éjjel nekifogott a megvalósításnak. Szép ruhája, ékszere bővíben volt. Kiöltözködött és nem sajnálta magáról a szépítőszereket sem. „Fínom kenettel elrendezte fejének hajfonadékát, felrakta fejdíszét, felöltötte a vígasság köntösét, a saruját lábára csatolta, felrakta a karkötőket, liliomokat, fülönfüggőket, gyűrűket.” Mindezt nem azért, hogy a férfiaknak tessenek. Terve sikeréért az egész éjszakát átímádkozta.

Szolgája kíséretében elhagyta a várat. Rövidesen elérték az el-

lenség előőrseit. Mikor szándékuk felől érdeklődtek, azt felelte, hogy életét menti. Megadja magát. A vár ugyanis biztosan az asz-szíroké lesz. Hajlandó elárulni védelmi titkokat is, de csak magának a fővezérnek. Így jutott Holofernesz elé. Szépsége, ruhái, ékszerei azonnal elérték hatásukat. A fővezér egyből beleszeretett. Judit se sajnálta a hízelt szavakat, főleg ha az ellenség hadidicsőségét emlegette. Betuliáról meg azt mondta, hogy ott mindennek vége. De ez a helyzet az egész országban. — A beszámoló alapján a vezér most már nemcsak szépnek, hanem okosnak is találta Juditot. Bizalmába fogadta és a táboron belül szabad mozgást engedélyezett neki. — Idáig minden Judit tervei szerint ment. De most jött a neheze, a kettős játék. Magába bolondítani a vezért, úgy hogy maga ne kövessen el bűnt, vagy szégyent. Mindez a továbbiak miatt volt fontos.

A negyedik nap a vezér vacsorára hívta Juditot, azzal a szándékkal, hogy szeretőjévé tegye. Volt terve Juditnak is, de egészen más. A vacsora kitűnően sikerült, a folytatólagos mulatás még jobban. Judit szorgalmasan töltögetett, hogy a vezér teljesen elázzék. Könnyen ment. Részezen távoztak a vendégek is. Most jött el Judit nagy órája. Imádkozott, majd karddal levágta Holofernesz fejét. A többi már könnyen ment. A fejet kényszerítésképp tette, és mivel szabad járása volt, szolgálójával együtt elhagyták a tábort.

A történet úgy fejeződik be, hogy Judit tanácsára Holofernesz fejét kitűzték a vár falára. Virradatkor pedig kitörtek. Az ottani látványra kitört a rémület: „Elhagyta űket az ész meg a jótanács. Egyedűl csak a félelemtől és rettegeéstől úzve a futásban találtak menedéket." A vár és az ország kiéhezett és elszegényedett népére hagyták táboruk minden gazdagságát. A megmenekűltek hálaimáját így írja le a Biblia:

Jud. 12, 21-26.

54. ESZTER, A NÉP MEGMENTŐJE

Ma ismét egy ószövetségi híres asszonyról hallunk. Nevét sok mai kislány viseli: Eszternek hívták. Története messze keleten a perzsa királyi udvarban, és részben a nép körében játszódik.

Amikor Kürosz kiadta híres rendeletét a zsidók hazatéréséről, nem élt mindenki az engedéllyel. Sokan, akik már jobbmódra jutottak, meg akik megijedtek a hosszú út és az újbóli életkezdés kockázatától, jobbnak látták Perzsiában maradni. Úgy gondolták, hogy az Isten népe maradhatnak Palesztinától távol is. – Az idők folyamán a vagyonosabb zsidók tekintélyre tettek szert, és szavuk lett a közélet irányításában. A legtöbbször talán történetünk hősei vitték. Eszterből, a vallásos árva zsidólányból királynő lett. Nagybátyja Mardokeus pedig főminisztere a hatalmas perzsa birodalomnak. Kettejüknek és hittársaiknak izgalommalteli életéről szól Eszter könyve.

Az akkori perzsa királyt Xerxesznek hívták. Az ő környezetébe került előbb mint udvarhölgy, később mint feleség a már említett Eszter. Származását azonban titkolnia kellett. Közelében élt nagybátyja és gyámja Mardokeus is. Ő egyszer összeesküvést fedezett fel a király ellen és ezt Eszteren keresztül jelentette. A király megmenekült, a merénylőket kivégezték, de Mardokeus megjutalmazásáról elfeledkeztek. Érdemét csupán az udvar történelemkönyvében jegyezték fel.

Közben egy igen hiú és rátarti ember lett a király főminisztere. A törvény szerint neki is kijárt a térdhajtásos köszöntés, akár a királynak. Kényes is volt rá, hogy mindenki ilyen módon köszöntse. – A zsidók szerint az ilyen köszöntés imádást jelent, ez pedig egyedül az Istent illeti meg. Mardokeus ezért megtagadta terved hajtani a főminiszter előtt, és megindokolta eljárását. Az azonban nem fogadta el ezt a magyarázatot. Bosszúját nemcsak Mardokeuson, de az országban lakó összes zsidón ki akarta tölteni. Nem akármilyen bosszúra gondolt, tömeges kiirtásukat határozta el. Tervét jóváhagyta a királlyal is. Azt hazudta, hogy a zsidók összeesküvést szőttek ellene. – Mellékesen remélte a zsidók vagyonának megkaparintását is.

A tervből törvény lett. Kihirdették. Elgondolhatjuk, mennyire megijedtek a zsidók. Mardokeus pedig Eszter királynőnek tárta fel a közeledő veszélyt. Felhívta figyelmét felelősségére. Nem tagadhatja meg népét, hanem meg kell azt mentenie. Az Isten azért emelte őt méltóságra, hogy segítsen a veszélyben levő testvérein. Megparancsolta Eszternek, hogy népe érdekében beszéljen a királlyal. Eszter belátta kötelességét, akart is segíteni, de őt is kötötte a törvény. A királyhoz hívás nélkül senki, még a királyné

sem léphet. Aki ezt megteszi, a halál fia. Képzelmünk mi ment végbe Eszter lelkében. – Végre megvolt a terv. Mardokeus által arra kérte minden közelben élő hittestvérét, hogy böjtöljenek és imádkozzanak három napon át, így talán sikerül terve. Majd a kockázattal nem törődve, hívás nélkül a király elé lépett.

Az Isten meghallgatta az imákat és Eszternek szerencséje volt. A király nem haragudott meg, hanem szívesen fogadta. A nehéz ügy már félig meg volt nyerve. Eszter – igen okosan – nem a nagy kéréssel állt elő, hanem csak két egymást követő napra vacsorára hívta a királyt és vele a főminisztert. Ez utóbbit fölötte nagy büszkeséggel töltötte el az előkelő meghívás. Egyetlen bánata volt csak, ami még vacsorai kedvét is elrontotta: Mardokeus. Aki a kitűzött vésznap ellenére sem hajtott térdet, de még fejet sem előtte. A miniszter ismét bosszún törte a fejét. Másnapra egy hatalmas akasztófát állíttatott fel a palota kertjében. Már csak Mardokeus kivégzési engedélyére volt szükség. Ennek biztos reményében készülődött a vacsorára.

Az események azonban másként alakultak. Azon éjszaka a király nem tudott aludni. Unalmában a történelemtöredékből olvastott fel magának. Így került elő a régesrég feljegyzett eset, hogy Mardokeus ébersége megmentette a király életét. A király elhatározta, hogy legalább utólag jutalmazza meg. – Új nap virradt. A főminiszter még mindig az akasztófa-állítást körül sürgölődött. Onnét hívta a király, és kérte tanácsát: „hogyan kell azt megjutalmazni, akit igen meg akar tisztelni a király?” A főminiszter azt hitte, hogy róla van szó, nem sajnálta tehát jó tanácsait. „Akit a király ki akar tüntetni, azt a király lovára kell ültetni, királyi ruhába kell öltöztetni, korona jár a fejére, lovát az ország első embere vezesse a városon végig és hirdesse: ilyen a király kitüntetése.”

A szépen megfogalmazott jótanácsra és minden reménységre hideg zuhanyként jött a király parancsa: a főminiszter pontosan így tüntesse ki Mardokeust. Mit volt tennie, Mardokeus lovának kantárszárát tartva, városszerte hirdette annak dicsőségét, akit a legjobban gyűlölt a világon. Így kezdődött a főminiszter bukása. Még tanulságosabb azonban a folytatás.

Lezajlott a második napi vacsora is. A király mindkettőn kitűnően érezte magát. Megkérdezte feleségét, hogyan jutalmazhatná meg felejthetetlen vendéglátásáért. Ez volt Eszter második nagy órája. A király elé borult és úgy kért kegyelmet népe számára. Elmondta, hogy az egész üldözés csak személyes bosszú műve, és telhetetlen harácsolási vágy van mögötte. A király kérdésére, hogy mindez kitől indult, Eszter az ott remegő miniszterre mutatott. A király, hogy hirtelen haragját levezesse, kirohant a te-

remből. A főminiszter ezt használta ki, hogy Eszter elé borulva most már a pusztá életéért könyöröggjön. Ekkor jött vissza a király és minisztere mozdulatát a királynővel való szemtelenkedésnek tartotta. Ezzel megpecsételődött sorsa is. Kivégzési módján nem sokat kellett a fejet törni. Ott állt a kész akasztófa.

A történet ezután szerencsésen fejeződik be. Mardokeus átvette a főminiszteri hivatalt, a király visszavonta a zsidók ellen hozott rendeletét. Megtiltotta, hogy bárki is kezét emeljen rájuk. Sőt jogot kaptak, hogy szükség esetén fegyverrel védekezhessenek. – Ettől fogva a zsidók évenként megünnepelték megmenekülésük emlékét.

A választott nép nagyon tisztelte Esztert és Juditot, a két nemzetét mentő asszonyt. Egyikük sem kímélte életét, bátran merte azt népéért kockáztatni. Dicsőség illeti őket!

Az Isten új népének, az Egyháznak a két hős asszonyon kívül saját Nagyasszonya is emlékezetében él. Szűz Mária is megmentője népének. Mint Eszter a zsidókért, Mária is közbenjár, imádkozik értünk. Az ég királyát kéri, aki szívesen fogadja kérését. Igazak rá a Juditról mondott dicsérő szavak: „Te Isten népének dicsősége, választottainak öröme, és az egész emberiség ékesége vagy!”

55. A BÉKETŰRÉS VILÁGBAJNOKA: JÓB

Sok embertársunknak csupa jajjal-bajjal van tele az élete. Ezért azután az emberiség egyik leggyakoribb kérdése: miért és honnét van annyi életet keserítő rossz? A Biblia feleletét ismerjük: a rosszat, meg a bajt a bűn hozta életünkbe. – De más kérdések is felvetődnek: ha az Isten büntet, miért szenved gyakran az ártatlan is? Miért jut az egyik embernek kevés, másnak több, egyeseknek pedig tengersok a szenvedésből? Van talán valami más célja az Istennek az emberek szenvedésével?

A fiatalok általában a kisebb-nagyobb gyermekbetegségeken kívül alig éreztek komolyabb szenvedést. Hozzá tartozóink között azonban már lehettek súlyos betegek. Ránk is jöhet még súlyos szenvedés az életben. Az előbbi kérdéseket egyszer talán mi magunk is feltesszük. Ma a Szentírásnak azt a könyvét ismerjük meg, mely kimondottan a szenvedés kérdéseivel foglalkozik. Jó lenne sokat megtanulni belőle!

Nem történeti könyvet, hanem inkább egy bölcselkedő költeményt ismerünk meg. Főhőséről, a sok betegséget és csapást türelmesen elviselő férfiről Jób könyvének nevezik. – A keleti népek körében űsidők óta élt a Jóbról szóló hagyomány. Ehhez az anyaghoz néhány száz évvel Kr. e. egy író hozzáfűzte a maga gondolatait a szenvedés értelméről és hasznáról. Szavai mögött ott találjuk az Isten tanítását is. Ezért került műve a Szentírás könyvei közé.

Jób igen gazdag arab törzsfőnök volt. Nem tartozott a választott néphez, de mélyen vallásos férfi, szerette az Istent. Az Írás szerint az Istennek is öröme telt Jóbban, büszke volt rá, sőt nyilvánosan megdicsérte. A sátán, az örök ellenlábás, nem tudta kritika nélkül hallgatni ezt a dicséretet. „Könnyű Jóbna – mondta – megkapott mindent, ami boldoggá, meglegedetté és így valóságossá teheti az embert. Nagyon kérdéses azonban, hogy ha majd elvész mindene, ugyanígy fog-e Uráról gondolkodni!” – A kihívás ezzel megtörtént. Az Isten megengedi a sátánnak, hogy az életen kívül minden jót elvegyen, és a halálon kívül minden rosszat bőségesen adjon Jóbna. Mai hasonlattal Jób olyan lett mint a futballabda a két ellenfél, az Isten és a sátán között.

Már fel is álltak, kezdődik a mérkőzés. A sátán kezd. Igen keményen játszik, kegyetlenek a húzásai. Jób hatalmas csordáját sivatagi rablók hajtják el, a szolgákat megölik. A juhokat a pásztorokkal együtt villám sújtja agyon. Gyermekeire, pontosan amikor mind együtt voltak, a ház szakadt, és halálra zúzta őket. Jób keményen állja a csapásokat és nem lázadozik. Megadással mondja örökszép szavait. Mi is nyomban megtanulhatjuk: „Az Úr adta, az

Úr elvette, legyen áldott az Úr neve." Ezzel vége az első félidőnek, győzött az Isten.

A másodikban helyzetelőnyhöz jut a sátán. Az Isten engedélyével a legsúlyosabb betegségek érik Jóbot. Emiatt a sátán reménykedik, hogy majd csak az Isten ellen fordul. Jóbra tehát szörnyű napok következnek. Egész testét fájdalmas és kellemetlen sebek lepik el. Leprás lesz. Házában sem maradhat, a szemétdomb lett a fekhelye. Házsártos feleségének (őt ugyanis nem sikerült a csapások során elveszítene) állandó szemrehányásai csak tetőzik fájdalmát. Asszonyi gondolkodással azt tanácsolja férjének, hogy káromkodjék egy nagyot, az talán megnyugtatta. Jób egy mondatával ismét megszívlelendő tanácsot ad. Jegyezzük meg ezt is: „Ha a jót elfogadtuk az Isten kezéből, a rosszat miért ne fogadnánk el?” Ezt a félidőt is az Isten nyerte meg.

A szemétdomb környéke, a szenvedő Jób tanyája most egy színpaddá alakult át. Jóbarátok érkeznek, versben, egymásnak felelgetve kifejtik véleményüket Jób szenvedésének az okáról. Közben néha szóhoz jut a főszereplő is. Istennel perelő kifakadásában megátkozza a születése napját is: bárcsak soha ne látta volna meg a napvilágot. (Ne feledjük, hogy költeményről van szó!) A barátok szavából csak külsőleg hallik a jóakarát, lényegében keményen vádaskodnak, sőt rágalmazzák Jóbot. „Biztosan bűnös, sőt nem is kicsit, ezért kell most bűnhődnie. Itt az idő, hogy bevallva bűnét megtérjen.” Jób, bár tudja, hogy nincs ember hiba nélkül, de nem tartja magát nagy bűnösnek. Éppen a tiszta lelkiismeret az, ami eddig erőt adott neki a szenvedések elviselésére. Inkább az Istent tartja igazságtalannak, mert ártatlanul bünteti. Egyébként csak a megszabadító halál segíthet már rajta. – Ez a kijelentés hiányzott csak! A barátok rácsapnak: „Hogy az Isten ártatlant büntessen?! Erre még nem volt példa.” Úgy gondolják, hogy a szenvedésnek az ad értelmet, ha az ember elhagyja bűneit. És a szenvedés mintegy figyelmeztető jele annak, hogy mennyire függünk az Istentől. Tehát jót tesz velünk az Isten, amikor büntet. Ezzel ugyanis még nagyobb bűnöktől és fokozott büntetéstől tart vissza.

A barátok csakis a megtérést ajánlják Jóbnak, mert csak így könnyörül rajta az Isten. Jób válasza ez: nyilván vannak gonoszok, akik nem bűnhődnek, ezért azok sem mind rosszak, akiket büntetés sújt. Lassanként feltárul előtte a szenvedés titkának nyitja: legjobb megnyugodni az Isten akaratában:

Jób 9, 1-4, 11-15.

A barátok ezen is vitatkoznak és nem jutnak megegyezésre.

A színdarabban ekkor zivatar tör ki. Benne maga az Isten jelenik meg és ad feleletet a vitatott kérdésekre. Ilyenformán: a természetet és titkait sem érti az ember, hogyan kívánhatja meg-

érteni az Isten intézkedéseit? Ezért titok marad az is, miért kell szenvednünk. Az életet az Isten irányítja, Ő nem akar rosszat és feltétlenül igazságos. Nem érdemes tehát a kérdéssel sokat törődni, jobb belenyugodni az Isten akaratába. Jób ezután megbánja előbbi kemény kifakadásait, bocsánatot kér, hogy Urát bírálta és lelkében megbékél.

A költemény igen megnyugtatóan fejeződik be. Jób meggyógyul. Testvérei segítségével új életet kezd. A szerencse is mellészegődik, és megint gazdag lesz. Fialat még, gyermekei is születnek. Az Isten hosszú élettel ajándékozza meg, és kárpótolja sok szenvedéséért.

Mit szólnánk, ha az elbeszélés nem ily szerencsésen, hanem mondjuk Jób hosszú szenvedése után, halálával zárulna? Ezesetben tényleg igazságtalan lenne az Isten? – Tudnunk kell, hogy a régiek sokkal kevésbé ismerhették Őt, mint mi. A keresztények Jézus által sokat megtudtak az Istenről, és az örök életről. Halálunkkor nem semmisülünk meg, hanem feltámadva tovább élünk. Az Istennek tehát bőven van alkalma igazságot tenni. A régiek nem tudhatták, amit Jézus tett értünk, és amit vele együtt mi is megtehetünk. Ez a másik helyett elviselt szenvedés. Az egyik ember szenvedésének a másik bűne adhatja magyarázatát. Régen azt sem tudták, hogy a szenvedéssel együtt az Isten különleges szeretetét is adja a hívő embernek. Emberré lett Fia pedig szinte együtt szenved velünk.

Erre gondolhatunk, ha baj ér bennünket. Így könnyebben imádkozzuk: Legyen meg a Te akaratod.

56. A MAKKABEUSOK SZABADSÁGHARCA

Ma ismét a választott nép történetéről hallunk. — Kr. e. a második évszázad telik. A perzsa birodalom rég elpusztult már. A világalumlat más nemzetek vették át. A választott nép országát hol az egyik, hol a másik tartotta megszállva.

Történetünk idején az északi szomszéd, Nagy Sándor világhatalmának egyik örököse, Szíria volt a megszálló. Királyai azt tervezték, hogy egybeolvasztják az uralmuk alá tartozó különféle nemzeteket. A zsidóktól azt kívánták, hogy hagyják el ősi vallásukat és szokásaikat, és éljenek mint a pogány görögök. Természetesen igen sokan visszautasították ezt a kívánságot. A megszállók erre fegyvert fogtak ellenük, ezért nekik is védekezniük kellett. Igen nehéz idők következtek. Eseményeit a Szentírás a Makkabeusokról szóló könyvekben örököltette meg.

IV. Antiochus volt a király, akinek idejében elkezdődtek a bajok, Istennek tartotta magát. A zsidóktól is imádást várt. Azokat, akik szombatot imádkoztak, munkaszünetet tartottak, vagy istentiszteletre mentek, halálbüntetéssel sújtotta. A Szentírást nyilvánosan elégette, a templomot kifosztotta, és szentélyében a görögök főistenének Zeusznak állított szobrot. Az egész országot istenszobrokkal látta el. Áldozatokról meg úgy gondoskodott, hogy sertéseket tétetett a templom oltárait. Mindez oly megrendítő és vérig sértő gonoszság volt az Isten népe szemében, melynél nagyobbat nem tudtak elképzelni.

A Szentírás több szomorú esemény elbeszélésével mutatja be ezeket az időket. Az egyik egy idős ember története, aki áldozata lett a király vallásellenes törvényeinek: 2. Mak. 6, 18-31.

Mit gondoljunk, jól tett ez az ember, amikor szinte eldobta magától az életet? Vagy engednie kellett volna barátainak, csak látszólag egyezni a bűnbe, és megtartani az életet? — Eleázár biztosan jól tett. A lélek ugyanis többet ér, mint a test, és az örökkévalóság értékesebb mint néhány földi esztendő. Az Isten és a hit megtagadója a legnagyobb bűnt követi el. Isten helyett a kárhozatot választja. Eleázár azzal, hogy a halált vállalta, az örök életét biztosította. Igazmondásával példát adott a utókornak.

Szerte az országban egyre nagyobb lett az áldozatok száma.

Az ellenállás partizán-tevékenységekkel kezdődött. A bűjdósókból és az üldözöttekből rövidesen egy mindenre elszánt hadsereg gyűlt egybe. Fővezérük Makkabeus Judás lett. Családjuk adta a 40 évig tartó szabadságharc többi vezérét is. Nevük magyarul nagy kalapácsot, pörölyt jelent. Mint kovács pörölyével a vasat, úgy verték-zúzták ezek a férfiak népük ellenségeit. Az ellenség számához viszonyítva kicsiny seregüknek erőt és harcikedvet adott

annak tudata, hogy velük az Isten harcol. Az Istennek pedig mind-egy, hogy sok vagy kevés ember által ad szabadulást népének. Nagy volt a tét. Nemcsak vallásukat, hanem életüket, feleségük, gyermekeik életét védtek. Azokkal álltak szembe, akik az Isten népének még az emlékét is ki akarták írtani.

Az Isten tényleg segítette őket. Sok győzelmet arattak; volt idő, amikor az egész országban Makkabeus serege parancsolt. Győzelmekért hálások voltak. Az Antiochus király idejében megrongált és az évek során tönkrement templomot és oltárt újjáépítették. Újra megkezdték a törvényes istentiszteletet.

Mint minden háborúnak, a zsidók szabadságharcának is voltak szomorú napjai. Az ellenség túlereje, a saját soraikból kikerülő árulók sok áldozatot követeltek.

Az egyik ütközet után történt. A zsidók összeszedték halottait, hogy végtisztességet adjanak nekik. Sokuknál érmeket, kis szobrokat, mai nevén szerencséthozó, oltalmazó kabalákat találtak. A zsidóknak tilos volt ilyent viselni. Tehát nyilván bűnt követtek el, ha nem is súlyosat. Azt is mérlegelni kell azonban, hogy amikor az Istenért és népükért harcba mentek, sőt meghaltak, nagy és szent dologra vállalkoztak, mely nagy jutalmat érdemel. Judás tudta, hogy az elesettekért imádkozni kell. A babonáság bűnét csak így engedi el az Isten, csak így lehetnek boldogok. Gyűjtést rendezett, és eredményét a templomba küldte, hogy Ünnepeélyes áldozatban imádkozzanak a halottakért. – Az esetből megtudjuk, hogy hittek a halál utáni életben, és abban, hogy az élők segíthetnek azokon, akik már nincsenek közöttük.

A háborúban nemcsak a fegyvereknek, de a politikának is nagy szerepe van. A szabadságharcosok így is megpróbálták győzelemre vinni ügyüket. Szövetséget kötöttek a spártaiakkal, sőt még a rómaiakkal is. Dicsőségnek számított, hogy az Isten kisszámú népe ilyen hatalmas szövetségesekre talált. Nagy eredmény volt az is, ha békekötéssel egyidőre nyugalmat tudtak maguknak biztosítani, és felkészülhettek ellenségeik újabb támadásaira. Áldozataik meghozták az eredményt. Kr. e. 42-ben visszanyerték teljes szabadságukat és nemzeti önállóságukat, mit még a babiloni fogság kezdetén veszítettek el.

A szabadság minden magyarnak rokonszenves fogalom. Nekünk is voltak szabadságharcaink, melyek mindig nagy áldozatba kerültek, de úgy gondoljuk megérte. – A keresztény ember is állandóan ilyenféle szabadságharcot vív. Azonban nem a császárok sem a labancok ellen. Aki alaposan megvizsgálja lelkiismeretét, megismerheti ellenségét, mely rabságban akarja tartani. Bűnnek hívják. Nincs szerencsétlenebb ember, a bűn rabjánál. Jegyezzük meg II. Rákóczi Ferenc jelszavát: Istennel a szabadságért!

57. AZ ISTEN IGÉJE MINDÖRÖKRE MEGMARAD

Ezzel a gondolattal zárjuk ószövetségi biblia-magyarázataink sorát. Az ószövetség önmagában ugyan már nem érvényes, mert Jézus minden kincsével, értékével együtt beépítette azt az új és örök szövetségbe. Nem is lehet róla úgy beszélnünk, hogy csak magát nézzük és az újszövetségre ne figyeljünk. Alig volt biblia-óra, melyen ezt a követelményt ne valósítottuk volna meg. Keresztény szemmel olvastuk elsősorban a régi népnek, de nekünk is adott írást. – Bizonyára előbb-utóbb mindannyiunknak lesz ószövetségi Szentírása. Akkor majd az eredetit mégjobban megközelítő formában forgathatjuk, olvashatjuk lapjait. Régi koroknak és az Istennek közös kincse ez számunkra.

A fiatalok is megfigyelhették már, mennyire változik az élet, a világ napjainkban. Ma ezért, holnap még azért lelkesednek az emberek. A történelem kereke gyorsan forog. Pedig a gondolkodó ember valami biztos és állandó igazságot igényel, amire élete leglényegét felépítheti. Az örökre megmaradó Isten szava ez az igazság!

TALÁLÓS KÉRDÉSEK (QUIZ) AZ ÓSZÖVETSÉGHEZ

1-2. IRÁSOS ÜZENET – A RÉGIEKRŐL

1. A Biblia szó magyar értelme:	6. Az Isten könyvei
1. hittankönyv	1. tollbamondta az üzenetet
2. ókori vallásos legenda gyűjtemény	+ 2. sugalmazta
+ x. szentírás	x. másokra bízta gondolatait
2. A Biblia eredetije	7. A régiek ismeretszerzése a világról
1. még ma is megvan	1. tudományos megfigyelések alapján
2. nyomtalanul eltűnt	+ 2. érzékszerveik alapján
+ x. másolatok és fordítások vannak	x. olvasmányaik alapján
+ 3. A Szentírás Jézus vallásában	8. A Szentírás igazsága
1. Isten üzenete	1. mindenben igaza van
2. csak az istentiszteleten olvassák	+ 2. csak vallási dolgokban
x. nincs komolyabb jelentősége	x. csak a régieknek szólt
4. Kiemelt helye a templomban	9. A Szentírás teljes megértése
1. a felső szekrénypolc	1. elég hozzá csak az elolvasás
+ 2. díszes felolvasóhely	2. lehetetlen dolog
x. az oltár	+ x. ima és tanulás kell hozzá
5. Felosztása a keletkezés szempontjából	10. Saját Szentírása
1. Ókorban és Újkorban írták	1. csak papoknak lehet
2. I.e. és I.u. írt könyvek	2. tilos tartani
+ x. Ószövetség – Újszövetség	+ x. ajánlatos mindenkinek

Az 1-2. feladatlap telitalálata: x x 1 / 2 x 2 / 2 2 x / x

3-4. OTTHONUNK – ÉS MEGTEREMTÉSE

1. A világ teremtése 1. pontos leírása a Bibliában olvasható 2. a Biblia csak a lényeges dolgokat említi + x. a Biblia vallási igazságok leírása 2. A körülöttünk levő anyagvilág 1. sokkal nagyobb, mint mi, maga az Isten + 2. miértünk van, a miénk x. az emberhez mérten lényegtelen 3. A pogányokról jelentőségű 1. egyáltalán nem hittek Isténben + 2. különféle dolgokat gondoltak isteneknek x. az istenhit csak később alakult ki 4. A teremtről + 1. semmiből csak Isten tud teremteni + 2. az anyag örök és nem teremtették x. az anyag sok baj oka, így nem Isten 5. A teremtkor műve 1. világunk pont ilyen volt, mint most + 2. csak a „magvát” alkotta meg Isten x. egyáltalán nem ez volt a világ	6. A tudomány a világ eredetéről 1. biztos megállapításokkal bír 2. semmi biztosat nem tud + x. inkább csak elméletei vannak 7. A „hat nap” 1. régies mese 2. biztos igazság + x. tanító célú elbeszélés, keret 8. A „hat nap” célja elsősorban vallásos tanítás, és pedig 1. a vasárnap megtartása 2. Isten csak jót teremtett + x. emlékeztet, mi mindenért legyünk 9. Az ősi hetedik nap hálának 1. a vasárnap 2. a szombat + x. a péntek 10. Kire bízta Isten a világot? + 1. az emberekre + 2. az örzőangyalokra x. senkire se

A 3-4. feladatlap telitalálata: $x \ 2 \ 2 \mid 1 \ 2 \ x \mid x \ x \ 2 \mid 1$

5-6. ISTEN GYERMEKEI – ELSŐ ESKÜVŐ

1. „Majomtól, vagy Istentől?” – okos-e ez a kérdésfeltevés?
 1. okos
 - + 2. nem, mert nincs egyértelmű válasz
 - x. a kérdésnek nincs jelentősége
2. Hogyan teremtett az Isten?
 1. kezével a földből
 2. állatba emberi lelket lehelt
 - + x. meghozta leszármazásunk törvényét
3. Az élet kialakulása a földön
 1. a véletlen műve
 - + 2. az Isten akarata
 - x. más ismeretlen erők műve
4. Állatból ember?
 1. az lealázó ránk nézve
 - + 2. semmi lealázó nincs benne
 - x. állatból sohase lesz ember
5. Az ember és az állatvilág
 1. ember a legfejlettebb állat
 - + 2. egészen más valami
 - x. semmi közülük egymáshoz
6. A férfi és nő
 1. a férfi a teremtés koronája
 2. teljesen egyenlők
 - + x. lényegében nem „hatalmi” kérdés
7. Az „oldalborda,” művelet leírása s értelme
 1. gyerekes mese
 2. az asszony nem teljes ember
 - + x. lényeges igazság szemléltetése
8. Az egynejlűség
 1. csak keresztény tanítás
 - + 2. az Isten akarata
 - x. az emberi természet nem követeli
9. A házasság felbonthatatlan meg
 1. nincs a Szentírásban
 2. idejétmúlt felfogás
 - + x. a házasság lényegéből következik
10. A katolikusok házassága
 1. bárhol köthető
 2. csak a templomban kötik
 - + x. a polgári kötést szentségivé egészítik

Az 5-6. feladatlap telitalálata: 2 x 2 / 2 2 x / x 2 x / x

7-8. AZ IGAZI BOLDOGSÁG ÉS A BAJOK KEZDETE

1. Az édenkertről szóló leírás
 1. szórul szóra értendő
 - + 2. jelképes elbeszélés
 - x. mese a gyermekeknek
2. Az édenkert boldogsága
 1. a sok és finom gyümölcs
 - + 2. Isten barátsága és békéje
 - x. a gondnélküli élet
3. A bűn története
 1. olyan idős, mint az ember
 - + 2. volt bűnnélküli időszak is
 - x. ma nincs igazi bűn
4. Annak, aki mindent tud
 1. sokkal jobb
 2. sokkal rosszabb
 - + x. olyan ember nincs
5. A Szentírás és az angyalok
 - + 1. vannak tisztán szellemi létezők
 2. de igazi testük van
 - x. ezért néha láthatók
6. A lázadó angyalok bűne
 1. a kíváncsiság
 - + 2. a kevélység
 - x. az irigység
7. A kísértés
 1. kényszer a rosszra
 2. rossz példa számunkra
 - + x. bizonyosfokú befolyásolás
8. A kígyó
 1. természete szerint is gonosz
 - + 2. a néphit szerint az
 - x. olyan, mint a többi állat
9. A bűnbeesés elbeszélése
 1. kitalált mese
 2. csak az összülőkre volt érvényes
 - + x. minden bűn tükörképe
10. A gonoszság hatalma
 1. mindennek fölötti
 2. csak a neve az
 - + x. számolnunk kell vele

A 7-8. feladatlap telitalálata: 2 2 2 / x 1 2 / x 2 x / x

9-10. A BÜNTETÉS ÉS A SZIVÁRVÁNY

1. A kiűzetés
 1. szó szerint értendő
 2. mesés elbeszélés
- + x. jelképes értelme van
2. A bűn következménye
 1. főleg körülvevő világunkban látszik
- + 2. főleg természetünkben van
- x. más bűnéért nem szenvedhetünk
3. A bűnre-kísértő sorsa
 1. Isten elpusztította
- + 2. ígérete szerint megsemmisül
- x. örökké létezni fog
4. A sátántipró
 1. szt. Mihály
- + 2. Jézus és édesanyja
- x. szt. György vitéz
5. A vízözön árterülete
 1. az egész föld
 2. a Duna medence
- + x. Tigris és Eufratesz vidéke
6. Az özönvíz leírása
 1. csak a Bibliában található
- + 2. más régi könyvekben is
- x. a Bibliából vették át
7. Az elbeszélés főhőse
 1. Noé
 2. Ábrahám
- x. Káin
8. A szereplő állatok és növények
 1. a holló és a búzakalász
 2. a bárány és a fenyőfa
- + x. a holló és az olajág
9. A szivárvány
 1. először a vízözön után tűnt fel
 2. rendes fizikai jelenség
- + x. hittani jelentést kapott
10. A vízözön igazsága
 1. képtelen mese
 2. vallásos célú elbeszélés
- + x. elfogadható történelmi maggal

A 9-10. feladatlap telitalálata: x 2 2 / 2 x 2 / 1 x x / 2 és x

11. BÁBEL

1. Embertestvériség
 1. minden emberfaj egyenlő
 2. vannak előkelőbb s alárendeltebb népek
- x. a saját fajtánk a legelső
2. Felelősségünk
 1. minden nép csak magával törődjék
 2. a szimpatikus népekkel törődhetünk
- + x. a rászorulókon segítenünk kell
3. A toronyépítés – ahogy a Bibliában van –
 1. történelmi tény
 2. tanító történet
- x. ősrégi mese
4. Láthatók-e mégis torony-romok?
 1. igen
 2. nincsenek
- x. a bibliai is látható
5. Az építés
 1. bűn volt építeni
 2. szabad volt építeni
- + x. a cél döntötte el
6. A toronyépítők hibája
 1. nem jól terveztek
 2. gögösek voltak
- x. nem volt épületanyaguk
7. A sokféle nyelv tényleges oka
 1. a bábéli nyelvzavar
 2. különböző népcsaládok
- x. így döntöttek
8. Más hatalmas építmény, „az ellen-torony”
 1. a piramis
 2. a jeruzsálemi templom
- x. az akropolisz
9. Átvitt értelemben épülnek-e ma is bábéli tornyok?
 1. igen
 2. nem
- x. nem babilonban
10. Kb. milyen magas tornyok épülnek manapság?
 1. 100 m
 2. 200 m
- + x. 300 m

A 11. feladatlap telitalálata: 1 x 2 / 1 x 2 / 2 2 1 / x

12. A BIBLIA ORSZÁGA

1. Hol terül el a Biblia országa?
 1. Európában
 - + 2. Ázsiában
 - x. Afrikában
2. Központi jellege volt
 1. tengerei miatt
 2. folyói miatt
 - + x. útjai miatt
3. „Igéret földje” a neve, mert bir-
toklását
 1. az őslakosság a zsidóknak ígérte
 - + 2. Isten Ábrahám utódainak
 - x. itt ígértek hűséget Istennek
4. A mai Izrael szomszédos 2 állama
 - + 1. Libanon és Jordánia
 2. Irak és Irán
 - x. Egyiptom és Líbia
5. Palesztina főfolyója
 1. a Nílus
 - + 2. a Jordán
 - x. az Indus
6. Legnagyobb állóvize
 1. a Nagy Sóstó
 - + 2. a Holt-tenger
 - x. a Genezáreti tó
7. Az ország területi nagysága
 1. kb. mint Magyarország
 - + 2. jóval kisebb
 - x. jóval nagyobb
8. Megvannak-e még ma is a bibliai
helyek?
 1. már semmi sincs meg
 - + 2. romokban, vagy újjáépítve
 - x. teljesen épek
9. Leglényesebb eltérés a zsidók és az
arabok között
 1. más népfaj
 - + 2. más vallás
 - x. más műveltség
10. Palesztina jelentősége a keresztények
számára
 1. régi kultúrája miatt
 - + 2. az a szentföld
 - x. idegenforgalma miatt

A 12. feladatlap telitalálata: 2 x 2 / 1 2 2 / 2 2 2 / 2

13. ÁBRAHÁM, AZ ISTEN BARÁTJA

1. Ábrahám kitüntető címe
 1. Isten embere
 2. a legvallásosabb férfi
 - + x. Isten barátja
2. Az ország, melyből származott
 1. Egyiptom
 - + 2. Babilon
 - x. Kánaán
3. Isten első kérése Ábrahámtól
 - + 1. hagyja el hazáját
 2. imádkozzék sokat
 - x. segítsen másokon
4. Volt-e gyermeke, mikor Kánaánba
érkezett?
 1. volt, de meghalt
 2. egy fia volt
 - + x. nem volt gyermeke
5. Ábrahám látogatói
 1. a három barátja
 - + 2. Isten és két angyala
 - x. rokonai
6. Ábrahám és Lót
 1. édestestvérek
 2. barátok
 - + x. Lót az unokaöccs
7. Vita kerekedett a pásztorok között
 1. a karámon
 2. az itató vizen
 - + x. a legelőn
8. Ábrahám igen nagy szeretetet tanúsi-
tott Lót iránt, amikor
 1. állatállománya felét odaadta
 - + 2. életét is kockáztatta érte
 - x. mint gyermekét szerette
9. Ábrahám és a közmondás: „aki
kapja, marja”
 1. ő is ezt tartotta
 - + 2. távol állt tőle
 - x. nekünk is hasznos
10. A választott nép és Ábrahám
 - + 1. a nép ősatya volt
 2. a nép barátja volt
 - x. a nép fia

A. 13. feladatlap telitalálata: x 2 1 / x 2 x / x 2 2 / 1

14. A VÁROSOK

1. Szodoma lakóinak bűnét az Isten parancsa is clítéli és pedig
 - * 1. a 6
 - 2. 5.
 - x. 6 és 9
2. A bűn súlyossága
 - * 1. égbekiáltó
 - 2. igen nagy
 - x. nem különösebb
3. Végül is hány igaz ember volt Szodomában?
 - 1. 20
 - 2. 5
 - * x. 4
4. Szodoma pusztulása
 - 1. ellenség rombolta le
 - * 2. tűzvész és földrengés
 - x. árvíz
5. Ábrahám áldozata
 - 1. gyilkosság
 - * 2. istentisztelet
 - x. egyik sem
6. Ábrahám egyetlen fia
 - 1. Ábrahám
 - 2. Noé
 - * x. Izsák
7. Izsák feláldozása
 - * 1. hasonlít Jézus áldozatához
 - 2. nem hasonlít
 - x. semmi köze nem volt hozzá
8. Ábrahám áldozata végül is
 - 1. elmaradt?
 - 2. nem maradt el
 - * x. más jellegű lett
9. Ábrahám legfontosabb erénye:
 - 1. a hit
 - 2. a remény
 - * x. a szeretet
10. Ábrahám áldozatának jutalma
 - 1. életben maradt fia
 - * 2. egy ígélet
 - x. gazdagság

A 14. feladatlap telitalálata: 1 1 x / 2 2 x / 1 x x / 2

15. A LEÁNYKÉRÉS

1. A házastársválasztás
 - 1. csak a fiatalok ügye
 - 2. a szülők dolga
 - * x. fiataloké, de jó hallgatni a szülőkre
2. Ábrahám nem akart fiának pogány feleséget, mert
 - * 1. félt, hogy fia elveszíti a hitét
 - 2. a pogány lányokat csúnyának tartotta
 - x. illetve műveletleneknek
3. A segítőkészség segítség
 - 1. csak a beteg és idősebb szülőket
 - 2. csak saját dolgaink elvégzése után
 - * x. előbb a közösség érdekei, azután a miénk
4. A jövőendő élettárs
 - 1. nem fontos, milyen vallású, csak rendes legyen
 - * 2. fontos, hogy vallásos is legyen
 - x. csak megnyerő legyen
5. Rebekka próbatétele
 - 1. étellel kínálja a vándorokat
 - * 2. vizet ad nekik és állataiknak
 - x. megmutatja nekik a további utat
6. A többnejűség
 - 1. Istennek tetsző dolog
 - * 2. nem tetszett, de eltűrte
 - x. súlyos bűn volt
7. Jézus törvényében
 - 1. szabad válni és másodszor házasodni
 - * 2. nem szabad ezt tenni
 - x. még az özvegyeknek sem
8. Hol kötik a katolikus házasságot
 - 1. a tanácsnál
 - * 2. a templomban
 - x. a házasságkötő teremben
9. Meddig tart a házasság?
 - * 1. amíg az egyik meg nem hal
 - 2. örökké
 - x. amíg mindketten meg nem halnak
10. A szülőkért
 - * 1. kell imádkoznunk
 - 2. nem kell, imádkozzanak magukért
 - x. tetszés dolga

A 15. feladatlap telitalálata: x 1 x / 2 2 2 / 2 2 1 / x

16. AZ IKREK

1. Az elsőszülött különleges helyzete
Ábrahám családjában:
 1. több vagyon
- * 2. messiási ígéret
- x. vezetés joga
2. „Hasonlók, mint az ikrek”
 1. érvényes Izsák fiaira is
 2. lényegtelen különbség a fiúk között
- * x. teljesen különböztek egymástól
3. Az elsőszülöttség ára egy tál
 1. bab
 2. borsó
- * x. lencse
4. Az elsőszülöttség gyakorlásához szükséges volt
 1. az apa halála
 2. az anya beleegyezése
- * x. az apai áldás
5. Jákob eljárása
 1. csalás volt
 2. Isten szándéka szerinti tett
- x. jócselekedet
6. Ézsau ismertető jele
 - * 1. szőrös keze
 2. forradásos arca
 - x. szakácsművészete
7. Ézsau teljesen áldás nélkül maradt?
 1. igen
 2. nem
- * x. másfajta kapott
8. Fontos-e Istennek, kivel köt szövetséget?
 - * 1. nem nagyon válogatja embereit
 2. eléggé megnézi őket
 - x. nincs szüksége emberekre
9. A rossz kezdet, jó végződés
 1. lehetetlenség
 - * 2. lehetséges, ha az Isten akarja
 - x. gyakori
10. A rossz emberek
 1. mindig akadályozzák Isten terveit
 - * 2. gyakran segíthetik azokat
 - x. csak rossz származhat tőlük

A 16. feladatlap telitalálata: 2 x x / x 1 1 / x 1 2 / 2

17. ISTENNEL AZ ÉLETBEN

1. Jákob hosszú útra indult, mert
 1. kedve kerekedett világot látni
- * 2. menekülni kényszerült
- x. elküldték hazról
2. Jákob útiránya
 1. teljes idegenbe
 2. közeli vidékre
- * x. távoli rokonhoz
3. Jákob álmában
 1. édesapját látta az édesanyjával
- * 2. Istent látta angyalaival
- x. jövődő sorsát álmodta meg
4. Hálából
 - * 1. oltárt épített és fogadalmat tett
 2. állatot áldozott
 - x. megígérte, hogy pénzt ad
5. A nagybácsi neve
 - * 1. Lábán
 2. Lót
 - x. Ábrahám
6. Jákob első feleségét
 - * 1. nem is szerette
 2. nem is ismerte
 - x. nagyon szerette
7. Hány évig szolgált az „igaziért”?
 1. 7 évig
 - * 2. 14 évig
 - x. 20 évig
8. Kibékülése öccsével
 - * 1. bocsánatot kért tőle
 2. legyőzte
 - x. nem békültek ki
9. Jákob második neve
 - * 1. Izrael
 2. Juda
 - x. Zsidó
10. Mai Zsidóország neve
 1. Palesztina
 - * 2. Izrael
 - x. Szentföld

A 17. feladatlap telitalálata: 2 x 2 / 1 1 1 / 2 1 1 / 2

18. JÓZSEF TÖRTÉNETE

1. Jákobnak hányadik fia József?
 1. a 12.
 2. a 11.
 + x. a 10.
2. Árulkodás-e egy igen nagy hiba elmondása?
 1. árulkodás
 + 2. nem, hanem kötelesség

x. csak pletykaság
3. Az álom
 1. Isten üzenete
 2. csak zaggyvaság
 + x. rendkívüli esetben lehet Isten
4. József testvérei üzenete
 1. vétkeztek a testvéri szeretet ellen
 2. jól tették, hogy elintézték az árulkodót
 x. nem volt bűnük, mert jó származott belőle
5. Putifárné beárulta Józsefet
 1. ez megszólás volt
 2. rágalom volt
 x. udvariatságság volt
6. Fáraó álmának megfejtése
 1. József saját eszével jött rá
 2. véletlenül találta el
 + x. Isten segítette a megoldásban
7. Nílus jelentősége
 1. hajózható
 2. a termés függ tőle
 x. a nád-termése
8. József tanácsa
 1. magtárakat építsenek
 2. mindenki magának gyűjtsön
 x. adják el a felesleget
9. József rendeltetése
 1. Egyiptom megmentése
 2. népének megmentése
 x. alkirályi méltóság
10. Az igazi karrier
 1. nem kell a jövővel törődni
 2. könyökölve törtetni
 + x. becsülettel és okossággal dolgozni

A 18. feladatlap telitalálata: x 2 x / 1 2 x / 2 1 2 / x

19. IZRAEL EGYIPTOMBAN

1. Hány testvér kelt útra gabonáért?
 1. 11
 2. 10
 + x. 9
2. József kemény beszéde
 1. tényleg haragból beszélt
 2. csak színészkedett
 + x. az okosság sugallta
3. Ruben felajánlott biztosítéka
 1. a felesége
 2. a fia
 x. teljes vagyona
4. A zsákban levő áruló jel
 1. egy fegyver
 2. egy pohár
 x. ékszer
5. Tuznak ajánlkozó testvérek száma
 1. 9
 2. 10
 x. 8
6. Egyiptomba költözésre az engedélyt
 1. Jákob adta
 2. a fáraó adta
 x. József adta
7. Az igazi jóvendölés
 1. a jövő találgatása
 2. biztosan felismerhető esemény
 x. nem lehetséges
8. Jákob királyságot jóvendölt
 1. Judának
 2. Józsefnek
 x. Rubennek
9. Történt ekkor Jézusról is jóvendölés?
 1. szó sem volt róla
 2. történt
 x. nevét sem tudták
10. József végtisztessége apja iránt
 1. piramist emeltetett sírja fölé
 2. Kánaánba vitette
 x. gyászistentisztelet

A 19. feladatlap telitalálata: 2 x 2 / 2 2 2 / 2 1 2 / 2

20. A SZOLGASÁG FÖLDJÉN

1. A népnek az egyiptomi tartózkodás
 1. kárára volt
 - + 2. hasznos volt
 - x. közömbös volt
2. A legjellemzőbb egyiptomi építmény
 1. a Nílus-gát
 2. az obeliszk
 - + x. a piramis
3. A kisbabák kiirtására parancsot kaptak
 1. az orvosok
 - + 2. a szülésznők
 - x. a nagymamák
4. A nép Istentől küldött szabadítója:
 - + 1. Mózes
 2. a fáraó
 - x. Áron
5. Volt-e régen Mózes-kosár?
 1. volt
 2. nem volt
 - + x. volt, de nem olyan mint ma
6. Mózeset megtalálták
 1. a tóparton
 - + 2. a folyó szélén
 - x. a sebes vízben
7. Az egyiptomiak műveltsége
 1. csupa babonáság volt
 - + 2. komoly tudósai voltak
 - x. csak a múmiákhoz értettek
8. Mi készült a zsidók tégláiból?
 - + 1. piramis
 2. város
 - x. erődítmény
9. Jól tett-e Mózes, amikor békített?
 1. Semmi köze más dolgához
 - + 2. szolgálni kell a békét
 - x. de csak ha biztos az eredmény
10. Isten a csipkebokorban
 1. Mózes látta
 2. nem látta
 - + x. csak a jelképét

A 20. feladatlap telitalálata: 2 x 2 / 1 x 2 / 2 1 2 / x

21. A LEGELSŐ HÚSVÉT

1. Mózes kísérője
 1. Ábrahám
 - + 2. Áron
 - x. Jákob
2. Egyiptomi csapások száma
 1. 7
 2. 9
 - + x. 10
3. Az egyiptomi ékszerek elvívése
 1. lopás volt
 - + 2. nem volt az
 - x. rendes fizetés volt
4. A húsvéti vacsora egyúttal istentisztelet is?
 1. nem, csak rendes étkezés
 2. csak istentisztelet
 - + x. kettő együtt
5. Készítettek-e sült báránybordát?
 1. igen
 - + 2. nem
 - x. de szabad lett volna
6. A kovásztalan kenyérnek a mi istentiszteletünkben:
 - + 1. van emléke
 2. nincs emléke
 - x. teljesen jelentéktelen
7. A bárány vérével be kellett hinteni
 1. az udvart és a küszöböt
 - + 2. a szemöldök és a félfát
 - x. az ablakot és ajtót
8. A fán pirosuló bárányvér emlékeztet
 1. az olajfákra
 - + 2. Jézus kereszttjére
 - x. a bosszúra
9. Mi volt a 10. csapás?
 1. ragályos betegség
 2. sáskajárvány
 - + x. elsőszülöttek halála
10. A húsvét ünnepe
 1. Egyiptomiaknál háláünnepe
 - + 2. szabadságünnepe
 - x. aratási hála

A 21. feladatlapot így kellett kitölteni: 2 x 2 / x 2 1 / 2 2 x / 2

22. A SZENTIRÁS CSODÁIRÓL

1. Tehet-e az Isten csodát?
 1. nem tehet
 - + 2. tehet
 - x. tehetne, de nem tesz
2. Valójában történtek-e rendkívüli csemények?
 - + 1. történtek
 2. nem történtek
 - x. csak az emberek tartották ilyennek
3. A Szentírás minden rendkívüli eseményét csodának kell-e tartanunk?
 1. igen
 - + 2. nem
 - x. tetszésünkre van bízva
4. A zsidók vezetése a sivatagban
 1. Isten személyes műve
 - + 2. Mózesnek adott segítség által
 - x. A körülmények szabták meg
5. A vallásos ember és a csodák
 1. szereti és kívánja őket
 - + 2. ellenkezőleg, nélkülük is hisz
 - x. a hit megvan csodák nélkül is
6. A Sinai félsziget régen
 1. ugyanolyan homok és kősvatag mint ma
 - + 2. sokkal termékenyebb
 - x. kimondott termőföld
7. Mózes vezető tudása
 1. ötletszerű
 - + 2. tudatos ismereteken alapult
 - + x. az Isten is segítette (két megoldás!)
8. A nép folyton zúgolódott
 1. joguk volt hozzá
 2. nem volt joguk
 - + x. ilyen volt a természetük
9. A lázongás okai
 1. A munkanélküliség miatt
 - + 2. az étel és vízhiány miatt
 - x. az éghajlat miatt
10. Isten gondoskodása népéről
 - + 1. rendkívülinek tartható
 2. nem tartható annak
 - x. a Biblia sem annak tartja

A 22. feladatlap telitalálata: 2 1 2 / 2 2 2 / 2 v. x x 2 / 1

23. A SZÖVETSÉG ÉS A TÖRVÉNY

1. A szövetségkötés hegye
 1. Ararát
 2. Sion
 - + x. Sinai
2. A törvény lényege, foglalatja
 1. szertartási előírások
 2. jogi előírások
 - + x. a tízparancs
3. A szövetség maradandó emléke
 1. a Sinai hegy
 - + 2. a két tábla
 - x. az áldozat
4. Az aranyborjú átvitt értelme
 1. a hatalom
 - + 2. a gazdagság
 - x. a szépség
5. A szövetségkötésnél közvetített
 - + 1. Mózes
 2. Áron
 - x. az Isten maga
6. Mózes természete
 - + 1. nagyon indulatos
 2. eléggé nyugodt
 - x. flegma
7. A világ leghíresebb Mózes-szobrát
 1. Ráfael alkotta
 - + 2. Michelangelo
 - x. Munkácsy
8. Az általunk ismert 10 parancs szövege
 1. azonos a kőtáblákéval
 2. teljesen más
 - + x. tartalmilag egyező
9. Tízparancs és a polgári törvények
 1. ellenkezhettek egymással
 - + 2. nem ellenkezhettek
 - x. nincs is közük egymáshoz
10. Minden parancsolat lényege
 1. a hűség
 2. az engedelmesség
 - + x. a szeretet

A 23. feladatlap helyes megoldása: x x 2 / 2 1 1 / 2 x 2 / x

24-25. A VÁLASZTOTT NÉP ISTENTISZTELETE I-II.

1. Az első ezerév szent helye 1. a templom + 2. a szentsátor x. a hegycsúcsok 2. A legnagyobb ünnepük + 1. a húsvét 2. a pünkösd x. a hosszúnap 3. A hosszúnap hossza 1. 20 óra + 2. 24 óra x. éjféltől éjfélig 4. Az oltár szerepe + 1. az áldozat helye 2. feldíszítésre szánt hely x. a tanítás helye 5. A papok nemzetsége 1. Melkizedek utódai 2. Mózes utódai + x. Áron utódai	6. Templomi áldozatok anyaga lehetett 1. beteg állat 2. egészséges sertés + x. árpakéve 7. Örökmécsünknek van-e őszövségei megfelelője? + 1. igen, van 2. nincs x. ha villany, nem is lehet 8. A szentek szentje + 1. a templom egy része 2. a főpap neve x. az Isten 9. Zsidók a napot számították + 1. estétől estélig 2. éjféltől éjfélig x. déltől délíg 10. Étkezési törvényük szerint volt + 1. tiszta és tisztátalan étel 2. zsíros és olajos x. húsos és tésztás

A 24-25. feladatlap telitalálata: 2 1 2 / 1 x x / 1 1 1 / 1

26-27. LÁZADÁSOK – HONFOGLALÁS

1. Az Igéret földjének költői neve: 1. a szabadság földje 2. Isten országa + x. tejjel-mézzel folyó ország 2. Mózes rézkigyója 1. emlékeztető a kísértőre + 2. Jézus keresztyének előképe x. művészeti alkotás 3. Bálám számara a közmondás szerint: + 1. állt 2. üvöltött x. megnémult 4. Mózes az Igéret földjét 1. járta + 2. meglátta x. nem láthatta 5. Mózes élte kora 1. 200 év + 2. 120 év x. 100 év	6. Mózes utóda 1. a fia 2. Áron + x. Józsuc 7. Jerikó jelentősége 1. a pálmák városa + 2. Kánaán kapuja x. romjai 8. Jerikó falai 1. véletlenül omlottak le 2. a nagy hangzavartól + x. az eset jelképesen is érthető 9. Az ország felosztása + 1. 12 részre 2. 11 részre x. 10 részre 10. A menedékhelyek intézménye 1. nem volt igazságos 2. igazságos volt + x. emberbaráti okok miatt kellett

A 26-27. feladatlap telitalálata: x 2 1 / 2 2 x / 2 x 1 / x

28-29. A BIRÁK

1. Ténylegesen ítékeztek 1. igen 2. nem + x. nem jellemző 2. Működésük ideje 1. Mózes és József között 2. József és a királyok között + x. a rossz királyok helyett 3. Az idegen megszállás 1. nem Isten büntetése 2. lehet az is + x. az Istennek közömbös a nép sorsa 4. A Baál szó 1. szórakozást és táncot jelent 2. szórakozó helyet + x. pogány istennév 5. A legerősebb bíró 1. Gedeon 2. Sámson + x. József	6. Tragédiájának oka 1. egy nő + 2. saját ostobasága x. túljártak az eszén 7. Gedeon gyapja 1. olyan mint a többi 2. a jelenség véletlen műve + x. Isten akaratát jelentette 8. Emberek az Isten terveiben 1. szükségeselek 2. nem szükségeselek + x. Isten dönti el az alkalmasságot 9. Gedeon sorozása 1. a bátorság szerint 2. a termetet nézte + x. az önmegtagadás volt a szempont 10. Harciszerszáma 1. harckocsi 2. kard + x. cserépfazék

A 28-29. feladatlap telitalálata: x 2 2 / x 2 2 / x x x / x

30-31. RUTH – HÉLI ÉS SÁMUEL

1. A történet palesztinai színhelye: 1. Jerikó 2. Jeruzsálem + x. Betlehem 2. Rut származása: 1. filiszteus + 2. mohabita x. zsidó 3. Történelmi jelentősége: 1. zsidóvá lett 2. Booz nőül vette + x. a Megváltó őse 4. A sógorság-törvény célja: 1. egy férfinak több felesége lehessen 2. az özvegyek védelme + x. ne haljon ki a család 5. Az aratók jószívűsége: 1. csupán önkéntes volt 2. csak Booz adta parancsba + x. a törvény is előírta	6. Héli felelőssége 1. nem vette komolyan a szolgálatot + 2. elnézte fiait életmódját x. háborúba engedte a szövetség
ládáját 7. Sámuel anyjának fogadalma <ol style="list-style-type: none"> + 1. szép dolog volt 2. kegyetlenség volt x. értelmetlenség volt 8. Isten segíti a bűnösöket? <ol style="list-style-type: none"> 1. veszni hagyja őket + 2. segítheti őket is x. csak a jókat segíti 9. Két istent imádni <ol style="list-style-type: none"> 1. előrelátás + 2. lehetetlenség + x. bűn (két megoldás) 10. Bálványimádók <ol style="list-style-type: none"> 1. ma is vannak 2. ma már nincsenek + x. attól függ, mit értünk bálványon |
|---|---|

A 30-31. feladatlap telitalálata: x 2 x / x x 2 / 1 2 2 v. x / x

32-33. SAUL ÉS VETÉLYTÁRSA

1. Saul idejének legfejlettebb államformája: 1. a törzsfőnök az élen 2. bírák alatt + x. a királyság 2. Fejjel nagyobb mindenkinél -- minálunk 1. szt. István 2. szt. László + x. Kinizsi 3. Aki az uralkodónak is parancsol: 1. ilyen nincs 2. a nép + x. Isten és a lelkiismeret 4. Sault elvetette Isten, mert 1. nem volt elég bátor 2. nem mutatott be áldozatot + x. nem engedelmeskedett 5. Dávid régebbi foglalkozása 1. szegénység miatt pásztorkodott 2. ez szent foglalkozásnak számított + x. sertéseket is őrzött	6. Dávid tehetséges volt mint 1. építéstervező 2. pásztor + x. költő és zenész 7. Kedvenc hangszere 1. a hárfa 2. a kisdob + x. a kürt 8. Saul egyik bűne Dáviddal szemben 1. irigyelte költészetét 2. féltékenységből gyűlölte + x. kirabolta 9. Dávid legszebb érénye Saul iránt 1. Elment helyette a háborúba 2. teljesítette kívánságait + x. megbocsájtott neki 10. Saul meghalt, mert 1. megöregedett 2. az ellenség megölte + x. öngyilkos lett

A 32-33. feladatlap telitalálata: x 2 x / x 2 x / 1 2 x / x

34-35. DÁVID

1. Dávid történelmi szerepe: 1. költő és zenész volt 2. legyőzte a Góliátot + x. birtokba vette Kánaánt 2. Az ország új fővárosa: 1. Betlehem 2. Jeruzsálem + x. Jerikó 3. Próféta, aki még Dáviddal is szembe- 1. Sámuel szállt: 2. Nátán + x. Saul 4. Dávid legnagyobb bűne: 1. elűzte fiát 2. szándékosan embert öletett + x. házasságot tört 5. Dávid egyik példás bűnhődése: 1. győztek ellenségei 2. meghalt a kisleány + x. elvesztette népszerűségét	6. A lázadó fiú neve: 1. Salamon 2. Nátán + x. Absalon 7. Halálának oka 1. átszúrták a szívét 2. leesett az ösvérről + x. felakasztotta magát 8. Dávid legtöbbet jövendőlt: 1. fiáról Salamonról 2. utódáról a Messiásról + x. a világ végéről 9. Leghíresebb jövendölése: 1. a Megváltó haláláról és feltámadásáról 2. a világ végéről + x. a Megváltó anyjáról 10. A prófétáló képessége 1. természetes adottság 2. lehetetlenség + x. Isten segítségével kell hozzá

A 34-35. feladatlap telitalálata: x 2 2 2 x / 1 2 1 / x

36-37. BÖLC SALAMON – ÉS PÉLDABESZÉDEI

1. Salamon mellékneve: 1. igazságos 2. hódító + x. bölc 2. A salamoni ítélet alapja: + 1. az emberismeret 2. a jogtudás x. a tapasztalat 3. Salamon politikai eszközei: 1. a háború + 2. a tárgyalások x. a megfélemlítés 4. Salamon fényűzése megengedett 1. még ha pazarlás is + 2. ha senkisé nemkülözött x. ha juttatott a szegényeknek is 5. Gazdagságának emléke: 1. semmi nem maradt belőle + 2. a régészek sokat megtalálnak x. csak a Biblia tud róla	6. Salamont meglátogató uralkodó 1. a fáraó 2. az északi szomszéd- király - x. Sába királynője 7. Híres épülete Salamon építéseinél: + 1. a cédrus 2. a tölgy x. a kőris 8. Salamon írása a Bibliában: 1. a Királyok könyve + 2. a példabeszédek könyve x. a Zsoltárok könyve 9. Leghíresebb alkotása: 1. a királyi palota 2. a gázai cródmény + x. a jeruzsálemi templom 10. Bölc mondásainak száma kb. 1. 100 2. 1000 x. 3000

A 36-37. feladatlap telitalálata: x 1 2 / 2 2 x / 1 2 x / x

38-39. AZ ORSZÁG KÉT RÉSE – A PRÓFÉTÁKRÓL

1. Salamon öregkorára értéktelen ember 1. mert rászokott az ivásra 2. mert elbutult + mert a pogány nők behálózták 2. Salamon fia, a trónörökös 1. jó nevelést kapott + 2. elhibázták a nevelését x. senkisé nevelte 3. Jó hallgatni 1. a velünk egykorúakra + 2. a nálunk idősebbekre x. senkire se jó hallgatni 4. Az ország két része: 1. Kánaán és Izrael + 2. Juda és Izrael x. Juda és Szamaria 5. Délen fekszik + 1. Juda 2. Izrael x. Szamaria	6. Próféta lehet 1. aki akar + 2. akit az Isten hív x. akit kineveznek 7. Meddig tart a próféták korszaka? + 1. Jézus eljöveteleig 2. ma is tart x. amíg a két országrész fennállott 8. A próféták írásait olvashatjuk 1. csak a keresztény tanítás során + 2. a szentmise alatt is x. ők nem írtak, csak róluk írtak 9. A prófétálás azonos 1. a jövőmondással + 2. nem azonos vele x. Jézus tanításával 10. A hamis próféták bűne 1. gazdagok akartak lenni 2. gyávák voltak x. hazudoztak

A 38-39. feladatlap helyes megoldása: x 2 2 / 2 1 2 / 1 2 2 / x

40. ÁHÁB

1. Áháb mellékneve:
 1. a legkapzsibb király
 - + 2. a leggonoszabb király
 - x. aki üldözte Illést
2. A pogányok istentisztelete rendszerint
 1. imádkozás és ének
 - + 2. részegeskedés és kicsapongás
 - x. tanítás és meghallgatása
3. A próféta-verseny helye:
 - + 1. Kármel
 2. Sinai
 - x. Libanon
4. Helyes volt-e Illés bíráskodása?
 1. helyes volt
 - + 2. nem volt az
 - x. az Isten parancsolta így
5. A hír érkezése
 1. a mennydörgésben
 2. a pusztító tűzben
 - + x. az enyhe szellő suttozásában
6. A szőlőtulajdonos neve
 1. Illés
 - + 2. Nábot
 - x. Áháb
7. Jogos volt-e a szőlőfoglalás?
 1. királynak mindent szabad
 2. a tulajdonos volt köteles felajánlani
 - + x. nem volt jogos
8. Áháb bánata
 1. nem hatotta meg az Istent
 - + 2. még erre is hallgatott
 - x. már kései volt
9. Jezabel halála
 1. szíven lőtték
 - + 2. ledobták és összezúzódott
 - x. Jehu lefejezte
10. A legmegalázóbb halál
 1. akit lefejeznek
 2. akit megköveznek
 - + x. akit a kutyák falnak fel

A 40. feladatlap telitalálata: 2 2 1 / 2 x 2 / x 2 2 / x

41. ELIZEUS

1. A prófétafiak
 1. a próféták fiúgyermekai
 - + 2. tanítványai
 - x. utcai énekesek
2. Illés szekere
 1. tüzes lovak vágtattak vele
 2. sasok repítették
 - + x. az Istennel való találkozás jelképe
3. Elizeus és a medvék
 - + 1. jogos a csúfolódók büntetése
 2. igazságtalan
 - x. nem ránk tartozik
4. Elizeus híres tette az ételfinomítás
 1. szó sincs ilyesmiről
 - + 2. a Biblia tud róla
 - x. Illés tett ilyesmit
5. A belpoklosság mai neve
 1. gyomorbeteg
 - + 2. lepra
 - x. bélszék
6. A csodás erejű víz
 1. A Holt tenger
 - + 2. a Jordán
 - x. a Genezáreti tó
7. Giezi bűne
 1. lopott
 - + 2. kapzsi volt
 - x. árulkodott
8. Elizeus az ellenségről
 1. meg kell semmisíteni
 2. át kell venni a felfogásukat
 - + x. szeretettel meg lehet őket is nyerni
9. Isten és az emberek
 - + 1. Isten őszintén szeret mindenkit
 2. csak a jókat szereti
 - x. a rosszakkal nem is törődik
10. Illés halála
 - + 1. igazán meghalt
 2. nem halt meg, újra eljön
 - /+ x. lángbuzgóssága másra szállt

A 41. feladatlap telitalálata: 2 x 1 / 2 2 2 / 2 x 1 / 1 vagy x

42-43. IZRAEL PUSZTULÁSA – MIKEÁS, IZAJÁS

1. Történelmi emlék a pusztulásról
 1. a városromok
 2. a királyi irattár
- + x. a fekete obeliszk
2. A végpusztulás oka
 1. az ellenség túlereje
- + 2. elpusztultak a lelki értékek
- x. Izrael gyengesége
3. Szamaria új lakossága
 1. teljesen pogány
 2. egyistenhívő
- + x. keveréknép
4. Jövendölés a Megváltó szülőföldjéről
 1. Jeruzsálem lesz az
- + 2. Betlehem
- x. Názáret
5. „Az ószövetség evangelistája”
 1. Izajás
 2. Mikeás
 - x. Ámosz
6. Áháb fiát, a trónörökös
 1. megölték
- + 2. Molocsnak áldozták
- x. éhen halatták
7. Izajás híres jövendölése
 1. csak a Megváltóról szól
 2. nem róla, hanem Áháb fiáról
 - x. kettős jövendölésről van szó
8. A próféták a Megváltóról
 1. minden lényegeset elmondtak
 2. alig szóltak valamit
 - x. sok tévedést is mondtak
9. A Megváltó öngigazolása
 1. Hivatkozott a prófétákra
 2. nem emlegette őket
 - x. nem voltak róla jövendöléseik
10. A prófétálás tudománya
 1. természetes képesség
 2. a gonosztól van
 - + x. isteni segítség kell hozzá

A 42-43. feladatlap telitalálata: x 2 x / 2 1 2 / x 1 1 / x

44-45. AZ ELFOGLALT JERUZSÁLEM – A SZÁMÚZOTT NÉP

1. A feltörekvő új világhatalom
 1. Assíria
 2. Babilon
 - x. Egyiptom
2. Jeremiás próféta hatása az emberekre
 1. népszerű volt, hallgattak rá
 2. gyűlölték
- + x. nem vették komolyan
3. Az ország megmenekülhet
 1. ha ellenáll Babilonnak
 2. ha meghódol neki
 - x. ha semleges lesz
4. Az ország meghódítására induló király
 1. a fáraó
 2. Nabukodonozor
 - x. Xerxesz
5. A város első cleste
 1. 597-ben
 2. 450-ben
 - x. 650-ben
6. A fogságban töltött évek száma
 1. 100
 2. 70
 - x. 50
7. Babiloni folyó, amely mellett éltek
 1. a Kobar
 2. a Tigris
 - x. az Eufratesz
8. A száműzöttek prófétája
 1. Ezekiel
 2. Jeremiás
 - x. Izajás
9. Isten és száműzött népe
 1. Elfordult tőlük
 2. ott is szerette népét
 - x. örült pusztulásuknak
10. Ezekiel vigasztaló látomái
 1. az Isten kocsijáról és a csontmezőről
 2. a terített asztalról a győzelem napján
 - x. a kidőlt fáról

A 44-45. feladatlap telitalálata: 2 x 2 / 2 1 2 / 1 1 2 / 1

46-47. JEREMIÁS – VIGASZTALÁSOK

1. Szabad-e esküt szegni, ha kibántuk magunkat?
 1. akkor se szabad
 2. szabad
- + x. ha isten felment alóla
2. A szövetség-láda sorsa
 - + 1. elrejtik és elfelejtik
 2. elrejtik, de megtalálják
 - x. ellenség kezére került
3. Esküszegők büntetése régen:
 1. nyelvkivágás
 - + 2. megvakítás
 - x. halál
4. Jeremiás siralmai:
 1. népballada
 2. híres festmény
 - + x. a Szentírás egyik könyve
5. Jeremiás Egyiptomban
 1. ide menekült
 - + 2. ide hurcolták
 - x. sohasem járt
6. Babilon sorsa:
 1. sokáig fennmaradt
 - + 2. rövidesen elveszti világhatalmát
 - x. egyesül Egyiptommal
7. Babilon utódja:
 1. Szíria
 - + 2. Perzsia
 - x. Egyiptom
8. Vigasztalások könyve:
 1. önálló szentírási könyv
 2. ilyen könyv nincs is
 - + x. Izaiás könyvének 2. része
9. Ki „az Isten Szolgája”?
 1. a király
 - + 2. a Megváltó
 - x. a próféta
10. Isten Szolgáját jellemezni:
 1. állandóan győz
 - + 2. szenved és szeret
 - x. kedvét szegi

A 46-47. feladatlap telitalálata: x 1 2 / x 2 2 / 2 x 2 / 2

48-49. BABILON PUSZTULÁSA – KÜROSZ

1. Dániel és társai az önmegtagadástól
 1. egészszéleg tönkrementek
 - + 2. egészségesek és értelmesek
 - x. meggagdagodtak
2. A szobor-látomás értelme:
 1. egyféle anyagból kellett volna készíteni
 - + 2. a széthúzás tönkreteszi az országot
 - x. az anyag gyenge kötőanyag
3. Engedelmeskedni kell
 1. annak, aki utóljára parancsol
 2. a felettesünknek
 - + x. inkább az Istennek, mint embereknek
4. Kivel kapcsolatban hangzott el: „Még-mérettél és könnyűnek találtattál?”
 1. Nabukodonozorral
 - + 2. Baltazárral
 - x. Kürosszal
5. Babilon világhatalmának megdöntői
 1. az egyiptomiak
 - + 2. a perzsák
 - x. a szírek
6. Kürosz rendelete a zsidókról:
 1. birtokokat vásárolhatnak
 - + 2. hazatérhetnek
 - x. Babilonban kell maradniuk
7. Az újjáépítés rendje:
 1. legfontosabb a szórakozóhelyek
 2. a falak
 - + x. a templom
8. A templom építésénél segíthetett
 1. mindenki
 - + 2. kivéve a szamaritánusokat
 - x. kivéve a bűnösöket
9. Az építés két jellegzetes eszköze:
 1. a függőszinór és a simító
 2. a vakolókanál és a kalapács
 - + x. a vakolókanál és a kard
10. Az új, vagy a régi templom jelentősebb?
 1. a régi, mert Salamon műve
 - + 2. az új, mert Jézus is látogatja
 - x. a régi mert sok az aranya

A 48-49. feladatlap telitalálata: 2 2 x / 2 2 2 / x 2 x / 2

50. ZAKARIÁS – MALAKIÁS

1. Zakariás jövendölése az Úr Jézusról: 1. nagy tudós lesz 2. harcos egyéniség + x. szelid uralkodó 2. Megjövendölt állata: 1. a ló 2. az öszvér + x. a számár 3. A júdás-pénz, 1. csak véletlenül lett 30 ezüst 2. ennyi volt kéznél + x. ennyi volt megjövendölve 4. A pénz sorsa: 1. kiosztják 2. telket vesznek rajta + x. elássák 5. Istennek áldozatul 1. mindenfélét lehet adni 2. ami másra nem való + x. csak a hibátlan jó	6. Jövendölés az Újszövetség áldozatáról 1. nincs a Szentírásban 2. van, de csak egyetlen áldozatról + x. ez az áldozat örök 7. Az állatoknál értékesebb áldozat: 1. amely hibátlan és tiszta 2. az aranypénz + x. az élet 8. A próféták érdeme: 1. a nemzet függetlenségének megőrzése 2. az egyistenhit megmaradása + x. megrótták a rossz királyokat 9. Jézus és a próféták 1. nem hivatkozott rájuk 2. felhasználta írásaikat + x. nincs közülük egymáshoz 10. Ahhoz, hogy ma valaki próféta legyen: 1. jövendölni kell tudnia 2. nagyon kell szeretnie Isten ügyét + x. fiúnak kell lennie

Az 50. feladatlap helyes megoldása: x x x / 2 x x / 1 2 2 / 2

51-52. JÓNÁS – TÓBIÁS

1. A Jónás-könyv egyik főszereplője: 1. egy cápa 2. egy bálna + x. egy delfin 2. A Jónás legenda híres városa: 1. Damaszkusz 2. Jeruzsálem + x. Ninive 3. Jónás a prófétai küldetést 1. szívesen vállalta 2. „rühelte” + x. egyáltalán nem vállalta 4. A próféta főhibája: 1. az irigység 2. a bosszúállás + x. a kapzsiság 5. A próféta hatása 1. semmisem volt 2. igen kevés + x. sohasem marad el	6. Jónás könyvét magyarul feldolgozta: 1. Illyés Gyula 2. Juhász Gyula + x. Babits Mihály 7. A Tóbiás-könyv fő célja: 1. az órangyalok tiszteletét terjeszti 2. a játékoskodást dicséri + x. a szülőtiszteletet hirdeti 8. A segítő angyal neve: 1. Mihály 2. Ráfael + x. Gábor 9. A hal mája önmagában 1. lehet gyógyszer 2. nem lehet az + x. közömbös anyag 10. Az angyalok teste 1. valóságos test 2. látszólagos test + x. nincs testük

Az 51-52. feladatlap helyes kitöltése: 2 x 2 / 1 x x / 1 2 1 / 2

53-54. JUDIT – ESZTER

1. A kelet felől támadó fővezér:
 1. Asszurbanipál
 2. Nabukodonozor
 - + x. Holofernesz
2. Az ellenálló hős város:
 1. Szamaria
 - + 2. Betulia
 - x. Jeruzsálem
3. Judit családi állapota:
 1. leány
 2. asszony
 - + x. özvegy
4. Az ostromlottak kitartanak
 - + 1. az utolsó szálig
 2. az utolsó csepp vizig
 - x. az utolsó lőszerig
5. A segítő Isten az emberi okosságot
 - + 1. felhasználhatja
 2. nem igényli
 - x. feltételezi
6. Eszter történetének színhelye:
 - + 1. Perzsia
 2. Izrael
 - x. Judea
7. Eszter királynő főerénye:
 1. a jószívűség
 - + 2. együtt érzett népével
 - x. megbocsájto
8. A népet fenyegető veszély:
 1. a vagyonekborzás
 2. a kitelepítés
 - + x. a kiirtás
9. A főminiszter esetéből eszünkbe jutó közmondás:
 1. többet ésszel...
 - + 2. aki másnak...
 - x. nyugtával dicsérd...
10. Eszter előképe Szűz Máriának, mert
 - + 1. közbenjárt népéért
 2. nagyon szép volt
 - x. egy férfi segítette

Az 53-54. feladatlap telitalálata: x 2 x / 1 1 1 / 2 x 2 / 1

55. JÓB

1. A könyv központi kérdése:
 1. miért szerencsések egyesek?
 - + 2. miért szenvednek oly sokan?
 - x. miért közös sorsunk a halál?
2. Szabadkezet kapott Jób sorsa alakításában
 1. a felesége
 2. a betegség
 - + x. a sátán
3. Jób első híres mondása: „Ha a jót elvetjük Isten kezéből stb.”
 - + 1. bölcs megnyugvás Isten akaratán
 2. kényszerű beletörődés a változtathatatlanba
 - x. a végzet ellen lázadó ember szava
4. Feleség a szenvedés idején
 1. a férje mellett állt
 2. értelmetlen volt
 - + x. férje ellen fordult
5. A második híres mondás: „Isten adta, Isten elvette stb.”
 1. gyenge emberre vall
 - + 2. a gondviselésbe vetett hitből fakad
 - x. akinek már minden mindegy
6. Az elbeszélésben szereplő barátok
 1. öt
 - + 2. három
 - x. kettő
7. A szenvedés végső oka:
 1. teljesen érthető számunkra
 2. teljesen érthetetlen
 - + x. mindig titokzatos marad
8. Lehet-e teljes igazság a földön?
 1. lehet
 - + 2. nem lehet
 - x. talán
9. Vállalhat-e szenvedést egyikünk a másikunk helyett?
 1. teljes mértékben
 2. nem vállalhat
 - + x. részben
10. Jób mellékneve:
 1. a szerencsétlen
 2. a szenvedő
 - + x. a békétűrő

Az 55. feladatlap telitalálata: 2 x 1 / x 2 2 / x 2 x / x

56. A MAKKABEUSOK

1. A Makkabeus név jelentése
 1. partizán
 - + 2. kalapács
 - x. kard
2. A Kr.e. 2.sz. új világhatalma, mely a választott népet fenyegeti
 1. Egyiptom
 2. Perzsia
 - + x. Szíria
3. A népüldöző király neve
 1. Xerxesz
 2. Nabukodonozor
 - + x. Antiochusz
4. Az öreg Eleazár vértanúja lett
 1. a szombat törvényének
 - + 2. az ételtörvényeknek
 - x. a felebaráti szeretetnek
5. Jól tett-e, amikor nem színlelt
 - + 1. jól tett
 2. egy kissé engedhetett volna
 - x. nem tudjuk eldönteni
6. A babonáság
 1. nagy bűn
 2. kis bűn
 - + x. a körülményektől függ
7. A jeruzsálemi áldozat igazolja, hogy
 1. nincs ember bűn nélkül
 - + 2. hittek a tisztítóhely létezésében
 - x. a kárhozat nem örök
8. A választott nép szövetségesei a harcok során:
 - + 1. a rómaiak
 2. a karthágóiak
 - x. az arabok
9. A szabadsághoz joga van
 - + 1. minden népnek
 2. csak a művelt népeknek
 - x. akik ki tudják vívni
10. Az ószövetségi Szentírás előírásai érvényesek
 1. még ma is minden szempontból
 2. már egyáltalán nem
 - + x. bizonyos szempontból igen

Az 56. feladatlap telitalálata: 2 x x / 2 1 x / 2 1 1 / x

SOLT Jenő:

IGY ÉRTSD AZ ÚJSZÖVETSÉGET!

Bécs, 1976, 158 l.

Jelen mű folytatásaként ötven újszövetségi biblíamagyarázatot nyújt hitoktatóknak, biblíamagyarázó lelkipásztoroknak segédeszközül ez a könyv: függelékében találós kérdéseket (quíz) is találunk az elsajátított ismeretek ellenőrzésére.

Jakob KREMER:

HOGYAN OLVASSUK A SZENTÍRÁST?

Útmutatás a Szentírás helyes megértéséhez

Bécs, 1974, 76 l.

Jacob Kremer, a bécsi egyetem biblikus professzora a Szentírás olvasásához ad az újabb tudományos módszerek fényében lényeges útmutatást.

W. KASPER – R. SCHNACKENBURG és többen:

RÉGI KÉRDÉSEK – ÚJ VÁLASZOK? ÚJ KÉRDÉSEK – RÉGI VÁLASZOK?

Az Egyház, a lelkipásztorok és a teológia mai kérdései

Bécs, 1976, 134 l.

E kötetben rangos teológusok vizsgálják a teológia újabban különösen érdekes kérdéseit. Itt Schnackenburg professzor tanulmányát emeljük ki: „Tévesen magyaráztuk eddig a Bibliát?”

K. SLACK – H.K. MOULTON – M. AVERY – I. THOMSON:

KISKOMMENTÁR AZ ÚJSZÖVETSÉGHEZ

Bécs, 1973, 282 l.

Négy biblikus szakember munkáját kapjuk itt egy kötetben. Hasznos segédeszköz a Szentírás megértéséhez és átélmélkedéséhez.

BIBLIÁVAL VASÁRNAPRÓL VASÁRNAPRA

Mai gondolatok új liturgiánk szentírási olvasmányaihoz

Bécs, 1971, 495 l.

Könyvünk célja a mai ember érdeklődésével és igényeivel vizsgálni a Szentírásnak vasárnaponként felolvasott szakaszait. Biblikus szakemberek bevezetései az egyes szentírási könyvekhez. Az elmélkedések papok és laikusok közös műve.

Jean-Claude BARREAU:

AZ ÖRÖMHIR

Jézus Krisztus üzenete

Bécs, 1972, 182 l.

A kereszténység lényegéről szól ez a könyv. Kiindulópontja, hogy a kereszténység nem valami, hanem valaki: Jézus Krisztus –, ezért az Ő személyével és művével kívánja megismertetni az olvasót. Egyszerű, közvetlen módon magát Jézust beszél-teti, az Evangélium szavaival magyarázza a keresztény hit központi igazságait.

Jacques LOEW:

ELMÉLKEDÉSEK JÉZUS KRISZTUSRÓL

Lelkigyakorlat a Vatikánban

Bécs, 1975, 175 l.

Ki Jézus Krisztus? Erre az örökké időszzerű kérdésre keres választ szerzőnk, a Szentírás és a mai élet nagy ismerője, a „dokkmunkáspap” e lelkigyakorlatos könyvében.

A Biblia, de főként az Ószövetség olvasása, sokszor nehézségek elé állít bennünket, különösen a fiatalabb, illetve a Biblia világában kevésbé járatos olvasókat. Könyvünk rövid fejezetekben, igen egyszerű elbeszélési modorban hámozza ki a fontosabb ószövetségi történetek mondanivalóját a mai olvasó számára. Ezzel hasznos segédeszközt nyújt a lekipáasztorkodó papságnak és szülőknek egyaránt.